

יתוח

שאלת תשובה

דשויכו לנח"ד מהגאון מד קסיסא מהל"ר יוסף אשקנזי רב המזבח
דאיומר י"א וקנת חידושי תו' ופובקים
לפרט ולסדר הכו לכס אנשים חכמים ונכנים
וידעים לשנטינס ואשחם כראשינס

נרפס פה קק פרנקפורט דאדרה

פחפ חמטלת אדודינו הולך סרירדיך ומלך פחסיא וזנס
סכדנדיבורת פחסיד ורדחאן השס ירום קודו ויעכשא ותלכותג
אמן

כבית האדון שכל גאטשלק ו

חועתק ומוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ד

This Sefer has been made available by:

5314 13th Avenue
Brooklyn, NY 11219

TEL. (718) 972-0777
FAX. (718) 972-0178

A deluxe bound copy of this sefer is available at:

Biegeleisen Hebrew Book Store

4409 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

(718) 436-1165

הספר הזה צולמה על ידי אחים גאלדענבערג

וניתן להשיג ממנו טופס מכורך, במחיר סביר, אצל:

בימ"ס ביגלאיזן

4409 16th Avenue

(718) 436-1165

קטן וכו' דמותר במעשר בים הכי קאמר דמטעמא דמיתנתין הוא מטעמא דקאמר הנשדח כיון דש"כ ללישגא קמא לא
קמי' האי טעמא ונבי כבא דלא כאלוכו כתב מעשר בנמדח כיכי קאי מטעמא דכוכתו לשרש המיתנתין לכ"פ אלא האי
טעמא דכוכת לטבות לא אחי אלא ללשגא כפרתא הן אחת שיכולין לומר דגם ללישגא קמא שייך כמי סנדח לעלן ש"כ ע"כ
כיס כיון ש"פן לעלות בכלל יושבה ישנה הם ופח ודאי לאו פילתא היא דהא למחן דאמר בנמדח דקאי לדיוקא דמותר
מיושבי ישנה וכו' ופי' דה' מטעם האי טעמא דהיינו מטעמא ליטעו מהם קרובים וכו' ממחית דלהאי ליטעא בהולכין מעט ליטעו
אינם נכנסים בסוג יורדי הים כלל אלא כשם יושבי ישנה וכו' אבל הי' שדרכו לשרש אשפי' שפ הענכ הוא יורדי הים מ' מטעם
בכלל יושבה ישנה הואיל ובוסו ליבשה מליק גם מה שרצה להבי' דאי' מדברי דהס' בס' פ' מהי' חדי' סוכתה וו' ל' הגורד מיורדי
הים מותר מיושבה ישנה וכו' ומזה הכריע דאם אחי' והכי אמוראי פליגי ארישא לפוד ה"ל להרשכס לאו שוייען דכותב
ארישא לומר הגורד מיורדי הים וכו' אפילו הולכים מעכו ליש' ולשתוק מרבותא דסיפא אי אחי' ככ"ע לא ידעתי האי
קאמר דכיכי יכול לומר בן כיון דלישגא בתרא ההולכים מעכו ליטעו בכלל יורדי הים כמו שאמר דה' איברא דקטמ
על הר' בס' דל' השמט דין זה דהגורד מיורדי הים אסור בהולכין מעכו ליטעו ואכשר מנדח פי' מיד דרע"ס כרע"ס
מעילא מטעם ההולכין מעכו ליטעו הם ככלל יורדי הים וספור כמו שאמר דה' כליטנא כפרתא ודוחק כל זה הינו יכולים
לגוד לזכות הזכר השלם החולק אבל מה אמעם והגה איש עומד לנגדי בלתי יקום ה"ה כרבי הגדול מהר"ל ז"ל
בספרו להרמב"ם פ"ו דף י"ט דעת שפתי' בדרו סללו דפי' הלבון הראשון הגורד מיושבי ישנה מותר ממי
שדרכו לשרש באמצע הים ע"ש ושמע שהוא משרש דברי דה' דה' כיון שארצין וחד תבי' לה' אסיפא וכו' דכריס כפשותן דלהאי
ליטנא דוקי' מי שדרכו לשרש וכו' אבל לליטנא קמי' הוה בכלל יורדי הים ומותר וכן משמע מרהיטת ליטנא בכ"ס שכתב
על דברי הרמב"ם איכא תרי' ליטנא וכו' מד ואסיפא קאי ממד מיושבי ישנה וכו' ופ"ק"ל וספקו דה' והוא"ש בהאי ליטנא
וכן הס' דברי רבינו ועב"ל דה' ל' דליטנא קתוא מותר מי שדרכו לשרש דה' כ' מאי שייך לומר דפקדו כי האי ליטנא דהא
לדברי הרמב"ם ליכא למימר דקאי לחלוקת ההולכין מעכו לשרש דהא דהס' פ' לא הזכר דין זה כלל וזה לכניס כישאל
של יבנה אחד בגבול חבירו וע"כ עיקף נודתי הש' יתכו' לטבות זה המסד על דהס' גם יהי' מי' ל' לא יהי' דו' שריטת
בכאפיס זה בספר עד אשר שנים חיים כלות הדמם חיים אלבאו

הקדמה

אמר

הקטן יושב ב"ל' א' מהור"ד נרשון ז"ל ה' יחזקאל ז"ל ומה שפיתח חכמים זכוריהם נקודות האמן לא היסטור
זמנאי דחכמי' הממון והלשונאי ערשטי וכו' יאזי' חכמי' אבי שמשם מחמת חרון אף שכלבדה ק"ן בדות
שיא או"י כן אשר למרח ואשר לשבי ובל' השאמר קשה מחכמי' זלימדתי באלו החדיגות ק"ן כדלג' בארה שיש לתורה חכמה
יחודי שבעה שבע בל' חמה של תורה מקום הרדים יאוריס מקום שים חיים לשבתי כיון משאכין ללקוט שושנים להיות
לכית' זכב ל' אריות לשנות אחרות ה' אחרות טהרות זכ' שם לא שקטתי לא שלותי ולא חזתי ויבא רעזו בנרות
וולבות זכאות תקופת עה אחד זה סכנתי גם סכנתי לא הינחוני עד כלעי רוקי' שנתבקש א"ל זל' ה' ליטנא של מעלה
וישאי' להתיחתי זילך לי' אל ארץ אחרת ומ"ה הי' מי שיהלך חגל חונונו אל ארץ אסיפ' היא עיר איזמר המהוללה יע"ש
והייתי אכספי' אל' הנביר הגעלת ד' עחק בן כחכס השלם הרין המונין כזהור"ר שלמה י' עזרס תלמידו של הרב המהר"ר
זל' ה' יסיס וטניס וס' היתה בית המדרש שלי' וביתו פתוח לת"ח וכשלאנו הי' טעדים והאגילס מטעמים ברכורים
אכנאים ופוטמים כחל' וכשכתות וכאיעדים ומצאתי באחת חתנו חיבור גדול וכורא ש"ת מה ששאל לפני הרב זל' ה' בחד
שים חיים ניוצ מוקורים ובריו מאירים ככפידים בנויים על רש' ותו' והכוסקים זהו הדברים האלה לאות ולחופת
העוקים מדכס' ופית בתרביית יהיכל מחוטבות עחקי' הלכות שקלי' וטרות ואמרתני עת לעשות לה' ללקוט לקוטים
אחר לקוטים ללקוט שושנים וללכנ' האוכל מתוך לכמ' ולבוש ולא החלעי' אלא מעט מהדבה שחתם הכרון מי' יכול להתנות
דעוקשתו ונביתו של הרב המהר"ר זל' ה' הלא מפורשת בספר ראש יוכף הנס ככל פפונות ישראל וזה הבכר כנוי על אחת
עפר ואלו ש"ת הם הלכה למעשה אכוכי' שגעת' אליכא דהכתא קארי' וואמרו חו"ל בבגהדרין חאג' ואחיתופל' לא
הוה מיקן שמעתי אליבא דהלכותא גבי' ג' טעום סגור כ' ליראי' וזה כיון במשנה עי' הליש יראה ה' ורנו בדרך עתה

הקדמה

היינו שזמיק שעתה אליה דהלכתא ווס כיון התנא באכות כל שיראפ חטאו קודמת לחכותו חכמתו מתקיימת
לכאורה אין לו הכנה ונס הלשון מתקיימת אין לו פירוש ובהקדמתו נחא וטוב תערוך מה שכתבו המפרשים אין
שכחו ח"ל שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה דחתיב וכו' פשוט הוא זה היה כיווי שאלו ומעשה דב"ש היה כזה
שנים אח"כ ולהכריעו נחא : וכוס אחרתי רבי ראפי מדוד הספק בזכותו דוד ודרש לבאורש סין פי' וכי משום פסול
משעיה גפה כל כחה דרזית עברו שזעתי ים. מי שרצה להקשות האיד' הודו בגאון ח"ל וה' עמו שהלכה כמותו ונס קש
דחמרו לא חזינו חכם דמורה ח"ל כ' ראפי מלוי וכנ' ועקבה והא חיבא יהודה חסוקי שמעתי אל' ביח דהלבתי ולדברינו נחא
ודוק ואנכ' ראיתי לבביו כאן תו' מנילה ד"ה ע"כ שהיא חשני' ובקש לעקור ט'גם ולא הודו לו' וכו' ועוד הא אין כ"ד יכול
לבטל דברי כ"ד חבירו וכו' א"כ יש לומר דכ' לעקור ח"ט ולקובעו במשיא וכו' לפ"ו קשה ח"י דכריך לעיל ריש פירקא
מיכרי כולהו אנשי כנסת הגדולה עקיהו דאי ס"ד וכו' אטו רבנן ועקרו תקנתא דתקינו אנשי כ"ה וכתנן אין כ"ד יכול לבטל
דברי כ"ד חכירו וחאי קושיא דילמא לעולם רבנן תקינו ולעקור מיום לחכירו לא חיקרי עקידא כמו שכתבו הג' ולפ"ד
דאמר שכי היה סוכר כן ולכן לא הודו לו שזה חיקרי מבטל דברי כ"ד חכירו ושכח חסוקא זאת הקשה התלמוד למעניתן
דמנילה תקראת פי' ל' רבין דהינס לא פורש כתיבתו יום התענית כי אם נוס דמשה דהיינו חודש התענית הי' זולק רבי
על עיקר הקבלה והי' סבור דמתיקא כי תיקון כ' תיקון ו"ט מנהג בטעות הוא כיון דאינא טעמא להתענות כ"י ית' ס"פ
פיראמר ר' ולא הודו לו כי אין לומר טופים הם ועוד דחתחולו פורענתא עדין אכל כאן שאמר כשירוש' י"ד וט' אין לשנות
ועוד כ"ה לתרן לעולם דלעקור מיום לחכירו לא חיקרי ביטול כ"ד חכירו מ"ת פריך שם שפיר דהא כנסת הגדולה י"ד וט' ו
תקון בדוקא ותו לא דהא כתיב לקיים את דברי השמים ה' ב' בזמניהם כדפריך חאי לגופי אינטיריך פיר' לי' ד' וט'
ששכרשים והשת' לא ס"ד חאי ומן ומנס ומכיהם וכו' כיון דג' וט' תיקון בדוקא כיכי אטו רבנן ועקרו תקנתא דתקינו
אנשי כ"ה וזה"ל שאם הי' מתקנים י"ד וט' ולא הי' כתיב בזמניהם לומר כותן הקבלה הי' כ"ד של אחריהם להקדים לכמהם
וק"ל וטוב נחא מה שיש להקשות שם דלמא לעולם רבנן הוא דתיקון והא דאין כ"ד יכול לבטל דברי כ"ד וכו' הכא שאני דת'
בתיבולא יעבור בדאזריין לקרן ודלשא שיתמר וכו' וכו' כיון דכתיב ולא יעבור שלא לאמרו משמע להקדים סתנו כח לפ"ו
של אחריהם אם יראו בו טעם חמנס כשה שאזריין נחא דבשלמא למסקנא דעילתא דדרשיין ומן ומכיהם עכ"ל דלא יעבר
אתא לאכוקי שיתמר ושיבד אכל חי הוה אמריב דהני ומני רבנין תקמס חתן ומנס לא משמע להו' א"כ פכ"ל דקרא לקיים
את דברי העורים האלה בזמניהם לגופיה אתא לר' וט' דקרא ח"כ מוכרזים חני לומר דקרא ולא יעבור אתא לומר שלא
לכדריהו ולא לאמרו וכו' אתו רבנן ועקרי תקנתא דתקינו אנשי כנסת הגדולה החלותי סני אל' כתיבנה כלכב שלם כזה
סקיימי סלויי חנוכ' אינן ניוקים לא בהלכתן ולא בחזירתן ויתן לי בניס וכריס היגוסקים כמורה למבודתו יתכרך
דסיכ' חנינון ואחכה ויזכיני לראות את רוב השמחה ילכנו מהר ל' ארנינו חשיינו יבא וינאלנו .

בטור ח"ה סי' קק"ד סוכר על פכאי וכו' ואם לא כפלי' לתנאי במעשה קיים והתנאי בטל ומרן כב"י בטור ח"ה סי'
ל"ג חכאי כסם דה"ל לפי שאם לא הי' חנינו כמורה תנאי הסכרה מכחון הוא שזם תנאי לא יש כח לבטל המעשה
ועכשיו שחנינו כמורה תנאי ח"כ חידוש הוא ואין לך אלא חידוש ומשום כך אם לא כפלי' כשאר הסכרה מכחון ה'
במעשה קיים ודברי הרא"ש הם ככלל לה סי' ל"ו ואותו תשובה הלשון קצת שנואנס כאמר יראה החזיון והקשה ס"ו
ערב הכובע פה"ר חיים אלגאזי הי' אדרבה אכא חמיכא שהם מה מכחון הוא אשילו לא כפלי' חכ"ה חכטל הוצתה
מה חוכה דבשכופית העדות חצי הנחה כי לית לי' ל"ת כדחזנא אכל הפיסור חית ליה ואם כדברי הרא"ש חאי
משני אכל כאיסורא וכו' אדרבה הסכרה מכחון שזים תנאי לא חכטל ג' כדקומו סקדוין דף ס"ב חאי דאשרי לר"ח
כריך דבר לאמרו וכו' ובחוקים אחר כתבתי בזה באורך ובאן קנה הידעה :

ובדכתי תתלה לראש המשביר שחתיבי הללוק העורני הקנין כמחורר שחואל זנוויל שמה ניעת טרף בוש הספר
דקדקו יעמוד לו עם כל הגלוים אליו להיות שלום גבולם כאין ש"ץ ויוצאת נוחה פראכות' ויכרך אותם בכוחם
ובחמס וימלא משאלותם חטן ;

תשובת ראש יוסף

שאלה

ראובן הלוח מעות לערל אחד בערבות שמעון וכתב שטר חוב על הגווי ושמעון היה ערב בעד הגווי וכתוב
 השטר הכוזב שהרשות ביד ראובן לנבות החוב הכוזב מהגווי החייב או משמעון הערב רנה מה גובה רנה
 מה גובה וכו' ואחרי ימים הלך שמעון לעיר אחרת וברא ראובן ונתפטר עם הגווי בעל חובו שלא יתבע ממנו החוב אשר חייב
 לו הגווי כי אחר אשר כתוב ובשטר אשר יש לו על הגווי ועל הערב שמעון שהרשות בידו לנבות החוב מכל מי שידעה אם מהגווי
 החייב אם משמעון הערב שאינו רונה הוא לנבות מהגווי החוב רק מהערב שמעון ועל זה עשה שטר עם הגווי בעדים וכשבוע
 שלא יכול לדרוש חובו מהגווי לא הוא ולא באי כחו ועתה אומר שמעון כי אחר אשר בטיב ראובן עם הגווי ונתפטר וכשבוע שלא
 ידרוש ממנו החוב גם הוא כעטר מהערבות כי הגווי אומר לו מה לך הלא ראובן בעל חובי אינו שואל ממני / מאומה ואי אתה
 חייב לו זיל שלים כי ראובן אינו יכול לשאול ממני ואף משמעון הערב אומר לגווי שראובן תובע ממנו החוב בעד ערבות ומהגווי
 אומר אחר שראובן אינו ראוי לתובע ממנו כפי שטר שפשה עמי אינו רונה לתת לו כלום יורנו מורינו ורבינו אם יש טעם
 בדברי שמעון ליפטר מערבותו אחר שעשה ראובן לגווי תנאי זה והוא דאפסיד אכפשיה ושכרי כפול מן השמים :

תשובה

כראק דעיקר ושורה דין זה איתא במקכת בכורות פ"ט בכור דאמר בנמרא על מה ששנינו שם מי שלא
 ביברה אשתו וילדה שני זכרים וכו' מת האב והבנים קיימיר מאיר אומר וכו' דמת האב איתא אי
 ליחא דמת לאחר שלשים יום בהא אחר ר' אחיב וכו' א"ל דמת בתוך שלשים וכו' אחר ר' רטויה ואת אומרת שני יוסף בן שמעון
 הדכים בעיר אחת ולקחו שדה בשותפות בעל חובו גובה מהם דאמר לי' וכו' אחר רבא מכדי נכחי דבר אינוש אינון ערבאין ביה
 מי איכא מידי דלידיה לא פני תבע ליה ולערב מני תבע ע"כ וכירשו דל' רמי' אע"ג דהמוציא שטר חוב על אחד משני יוסף
 בן שמעון הדריס בעיר אחת אינו יכול לנבות משום אחד מהם דכל חד דחי לגבי חברי עכ"ל א"ל לקחו שדה בשותפות יכול
 לנבות ממנו כמו שאמר אי כדירך מסקינא וכו' דאית לי' לר"י דאעפ"י דנכסוהי דאינוש אינון ערבין ביה עכ"ל אי אינו יכול
 לנבות מן הלוח יכול לנבות מן הערב ומשום הכי אעפ"י שאינו יכול לנבות משום אחד מהם יתבע מנכסיו שהן ערבין כיון
 שאין יכולין לדחותו דממה כפסך גבי חובו יאותו שדה אבל רבא פליג עליה וכו' י"ר מיכדי נכסי דבר אינוש אינון ערבין ביה
 ודבר זה אין בו מחלוקת וכיון שכן מי איכא מידי דללוה לא מניא תבע ולערב מל' מיני תבע ותכן נמי המלוה אע חבירו ע"י
 ערב לא יפרע מן הערב וקיימא לן דלא יפרע מן הערב תחילה עד שיתבע מן הלוח תחלה וא"כ אם לא יהא יכול לתבוע מן
 הלוח לא ילך אצל הערב דבתחלה צריך שילך אצל הלוח נפקא מחאן דכל ויין שאין המלוה יכול לתבוע מן הלוח גם
 לא יכול לתבוע מן הערב אליבא דרבא קמ"ל כותיה דהוא מארי דתלמודא יותר מר' רמי' וגם הוא בתרא יותר מר' ירמיה
 והלכה כבתראי וכן הביאו הטור לפסק הלכה בהלכות הלואות ה"ט ס"ו ט"ו ו"ל שם שני יוסף בן שמעון שלוח אחד מהם מאחד
 וכאנא לאחד מהם שדה שקנה מיוסף בן שמעון השני דהיינו החליקה דקאמר בגמ' אלישכא בתרא דקאמר ואיכא דיתני
 לה אסיפא וכו' וכתב עוד הטור או שהיה שותפין בו איך המלוה יכול לטרוף השדה ולומר אי לך הלואי מוטב ואם לחברך
 הל ויתני כיון שאין לחברך בן חורין הרי לקחתי שעבודי וכן כשהן שותפין וכו' לפי שאין נכסיו של בעל חוב משעבדין לא מטעם
 ערב והערב אינו משתעבד אלא במקום שיכול לתבוע מן הלוח בעצמו ובין שאין יכול לתבוע מן הלוח בעצמו אינו גובה
 מנכסיו משום ערב דכיון דאין לוח אין ערב מאנא הערב לשני יוסף בן שמעון בין לשני חלוין בן למלוה אחד כשם שאינו יכול
 לתבוע מהן כך אינו יכול לתבוע מן הערב ע"כ הא קטן דכל דחן דיכול המלוה לתבוע חובו מן הלוח יכול לתבוע ג"כ מהערב
 אבל וכו' גם הרב המגיד הזכיר דין זה ברמז כה"לכות מלוה ולוה פ"ד ד"על מה שכתב הרמב"ם שם שנים שהיה בעיר אחת
 ושמתיקן שוות כמו שני יוסף בן שמעון איין יכולין להוציא שטר זה על זה ולא אחר וכו' וכתב ה"ה שנים שהיו בעיר וכו' ומפורש
 כפ"י בכור למחלה שאפילו קנה האחר וכו' והטעם בזה לפי שכיון שאינו יכול לתבוע וכו' ומתיבה איך לא כתב הרמב"ם דין
 זה דאנו בו בזה ה"פ גולי שסמך על מה שכתב כאן איין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן וכיון
 שאין יכולין לנבות מהן ג"כ אין יכולין לנבות מנכסיהם דהן ערבין וקאמר לקטן ב"פ כה"ד אין לא יפרע מן הערב תחלה א"כ
 אינו יכול מן הערב אלא אי יכול לתבוע מן הלוח אבל אם אינו יכול לתבוע מן הלוח גם מן הערב לא ינבא ודוחק דהוה לי'
 למכתביה בפירושו וגולי דכתבו במקום אחר א"כ בב"ד ג"כ כיון שמחל המלוה תביעתו ללוה גם הערב נפטר דלא כתב
 אלא כל ויין שיש לוה ולוה עבי או מת או חוב הלוח חל עליו אבל אם מהמלוה אינו יכול לנבות מפני שאין חייב עליו גם

תשובת ראש יוסף

וערוב אינו יכול לנכות טמה שכתבנו כפטר שמעון הערב ואין לחלוה עליו כלום אך זה נראה שיש כאן נד לחייב את הערב היינו משום דכתוב בשטר הערבות דמילי שירצה יפרע רנה מזה גובה רנה מזה גובה וא"כ הא יש לנו רשות לתבוע מן הערב קודם הלואה וכל מה שהוכחנו היינו בערב סתם ולא אחר ממי שארצה אנצה תחילה או אמרינן אי דאין יכול לנכות מן הלואה גם הערב כפטר כיון שגריך לילך אחר הלואה תחילה אבל כשאין גריך לילך אחר לואה תחילה אעפ"י שאין יכול לתבוע ללואה יכול לנכות מן הערב וכמו שידחה כן מזה שכתבתי והבאתי לעיל חגט' בכורות פ"י יש בכור מתניתין דלא ינצה מן הערב תחילה אבל כיכא דיכול לנכות מן הערב תחילה אין הדין כן ונראה ד דיש לומר גם כן כפי האי גוונא דערב פטור מזה שכתב הטור בהלכות ערב סיומן קכ"ט וז"ל אם אחר המלוה ממני שארצה אפרע כתב הר"ר יוסף הלוי שיכול לפרע מן הערב תחילה אף על פי שיש נכסים ללואה וכו' ואם אחר בפירוש ממי שארצה אפרע תחילה ודאי דיכול לתבוע את הערב תחילה וכו' והראב"ד כתב שאפילו אחר ממי שארצה אפרע תחילה בפירוש לא יתבע מן הערב תחילה א"כ אליבא דידן המזכיר בפ"י בכור דכל זמן שאין יכול לנכות מן הלואה לא ינצה מן הערב יהי ג"כ כשאמר ממי שארצה אפרע תחילה משום דגריך לילך אחר הלואה תחילה מיי איכא ידדי ד' דיה לא ממי תבע וכו' ולערב מזינוכו ובספרת הראב"ד הסכים הרשב"א והריף ז"ל וכמו שהביא הרב ב"י ז"ל בהאג"ת תשובת הרשב"א מחודש ב' וז"ל שם וכתב כפי קצ"ב על ראובן שהלואה משמעון מכה וכו' ועוש לו לוי קבלן וכו' ע"ש הרי לך בהדיא לפי דעת הכהני האלה אפילו אחר בפירוש ממי שארצה אפרע תחילה אין לו דין קבלן לא דין ערבות שגריך לפרוע מן הלואה תחילה ודברי הרשב"א הכיחן בעל כ"י יותר מכווארים בפ' גט פשוט וז"ל שם כתב הרשב"א ז"ל שאפילו בדרך בעון התכאי ואחר שאפילו יהיו נכסים ידועים ללואה וכו' דלא מהני דפאומי יולי כיכאו דע"כ לא נמר ומקנה נפשיה הערב בהדיא הכאה דקח מהיתן לי אלא כל שאי אפשר לפרוע ממנו ללואה וכו' ובכ"ד כמי אעפ"י שאמר ראובן המלוה ממי שארצה וכו' עכ"ל אין לו דין קבלן עד שיאמר תן לו ואני אתן לך או הריכי קבלן ויאזר שמעון הערב קבלן זה נראה לי כדורומ"מ כדאדאיכא למידק בדברי הר"ר יוסף לוי דאמר דאם ה"ה המלוה ואמר עמי שארצה שיכול לפרע מן והערב תחילה אפי' שיש שנכס' ללואה הא בנמצא אמרינן היפך סברתנו בפ' גט פשוט קאמר בנמצא על מה שאמר' בתפניתן ואם אחר ממי שארצה וכו' יפרע מן הערב אחר רבה ב"ח לא שנו אלא שאין נכס' ללואה אבל אם יש וכו' לא יפרע מן הערב ואולי דסובר דמה שאמר בנמצא בנמצא לע"ל מזה שכתבתי אלא אחר רב נחמן מאי לא יפרע לא יפרע מן הערב תחילה תכיא כ"ה וכו' דפלוג' אהא דרבה בר רבא דלא יפרע מן הערב תחילה דיכול לפרע מן הערב תחילה ודוחק גם נראה דיש שם דיקדק אחר בדברי הרשב"ס דקחמר כהאי רב נחמן ריכא דפרסאי דלא יהבי טעמא לחלתייהו כתב הוא ז"ל שנס זה דבר שאינו הנון א"כ מאי אהבי ערבותו ע"כ איכא למידק דהא מהני שאם ימות או יכרזיטלם הערב וכמו שכתב הרשב"ס לעיל מזה בסמוך ודוק . ונראה דיש להביא עוד ראיה לפטור את הערב מזה שכתב הטור בס' ק"י וז"ל והיכא שאת הלואה ומניח יתום ס קטנים ויש מלוה ערב כתב הרמב"ם דחוקק' לכנסוי ערב וכו' והרמב"ם ז"ל כתב שאין נפרעים מן הערב אפילו שהוא קבלן וא"א הראש חילק בין ערב לקבלן וכתב הרב ב"י דכתב הרב המניד שדעת הרשב"א כדעת הרמב"ם וכן דעת הראשונים ועיקר ומה שכתב הרב ב"י שם פ"ק"י כת' הרשב"א בתשובה שאין נפרעים מן הערב לא א"כ הוא קבלן וכו' ופכן נראה מדבריו אפשר דתרי רש"כא הם דחד ס"ל כהרמב"ם דנפרעין אפילו מן הערב סתם וחד ס"ל דאין נפרעין אלא מן הערב ודבר הרמב"ם בפ"י ובהטעם הוא דכיון דערבא בטר יבתי אויל וכו' שהיתומים פטורים הערב והקבלן כפי פטור הביאו בפ"י ב"י בשם הרא"ה והביא ראיה לדבריו עפ"י כל המשכעין דאמרינן דכיון דהיתום ס אינן יכולין לנכות מן היתומים ג"כ אין יכול הלואה לנכות מן הערב ואעפ"י דאפשר לדעת דאיתם ולומר שאני התם דהוי ערב סתם וגריך לתבוע וכו' אבל כשהוא קבלן שיכול לפרע ממנו תחילה ה"כ דיכולין לפרע מזהו אעפ"י שלא יתחייבו עכשיו היתומים ד"מ הכי ס"ל אפשה לומר דמה שמביא מהתם היינו מטעמא דאמר דלא יפרע מן הערב משום דערבא גריך ואויל בטר היתומים וכחן שזינו יכול לנכות מהם אינו מן הדין שיפרע ממנו ודברי הרמב"ם דאמר אפילו מן ערב סתם יכול לפרע ומנו גריך עיון מההיא דפ' כל הנשבעים א"כ כג"ד פטור הערב לדעת הרמב"ם הללו ואיה אפשר אכשני בזה שחל' לזעבדי לגוי ואפילו לדעת הרמב"ם דאחר וכו' כג"ד יודה דאין יכול לנכות מן הערב ונעמא דכתב הער על הרמב"ם ולא אמרינן סוף סוף ערבא בתר יתמי אויל נעמא דמקקין לכנסוי

תשובת ראש יוסף

תומים וכו' ע"ש נראה מדבריו דמשום דתומים בני חיובא נינהו אלא שאריה רביע עלייהו משום הכי יפרע מן הערב אכל אי אמרינן דתומים לאו בני חיובא נינהו ואפילו כשיגדלו לא הי' הטובה יכול לנכות מהם נס הערב אינו יכול ליפרע ממנו ואדרבה חכאן ראי' לכ"ד כיון שאין חיוב על הלואה וכו' גם כפי הסברה אינו מן הדין שיגבה מן הערב כיון דחל מעבוד של לואה ואין להקשות על זה ממה שכתב הטור בס' קל"ב וז' כתבו הגאונים שנים שנכנסו בערבות ופטור המלוה לאחד מהם יכול המלוה לנכות כל חיובו מהערב השני וכו' דשאני התם דנשאר החוב של לואה קיים ומשום הכי יכול לתבוע מהערב השני וכו' אכל אי פטור ללואה אז כל השני הערבין פטורי' והכי דייק לישגא דאמר נשאר עליו ועל הלואה החוב יעד זמן פרעונו מדאמר ועל הלואה ודאי דהכונה הוא שצריך שיהא חיוב על הלואה וק"ל ונראה להביא עוד ראי' לפטור את שמעון הערב מטעם אחר דהכא אין הלואה בעולם ויכול לומר הערב דלמא פירעך הלואה ואפילו שיהי' לו שטר ממה שכתב הרב כ"י בס' הכו' תשובת הרש"ב גו"ל שם ולשון הרש"ב שאילת ישראל הנעשה ערב לישראל בעד גוי אם יוכל לטעון שמה פירעך הגוי תשובה בפ' הכותב פסק הריף כרב נחמן וכו' וכתב מהרי"קא ונראה מדבריו שאפילו במלוה בשטר חיישינן שמה פירעו לואה וכתב שוכר ואפילו להרמב"ם דכתב דווקא במלוה ע"פ יכול לומר כך אכל בשטר לא כג"ד יורה דהויא הלואה גוי וכו' חזינן דתפשה עמו תה שכתבו נפטר שמעון הערב בלי פקדון -

ועיין בתשובת הרש"ב שכלל עד ועיין בתשוב' הרש"ב ודברי הרש"ב בא' בס' יתק"עב שכתב כסבר' הראש דמחלק בין ערב לקבלן ועוד קשה שבעל ג"י הביא סברת הרמב"ם שאינו גובה אפילה מן הקבלן ובתשובת הרמב"ם ס"ט כתב כהרשב"א שאינו גובה לא וכו' על ראובן שהיו לו שתי בנות לאה ורחל וכיוצא כשהיו ש"מ ואמר בזה הלשון אני מניח לבתי לאה מה שיש לי מכל נכסי מקרקע ומטלטלי וכל מה שיש לי בעולם ושאל השואל אם יש בנאווה זו כדי להוציא את רחל בתו האהבת רבנית בלא כלום או לא :

נדרשתי

נראה דספק השואל הוא אם לשון זה דאמר אני מניח אם הוא לשון ירושה אי הוא לשון מתנה או אינו כלום אם הוא לשון מתנה וודאי זכתה לאה במתנה דאדם יכול ליתן כל מה שרצה ליתן בחייו לכל מי שיירצה ואם הוא לשון ירושה מסופק אם האב יכול להפקיע ירושת הבת האחרת ואם אינו לא לשון ירושה ולא לשון מתנה דהא לא חזינן בתלמוד לשון דאמר אני מניח לא לשון ירושה ולא לשון מתנה וא"כ אין נואתנו כלום וירשת בשוה אלוהן הספיקות שיש כאן ואומר דאם הוא לשון ירושה דבר פשוט הוא שיכול להפקיע בלשון ירושה הבת האחרת מחלקה כיון שלא אמר המנוה בתי רחל לא תירוש כלום דאי אמר הכי הוה מתנה על מה שנתנה בתורה ואין יכול לעקור נחלה דאורייתא אכל כשאמר בתי האחת תירש הכל ואין לו בנים כי אם בנות דבריו קיימין וענין זה מפורש בטובת בתרא בפרק יש נוחלין במשנה האומר איש פלוני ירשני ב' זקוקים שיש בן בתי אחר כלום שהתנה ע"מ ש"כ ב"ר

תשובה

ר"ב אומר אם אבא על מי שהיו ליורשו דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לירוש' אין דבריו קיימין וקאמר ב"ג טעמא דאמר במקום בת וכו' אימא סיפא ר"ב אומר וכו' היינו ת"ק וכו' ר"י אפילו אחר וכו' והתניא ר' יסמאל בנו של ר"י ב"ב אומר לא נחלקנו אבא וחבתי וכו' אב"א מדקאמר אב"א מדקאמר לא נחלקנו וכו' ואב"א כולה ר"י וחסורי מחסרי והכי קתני האומר איש פלוני ירשני במקום שיש בת וכו' אומר ר' יהודה א"ש הלכה כר"ב וכו' וכן אמר רביא וכו' וכתב רשב"ם וז"ל איש פלוני ירשני ואפילו אחיו והדין עמו דאי אמרינן דדוקא איש אחר שאינו ראוי לירשו הוה נוקשינן ג"כ דיוקא אדיוקא דמדאמר איש אחר ירשו לא אחר כלום כדאמר הא ראוי לירשו דבריו קיימין אימא סיפא בתי תרשני במקום שיש בן לא אחר כלום כדאמר דאפילו אבא על מי שראוי לירשו לא אחר כלום א"כ קשה רישא לסיפא להכי כתב רש"בם ז"ל דהאי איש אפילו אחיו הוא וזו אף זו קתני הכל בראוי לירשו ובתי תרשני במקום שיש בן לא אחר כלום דעקר ירושה דאורייתא ממקום וכתב רשב"ם ודייקינן וכו' הא בן בין הבנים קנה הכל ולפום האי דיוקא לא מתוקמא הך סיפא אליבא דתנא דלעיל דקתני גיבה לאחד ומיעט לאחד שאם אחר ירושה לא אחר כלום דהיינו בן בין הבנים ואפ"ה קאמר דכלשון ירושה לא אחר כלום דודאי דמה שאמר ריבה לאחד ומיעט לאחד וכן מה שאמר בהשואה להם את הבנות דהבן בין הבנים היא ולי הנעיר כדאמר דהיו אפשר לומר דלא פליגי דאמינא דאתי הך רישא כר"ב וז"ל ותי אבא הכי דמועיל לשון ירושה אפילו לכן בין הבנים היינו שנתן

תשובות ראש יוסף

לו הכל כלשון יתושה ולכך מעיל כיון שלא שיר כלום אבל כרישא חיידי שלא נתן כלשון יתושה אלא מקצת משה"ה חים מועיל
לשון ירושה אלא לשון מתנה גדונו ולשון העשנה לא קאמר המחלק כל נכסיו אלא המחלק בכסיו משמע מקצת נכסיו מכלל
אמר כל וא"ש דלא פלני האי משנה סתמית אדר"י ב"ב ושדברי רשב"ס ז"ל לעיל בדרישא תמתי נמי דהאי רישא לא חיידי
אלא במוקצת גודאוקי לה ביוזנה מחמת מיתה ואם חיידי במחלק כל נכסיו אחי אריך לזה גראה לי דכזה א"ש מאי דכתב
ב"י בשם הריטב"א ז"ל דלא אמר ר"י ב"ב אלא במחלק כל נכסיו אבל לא במקצת שאל"כ מצינו וכו' ועיין עליו וברוך בנ'
טעמא וכו' הא בן בין הבנים וכתב בין הבנות דבריו קיימין דמדמקוט אחד לגבי בת ובת לגבי אחי דלא אמר כלום וודאי
דלכן בין הבנים או בת בין הבנות דבר וקיימין דאל"כ אמאי לא נקט בן בין הבנים וכו' וא"ב אישא קיסא דחולק ר"י ב"ב
ואמר דכל מי שראוי לירשי דהיינו בן בין הבנים וכו' דהכי משמע לי הראוי לירשו עכשיו וכוו שפרש רשב"ס ואותו כריש'
ג' ג' ג' א"ב בן ר"י ב"ב ופריך בנ' וכו' ר"י ב"ב אפי' אח במקום בת או בת במקום בן ופירשו זה כי גראה דכיון דאמר על
גוי שראוי לירשי אפי' שהוא רחוק לי לירושכ כגון שיש לו בן ובת ואחים ואחיו אביו ואמר על אחין שיושו או על
אחי אביו אעפ"י דלא שייכא עכשיו בירושה אלא לאחר מיתת הבן והכך על כל זה דבריו קיימין כיון שהוא ראוי לירשו
דמה לי אם הורשה לבת במקום שיש בן ומה להוריש לאחי אביו במקום שיש לו בן הא מעביר בתלה מבנו הוא מה לי הכי
ומה לי הכי כגון דהוא ראוי לירשו לאחר זמן דבריו קיימין זה היה כ"ל אבל רשב"ס פ' ואם אין ראוי לירשו אחר בתו וכו'
גראה מדבריו דאפי' דראוי לירשו אם הירושה ה' רחוקה אין דבריו קיימין וגראה דמה דהפריך רשב"ס ז"ל לפרש הכי לטמא
דסתמיתין מדנקט את במקום בת וכתב מוקדם כן דהיינו הבתובים לירושה גראה דאם יהי' יותר רחוק אינו מועיל דאל"כ הכי
לינקט בסתמי אח במקום בן זה כ"ל טעמא של רש"ס ז"ל ונריך לכתב טעם דמה לי שיהי' רחוק ומה לי שיהי' קרוב לירושה
בין שראוי לירשו והוא מעביר ירושת במו ופריך ע' ומהי' דר' ישעאל וקאמר הכי אב"א כו' לישאל בתרא דכל העשנה
היא ר"י ב"ב ואח במקום בת ובת במקום בן אימ מועיל אבל לכן בין הבנים או לבת בין הבנות דאמר הכי האחר יוש הכל
או בת האחת יוש דבריו קיימין אבל אם אמר לא יוש בני פלוני כלום או בתי פלוני לא אמר כלום דמתנה על מה שכתוב
בתורה וכוו שהבאתי האי רישא דמתני' האומר איש פלוני בכור לא יטול פי שני' וכו' ופסק ר' יהודה א"ש דהלכה כר"י ב"ב
דכסת בין הבנות או לכן בין הבנים אם אמר כך דבריו קיימין וכן פסקו כל הפוסקים כר"י ב"ב דה"ק והרא"ש ז"ל בפירוש
נחלין והרמב"ם ז"ל בפ' ו' מה"ל גזלות וטור ח"מ סי' רפ"א הא קמן דאם לשון הנחה היה לשון ירושה זוכה הבת האחת בכל
הנכסים וז"ל גראה דאפי' זה שיהי' לשון ירושה איכא לחימר דיש זכות לבת האחת והי' מהי' דהיקשה רשב"ס ז"ל על דין
זה דר"י ב"ב ראיך קאמר דבריו קיימין וזכה הבן לכדו או הבת לפדה מהי' דאמר ר' יהודה א"ש הכותב כל נכסיו לאשתו
לא עשה אלא אפטרופא ואמרינן נמי הכותב כל נכסיו לכנו לא עשאו אלא אפטרופים אפי' לקטן המועיל בעריסה והוא
ז"ל ת"רן שיש חילוק בין ירושה ללשון מתנה דאפי' דהאי דאמר ר' יהודה לא אמר אלא הכותב נכסיו מוקי הו' ז"ל שכתב
כלשון מתנה והרמב"ם ז"ל חילק מזה רה לבת ירושה ואפי' שיש לדקדק כלשון אין לי עכשיו פכא לזה אבל הרב ר' יוסף הלוי
פירך דהה"ה ר"י א"ש שלא עשאו אלא אפטרופוס בן שיהי' כלשון מתנה בין שיהי' כלשון ירושה בין בכתב ובין בע"פ
היינו דא' סתם מה"ה אמרינן דלא עשאה אלא אפטרופים דאומדנא הוא דלא שייק לכניה ולא עשאה זה אלא כרישי כדוהו
אבל הה"ה דר"י ב"ב חיידי דכפי' אמר דלהקנאה נמורה אכיון וגם הרא"ש ז"ל בשסקין כתב כזה התירן של הרב ג' מ"ג וא"כ
כיון כיוזנה וברון דידן לא בירר דבריו אלא שתם אמר שהיא מביח נכסיו לבת האחת אמרינן שלא עשאה אלא אפטרופא
ואפי' דאיכא פלוגתא רבירתא מ"מ כיון שהרב ג' מ"ג והרא"ש ז"ל בספרתו אמרינן קים לי כהני רבירתא ולא יפסיד הבת
האחת דקיימו"ל דכל הנכסים בהקצת כל הירשים הן קיימות ואפי' שתפס מפיקין אבי' בדמוכת זה בפ' בפסקי מהר"י
קולון ז"ל בשורש ג' דנכסי שחכז מדברי ריב"ש ז"ל דכל המאן בחוקת הירשים קיימא במ"מ שהקני"ש ואפי' דהרי"ק ז"ל
כתב דלא אמרינן ששאלו אפטרופוס אלא לכן בין הבנים אבל לבת בין הבנות לא אמרינן ששאלו אפטרופוס וכן כתב
הרמב"ם ז"ל הא פלני עליהם הרא"ש ז"ל והה"ה ז"ל וגם הרבן מ"ג חילק עליהם א"כ מוקמינן הממון בחוקת הירשים
ואמרינן דלא עשאה אלא אפטרופים והיינו רובה ליתקן מדברי הרשב"ם ז"ל דכש אמר ר"י א"ש שלא עשאה אלא אפטרופוס
הנה לער שאין לו חלק כלל דהיינו דהשתכ נכסיו לראשו דאמר שלא עשאה אלא אפטרופוס דכשתירך דיש חילוק בין מתנה

לירושנה

תשובות ראש יוסף

לירושא קאמר דלשון ירושה לגמרי משמע להיות תחת המורים אבל אם אינו אלא כאפטרופוס נמצא שלא הוריש לו כלום
 ולשון הר"ף קצת משמע הכי וא"ל בזה מ"ע דגם בזה אמרינן דהוה מילתא בלא טעמא אלא שלשון הדפס"ס ו"ל בפ"ו
 מה"ל זכיה לא מראה הכי אלא שיש לה חלק עם שאר אחים דכתב וכן הכותב ככסיו לא מכניו וכו' והרי בוא בכל הנכסים
 בלא מכני' וכיון שכן נאמר דמה שכתב רשב"ס ו"ל נמצא שלא הוריש לו כלום היינו בחלק אחרים כפי' מה שכתבנו לא הפסיד
 הכת האחרת כלום מחלקה דלא עשה אלא אפטרופוסא ותהי' חולקת לה כבוד וגם שיאי' לשון הנחה לשון מתנה וכמו
 שכתב רב הרא"ש ו"ל בתשובה כלל שמונים ושלושה סי' ב' יוכה הכת האחרת ע"ד שכתבנו דלא עשה אלא אפטרופוסא נמצא
 דאפי' לפי שיטת הרא"ש והרשב"א והרי"ב שוה"ר דק"ך שהביא הרב ב"י כפי' רב"ג שחולקין ע"ד מהד"י קולון ו"ל דכתב והכרית
 דלשון הנחה אינה כלום אלא טובים דה' לשון מתנה מ"מ וכתה הכת האחרת משום דלא עשה אלא אפטרופוסא וכיון שכתב
 אכ"ש בספרת מהד"י קולון והני דכתי' לקיימא בשיטתו דאית להו דהנחה אינה כלום דהנחה מתבטלת לגמרי ויחלקין
 כשאר יורשים וכמו דאמרינן דיאמר קים לי כהני רבבתיא דאית להו דאין בלשון מניח כלום ויוכה האחרת בכל הנכסים
 כי הנכסים בחוקת כל היורשים קן קיימין אלא שנ"ל דאעפ"י דמהד"י קולון כתב דלשון מניח אינה כלום ויתבטל הנחה
 היינו לפי דרון שלו או יהי' המתן כרית או ע"מ ע"מ הוא מניח לאחר שאין ראוי לירשו וכיון שגריך לזכותו גוף הדבר ואותו
 לשון אינו מועיל לזה מש"ה קאמר דאין כנזאנו כלום אבל כנ"ד דהמנוה מניח למי שראוי לירשו עכשיו ואין גריך להחזיקו
 ולזכות בגוף הדבר שהן הנכסי' דהא הו' היה יורש מציילא בלא שום דבר אחרת א"כ ה"ל כאומר אני מניח לו שירש הכל בדרך
 ירושה אעפ"י שהלשון מניח אינה לשון מתנה ואם ירבה בע"ד לחלק ולומר מ"מ החלק האחד שאינו של זה היורש גריך
 שיאמר לו לשון המועיל להחזיק בו דהא אינו שלו מ"מ עכשיו הנכסים כולם בחוקת שניהן דאינו מחלקין וכו"א יד שלו
 בכלן וא"כ א"כ הקאה זכ"ל וא"כ גריך לזכות לבת האחרת מכת מה שכתבנו לעיל דלא עשה אלא אפטרופוסא ע"מ מה
 שכתב רב הרא"ש דהמניח הוה לשון מתנה ונזאנו קיימת בסתם ולא א"ל דלא עשה אלא אפטרופוסא היינו משום דידון דידיה
 הוא שנותן לאיש אחר שאינה ראוי לירשו מש"ה קאמר דקני סתם א"כ אפי' יהי' כנידון דין על כל זה הוה דהרא"ש לא
 נחית השתא אלא מה ששאלו ממנו אי לשון מניח הוה לשון מתנה או לא וע"ז השיב ונראה עוד מה שכתב רב הרא"ש דלשון
 מניח הועיל אינה כמו כמות שכתב מהד"י קולון אליבא דאינה משום דלשון הנחה יש לה זכות וקנין אלא מה דכתב הרא"ש
 דמועיל היינו משום דאוליין בתר כוונות הנותן ואומר שחולק על דברי הרא"ש רב"ג ת"ה דאמר דכיון דלשון הנחה הוא
 בעצמו אינו לשון זכות לא אוליין בתר כונת וגילוי דעת של נותן ואינו אומר דכשאר הרא"ש דלשון הנחה סיפיל היגד
 משום דהלשון לשון של זכות הו' דהא כתב בתשובתו הרמב"ם א"כ אחר רב ששית יטול יוכה יחזיק יקבה כולק לשון מתנה
 הן וכשאר הש"ס א"כ אני מניח לפלוני כאלו הי' אומר פלוני יטול כי הגטילה הי' מתנה חילף הנחה כדעתנו וכו' וכיון שהיה ז"ל
 מביא ראיה על מניח מהימנה שהי' לשון מתנה ודאי דהלשון בעצמו הוה לשון זכ"ל ודלא כמו שכתב מהד"י אליבא
 ומשי' בחלוקת כמו שכתבנו מדויק לשון הסוד בח"מ סי' רכ"ו ו"ל ושכ"מ שאמר אני מניח לפלוני כתב ארזי אפי' הרא"ש
 בתשובה דהה' לשון מתנה משמע בפירוש דהלשון בעצמו הוה לשון זכ"ל וכי' ונראה שיש לדקדק בהאי תשובה דכתב יעקב ירמיה ז"ל
 דמהני וכו' אבל בדבר שיש חילק בלשון כרית לשכ"מ וכו' בלשון המועיל בשל"מ ובשכ"מ אחר דבשעת יטול יוכה
 יחזיק ויקנה וכו' ובשאר הש"ס אפי' מניח לפלוני כאלו א"כ יטול פלוני וילבד מה שאמר ובשכ"מ אחר רב ששית
 יטול יוכה וכו' דאיך קאמר בשכ"מ קאמר רב ששית יטול יוכה וכו' דהשמע דהוה ליטול אינו מועילן אלא
 בש"מ אבל ככרית אינו מועילן וכמו שהביא ספרת מהרנו"ה כביאוי הסוד בח"מ סי' סג' סג' וכו'
 וכתב הרב ב"י ו"ל שכך דעת הרמב"ם ורבו ז"ל וכתב שם העור דהרא"ש ז"ל חולק עליו ואומר דהוה ליטול מועילן בן
 ככרית בין בשכ"מ ו"ל כ"הן כתב כאן הרא"ש ובשכ"מ א"כ אחר רב ששית יטול וכו' דמשמע דוקא בשכ"מ הוא דאפי' הכי אבל לא ככרית
 ותי' דמה דכת' הרא"ש ז"ל ובשכ"מ א"כ אחר רב ששית והוה רונה לומר גם בשכ"מ דאליב' בכל סיירי רב ששית בשכ"מ וכו' ש' ככרית א"כ
 איך קאמר דלשון מניח אינו שייך ככרית כיון דהאי רב ששית מיידי בין ככרית בין בשכ"מ והוא ז"ל כתב דמניח הוה חילף יטול
 וכשאר אני מניח כאלו אחר יטול פלוני וא"כ כמו דאמרינן שאם אחר יטול פלוני דמועיל ככרית כן כמו אם אחר מניח
 לפלוני יועיל אפי' ככרית והוא ז"ל כתב דמניח לא שייך ככרית לא בשכ"מ אלא בשכ"מ אחר דיד' ארזי' וכו' כיון דאין דין כרית

לדבר

תשובות ראש יוסף

לדבר בן אנו מביא וכוונתו מלשון משה קאמר ללא שייך האי ליטא כבריא ועיין מה שכתב במהר"י קולין לחלק על
דאמר ללשון מביא הוא מתנה מאוס דלא מביא כללון חכמי האי ליטא אלא תנו וכו' או יטיל ויחזיק וכו' ואפי' הכי יעמיד בהן
לא מהכי"ש לשון הכנה אין זו קושיא חלה דהרא"ש כת' בכלל לשון דא' רב ששת הי' לשון הכנה והכנה הי' מילף הנטיילה וכשאר
רב ששת יטול בה' קאמר כמי מביא ועוד דאדרבה משום שזכר דא' בא ליטא אחריו דמועילין דהא התם בש' מי שמת אחר רב
ששת יטול ויחזיק יוכה ויקנה כולן לשון מתנה ואעפ"י דפרט תנא הכי דליטא עכ"ו אעפ"י לכו לבכי ישיבה אי ההי"ג"כ לשון
יבני ניראה ויעמיד כראה דאע"פ דרב ששת לא אחר אלא דליטא איכא למימר דשייר ליטא אחריו - דהי' לשון מתנה וא"כ
אפ"ה דשייר לשון מביא ולא אעפ"י לכו בה' ליטא משום דהוה פזיט להו דמהכי ולא כסתפקו אלא כביהי וכו' דיש בהן נדרין
וכמו שאמר אעפ"י לכו יבנה בהן מהו דיהי' כולה לשון מתנה קאמר או להתנה בהו מידו קאמר משמע דמשום דיש לתרץ
דבורו ולומר דלתנה בהו מירי קאמר משו' לא הוה לשון מתנה דכיון דמתרין דבורי' לא משקינא מדי יודשין כלום אבל אי לא הוה
יכליגא לתרץ דיבורו אחריו דלשון מתנה הו' וכשאר אנו מביא מה שיש לי לפלוגי אין שם משמעות אלא מתנה דהוה יש להבין
בהאי ליטא בדבר זה אי לא שכתב במתנה וגם כפי דרכו דמהר"י קולין דאית ליה דסברת הרא"ש בלשון מביא אינו משום
דמשמעות הלשון יש בו וזי' או הקנאה אלא שכונת המצוה כך הי' ואוליגין בתר גילוי דעת אין קישי' לדברי' דהרא"ש מהכא
דאיכרא דהי' דאמר חכמים הוה ליטא דמתנה אבל שא"ל הוה מ"מ אוליגין בתר כונה וזילוי דעת המצוה אעפ"י שהלשון אינו
לשון מתנה מ' ו' עבדין כונתו וכי יבנה וכו' אפ"ה שכונתו המתנה שיתנה בהו מירי מש"ה לא עבדין בהאי ליטא מתנה וכזה
יראה דיש להקדק דאי אין אוליגין בתר דעת וכונת המצוה ואעפ"י שהלשון לא הי' משמעות וכי' או הקנאה איך קאמר רב ששת
דיטול יחזיק ויקנה לשון מתנה הן ויקנה המקבל דמשמ' דאי הנהו ליטא לשון מתנה משו' דלא יקנה אמאי להו כמו מביא דאע"פ
דאין כמשמעותו לשון מתנה וכו' עכ"ו קנה משום גילוי דעת וכונת המצוה וכי' דנקט הכי נושם בריא דלא אוליגין כבריא אחר
כונת לשון דאפ"ה ג"כ דכונתו לא היתה ליתן לו במתנה כדאמר דהתיבתי שמוקי דרב ששת בין כבריא בין כשבת אחריו
משום בריא נקיט הכי ליטא אעפ"י דלא צריך ליה לשכת' אבל למאן דמפרש דהא דרב ששת לא אידי אלא בשכתי'
דאשלי דברי' אין הרב' וכו' והר"מבס וכו' מה' ונס' מלשון הרשעם כפי' הלכה כראה שסובר כן קשיא ואולי דאמר דהכי אשלי
דברי' כולל אית להו כסברת רבינו גרשום מ"ה דחולק על דעת הראש וסובר דלא אוליגין הכא בתר גילוי
דעת וכונת המצוה אלא בעינן לשון שיהי' משמעותו לשון וכי' והקנאה ודוחק ול"כ דלעולם כוכל לומר דיש לנו להלך בתר
כונת גילוי דעת המצוה אעפ"י שהלשון לא יהי' בו שום משמעות כלל ומאי דנקט רב ששת הכי ליטא ואמר כולן לשון
מתנה הן משום שיש הרבה עניני' מחולקי' אי הוה לשון ירושה להכי קאמר כולן לשון מתנה הן ועל מה שכתב מהר"קא בשם
הרב"ג מ"ה דאין לנו להלך בתר כונת גילוי דעת המצוה אלא בעינן לשון שיהי' משמעותו ממו' לשון וכי' כראה לי שיש קצת
ראי' לומר דיש לנו להלך בתר כונת המצוה אעפ"י שהלשון לא משמע הכא משום דאין אדם עומא דבריו לבטלה מהא
דאמרינן בפ"ש כותלין א' רב הוכא ש"מ שכתוב כל נכסיו לאחר אם ראוי לירשו כוונתן משום ירושה ואי לאו כוונתן משום מתנה
אמר לרב נחמן וכו' דילמ' כי הא אמרת דהו' ש"מ וכו' ואמרו ליה נכסי' למאן דלמא לפלוגי ואמר להו לא למאן וכו' הרי כאן שהוא
לא כתב ולא אמר לא לשום ודאי של מתנה ולא לשון ודאי של ירושה שאם הי' לשון של ירושה ודאי לא הינו יכליגא למימר שהי'
מתנה ואי הוה לשון מתנה ודאי לא הוה יכליגא למימר שהיא ירושה ועכ"ו אמרינן דכונת השכ"מ משוה לי' או מתנה או ירושה
דאם הוא ראוי לירשו אעפ"י דהלשון לא משמע הכא כיון דאין לו משמעות היפך מלשון ירושה אמרינן דלירושא כתבון ולא
למתנה דאית למעקרי ירושה דארייתא ואם אינו ראוי לירשו עכ"ו י"ל למתנה כתבון והו' לי' כחילו אחר נכסי' כתובי' לך דאין
אדם מוציא דבריו לבטלה כיון דהלשון דאחר אינו היפך לשון מתנה דאי הוה היפך לשון מתנה משמעות אין לנו משום דאין
אדם מוציא דבריו לבטלה לקיים דבריו ולומר דלמתנה אכן דהא שכינו במתניתן האומר איש פלוני יכני במקום שיש בת
בתי תרשני במקום שיש בן לא אחר כלים ולא אמרינן כיון שאין אדם מוציא דבריו לבטלה מקיימין דבריו ואומרים דרצה ליתן
משום מתנה הפך דבריו ואם לשון ירושה בן נדון דידן כמי דאמר אנו מביא לפלוגי אעפ"י שיהי' לשון מביא אין לו משמעות ודאי
לא של ירושה ולא של מתנה עכ"ו רואין אי הוה ראוי לירשו כוונתן משום ירושה כיון שהלשון דא' אנו מביא אינו משמע הפך
משמעותו ואם אינו ראוי לירשו כוונתן משום ירושה כיון דאית הפך משמעותו מתנה והר"אש דכת' דהמביא הוה לשון מתנה

תשובת ראש יוסף

היינו משום דנרון דידי'מה שציוה השכ"מ הוה למי שאינו ראוי ליורשו אבל אי הוה ראוי ליורשו הי' אפשר לומר מיטלן משום ירושה אבל מ"ס מלשנו ל"כ הכי דהוא ו"ל הוכיח בראי' דהוה לשון מתנה וכמו שהוכחתי כן נמי מלשון הטור ואבי לא באתי להוכיח בראי' זה שכתבתי אלא אפי' לדעת מהרי"ק שכתב דלשון מניח אינו מלשון זכי' בנוף הדבר ומש"ה אינו מועיל לזה כתבתי דאפי' יועיל דיש למיזל בטר כתב המנוה וכמו שכתבתי דאיך אדם מונח דברו לבטלה ופי' רשב"ם בשה שאמר רב הונא אם הוא ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה דכיון דהוא ראוי ליורשו מהשתמח להוריש לו מתכוון הוהיל ולא פילשון מתנה אבל גבי ירושה אין צריך לפרש דמילא קא ירית וכו' דברי רש"ם בס"ה הן ראי' למה שכתבתי לעי"ל בחילוק שכתבתי מחדון דידן לגבי דמה"ריק דאפשר דמהרי"ק יודה בנידון דידן דכיון דראוי ליורשו אעפ"י שאמר לשון הנחה אינו מועיל הייב כשציוה המנוה לתת לזה דצריך לש' לשון מתנה ודאי וכו' דהבא' הוא ציוה לתת לזר אבל בכ"ד שציוה לתת למי שראוי ליורשו א"צ כלום דהא הכי' ב"האי דכתיב"רש"ם במי שראוי ליורשו אעפ"י שמפקיע ירושת הבן האחד או הבת האחרת עכ"ל זכרון שזה צריך ליורשו א"צ לומר כלום וזה שכתב מהרי"ק דנכסי לך הוה לשון מתנה הוא מפורש דאינו לשון מתנה אלא שאם אינו ראוי ליורשו אמריב דלמתנה נתכוון והצן אמריבן דה"ל כאלו אמר נכסי נתון לך וכמו שכתב רש"ם בס"ה שכתב דה"ל כס"ה דכיון דהוא ראוי ליורשו וכן נכסי לך שתי לשונות משמע וכו' א"ל דהכי משמע דא"כ אמאי צריך לי' למיזל לעיל בסמוך ואם אינו ראוי ליורשו על כרחיב נכסי דאין אדם מונח דבריו לבטלה ואמאי צריך לזה הטעם תיפק ליה משום דלשון מתנה הוא ועוד דהוה ו"ל כתוב ג"כ הכותב כל נכסיו ולא פיל' לשון ירושה ולא לשון מתנה ואי נכסי לך הוה לשון מתנה משמע הוה פיל' א"ל דהא דקאמר רש"ם דאלא למחן וכן נכסי לך ב' לשונות משמע היינו לומר שנופרשיבן ליה באחת מב' לשונות והן כפי מה שיראה שהוא כוונת המנוה ועדין צריבן אנו לפרש מאי שנא הבא דאמריבן ואם אין ראוי ליורשו נוטלן משום מתנה וכתב רש"ם דכ"ד נכסי' נתוכין לפלוני קאמר מהא דאמריבן לקאן בפ' מי במתו אמר רב נחמן ש"ס שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירת דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו וכו' ופי' רש"ם דאינו מועיל עד שיאמר תנו בית זה לפלוני והכי כתב רש"ם בס"ה ג"כ בהכי דאמר רב שפת יטול יוכה כולן לשון מתנה הן וכתב רש"ם בס"ה ש"ס שאמר וכו' דלשון מתנה בעיבן כדאמריבן לעיל ידור וכו' דאמר תנו או יטול וכו' ואמאי לא מפרשיבן כהכי דידור ואמריבן דכוונת רש"ם הי' לומר בית זה שידור בו פלוני כמו שמפרשיבן הכי דבריו שאמר נכסי לפלוני דר"ל נכסיי נתוכין לפלוני לזה נאמר דלא דמי בשלמא הבא כשאמר נכסי לפלוני ודאי דכוונת בנינן אינו באותה הלשון לבד לקנותן אלא שיתן בנותנה או בירושה מש"ה אין מפרשיבן כוונתו במתנה או בירושה אבל בהכי' דקאמר ידור פלוני בבית זה נראה לו לרש"ם דבהכי' לי' שכלבד יועיל ולא כיון לר' א"ו ש"ה בעיבן לשון טוב שיאמר בית זה שידור בו פלוני זה ל"ל ליישב ענין זה וצוה דייק לשון הרא"ש בהכי' שכתב דכתבנו לעיל ועיין מה שיש לדק' דהשתמחה זו וכמה דאמר לי' רב נחמן לרב הונא נמוכה גנבה למה לך אי ס"ל לך כר"י ב"ב וכו' דמה קאמר לי' דודאי דאית לי' כר"י ב"ב אלא הבא בעי' לחשמעין דאעפ"י דלא אמר אלא נכסי לפלוני פ"ה אזליבן בטר כונת המנוה ומכרשיבן או מתנה או ירושה ולא אמריבן דלעיל' הוה ירושה או איפכא וכו' וכן נמי מאי אולמי' מהי' דמיבא וקאמר דלנוח הא קאמר וכו' להכי' מה שאמר יותר מהי' דא' קודם הבא ואולי משום דהוה משמע ועכשיו אין לי פנאי ליישב וצוה נבא לפיקד הדין לפי מה שכתבנו הבת האחרת וצוה בחלקה או מוטעם שכתבנו דלא עשה אלא אפטרופא או ממה שכתב מהרי"ק ומעיד עליו צ' רבני עולג' דבבב"ב דלשון הנחה אינו כלום וא"כ בכ"ד דאמר אבי מניח מה שיש לי לבתי' אינו כלום ואעפ"י שכבר חלקתוה שחלקתי לעיל מ"מ פשט לשונו הוא דלשון מניח אינו כלום ויאמר קים לי בהכי' דברבתי' . וטוב לפרשי הכי' וכדי שלא תהא מעברת בחלה אפי' מבישתא לטבא הכ"ל ע"ד כתבתי יוסף אשקאפה :

ראה ראיתי

דברי פז"ח מה שכתב ע"ד נראה אהת שנוה הכבון והנפלה כהרר דוד טובי' במתנה שנתן לאשתו שמונת אלפים גראשית ריח ליש ואבי לא אבאר דעבי' לענין הלכה בי ידעתי' מה אבא אשא ואתן על דבריו בלבד כתב החכם הפוסק כר"ו גם כי הלכה רווחת דכותב לאשתו לא עשהה אלא אפטרופא וכו' ובל"ד נב' ביהוהוק לנו שאין לחיש הזה נכסים אחרים הוץ מאלו נראה דאיך לדין שרונה לעשותה אפטרופא חדא מה כתב לה נתתיה לה ח' אלפי' ריאל' מנכסי מדאמר מנכסי משמע שיש לו נכסים אחרים ודאי הוה וכו' אומר לזה כפי ע"ד דאיך זו הכרח לומר ששייר כל שהוא דמאי דקאמר ח' אלפי' גרושי' מנכסי' הוה לומר דקיבוץ נכסיו יהיה הכל

תשובת ראש יוסף

הכל שמונת אלפים וראיה שכתוב אח"כ בנואה ועשיתי חשבון ישר וכל המטלטלים והכלים והמלבושים וכו' אשר יש לי ועלו הכל סך שמונת אלפים דנראה דכל מה שיש לו באותו היום הכל מסר לה ולא נשאר לו כלום מכל אשר לו ועוד דאי איתא דיש לו ככספים אחרים כמו שצוה על אלו מתמת מיתה דהא כל בנואה אלא חס ח"ו ימות אחאי לא צוה בשאר ככסים מה יעשה בהן אלא ודאי דחוקה הוא דאין לאיש הזה המצוה רץ אלו הככסים לכד ומ"מ מה דאפשר לקיים דברי החכם הסוקק דר"ו דלא ייקרי וו מתנה בכל מהא דכתב בנואה ונתתי ה' במצנה גמורה ד' אמות קרקע בחנה ואנבן נתתי לה וכו' גדלמד נתתי לה ד' אמות בחצרי נראה דיש לו חצר והקנה לה מאותו חצר ד' אמות כדי שיקה אנבן וחוינן אחר כך דבגירוף מהככסים שצלו לחשבון ח' אלפים לא הכנים בהם אותו חצר וידוע מאי דכתבו דר"י והרמב"ם דמי שיר כל שהוא בין קרקע בין מטלטלי לא מקרי מתנת כל אלא מקנת אלא דיש לנו לראות חס יש לו באן חצר כדי שנאמר דמאותו חצר נתן לה ד' אמות וכו' אבל אין אין לו חצר נאמר דהודאתו לא יהיה מועיל אלא לאותו ד' אמות שנתן לה ולא מחויבן שיש לו בחדינה אחרת ויהיה עתה כל נס נראה דיש כאן קנת עינין לבטל מתנה זו בין שיה' מקנת בין שהיה כל שסום האי דכתוב בנואה ונתתי לה במצנה גמורה מעכשיו ד' אמות קרקע בחצרי ואנבן נתתי לה מתנה גמור כך שמונת אלפים גרושי' ובשמונת אלפים ככנס שטר השותפות ושאר שטרות ג"כ שיש להם בעסק השותפות דבר בפירוט דאיתו מתנה היא באנב וידוע הוא מאי דהביא הטור בסו"ס"ו מחלוקת בזה דכתב בסעי' י"א ואין נקנית ממי אנב קרקע אע"ג דשאר מטלטלים ניקני' אנב קרקע הכא בעינן קנין חסוד כדפרישט וכו' אבל רב אלפס כתב שכל שטר טקנכ אנב קרקע וכן כתב הרמב"ם מ"מ דעת הרא"ש וה"ח הוא דלא קני ואעפ"י שהרב ב"י פסק שם בדברי הר"י והרמב"ם מ"מ ר"ח והרא"ש לאו קטלי קני באנשא נינהו וכיונא בזה דשטרות אינן נקנית באנב כתב הטור לעיל בזה בסו"ס ע"ג' וזה לשונו כתב א"ח הרא"ש ז"ל בראובן נתן לשמעון כל נכסיו וכו' מטלטלי אנב מוקרקי אע"ג דשטר בכלל כל נכסיו לאו קנאן אע"פ שהיה השטרות בכית ראובן ונמצא שקנה הבית וכו' כיון שלא כתב קני לך איהו וכל שעבדיה וכתב הרב ב"י שכן כתב בתשובת הרשב"א ז"ל בשם הר"ר יונה ואין תשובת הרשב"א מצוית אצלי עכשיו מ"מ מכאן נראה מדברי ב"י דהרשב"א סובר ככל דברי הרא"ש ולקמן ענה הסו' שכתבתי לעיל במחלוקת הריף והרא"ש דכתב הטור בסעיף י"א דהרא"ש סובר דאנב אינו מועיל בשטר והר"י סובר דמועיל כתב הה"י זל דהרשב"א בתשובה כתב דאפשר דאנב אומר במקום בתיבה ומסירה כדעת הריף ומהכא מוכח דהרשב"א כהרא"ש ס"ל ואעפ"י דאיכא למימר דזה שכתב לא כתב אלא שכן דעת הרא"ש הר"ר יונה מ"מ הרב נראה שהביאו שכן כתב הרשב"א וסובר כן ומ"מ גבי זה שכתבנו לדעת הרא"ש והרא"ש זה"ר יונק סוכרים כן כתב הרב"י לקמן : לענין הלכה כיון דכל הכי רוובתא סוכריה כן דניקנית אנב קרקע והכי בקטין דהא בסברת הרא"ש וה"ח קיימי ממי הרבה ואולי דהוא ז"ל סומך אכללא דכליל בהקדמתו דכל היכא דאיכא תרתי והכי ברבתיא דהיינו הר"י והרמב"ם והרא"ש דהכי נקטי' לא שאין הלשון מכיח כן מ"מ מוכח מהכא דאיכא כזה גדולי דאית להו דאין ניקני' באנב והכא חזינן דכונתו להקנות לה הכל אנב קרקע ואע"ג דכתב אח"כ בנואה ומסרתי לה מידי זה השטר וכו' והקניתי לה השטר במתנה גמורה כהונן וכתיקון חז"ל ונס במטלטלי כתוב שקנה אותן בהנבחה ומשיכה גמורה דנראה מזה דלא הקנתה לה באנב קרקע ואיכא למימר דחזר בי' מאותה הקנאה דאנב קרקע דאזלינן ונמרינן מהתחתון דכל היכא דכתוב בשטר תרי אכפי דסערי אהדדי נמרינן מהתחתון זה לא אמרינן אלא היכא דסערי אהדדי בפירוט גנון שכתוב למעלה ק"ק וזו ולמטה ק"ק וזו או ילמד מן התחתון אבל היכא דאפשר לקיים את שתי הלשונות מקיים והכא אפשר דמאי דחזר וכתב במטלטלי וקנתה בהנבחה ומשיכה וכו' הכונה היא דאחר שהקנה לה באנב קרקע היא צנמה קנתה ולקחה אותן בהנבחה וכו' ואעפ"י שנאמר שחזר וקנה לה איהו הכלים והמלבושים וכל המטלטלים בהנבחה או משיכה אפשר דכוון ההקנאה חפץ פתה יותר אבל השטרות אעפ"י דחזר וכתב כהונן וכתיקון חז"ל ונראה דהוה בכתיבה ומסירה אפשר דכתב הכי משום דאנב נראה לרשוא תיקון חז"ל וכמו שכתבתי שיש הרבה מן הפוסקים דבוכרים כן וא"כ בין דאפשר לקיים את שני הלשונות מקיימין ולא הקנה לה השטר השותפות אלא באנב ועוד דאפשר להתברר זה ע"י שתראה שטר המתנה שכתוב בה שנתן לה איהו וכל שעבודי' דכדי להקנות לה השטר השותפות צריך מסירה איהו וכל שעבודי' ואם פאחר דפכח השטר היא יוצא מחלוקת גדולה שיש בין הפוסקים ובהיותו הטור בזה בסו' דהוא מחלוקת הרב ז"ל

תשובת ראש יוסף

ועל דבר זה אינו כתוב אלא חסרתי השטר מיד לידה וענין כתיבת השטר אינו כתובה וכל זה ידוע באשמועי מאי דקאמר
 כהנן וכתיקון חז"ל א"כ אמאי לא הניח העסירה נמי בהאי אשמועת אלא ודאי שהמסירה מסדלה והכתיבה הניחה בקנייתא
 אגב וזה לא קני וכמו שכתבתי לדעת הראשונים ועוד אדבר בזה בס' ר' נפתלי צדק יש לו לחזור בוטלטל להקנות בדרך
 קנייה כיון שכבר קנתה אותן באגב חז"ל מאי דאמר וכתוב בגמרא שיהיה זכותה להגבאה בו היינו לומר שקיים זה
 שהקנתה לה אגב קרקע ומסר לה הכל שטר ומטלטלי וכו' עוד כתב רש"י בס' הפוסק נרו ועוד אם איתא שרונה לעשותה
 אפטרופא אמאי אנטריך להתנות עמה שכשנמו יחזרו הנכסי לירשי ואי איתא דלא מתנו במתנה ודאי דירשי וירשי אנתן
 ומדאיכסר וכו' גם בזה נראה דאיכא למימר בשלמא אם כתוב בשטר המתנה הצאה דאם פחות ירשי הנכסי כיצד יקדוק
 יפה מה שקדוק החכם נה"ו אבל אינו כתוב בגמרא שכשפחות ירשי ירשו הנכסי אלא שכשפחות יחזרו הנכסי לירשי ואפשר
 שה' הגונה בזה שלא תבא היא להביא אפטרופא לירשי כיון שהיא אלא שיחזרו הנכסי לירשי ואם יבי' גדולי הם יתעסקו
 בהן ואם יביקטני אז כ"ד יעשו מאי דנריך להם וכבר ידוע הוא מאי דכתב הר"ם שכתב בתשובה הביאה בי"ל בס' רמ"ו דכל היכא
 דאיכא לאיסתמוקי בלשון המתנה או בדרך אגב לאפטרופא על המקבל מתנה להביא ראי' ופשוט הוא דהוא
 איתא לאפוקי מחוכא ואעפ"י שיש לי לדון על דברי תשובה ע"פ כך כתוב אבל אי הוי עבד הפוסק נה"ו האי דיוק מחמה
 שכתב בגמרא אבל אם תמות וכו' אם תמות לא יהי' שום אחיזה וזכות לירשי במתנה זו הי' דיוק היטב דאי איתא דלא עשה
 אלא אפטרופא מאי וכתב"ל לירשי א"ו דלמתנה נתכון לה ולפיכך הנריך להתנות שלא ירשה ירשיה אלא יחזור לירשי' שלו
 עוד כתב הפוסק נרו' גדולה מזה כתב הר"ם אש בתשובה והביאו הטור בכו"פ בא"ה ס' ק"ו במי שכתב כל נכסיו לאשתו ואמר אל
 תתש לי לשטות שנתתי כל נכסי לאשתי כי אני ידעתי לה' כי לא יהי' בעל לעולם וכו' כתבנו שאין הכדון דומה לראי'
 דהא ס"ל להרא"ש ז"ל דהויא הוכח' פשוטה שהיא מתנה גמורה אבל הכא הא אפשר לקיים לשון הגמרא כמו שכתבתי אעפ"י דיש
 לערער ע"ז שכתב הרא"ש דלשון זה מוכיח ודאי דלשם מתנה כיון דאפשר דיהי' כוונת זה שאמר אל תחשב לי לשטות שנתתי
 כל נכסי לאשתי שאני יודע שלא יהי' בעל לעולם דהוי הגונה אל תחשב לי שטות וכו' כי לא נתתי אלא אפטרופא מיני'
 אותה כדי שיכבדוה וזה מפני שאני יודע כי אשתי אהיבתי לא תנשא לבעל לעולם ומש"ה רציתי לכבדה בזה מאי דאפשר
 ליישב לשון השטר לתועלת היתומי מיישכין מ"מ הר"ם ז"ל הכי דעתו דזה הוכחה גמורה דלשם מתנה גמורה כיון מ"מ לפי
 דעת הר"ם אש אינו דומה לכ"ד כמו שכתבתי ומה שכתב דמוכח הוא דלשם מתנה נראה דיותר אומדנא יש לו במי שנתן לבנו
 הקטן המוטל בעריסה דקיימ"ל דלא עשה אלא אפטרופא ומאי אפטרופא שייך בקטן בזה והלא אומדנא דמוכח הוא
 דלשם מתנה נתן ועכ"ז אמרינן דאינו אלא אפטרופא ואמרי' דרונה כשיגדיל שישתדל בנכסיו וכבדוהו והי' יכול הפוסק נרו
 להביא ראיה דהוה מתנה ממה דכתב הרש"א בתשובה והביאו בי"ל בס' דמ"ו דכל היכא דכתוב בה שהיקנה מטלטלי אגב
 מקרקע אילו הוי משום אפטרופא לא הוה כתב להם כן ועוד כתב נמי בקנין וקנין לא נריך לאפטרופא א"כ ודאי דלשם מתנה
 כיון אלא דבזה דקנין איכא פלוגתא אבל בהא דהקנה מטלטלי אגב מקרקע לא חזינן דאיכא פלוגתא בפירושו ובכ"ד הכל
 אית' קנין אגב קרקע ונ"ע קמו מיניה וכמו שכתוב בגמרא איברא שהקנין הי' לענין הקנאת ד' אמות במתנה הי' מה
 קרקע וכן כתב נמי הרב בשם הרש"א לא לעיל מזה במקום אבל נראה לי לכתוב מתנה זה מפני זה שכתבנו משם הרא"ש והרש"א
 דהיכא שמוכח מלשון המתנה של מתנה גמורה נתכון דיועיל נראה דהוא מחלוקת ה' שהקני' דהא יתב' בא"ה ס' ק"ו שכתב הטור
 בשם הרא"ש דהיכא שמוכח דלמתנה נתכון דיועיל כתב הבי"ל וי"ש דכל היכא שיש לכוון וכו' כן כתבו הרמ"ב והרש"א
 בשם רב האי וכו' ואעפ"י שיש מחלקים לזה דעתו מוטב וזה שכתב שיש חולקי' הם חולקי' בין שהי' לשון המתנה מוכיח בין שהי'
 יחבור במתנה שלא כיון לאפטרופא אלא למתנה גמורה עכ"ז לא עשה אלא אפטרופא ואי מה דכתב' שם מהר"ק וכן כתב
 כי אם פ' בשטר שהוא מקנה לה הקנאה גמורה ולא בתורת אפטרופא א"כ שפי' בשטר שתהא דשאה למכור ולתת במתנה מה
 שאינו כתוב כאן בגמרא כ"ד א"כ נראה בפ' דמה שהביא ההרי"ק בשם הרמ"ב דיש חולקי' בהכונה דחולקים אפילו ע"ז
 שכתב כי וא"כ אפילו שיברר בתוך המתנה שלא כיון אלא לשם מתנה ולא לשם אפטרופא עכ"ז קובע' דלא כיון אלא לאפטרופא
 ונראה שכל סברא זו הוא הרי"ק מהא דכתב הטור בח"ה בס' ק"ו ומיהו אם פ' בשטר המתנה שמקנה לו קנאה גמורה ולא
 בתורת אפטרופא וכו' קנה וכתב רש"י מקנתב ל"י וכו' וכתוב עוד וכתוב ר"י וכו' כתב רבינו בשם תשובה ר"ה אש שכל שכתוב בשטר

תשובת ראש חסד

המתנה לשון אפסר, להוכיח ממנו דלמתנה גמורה כתבון כוונתו היא מתנה לשון זה שכתב מהר"ק דלה"ה לשון שפטר להוסיף
ממנו אינו נראה אלא אורחיו מוכיח דלשם מתנה כתבון ואומדנא דמוכח דהאי דקאמר שפטר להוכיח נראה גמירי לכוונת
דלש כתבן אלא לאפטרופא ובה דכתבתי בשם הרשב"א דב' היכא דאיכא למימר הכי ודאיכא למימרהכי על המקבל להביא
דאי דלשם מתנה כתב ולמה יש למי לומר דחלקי דה"ה והרשב"א כהו אלא תאי דכתבתי דה"ה לפברתי דיש להוכיח כיונו שיש
שוכחא במורה כהויה דכתב שפטר דלא פטר לאפטרופא וכו' דה"ה ודאי לפי דעתו מתנה גמורה היא וכתב עוד ד"ל
הרשב"א דכתבתי להראב"ד דאפילו לא בירר שאינו לאפטרופא לא שכתב לו מתנה בקנין מתנה גמורה היא וכתב הרשב"א והב"י
שכתב לשם לאפטרופא קאמר אפי' בירר אפילו בקנין אינו אלא אפטרופא כל זה שכתב אינו אלא לכבוד בעלמא כי היכי דלשתמשן
מילי והב"י בעל כ"י מייס לייב' כזה דליפיק לה קלה שהנכסי' שלה הא חזי' כפי' דלה"ה אפי' אם בירר שלא בין
לאפטרופא אלא למתנה עכ"ה אחרת דלא עשה אלא אפטרופא ויחינו דכתב מהר"ק א"ה כ"ה דיש חולקי' דמראה מלבד
דס"ק רב אלפס בן קמיני שאמר דסודריה בן ונראה ליד דה"ה כה"ה סודר בן דנשטת רבו ש"ל למייל דחזי' הב"י שהיא
לשונות בן כה"ה ב"ה ב"ה א"ה נראה כן דכפס' לאחד מבניו וכו' ואם שיר כלשהו אזה דה"ה המתנה
א"כ לא קאמר דהויה מתנה א"כ כשייר אב' נחנא אפרינא לח"ה ל"ה לפר' ואי לא דאיני' לשונות ושם ב"ה הכי א"כ
לשון הרשב"א בתי שכתב כל נכסיו לאשתו ו"ל הכותב כל נכסיו לאשתו בין בריא בין ש"ס וכו' אם שיר וכו' ד"ה נשואה וכו'
הרי דלא שירי אלא כשייר' ש"ס וכן אם היתה אשתו ארוסה נראה דכל נכסיו אפרינא לא עשה אלא אפטרופא וכו' דכפי
הסברא דבין פס בעלי סברא מן לומר דאפילו בירר ויפה ב' כל מאי דהויה דלא עשה אלא אפטרופא דה"ה ב"ה כתב
דנתן לה במתנה ובנודאי דמשמעות המתנה דהויה מתנה גמורה דהויה א"ה כתבתי ל"ה נכרי או ל"ה אחרת הויה מתנה גמורה
במשמעותא עכ"ה וכו' אומרין דאעפ"י שכתב מתנה משקין ומשמעותי' ואמרין דלא בין אלא לאפטרופא א"כ כשבירר
ג"כ דלשם מתנה נתן ולא לשם אפטרופא א"כ יש לומר בן דכיון ליפות כזה דתגא קול דהנכסים שלה והעפ"י שכתב כל
הויה היפוי' א"ה אלא אפטרופא דה"ה מתנה דמשמע בפירוש שהויה מתנה עכ"ה יפקין להו' ודוק נס נראה דיש
להביא קנת דאי' לדברי הר"ק מאי דקאמר בנ"ה הכותב כל נכסיו לאשתו ל"ה בריא וכו' ועל שטר טובה הספידה
צ"ע וכתב מכל הנכסי' שהו' לו או וכו' כד"ה שאלה דתובתה שכתב לה כל נכסיו בעודה ארוסה או אשתו נרוסה דבהק
הויה מתנה ולא לשם אפטרופא ולכך מחלה שערב דתובתה אב' לאשתו נשואה לא אבדה דלא עשה אלא אפטרופא
לפיכך לא מחלה שערב ד"ה וכתב הרב ב"י כד"ה שאלה דתובתה וכו' כפי' הכבוד אחר רב יהודה אחר שחול'
הכותב כל נכסיו וכו' ובעי דה"ה מתנת בריא מאי ובעי למפשט מהא דתניא כתב כל נכסיו ללגתו וינא עלי' ש"ה מ' קודם
למתנה זה אעפ"י שהקדמה דתובתה ח"ה תקדע דתובתה ותעמוד על מתנתה ונמאש קרחת דכאן ומכאן דהכ"ה
אזכר שטרנף מנכסיו וכו' והיא דתפיד שמחלה על שערב דתובתה מחמת שנתן לה כל נכסיו וכו' נמאש מדאמר אבדה
דתובתה ואי בהפנת ש"ה הא אחרת דלא עשה אלא אפטרופא אלא תאי דמתנת ברי וכתב שם ורביא מוקי' לה
מוקי' לה באשתו ארוס' ונרוסה כלומר הויה בריא דקאמר דחכמים סוברים דקורע דתובתה וכו' ונמאש קרחת מכתן
ונוכחן דנמאש דקדמה מידי באשתו ארוסה וכו' אבל בגשואה לא קנתה דלא עשה אלא אפטרופא ואמאי נדיק לה
לרבינא לאוקמי בהאי דוחקא לוקמי באשתו נשואה ומיירי שמוכח מלשן השטר דלשם מתנה יהיב לה או שצירר דלא
לשם אפטרופא נתן לה אלא לשם מתנה עמורה ומדלא מוקי בהכי רבינא ש"ה דבאשתו נשואה בכל געא יש לנו לומר
דלא קנתה דלא כתבן אלא לאפטרופא כן כ"ל - עוד צ"ע החכם הפוסק אבל מה שיש לעיין במתנה
שהנתן מהר לה שטר עפ"י קניית שטר וכו' ונשלח' בפלגא איכא למימר דיש הקנאה ע"ה השטר דהאי עסקא פלגא
פלגא ופלגא פקדן ופלגא דיש שערב על שותפיה ע"י לאקנויי אבל שלפיקדון נראה דאינו קניית ע"י קניית השטר לא
ידעתי אינאי לא קני בעה ע"י לו בידי דבירר בפקדון דהאי כתב דחלק המלוה קני בחבירת השטר דכן תיקון רבין דמכר
השטר בחבירה ונשואה דכפיה דסבר הפוסק כו' דהיכא איכא חבירה וסבירה וכו' דהיכא דהשטר נשעבוד קניו בזה מיירי
והוה דלכליזה קניו דישעבוד על חבירו אבל מה שפיקדון לא קני ואמאי לא אם יפיקדון כיד אחר ובעל הפיקדון יש לו
שטר ועל ידו י"ז יהא יכול למסור או לפע' דמתנה איתו שטר בכתיבה ומסירה ועוד ק"ל דפיקדון היכא דאיני' ברשותי רעמי

תשובת ראש יוסף

אית' ואם מה שיש בשתופות הן סחור' וטאר מטלסלי ודאי דאי' ברשות יובקין קנה ואם הן מעות שאין כיק' בקיין מ"ח
בין שהם של פקדון ניקי' באגב ד' אמות קרקע כעו שכתוב הטור ח"ב ב"ר כ"ו"ל במעבד אין יכול להקנות אלא הנכ' קרקע
כגון שיטכור וכו' או יקנה לו קרקע ויקנה הנכ' המעו' והדין זה הדין ד"פ הובב דרב פפא היה ל' תליסר אלפי' אוי' בתנאי
אקיניו לרב שמאל בר אבא הנכ' אסי' דכיתי' וזה היינו המעות מוסד' ב' בעין אכל מלוג' אינו ניקנה וכמו שכתב שם ונרטי'
בהכי' דרב אבא היה ל' דהיינו פקדון ולא כמו שגרס' אמרי' דהוה מסיק דהיינו הלואה דהלואה אינה כיקנית כבי' האי' גופא
גם כול שכתב דהאי' עסקא פלגא מלוג' ופלגא פקדון אפי' ד' אין ענין זה שכתב' ל"ד גם כפי' אין עמי' כדי שאוכל לראות
כדומה ל' מה שיש בקבלתי' דה' לא נאמר אלא כשנתן אחד לחבירו מעות שיצטעק בהן למחית' לשל' או לרביע' והמקבל
אין לו בה באותו עסק חזון כלל' והוא מתעסק במעות לכדו ולא הנותן כלל' או מיקרי' עסקא דהוי' פלגא מלוג' ופלגא
פיקדון אכל' גמיש בשתופות מעון שניק' נשנים מתעסקי' ב' לית בה האי' דיכ' אכל' מ"ח נראה דכל' אחד ואחד יש לו דין
פקדון שאינו בעין דהא' אמרי' השתופין געמי' ש"ס זה לזה אכל' מ"ח כיון דהמעות הן איין בעין יכ' להם דין הלואה לענין
מכירת' או כתיבת' השטר דהא' איכ' שעבודי' עכל' חד אמרי' ומ"ח אפטר שרעת הפוסק כ"ו דכיון דאיין עמי' באומ' זה
לזה דהא' ש"ס אכל' איין כשואל להחייב באומ' לא הוי' הלואה אלא פקדון ויהי' הכל פקדון ואפילו שיהיה
הסחור' ומעות בעין והוא רוצה להקנותן בזה השטר וזה השטר אינו שטר קיין אלא שטר ראיה לכד' שיש להם כך וכך
סכום בשתופות וידוע מאי' דכתב הרא"ש דלא מהני מכירת' השטר בכתיבה ומסירה אלא אסר שהשטר בעצמו הוא עושה
הקיין כגון שכתוב בשטר שדי' מכורה לך שדי' נתיבה לך דע"ה השטר עצמו כגשה הקיין אכל' אם הקרקע נקנית בכסף בחוקה
והשטר נעשה אלא לראי' אפי' שאמר השטר' אינו זכ' שעבודי' לא קנה בזה הקרקע וכשטר חוב נמי קנה אכל' שטר שנעשה
לראי' לא וכחו שפורש זה בטח"ס' פ"ו סעי' י"ד כתב הר"ר ישעי' שטר שכתוב בו קיין כו' אכל' א"א הרא"ש ו"ל כתב
דאין השטר נקנה בכתיבה ומכירה אלא שטר חוב או שטר של קנייה שכתוב בו שדי' מכורה לך שהוא עיקר הקיין וכו' כל
הענין ומחלק שם משטר חוב לשטר ראי' מ"ח מוכח מהא' דכתב הרא"ש דכל' היכ' דאין השטר עצמו גוף הקני' אלא ראי'
לכד' על הקני' אינו ניק' בכתיבה ומכירה והכא' ב"ד דהוי' האי' שטרא שותפות שטר ראי' והשתפות אינו אלא פקדון וכמו
שכתבתי בהשתפין ש"ס הן ו"ל אינו אלא לראי' על הפיקדון איין ניק' כדון שאר מכירת' שטרות ואפי' שהרב רבי ישעיה
מחלק בזה כמו שפורש שם מ"ח כהרא"ש דייכי' דכוח פזורים יותר ועוד דאפשר דר' ישעי' דכתב דקנה אפילו בשטר ראי'
מודע ב"ד דאינו קונה משום דהא' אין שעבוד אכל' התם כשאר שטרות אפי' שלא יהי' ענין הקיין מ"ח שעבודי' יש בהן
ומזה אותן לשטר חוב אכל' הכא' דעבדי' לשטר השתופי' כמו שטר פקדון אין כאן שעבוד ואינו נקנה וכו' עוד כתב
וכן כלם הלואות שהקיפו נראה דלא קנה ע"י קני' השטר של השתופות וכיון דחזיון דלא קנה הא' נמי לא קנה מההיא דפרטיין
בקדושתין ויש כמה דברכתא דפסקי' דלא כרב כחון אבא לבאר דבריו וזה דמה שכתב דלא קנה ההלואות מהקפות שהקיסו
ע"ה שטר השתופות וכו' נראה דאיכ' לחומר כיון דכתב כגוה דהקנה לה שטר השתופות עם כל התנאים והזכות וכו'
דהיינו כל שעבוד שיש ל' מאותו שטר כל זה כתב והקנה לה בזה נכנס כל שעבוד ההלואות בין ע"פ בין שיהי' בשטר ויש לזה
סנים כמו שאכתוב בע"ה אכל' אבא לבאר מאי' דכתב דכיון דלא קנה האי' נמי לא קנה מההיא דכתוב במדרדכי' ואומר
דחזיון בטור ח"ה אפי' חסך מה וכן הראש' בא דכתב בטור ח"ס' ס'ו אפי' נכסי' לפלוני אינו שטרות בכלל נכסי' ואע"ג
דלא נפקי' לן ככרי' למאי' דפסקי' דכעי' מסירה וכתיבה ולא יקנה אותן עד שימסרם לידו כפי' מיני' לש"ח שדבריו ככתובי'
ומסורי' דמי' ורין זה הכי' הטור אפילו כשתנה במקצת סי' רס"ח ו"ל שאלה לא' א"א הרא"ש ו"ל ראובן נתן לרינה כל נכסיו
ביתת כרי' מטלטי' אנכ' מקדמי' ולא שייך לומר שיהי' אלא חמשה והובים דהוי' לה משנה במקצת והיו לראובן ש"ח
בכיתו וכו' כתב הרא"ש שם ודאי' דשטרות בכלל נכסיהן מהו דווקא בש"ח שאין צריך קנין דדבריו ככתובי' ומסורי' דמי'
וקוי' ככרי' שכתב שטר של השטרות בכל' כיון וכו' וגם כאלו מסר השטרות אכל' כרי' שאינו יכול להקנות השטרות אלא
בכתיבה ומסירה אף על פי שמסר לה השטרות כמא' ב"ד עכ"ל לא קניתה בקיין עד שימסור ויכתוב לה והן כלל
דבריו שצריך כתיבה ומסירה בכרי' ונראה מדבריו אלו דכל שאר הכרי' קניתה דיכ' אשת ראובן מלבד השטרות
ולא אמרי' כיון דה' לא קנה נמי זה לא קנה דהא' על מה שכתב' שואל אם השטרות

דבשלתא בהיהו הקנה לו קרקע ומטלטל ומעות כל זה הקנה בפני וכפי הכונה כמו שכתבנו וקרט הגב יג לומר דכמי
 דלא קנה זה וכו' אבל כ"ד דהקניית השטר לא פרט שום דבר אלא שהקנה השטר וכל זכותו ולא פרט שום דבר על קניית
 השטר או לאחר מה שיוכל לזכות מהן יזכה וזה שלא יוכל וכו' וזוה יודה היום אומרים דאמרי דכמו שלא זכה בזה וכו'
 הכא מודה דזכות ביה שיכול וק"ל : וכיוצא מה שכתבתי דיש חילוק למי שפרט למי שאינו מפרט כתב רב"ל
 בשם ר"ל שכתב בשם הריטב"א אעפ"י שאינו דומה לענין כ"ד מ"הא חזיק דמחלק בזה המדה ולא בליג בלי הויא
 דהבאתו בשם הטור והיהו דרכיו שמה אתי שפיר היהו דהטור והרא"ש כפשוטו דזה קנה וזה לא והיום אומרים דבפני
 לא קנה הכל בזיננו כו' נראה דאיכא למידק עלי' דמאי חזית לומר האי מיננו ויקנתה לימא מיננו דלא חזייל על זה הקנין לא
 חזיל מי על זה דהוי לאחזוקי ודוחק לומר משום דהראשני לקנות הן הרוב ועוד דיוקוסיות דכינו שמה מההיא
 דקדושין אינו כחיה כן והיהו פ"ק דקדושין שהביא הריטב"א נראה דפליג הי"א דכתבו דכיון דלא קנה זה לא קנה זה
 דהא אמר במתניתין נכסים שאין להם אחריות דהיינו מטלטלי כיקי עם נכסי' שיש להם אחריות דהיינו קרקעות ומסיק
 בנתיבא דלא בעי אכל אכל בעי נראה דאי לא כתב אכל במטלטלי דלא זכה המטלטלי אבל הקרקעות מיהא קנה ולא
 אמרי וכיון שלא קנה זה היוטלטלים לא קנה מי הקרקעית וק"ל וכתב עוד הפוסק גר"ו גם נראה לומר דאילו את"ל
 דמתנתו הויא מתנה נראה דגריך לתת משכון הנכסים והנזכר וכו' ונראה דמאי שנא זה שכתב בנראה שאל תמות שיהו
 הגכסים ליורשים או אם תנשא מהאי דאמר נכסי לך ואחריך לפלוני דאין לשני אלא מה ששייר הראשון ואין אומרי לה"א
 שיתן משכון ויזניא כל מה שיזניא ואין לשני אלא מה ששייר ה"א ועל מה שכתב וכ"ת שב ואל תעשה שאני כמו שכתב הר"ל
 ולא תיישק שתנשא הכא מי לא תיישק שתנשא זה נראה דאינו ענין לכאן דהתם מי מחלה הבעל ואמר שמתן לה הניט
 על מנת שלא תשתה יין וכיון דמכירה היא והויא שב ואל תעשה לא תיישקן אבל הכא הבעל לא מניעה אותה מלינשא
 אלא אחר שאם תנשא שיהי' הנכסים של יורשים מהאי שעתא עד עולם וכרעותה היא לבעלה ואכפך שתנשא דהויא חשה
 וכו' וכמו שכתב הפוסק גר"ו ומ"ח נראה דאפשר לומר דמתנה זו מתנה מקנת הוא דהא מתנה זה במעכשיו הוא ונכשית
 חל המתנה למחרת אם היא מתנה ובאותה השעה שהלך לארץ הקדושה ודאי שהלך עמו נכסיו או סמו' וידוע מאי דכתב
 הריף והרשב"ם דכשייר כל שהוא אפילו מטלטלי או וקרקעי דמיקרי מתנה במקנת וקנה וככה כתבתי דאני לא כתיבי
 אלא לישאלותיך בדברי העובק ולא לענין הלכה כלל הנראה לע"ד כתבתי עיין בכתבי עובד"ר איסרלן סימן קע"ג
 הביאו הרב ב"י בטורח"כ הלכות קנן סודר ע"כ :

שאלה

מעשה שהיה כך היה ראובן משכן אצל שמעון תיבה אחת מלאה מטלטלים כגון מזלות וטליות
 וכיוצא בה ואחר זמן פדה ראובן וקנת המטכנות ופדה גם התיבה והניח ביד שמעון קנת המטכנות
 כשכיל סך מעות שנשאר תייב לו ונטל שמעון שאר המטכנות והניחם בתיבתו עם המטלטלים שלו בשני ראובן ונכנסו
 העבדים בתיבתו של שמעון ואכלו המטכנות וניקצו אותן וגם מטלטלי שמעון הפסידו העבדים ושאל השואל איני
 פשיעה מה שהניח לו המטלטלים שמעון בתיבתו או לא ואת"ל דלא הוי פשיעה אם יהיה חיי משום דהוי ש"ס דמלוה על
 המשכון הוי ש"ס או יהי' אכילת העבדים אונס ויהי' פטור :

תשובה

לכאורה ולפום ריהטא הי' נראה לחייב את שמעון משום פשיעה שפדה בזה שהניח בתיבתו
 מזה שכתוב בהנהגות תייעו' בהלכות שאלה ופקדון בפ"ד משם הר"ה שמה' ומשפירא ח"ל שם
 מצאתי בשם הר"ה שזרי' משפירא דקתם תיבות מתורותהן אכל העבדים ומייב הכפקר אם שם בנד בתיבה ואכלו עבדי
 וכו' גם המדרכי כתב כן משו' בפ"ג דב"ק הביאו הרב"י בח"ה סי' רנ"א וא"כ כיון דקתם תיבות מתורותהן אכל העבדים
 ודאי שנקרא שמעון פושע בזה שהניח שם המטלטלים ויהיה חייב משום פשיעה שפדה אבל אומר אי' דבכ"ד אפילו שמדה
 לדיו דהר"ה שזרי' וכאמר דקתם תיבות וכו' בכ"ד לא הוי פשיעה בזה שהניח אותן שמעון המטלטלי בתיבתו ונשים
 דראובן כשם ויטכון המטלטלי מעיקרא ביד שמעון הניחם בתיבה שלו ויאמר לו שמעון כיון שאני ראיתי שאתה הוצאת
 מעיקרא המטלטלי בתיבתך אמרתי כל כי שאתה הוצאת לשמירת המטלטלים לך בתיבה וכשראיתי כן עשיתי ג"כ איני
 בדנוק והנחתי ג"כ המטלטלי בתיבה שלי שהיא ג"כ בריאה וחזקה יותר משלך וא"כ איני לפי הכ"ד שזרי' שתייעו' משום
 פשיעה

תשובת ראש יוסף

פשיעה למי ששם בנגד כתיבה בכל יודה דלא כוי פשיעה וכמו שכתבתי ודומה זה למאי דאמר' דאמר שמואל לשומר חייב
אכל אס זה השומר מסרו לשומר אחר שהג' רגיל המקפיד להקפיד אכלו או פטר השומר הא' עשיר דאמר עשה מה שהוא היה
עושה וא"כ בזה הכדון ג"כ לא עשה פשיעה בזה ששם שיעזב אלו העטלטי בתיבנו כיון שהוא היה עושה כן הא קיין
דחשום פשיעה לא תיב ולמאי דשאל השואל אס יהי חייב עמוס דהוי ש"ס או אס יהי פטור מחשום דאכילת העכברים הו
אונס כראה ג"כ דפטור והראי' חמה שכתב הטור ח"ה סי' ע"ב ו"ל עשכון שגפחתו דמיו ביד המלוה ועשון הלוה כריא לי
גפחתו יחזית שדקב אן אונבלו העכברים וכו' אס טען המלוה שגמרו במקום החזתמר ין העכברים וכו' א"כ אונס הוא
ופטור והכא כל"ד ג"פ כיון שזעון המלוה שגמו במקום שהלוה צימו היה שומרם ואדרבה חס לא היה שזעון מחשום הצניכה
ויהו עגבי' חשם או יהיה לו לראובן תרעומות עליו למה לא הכיחם בת יבה כמו שגשה הוא ענמו בביתו כששכנו לו ויהי קי'
לו עוד לעשות שגמו שמירה מעולה לפי דעת הלוה שלא רנה בשזירה אחרת אלא זה א"כ אכילת העכברים אונס הוא
ויהי פטור שזעון אעפ"י שהוא ש"ס כל זה שכתבתי הוה אס מודה לדינו פר"ד שזרי' אכל אני אומר ויחילה מכבודו כי זה
שכתב בהפקד חייב מחשום דשסם תיבות תתורות הן אכל העכברים ליתא כי אדרבה יתקום שזא ודאי ראי' לזייב את
הפקד מחשום כראה לי שסם להביא ראי' שהוא פטור שהוא ז"ל הביא ראיה יונה שאמר בנזרא פ' כינד הניל דף ג' דקאמר
על מה שאמר ביותנין על החזרה משלם וכו' וקאמר בנ' מאן חייב בנל הגלב ופריך וליחייב בעל הנחלת כששומר וכו'
מאי בעי כלב התם כשזמר אחר רב מרי בריה דרב כהנא ז"ל א"כ סתם דלתות תתורות הן אכל הכלב וסובר פר"ד שזרי' כיון
דאמר בנז' דתסם תתורות הן אכל הכלב מחשום הכי חייב בעל הכלב הכא נבי כפקד נמי סתם תיבות תתורות אכל ה
העכברים וכו' ואני אומר אדרבה מאי שפריך שס הני' ומאני יש להביא ראי' לפטור את הנפקד דפריך וליחייב נמי בעל
בנחלת והווי קושי' עשום שהניח נחלתו במקום שיבא הכלב וכוטלה ומאני כששומר ופי' רש"י ז"ל כששומר נחלתו שבעל
דלתות ביתו יפה ואונס הוא ואס כדברו הוא אחזי יהי פטור בעל הנחלת כשנעל הדלת כיון דסתם דלתות תתורות אכל
הכלב מה יועיל כעילת הדלת והכי קצו שס הני' ויתירו כיון שנטר בדנטרי אינשי' לא איטרחו רבנן טפי א"כ משמע
מדבריהם ז"ל דאצ"ע דאמרינן דסתם דלתות תתורות הן אכל הכלב הוי לחייב בעל הכלב אכל בעל הנחלת ששומר
נחלתו ובעל הדלת כראוי לא אמרינן הוה לו לסלק נחלתו משם כיון שהדלתות תתורות אכל הכלבים א"כ הכא כנפקד ג"כ
כיון שהוא שס הכנד כתיבתו ובעל ושזר כמו ששזר אינשי הוא וודאי פטור ולא אמרינן שסתם תיבות תתורות אכל
העכברים ויהי חיוב וכמו שהתם בעל הנחלת מקרי אכנס וכו' ואין לומר דהתם אס קאמר בנזרא דבעל הנחלת פטור
אשילו אס הדלת תתורה אכל הכלב התם הוה דוקא מחשום דכלב יש לו בעלים ועל בעל הכלב לשזור כלבו וכיון שלא שזר
שוא הוי חייב ולא בעל הנחלת שהוא שזר נחלתו ולא היה יודע שזה לא ישזר כלבו אכל העכברים שאין להם בעלים וכיון
שאין מו' שיטמרום והתיבות הן תתורות אכלן זס ששע כמה שהניח הכנד כתיב וישיה חייב דוה לא נהירא וכי כל הכלבים
יש להם בעלים כמה כלבים יש בשוקא שסם של הפקר והכי דלתות תתורות אכלם ואמאי פטור בעל הנחלת ליחייב
מחשום דלתות תתורות אכל הכלבים של הפקר ועוד דאשילו אס מודה ונאמר דכל הכלבים יש להם בעלים ומש"ה בעל
נחלת פטור איני אקשה מה נפשך דלתות תתורות הן אכל שאר חיות ועכברים או לא אס הן תתורות א"כ אמאי פטור
בעל הנחלת ליחייב שלא היה לו להניח נחלתו שיבאו שאר החיות והעכברים ויטל כול שאר החיות והעכברים אין להם
בעלים שיטמרום אותן וכיון ששע בהנחת נחלתו מחשום שאר חיות ועכבר' אצ"ע ששכשו לא בא אלא הכלב והוי אונס
עכ"ו חייב מחשום דתחילתו בפשיע' וסופו באונס דתחילתו בפשיעה אכל שאר חיות ועכברים וסופו באונס לבני כלב וחייב
ואס נאמר דדוקא לבני כלב דלתות תתורות אכל לבני שאר חיות ועכברים לא ומש"ה בעל הנחלת פטור לבני כלב שהן
תתורות הא יש להן בעלים ולשאר חיות ועכברים דלתות אינן תתורות להם א"כ בנש' עחלק בין כלבים לשאר חיות
ועכברים א"כ חל' להר"ד שזרי' להשוותן ולומר דכמו שהדלתות תתורות אכל הכלבים שהתיבות ג"כ תתורות הן אכל
העכברים ובהאינד קאמרין שכתבתי שהדלתות אינן תתורות אכל שאר חיות ועכבר' כ"כ כ"י א"כ הא קיין דחוינן דהכלב
משונה מכל החיות והטעם מכאן משום דכלבים יש לו כח חוק לחזיר ברגליו ולפתוח הדלת מה שא"כ בשאר וכו' וכמו
שהוסיף' נס טלשון הרמב"ם והרב בעל הטורים כראה שזולקים על הר"ד שזרי' י"ל וז"ל הרמב"ם בפ' ד' מה' שאלה ו

ופקדון

מפקדון דק השוארין הכל לפי הפקדון יש פקדון שדך שמידתו לכניסו בבית זכו. ויש פקדון שדך שמידתו להניח במידה או במנדל יש פקדון זכו כגון שמלה וטלית כאלך בהדיא שחלק הרשב"ם על הר"ר שמריה. חדא דזוואי שכסידר הרשב"ם דקן השמירה כל שמירה שהיא בוד באחרונה היא שמירה יותר מעולה מן כקדמה לה וא"כ בשמירה וטלית קאמר דשמירה הראוי לה היא להניח בבית אהל לבגדי משי וכלי זהב דקן שמירה יותר מעולה מאלו זנדיק להניח בתיבה או במנדל אבל אם לא שמירה בתיבה וכו' הוי פושט שפיתא **ב**

בשמירתו אבל בשמלה וכו' אם הניחם בתיבה או במנדל ודאי דהוי שמירה יותר ראוי ויהי' פטור אם נעבד משם ואם התיבות שתורתן הן אהל העכברים אחאי אם יכתיב טליתו או שמלה יהי' פטור אם נעבד משם בא תחילתו בפשיעה וסופו באונס הייב תחילתו בפשיעה לענין עכברי' וסופו באונס לענין נככה ויהי' חייב אהל ודאי דמוכר כר"ם ב"ס דלא אמרינן סתם שתורותן אהל העכברים יותר ראוייה היא ועוד דאי' מוכר רמ"ב ב"ס דכתם תיבת שתורות אהל העכברים אחאי אמר דבגדי משי שמירתו להניח בתיבה או במנדל אחי שמירה הוא זה היא שתורות אהל העכברים א"ו שמוכר דלא אמרינן סתם פירוש שתורות אהל העכברים אלא היא שמירה מעולה ביותר וא"כ כיון שכן ודאי שאכילת העכברים שאכלו שם הויא אונס ופטור אפילו שיהי' שומר שכר והאי' לישאל ממש שכתב רמ"ב ב"ס כתבו בעל הטורים בשמו בח"ה סי' רצ"א ולא חלק כליו כלל משמע דהכי ס"ל צ"כ וכיון ששני עמודי אלו חלקים על הר"ר שמרי' אחר דעתם יש למו ללכת וק"ל :

גם

מה שטען שזען שבפני ראובן הניחו בתיבה ושחק ולא א"ל כלום יש"כ לפטור אפי' שמען וראיה ממה שכתב המדרש בפ' הפקיד ונ"ל ושומר שמר לשומר לשני בעל הפקדון ולא מיחה ונעבד או באבד פסק בספר המקצועות דלישבע וכו' ונפטרו תדווייכו דכיון דלא מיחה וכו' כ"ג ד' דכיון שבפני ראובן הכיח שמען וכו' ודאי שרנה בשמירה זה וישבע שמען שלח נטלן ופטור זה אפילו לדעת הר"ר שמרי' ועוד שליפטור את שמען כמה שכניח אלו המטלטלי בתיבתו משום בזיון הוה כ"ע שומריה אלו המטלטלי בתיבות ושמירה ראוי - היא להם ובודאי שהמפקיד נותן אדעתא דהכי להפקיד שישמרו במקום שהמנהג לשומר ושהוא נותן את שלו זקאי על מה שכתב בעל תרומת הדשן בס' של"ג בשם מהר"י ח"ו"ל וכו' ג' אש"רי משם מהרי"א הוסיף עוד טעם לפטור וכתב אס' דתמו בחד פטור וכתב סגורה דפטור דאדעתא דהכי קא מפיקד עכ"ל וכו' ד' דרנה לומר דכיון שידוע המפקיד שאין הביפקד תיל שום דבר כלל כא' ב'ה הענין מעיקרא אדעתא דהכי קא מפיקד א"כ ה"ב ב"ד כיון דכ"ע רבי' לומר חפזים בתיבות ודאי אדעתא דהכי וכו' א"כ אפי' שיהי' שמען ש"ג יהי' פטור משום דאכילת העכברים אונס הוא כמו שכתבנו :

שאלה

אנחנו הבאים על החתום נכנסנו לבקראת החולה הכבין ואשוב כמה משק זלמה בן כמה שליוה ג"פ זמנא: אותו שוכב על ערש דוי אמנם דבריו וחלוליו נכונים זשאלנו היתנו והגיה של בן ועל לאו לאו וראה שהכביד עליו החולה יורגה לגנות מהמת מיתה ואחר לנו בבקשה יוכה הטו אזיכס לחמרי פי שהכי חנה התגם מחמת מיתה ומסדר קדר זה בכבסי עבדי שכל מה שימצא מתכסי מקרקעי ומטלטלי כל דבר דמתקרי נכסי מחזק ועד שדך בעל אחר שתפרע אשפי שטר בתוכה יעלו היורש הנוגעי' בכחלתי עשרת אלפים וזו בלבד שאני משאיר להכ' ונכסי ולא זעוד ואה"כ יטול חברת ביקור חולים של הפרדים עשרת אלפי וזו ית' של טפרדים עשרת אלפים וזו וכל מה שיטאר בכל באשר לכל אחי נותן לאחיה יקרה מרת בולטהנה בדתנה נחורה שריא וקיימא ותעשה היא מהם כל מה שלבה חפץ כטוב כישר בעיני להקדיש כל מה שתרגה להודיש ולהכחיל ולתת בדתנה כחפנה ורנינה ואבש לא ימחה בידה וימח דקן ולעלם וכל הדברי' האלו זה כמה חשה הנ"ל מחמת מיתה וזוהי שלא יתאדש' וכל כרח בעולם לבא בגד הצואה וזו לא בכלה ולא במקצתה וזו מה ששמענו מפי' דהתם הנ"ל כיון חשה ולראיה האמת בתבנו וחתמנו בה שמועט ביום ה' שמונה ימים לחודש ג' יום שנת ה' אלפים ושלש מאות ושמונים והרבע ליצירה פה קודם ארדינא והכל שריד ובריד וקיס גיוה לחתום במו השנה הנוכר : השנה ארץ מעיד : אברהם פמיניטה עד בנימין עוטאל :

אומר

דכדון צואה זו לא צריכא רבה דפשוט הוא בביעתא בבותחא דולאי דמתנת ש"מ בכל נכסיו הריא מתנה אם ימות ולא צריכא קנין כדיוכח מהרבה מקומות וזכמו שהביא מהרי"ק א"ל על מה שכתב הטור בח"ה : בס' ג"כ בד"א שזענה צריכה קנין או אמת מדברי ההקנאות במעגת ברא אהל ש"מ אינה צריכה שהחמית' תקנו מד צרי' ונכתוב :

תשובת ראש יוסף

כנתובי' וחסורי' דמי' וחס' כתב דבר' ל' שמרבה מקצות מוכח' כן בין אם כתב בין אמר נכסי לפלוני וכו' מלבד אל'ן
המקומות יש להוכיח כן מפ'י שז' דאמרי'ן ש'ם וכלכת' מתנת' ש' מ' ב'וקנת' גריבה קנין וכו' והוא דעת דמשמע דדוקא כשהוא
נותן מקנת נכסיו או גריבה קנין משום דהוי'א כזנת' כזי' אבל כשיתן כל נכסיו ואז לא בעי קנין וכן נמי מוכח שם מדאמר
שמאל' ש' ש'אמר או שכתב כל נכסיו לפל'ני אעפ"י שקני' מידו חס' עמד חוזר' דמשמע הכי' לא מ'יביע'י' דחס' לא תקנה מידו
דחס' עמד חוזר' אלא אפילו חס' קנו' מידו עכ"ז חוזר' דלא שביק' אינ' נפשי'ה ויהי'ב לאחריכ'א מדאמר הכי' אפילו קנו' מיני' חס'
עמד חוזר' ואס' לא עמד וכו' הוי'א מתנתו מתנה' . כתב הטור ז"ל דקונה לכשימות למפרע משעת כתיבה' אפילו בלא קנין
וכתב הר"ב ז"ל ומ"ש קונה לכשימות למפרע משעת כתיבה' וכו' ל' שהרי' אמרו מתנת' ש' מ' אינו קונה' אלא לאחר מיתה כראיה
ראי'א לתומר לזה דאיכרא שאמר' דמתנת' ש' מ' אינה קונה' אלא לאחר מיתה היינו לומר דחס' לא ימות' יכול לחזור בו אבל
מ"מ חס' ימות קונה המתנה למפרע משעת כתיבה' דחס' לא כן אי אפשר שיקנה המקבל' דהא הוא לא קנה' אלא במר' מיתה
ובאותה השעה היא חגי'ע לירש'י' אעפ"י דמתשובות הר"ש ב'א שהבי'א' הרב בסוף סי' רמ"ח כראיה שהולק' על זה אפשר לומר
דהטור קובל' כן לפיכך עשו' שיקנה לכשימות למפרע משעת כתיבה' זה כראיה בכונת הטור ולפי מה שכתבתי אפשר דאי היתה
איזה שבח במתנה משעת כתיבה' עד שעת מיתה שיהי' לה מקבל' מוכח' מזה מתנת' ש' מ' בכולהו אינו גריבה קנין וכדון דדן מתנת'
לכל היא וכמו שמוכח' לשון המתנה ואעפ"י שהוא מעביר' כחלה' ממי' שראוי' לירשו' מ"מ מה שעשוי' עשוי' וכמו דתקן בפ"ט גוחלין
בכותב' אז נכסיו לאחר' והניח את' בניו מה שעשה עשוי' אלא שאין רוח חכמים נוחה היטנו ומסיק' בגמרא' אפילו מברא' בישא'
לברא' טבא' חס' כן הא קמן כפירוש הכותב' נכסיו לאחרים אין כאן' משום סילוק ירושה והביאו' הטור' מ"ה סי' רפ"ג ואפילו
לספרת' ר' האי גאון דסובר דאין יכול לסלק ירושה מדאוריית'א ולתת' כל ממנו לאחרים והאי מתניתן מיירי' שהניח מקנת' נכסיו
לירש'יו כדי לקיים בכנסיו ירושה מדאוריית'א וכמו שהבי'א' הרב מקנת' דברים הללו בשם תשובת הר"ב בס' הנזכר' מ"ו ב"ד
אפילו לרב האי' יניח' הא שיר' לירש'יו עשרת אלפים וכמו שכתוב' בגמרא' . מלבד מה שהקשה רי"ב על דברי' הגאון בטוב
טעם ודעת' כמו שתר'א'ה בב"ע" ש' וכן כראיה לי' שהי' אפשר לומר דמתניתן דקאמר שאין רוח חכמים נוחה היטנו היינו דווקא
מתן' ממנו לאחרים והניח כנים אבל כשהיורשין אין בני' אלא שאר יורשין בזה לא דברו חכמים לומר שאין רוח חכמים נוחה
היטנו וכו' יש לסלק תערומות' : אלא שהר"ש ב'ס פירש' שאין רוח חכמים נוחה היטנו משום דקא' עקר לירוש'ה דאוריית'א
וא"כ כל' כל היורשים בחשד'ע ובדברי' רב האי' ז"ל כראיה דאיכ'א למידק' כיון שהוא סובר' דהאי מתניתן דקאמר הכותב' נכסיו
לאחרים והניח את' בניו מיירי' שהניח ג"כ לבניו ואס' לא הניח אין מתנתו כלום דאין מתקיים' כאן כחלה' דאוריית'א א"כ לא
מנינו מתנת' ש' מ' בכל נכסיו דחס' יתן הכל ולא ישר' שום דבר כדי להוריש' את' יורש'יו המתנה בטלה' ואי שבק' כדי להוריש'
את' בניו כדי שיתקיים ירושה וכו' הוי' מתנה' במקנת' דהא שיר' כל שהוא בשלמ'א אי' ס"ל לרב האי' כהר"אש' דקאמר דהשיר'
ביענן שיהי' כדי פרכשתו אפשר לקיים דבריו דיכול' להיות' שתנה' בכל ויקיים ירושה דאוריית'א כגון ששיר' פחות מכדי פרכשתו
דאו מיקרי' חס' מ' בכל' ויקיים באותו מעט ששיר' דין ירושה אבל אי סבירה ליה כהר"ף והרמ"ב' דאפילו' לא שיר' אלא כל'
שהו מיקרי' מתנת' ש' מ' במקנת' קשה איך יכול לחצ'א מתנת' ש' מ' בכל' וכפי פשט' ההלכה מתניתן מיירי' שנתן כל נכסיו במתנה'
והניח את' בניו ואין לנו להאריך' עכשיו בזה כי אפשר' אעפ"י שיתן לבניו בלשון מתנה' ראשונה ואח"כ נתן כל נכסיו לאחרים
שיעיל' כיון שנתן ג"כ לבניו ואעפ"י בזה לא מקיים דין בחלה' מ"מ הא לקחו' בניו מנכסיו ע"כ נס' אין לבעל' דין לחלוק' ולומר
דכ"ד מיקרי' מתנת' ש' מ' במקנת' שאמר שאמר' שצ'רצ' אשתו כתובת'א אמר' שיעלו' היורש'י' עשרת אלפים' בלבד והוא במתנה'
כאשר באר' בשאלה' שאמר' חבורת' ביקור' חולים' ואח"כ חברת' ת'ת' ואחר' נתן לאמו כיון' שנתן פסקי' פסקי' הוי' ליה במתנה'
במקנת' ואעפ"י שלאמו שהיא אחתנה' נתן הכל ואינו גריד' קנין מ"מ כיון שלראשונים' שנתן מתנת' מקנת' ולא הי' בהם קן'
נמצ'א דלא נתן להם כלום וכשנתן אח"כ לאמו כל' השאר עכ"ז מתנת' מקנת' היא דהא הוי' משייר' הוא כל מה שנתן לראשונים'
וא"כ שנתן מקנת' היא וגריבה קנין וכיון דלא מוכר' בגמרא' שום קנין המתנה' בטלה' והיורשים ירושה דאין זה כלום מחמה'
אנפי' חד'א דהא אמרי'ן בפ"י שמת' אמר' רב יוסף בר' מימי' אמר' רב כחון' ש' מ' שכתב' כל נכסיו לאחרים אס' במחלק' מת' קנו'
כולן עמד חוזר' ככולן אס' ככולן מת' קנו' כולן עמד אינו חוזר' אלא באחרון' ויש דיוק' בשמועה זו דהיכ'א מיירי' אי מיירי' בקנו'
מידו אחי' קאמר דכחלק' דקנו' כולן אס' מת' והא קיימ'א לן כשמו'א דמתנת' ש' מ' בכל' אס' קנו' מידו אחי' לית' אינו קונה'

תשובת ראש יוסף

ט

דשאל היתה כוונתו להקמת בקיין ואין קנין לאחר מיתה ואי מיירי בלא קנין א"כ במלך אחאי אשר דאס מת קמו כולן והא
מתנת מקנת היא וקיימת לן דבעי קנין גם מה שאמר אינו חומר אלא באחרון ובראשונים כל שכן שיכול לחזור כיון דנריכה
קנין ולא הי'הר"ן תיזן בזה דהנא מיירי דהי' בה קנין אבליה הקנין ליפות כמו מנא לפי דברע דמתנת ש"מ במקנת דבעי
קנין אפי' שהי' הקנין ליפות כמו עב"ז מהכי ולדבריו אפשר לישב דברי רב טז זן שמיירי בחד גונא דהיינו בקנין ליפות כמו אכל
עדברי רש"ם משמע דמוקי כל חד וחד כפי דינו אם במחלק קמו כולן דהויא מתנת ש"מ בכולה מיירי בלא קמו מידו דהכי
כפז אם ית קמו כולן כדין כל מתנת ש"מ שאין נריכה קנין ולדידיה כשאמר הם במלך מת קמו כולן היינו כדיו דקמו כולן
חזן מן האחרון דלא בעי קנין אם עמד אינו חומר אלא באחרון דלדידי מתנת הכל היא ובראשונים דקאמר דאינו יכולין
לחזור היינו משקנו וכמו שכתבנו ולפי האמת בחלוקה דמחלק מתוקמה בלא קנין שפיר ובחלוקה דמלך בראשונים נריך
קנין באחרון אינו נריך קנין והכי כתב הטור שם סי' ר"ל וז"ל אין במתנת ש"מ בכולה בין אם נתן לאחד בין אם נתן
לשנים וכו' ש"מ שילק כל נכסיו לכ' או לנ' אם לא הפסיק בין אחד לחבירו וכו' אם מת קמו כולן אפי' בלא קנין ולשון
אפילו בקנין קשה קצת כמו שכתבנו עמד חוזר בכולן אפילו בקנין דכולה חדא מתנה היא בלא שיעור ואם הפסיק וכו'
דהשתא הויא כל חדא וחדא מתנה בפני עצמה כל הראשונים חזן מהאחרון יש לה דין מתנת ש"מ במקנת שנריבין קנין
אפילו אם מת אפילו בלא קנין הרי כמו שכתבנו ונראה דמה שכתב הטור ובהאחרון הויא מתנת ש"מ בכולה וקונה
בלא קנין לא קאי למאי דאמר ואי אין בהם קנין לא יקנו אפילו אם מת לא קאי לזה דאי הראשונים לא קנו מפני שלא
היה בהם קנין גם האחרון אינו קונה אע"פ שימות משום דלא הויא מתנת ש"מ בכולה דכיון דלא קנו הראשונים מתנת
באחרון כשאמר מתנת מקנת היא אלא וקאי למאי דאמר יש לה דין מתנת ש"מ במקנת שנריבין קנין אפילו אם מת דכיון
דיש לה קנין הויא ליה מתנת האחרון בכולה דהא קמו הראשונים השאר כן נראה לי הא מוכח עמה שכתבנו דש"מ שמחלק
נכסיו בין הרבה בני אדם כיון שלא הפסיק בניהם היא מתנת בכולה דלא בעי קנין וכו' הכי מוכח דחילק נכסיו בלא
הפסק ואם יש עדים יכול להתברר זה ועוד דבר טז זן ככ"ד לא נריבין לכל זה הא ככ"ד הוי סגוה מחמת מיתה וכמו שכתב
קן בעי' בנואה וא"כ אפילו שיהיה מתנת מקנת אינה קנין דהכי קיימת לן דאם נזכו מחמת מיתה לא בעי קנין אם מת
קנה ואם עמד חומר והכי אפסיקא הלכתא שם בפ' מי שנות והלכתא מתנת ש"מ במקנת נריבין קנין ואע"ג דמת מננה מחמת
מיתה לא בעי קנין והוא שמת ופסקו הסוד בס' הגו' וז"ל במה דברים אמורים המתנת ש"מ שיש בה שיעור אינה נקנית
באמירה בלא קנין אלא נריך קנין אם עמד אינו חומר כשנתן סתם זכו' אכל אם פי' מהמת מיתה וכו' נקנית באמירה
בלא קנין לכשימות וברור הוא ואם יבא בעל דין לחלוק על נראה זו מחמת הלשון שכתב שם אחר שתפרע אשתי
שטר כתובה יטלו היורשים עשרת אלפים וכו' וכל מה שיאמר אני מוזן לאמי וכו' דלשון יטלו משמע שהוא אינו
נותן כלום אלא שהם יטלו לעצמם וכמו שמצינו שדיקדוק בן הרא"ש בתשובה כלל ל"ט סי' מ' והביאו הטור בא"ה סימן קי"ח
וז"ל שאלה לא אראוהן הלנה מעות ללווי"ש וכו' כל זה כתבתי אם הי' השטר כתוב בהלכתו אבל תוקף השטר היה
נראה לי שאין בו חמש לפי שכתוב בו וכתבו עליו בכל לשון של זכות ותנו ללאה אשתי ואין כתוב בשטר שהוא נותן לה
כלום וכו' ע"ש הרי"ד יען הרא"ש עלשון המתנה דאמר תנו דאינה מתנה משום דמשמע שאמר לעדים שהם יטנו אבל הוא
אינו נותן כלום אע"ג דאיכא למידק עלי' דהא כל לשון של מתנה שמונה ליתן דאיתא בתלמוד בלשון תנו הוא ובהאי
לישנא הביאן הטור כאן בה"י מתנת ש"מ וכן הנט כתבו ותמו נט לאשתי ודוחק לומר בכל מקום דאיתא בהאי לישנא
מיירי דהמחזן ביד העדים וע"מ כן כתב הוא וז"ל דיש לדייק בן מלשון המתנה א"כ כדון דדן ג"כ איכא לדיוקא דאמר יטלו
משמע הם יטלו אבל הוא אינו נותן כלום לזה אומר הכא ככ"ד ליכא לדיוקי הכי דהא איתא שם בפ' מי שמת אחר רב ששת
גטול ויכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן וכתב רשב"ם ש"מ שאומר יוכה פלוני או יטול או יחזיק וכו' כולן לשון מתנה
הן וקנה וזה משמע כמו שאמר זה המוריש יטלו וכו' דלשון מתנה הוא והביאו הטור לפכך הלכה בח"ה סי' רכ"ג אלא שכתב שם
מחלוקת הרמ"ה דפליג ואמר דבברי' לא קנה בהכי לישנא מ"מ לכ"ע במתנת ש"מ לשון מתנה הוא וקנה גם מלשון שכתב מתנת
אמו שכתוב אני נותן לאמי דמשמע לישנא דאני מתן שאא מתן המתנה מחיים וא"כ הוי' כמתנת ברי' שנריבין קנין דזה

תשובת ראש יוסף

ליתא דכיון שהוציאו את אבינו מצרים ונתנו לנו לקיים מה שאמר אבינו בנותן דכינונו שחזרו כל לאחרי מיתת
 זעור דהאי ליתא יוציאונו לי' במתנת ש"מ ש"פ מי שמת אחרי רב אחא בר מניומי וכו' ש"מ שכתב כל נכסיו לאחריו ועמד אינו
 חוזר מיישין שיש לו נכסים במדינה אחרת ובמנהג דהוי מתנת ש"מ במקצת וכו' דהוי דמירי שקכו מידו דהוי לא קנו מינו
 אחרי אינו חוזר דכיון דהוה בתנה במקצת גרידא קנין ואי לא קנין יכול לחזור בו אלא ודאי דהוי קנין במתנה ח"כ
 דיש קנין חין קאמר דאם עמד אינו חוזר דמשמע דאם מת קנה המקבל הא הויא מתנה בקנין ואפשר שלא
 היה לו מיון אחר בשום מקום ובמנהג דהוי מתנת ש"מ ככל וכו' ודאי לא קנין אינו קונה אפילו לאחר מיתת כשמואל דם"ל כמי
 דדחיק לומר דאם עמד אינו חוזר דמשמע יש לו ואם מת יוציאונו מידו דמשמע אין לו והויא מתנת ש"מ כשמואל דיש בה קנין דאינו
 קונה דאין קנין לאחר מיתה ובראה דמירי דהקנין הי' ליתוס כוונתו בזה אחי ככל שפיר דאם עמד אינו חוזר דמשמע יש לו
 במדינה אחרת ואם מת קנה אעפ"י שיהי' מתנתו כל בקנין ליתוס וליכא למיידר חין קנין לאחר מיתה : וקאמר שם בנמכ'
 אחר דב מתא באומר כל נכסיו וכו' וכתב דש"מ כס באומר כל נכסיו וכו' כל נכסיו אבינו בנותן

לפלוני ופלוני כרי כאן בפירוט לשון זה דאם בנותן במתנת ש"מ והביאו הטור בסו' דין ועוד דלשון זה דאני בנותן יותר טוב
 משיאמר לשון עתיד דהא לדברי רמ"ה ורמ"ב בסו' דבכתיב ו"ל מועיל בדריח מש"אכ לשון עתיד וכמו שתראה שם בפירוט בכו'
 ד"ל ועוד דלשון עתיד דהיינו אופן בש"מ גרוא דלא סייך דכיון דלא קני אלא לאחר מיתה חין קנין אבי אופן אלא ודאי דאני
 בנותן הוא לשון הטוב וקשר ועוד דחייק כמו האי ליטא בתשובת הר"א ש"מ כ"ו"ל לשאלת אס כתב בזוהר אבי מתיק
 לפלוני כך וכך וכו' דהרי דלשון מתיק הוא לשון הוה :

דגה

בגליון ואעפ"י שמכ"י קולנו פליג על לשון דלא כתב ואמר אחי ועכ"ל בתב הר"א ש"מ דאעפ"י דבכתיב אינו
 דמתיק דאינו מועיל בליטא דאני נתן מודה מועיל לשון זה בש"מ מועיל ואי משום שאינו כתב בזוהר שיתקל
 דיועיל ע"כ לשון בגליון : המתנה אינן סייך כאן ולומר כן דהא כתב רמ"ב ד"ל דמנהג מחמת
 מיתה א"ל נ"ל המתנה אלא אעפ"י שהיא כתובה סתם חין חוששין לומר שמה היא יוסותרת וכמו שכתב הרי"ן נ"כ בש"מ רבינו
 דאין וכמו שכתיב מהרי"קא בסו' רמ"ב ואפילו במתנת ש"מ דאמרין שם בסו' ה"ל דנרק ליהיות גלויה ומפירקת וכו' דאי אן
 כתוב כן במתנה מסבטלת כל חד חד לפי הדיעות שזכר שם מ"מ הא בתב הר"א ש"מ ד"ל דהיא דנא חין לפסול שום מתנה משום
 דלא החד בה כתובה בשוקא וחתמוה וכו' כיון דגבילק בכל המתנות לכתיב כן ודאי דכשנותן ארעתא דהכא בנותן ועוד
 דכתב הרשב"א ז"ל וביאו שם מהרי"קא סו' רמ"ב כ"אם כתוב בשטר ילך ויחזיק מעכשיו אע"ג דלא כתוב וכו' שהרי זה פירסו וכו'
 דכ"ד הרי כתוב לאחזרזעשה היא כל מה שלבס חפץ וכו' להקדיש כל מה שידעה ולקורט ולבטיל וכל לשכות כיוצא באלו וזה
 פרסום גדול ואעפ"י דלא אחר מעכשיו מ"מ הפירוש אינו אלא מה שאמר שילך ויחזיק וכו' כמי דשעה שקונה המתנה דהיינו
 לאחר מיתה שיעשה בה כל מה שתראה והרי הפרסום בשעה שיחול המתנה ומועיל וכמו שכתב ר' אחי גאון הביאו הטור שם
 סו' ה"ג על כן אינו רואה שיש שום נזק לבטל גואה או אלא שיש קנת ספק לבטלה מההיא דהבאתי ליעיל ממה שכתב רב האי
 על ההיא דתנן בפ"ג הכותב נכסיו לאחריו הכי את בתי מה שיעשה עשוי אכלי חין רוח חכמים מזה היינו שכתב רב האי ז"ל
 לאלא הניא כלום דא"כ מתנה על מה שכתוב בתורה אלא וכו' וכתבתי כוונתו דאין אדם דשאי לעקר ירושה שהיא מן התורה
 אלא גריד שיתקיים נכסיו דין ירושה וז"ל אם נתן כל נכסיו בתורה מתנה ולא שייך שום דבר לירושה מתנה הוא על מה
 שכתוב בתורה ויחזיק מועיל וכו' דלא בתקיים בממונו של בנותן דין גחלה מן התורה דהא הקדיש גבל באר חזון נתן לאינו
 נזק לא נתן לירושה מה שנתן בתורה ימנה אלא בתורה מתנה וכמו שאמר יעלו היו דשיהמונעי כנאלתי וכו' וכבר הוכחנו
 דיש לו לשון מתנה הוא ואעפ"י דאחר כך אחר שאבי משאיר נכסיו להב מ"מ אינו לשון ירושה דכל כך הוי הכונה במשאיר כמו
 עובדיא ויף אחר דשאיר הוה לשון ירושה להסוף דיען ליה במתנה ובפרט דאין לכו לשון משאיר שהוה לשון ירושה נמנה לפי
 זה דמקרא חזון ירושה דאורייתא וז"ל כהכונה הימנה דלשון מיתה על מה שכתוב בתורה מוכח שם בפירוט דהיי' שם ירושה
 דלא כזו שכתבני לעיל דאפשר דאעפ"י שיתן פתחה זכו אלא שכבר כתבתי שכבר רב האי יליעא וכו' שום אחד מן הפוסקים
 שכתב כן ועוד דלא יתינו הוא ז"ל לכתב אלא אכתב הר"א ש"מ שאינו חסד כן משמו אע"ג כולל לומר דאעפ"י דלשון משאיר
 יכול לשון ירושה הלא כג"ד שיש לשון ירושה דהא מעשר הוא חסד דליטא פתחא לישני הוא דאע"פ דמאחר שכתב יטל

תשובת ראש יוסף

כיורשין עשרת אלפים כלבד ואז"ל ככתב ולא עוד מה נריך לומר עוד שאני משאיר להם ודאי שהיא המשאיר אלא ודאי ליפוט
 סיהי נסעשרת אלפים משים הושה דאי לאו הרי למה כתבו ונראה דאפד לומר דאי שירבה לבטל צוהה א דמכל לבטלה מלשון
 שכתוב בה שיהי יכולת ביד אחו להקדיש לה חיל ולהוריש ולתת במתנה וכו' ואז"ל לא ימחה בידה יין יומא דבן ולעלם ולשון
 זה מורה שהקנה לא אחו מה שהקנה לה מן ההוא יומא דהו קיימו ובתנא דהקנה לה מת' יום וא"כ הוית מתנה שאינם זכריה קנין
 וכמו שכתב הרמ"ם בפ"ט ז"ל וכו' והביא השור סי' ד' וז"ל כתב הרמ"ם כס הוא דמתנת ש"מ בחקנת בעי קלן וכו' וכן אם
 כתב כל נכסיו ומפרש שנתן הכל מעכשיו ומ' זייס הוא כשאר מתנת בריא וכו' או שקנה עיד הנותן וכל"ד הא קאמר בפירוט מן
 יומא דין ולעלם דעמטע דחתיים רצה לתת לה וקנין אין כאן וכתב לה המתנה והכי כתוב בכ"י בפ"י שמת על הדין דפלוני
 רב ורמזאל בחמת ש"מ שכתוב בהו קנין וכו' דאם בחמת ש"מ כתוב בה מהיום או אפילו מהיום ולאחר מיתה הוה לי מתנה
 מחיים וזכריה קנין אי אין קנין אינו קונה ואעפ"י דבזה יש חילוק בין ש"מ למתנה מחמת מיתה דמזוה מחמת מיתה אפילו
 בזיכוי וקנין ומעכשיו על"ז לא מיקרי מתנת בריא דאינו נותן אלא על מת שמת ואם עמד חוגר נמצא הקנין והמעכשיו לא
 מעלה ולא מוריד במזוה מחמת מיתה אלא אם ימית הויה מתנה בין בקנין ומעכשיו בין בלא קנין ומעכשיו ואם עמד חוגר
 בין הכי ובין הכי וכדמוכח בן מתה שכתב הרב בצל"ח כי"ס בפ"י שמת וז"ל שם וכתבו רבנותא דאפילו בקנין וזיכוי דאמרינן
 לקנין וכו' מ"ע במזוה מחמת מיתה עמי למיהדר וכו' ואמר המהדר מצי למיהדר אפילו בקנין ומעכשיו וטור שהרי אינו נותן אלא
 על מת שמת א"כ כל"ד דכתב מן יומא דין לא משום הכי עמטע דחיי הוא והויה בחמת בריא דכל כך הוין מן יומא דין כמו
 מעכשיו אבל מה שכתב ולעלם נראה שם מדברי ז"ל ו"ל שכתב בשם הרי"ט כח דהו מתנת בריא דהא כתוב וז"ל ומיהו אם
 כתב בפ"י שנותן מתנה קימת לעולם וקנו מידו ומעכשיו הרי היא מתנת בריא נמצא דאעפ"י דמעכשיו וקנין אינו עושה
 אותה מתנת בריא אם כתוב בה שנותן מתנה קיימת לעולם דחשיב לי כמתנת בריא ואי לא יהי' בה קנין לא יקנה אפילו
 לאחר מיתה א"כ כל"ד הכי כתיב בצוהה שנתן לאחיו במתנה גמורה שריא וקיימא וכתב נמי לעולם א"כ דאי דהוה מתנת
 בריא וזכריה קנין ואי לא קנו מידו אפילו שמת לא קני ואי עמד מצי למיהדר ביה חכ"ש ואולי דיאמר האומר דבעינן כל זש
 שיאמר מתנה קיימת לעולם ומעכשיו וקנין כדי שיקריא מתנת בריא ואם חסר אחת מכל הדברים הללו אפילו שאמר קיימת
 לעולם ומעכשיו אינו מיקרי מתנת בריא אלא אם כן הרי' בה קנין אבל מ"ע אעפ"י שמתנה וקיימת לעולם הויה מתנת בריא מ"ע
 כאן כל"ד אין לומר הכי דהא מצינו בפירוט דאינו נותן אלא לאחר מיתה דהא כתוב בצוהה אחר שתפרע אשתו שטר כתובתה
 יטלו היורשין וכו' דאי שטר כתובתה אינו נובה מחייב וגם ליורשע אינו נותן להם בודאי אלא לאחר מיתה ואחר כל אלו קאמר
 דכל השאר יהי' מתנת אחו וזה אי אפשר ליהנות אלא ל אחר מיתה והכי מוקמינן לה שאלה מיומא דין ולעלם כלומר דלאחר
 מיתה לעילם יהי' רשות לאחיו לעשות כל חפצה דלעולם יש לקיים השטר שלא יכתבו דבריו זה לזה ומיומא דין כמו שמוקמינן
 תיבות מעכשיו לדברי הרבני שהביא כ"י נמי בן מקיימין אכן מיומא דין וכפי דברי הטור דכתבתי לעיל דקנה לחפרע אפשר
 להתיישב ודוק ועוד יש לנו לומר דאפשר דהמניח לא אחר דברים הללו שהפטר כתב כדי לכתוב שפירא דשטרא ואפילו
 אם נאמר דאמר שלכו לפרשן כמו שכתבו משום דאין אדם מוניא דבריו לבטלה וקנת ראי' לזה מהה שהביא מהרי"ק א"כ כ"ס
 סי' ר"ג על הדין דש"מ שאמר אני חייב וכו' וכן דעת הרי"ט בש"מ דהויה עובדא דמהרי"ק וכו' לפי שהיה כתובה בלשון
 הזה וכו' ש"ס אלא שאפשר דכל כי האי מוכחא דטעות סופר הוא וכו' ה"כ כל"ד אמרינן דטעה סופר בזה שכתב וכו' ויש כאן
 הוכחא יותר מהתם מהעשם שכתבו דכל מה שצוה הוא לאחר מיתה וקאמר עוד התם אפילו אם ברור לנו שאמרה היא אותה
 בלשון כיון דאין אדם מוניא דבריו לבטלה מתנא דמילתא דהויה הוכחא אלא שלא דקדקה בלשונה בן נמי אמרינן הכא דודאי
 דהנותן ולא נתן אלא לאחר מיתה דאין אדם מוניא דבריו לבטלה ולא דקדק בלשונה בזה שאמר מיומא דין ולעלם כ"ס דאיכא
 לאפרשיהו כמו שכתבתי וכמה שאמר שנתן כל דבר דמתקרי נכסי אי נכנס בזה השטרות דבר פשוט דשטרות אקרו נכסי
 ושכי בתב ה"ל אש בתשובה שהביא הטור בסו' רמ"ח אלא דאיכא לספוקי אי נריך שיאמר הש"מ או המזוה הן וכל שעבודן דחוינן
 לבטל ל"ד דכתב בסו' המוכר את הספינה דש"מ שנתן ש"ח נריך שיתן הוא וכל שעבודיה בפירוט ואע"פ דברי ש"מ ככתובי'
 וכמארי דחו היינו שקנה השטר כדיבור לצור ע"פ פלוחתו מה שאין בן בריא דבעינן אפילו לקבל השטר לצור על פי פלוחתו דיהא
 בכתובה ומסירה ואי לא אחר איהו וכל שעבודי' אע"פ דבעבד ושאר לא קנה שעבודיה וא"כ ש"מ נריך שיאמר הוא וכל שעבודיה

תשובת ד"ר יוסף

ואי לא חמד לא קנה אלא לנור על פי זלזולתו. אבל מדברי הרא"ש משמע דאין נריך לומר דה"מ הוא זכור עבודת כפירה
 דכלל דבריו הוא שכתב בן שאלה הכיאה סמור בס' רמ"ח ו"ל שאלה לא"ה בר"ה ש"ל כאובן נתן לדינא חשנו כל נכסיו
 וכו' כפי מ"ל ב"ש"פ שאין נריך קבין והוא גבריאל שכתב שמה על השטרות ככל לשון של יסוי לשון שטר ענון קרי הוא וכל
 שטרותיה וכלילן מקרי וכו' דבר בפירושו סמוך כ"ה ש"ל דה"מ אין נריך שיאמר בן הפירוש וכן כתב כפי. דה"מ בא בתשובה כפי
 פסק"ה ואי נראה שכתב ל"ו ל"ב המוכר את הספיק באם דה"מ בא דהספיק ב"ש"ו באומר בתתי או שטרותיו נכסיו וכו' שריך לומר
 ושאר נכסיו וכל שטרות יראה בעיניו במתנת ברעא וכיון שכן אינו מביא דבר כ"י ראה מדבריו דה"מ בא גמיה שכתב דנריך
 דה"מ לומר בן בפירושו ועוד שהרב ב"י כתב בפ"י מי שמת דה"מ אחריו דנריך שיאמר הוא וכל שטרותיו היינו דוקא כשפרט
 במתנת או בכתב ית. השטרות אבל כשעובר מתנתו בכלל כל נכסיו או לא נריך לפקדי בפירושו הוא וכל שטרותיו וכו' ש
 שרדיה אדירי חפ"י שזת לעב שאמר בפ' העבר את הספיק"ה כ' נראה לרדיה כפי הפירושו במתנת ברה"א כגון שדוקא בכלל
 כל נכסיו לא נריך שיאמר בן וכל שטרותיו הכלל ככתיב נכסו כפי השטרות ב"ש"ב דה"מ מוס עקמת קמתה ככל נכסיו דאין
 נריך שיאמר בפ"ה קן וכל שטרותיו כגמיה ל' במתנת שכתב ב"ה דה"מ מוס עקמת קמתה ככל נכסיו דאין
 ככלל מעטותיו שרונק לכגל נראה וזו כדי להשיב על קה"ס חס"י שכתב דה"מ כפי קונו דעתי כתבתי :

שאלה

הנ"ל כענין עשיית נע בשעת פטירתו הקדיש ג' אלפים טאליר כבאה משטר נואה ו"ל
 והס דברי החזו"ן יש בלבו גענות דכה טוב לקנות לו ע"ה עקמי אומר חנו קדן. יאה לעולם
 קיימת והדוח החזו"ן לבעיני נפת טובב ודענו כפינו י"ל לא יאה ודענו כפינו י"ל לא יאה ודענו כפינו י"ל לא יאה ודענו כפינו י"ל לא יאה
 יאה ע"ה כיד חזו"ן אשר בשאלותיו ש"ב לשון הענין ויש לקדש ב"ו קדוש מאי קדוש בעל אמותו וכו' אדירי סמוך
 על לומר וכל קיום תורה אומרתו וירד קדשיו והוא מעטל ככתיב שבענין לפקדן ואין ידענו לשי' כדודו שד
 שכתב חזו"ן ללכת כג' וירי לכתב סמוך וסבן יתבטל על שרונק וכל קדש יתבטל. תלמודו עמך היוק וקלוקול לחברת
 תלמוד תורה אשר פה שאלותיו י"ן שהתבסס ככזה הוא עומד. לראש ישיבה ד' נאמרה אשה בחברת פ' ת עושה מלאכת ה'
 באומה ואם י"א חמנה יקשה הדבס עמוד לבקש תמונתו דל"ת דהייק כותיה וכו' כראות פדנסי החברה נערו להנות
 קדשנו ואין לחל' דן לתת לו כל גרבו בקשו לתור לו חמנה. ממקום הקדש שהקדש ג' יסו הנו' ובהיכל מסמו מחמה נדון
 ראשונה שזה"ק בתב כתובותיו דכין שהגמל הפטר נוסה'ם וכו' דמסה להס כח ופסות לשנות כ"ס בענין בזה. שיש
 בכללות חנות הרבה קיום לומר ונכסיו כמותו וקיום ת"ת אשה חמנה ע"ה תורה ושקולה היא כגוד כל החנות אלא
 ששאלין ודורשין לחבשים דכה במשפט. חס' יתן להס רשות וכו' לשנו ועוד טענה אחרת דכין דבענין זה איבא כה"ס
 חכילות חנות ככו' כדלוי דאמרינן. דעת המקדים שאם ה' נלוו לככיו דכ"ס חלו לא הוה שכיח קדוש חליו ונותן לאחרים
 דא"ג שהקדש פ"ק דכתרא כתב דאיבא פלונתא רבנותא אי אחריו דעת המקדש אי לו כ"ד שיסו כמה עונת
 באחר אין ספק דאמר בן אמדין דע"ג על ככה ומה נס שודש כל שער עמינו שהקדש בחיים חיותו' כל חפצו להטיש
 להחכם כג' הנס שאלו ג' ה' לו דוחק מהטעמות הנו או או מטעמות אחרות על הכל. יאה תשובתו הרמיה כי עיני
 המבנים חליו תלוית לרעת דבר ה' ו"ה י"ה' עשכורתו שלמה :

תשובה

לכאורה משמע דה"מ נזון דידן בני כחו מקדים דבר שלא לעולם וקיימא לן דכחו שאין אדם
 מקנה דבר שלא בא לעולם כמו בן אין אדם מקדים דבר שלא בא לעולם הרא"י לזה מה שאמר
 ע"י בעסקת בתרא ת"ר הקדישן קנין ואח"כ בתולא' מ' עליון כהן וכו' רבי שמעון אומר אף מ' עליון בזה שכתוב אחר רבא
 שחלוקת בשדה ואין וכו' אחר ל' אהיי' ואלא הא דתכיה הקדישן מלאין וכו' ואי בשדה ואין אחרת חזקיה ופי' דה"מ
 כ"ס הכא דמועלין בעה שכתוב דאיבא תרתי ג' דולי קדש וגם הקדש הכל ביחד ואיבא לומר על פי' דאמר משום ג' דולי
 קדש דאנא אפינא כפאן דאמר דאי משום ג' דולי קדש דאנא אפינא כפאן דאמר דאי משום ג' דולי קדש דאנא אפינא כפאן
 דחאי דפרי' כגמיה. הוא לרבה דאמר ר' אלעזר בר' שמעון סבי' ל' כ' יוסף דסבי' דיש מעילה בני דולי עכ"ו באמר
 דרבה דאמר ור"ה בר' שמעון סוכר כרב יוסף דמועיל בני דולי ולא מטעמי' אלא ר"ה בר' סוכר דמועיל בני דולין משום
 דפוסר אדם מקדים דבר שלא בא לעולם וכתו שאמר בני דולי ופי' איבא לשון בזה שאמר משום דאיבא תרתי

במשמע משום דאיכא גדולין וגם עבד הכל ביחד עש"ה מועיל. אבל אי ליכא אלא חד שמכר הכל ביחד לא חסל משום דאמינא אילן מכר פירות לא מכר וכמו שאמרו לקמן בבבא בתרא דאמינא לא מכר ור"א בר שמועון סובר כן א"כ אכא כמי אמינא לך דר"א בר"ש סובר דאילן לא מכר פירותיו וגי' דלוי הקדש שיש אינו כלום דכיון דהוא סובר דכחו שמכר בור לא מכר מימיו נ"כ מי שמכר אילן לא מכר פירותיו הגדולין שנדל בהקדש אינו כלום מכיון ששייר לעצמו הפירות הו"נ"כ מקום לפירותיו דמאן דמשער לעצמו בעין יפה משייר ור"כ לא ינתן מההקדש כלום ומראה לתרץ אלו הדקדוקים ואומר שמה שכתוב בהש"כ"ש הכא שמועילין הוא זה דבשלמא בריש איכא נד' לומר דאין מועילין במה שכתוב או משום דסו"ב אין מעילה בגידולי או משום דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ועכ"ו סובר שמועיל בגידולין וכ"ש כסיפא דליכא בד' לומר שלא יעול בגידולין דאם סובר יש מעילה הכא נ"כ יש מעילה בגידולין ואם סובר אין מעילה בגידולין ומה שאמר חסל במה שכתוב נ"כ הוא משום דסו"ב אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם הכא כיון שהקדש הכל ידאי שהקדש גירסתו נ"כ דלא גרע ממכר . . . וקו' איכא למידק בזה שאמרו אלא אמר רבה מחליק' בכור ושוכך אבל שדה ואילן דברי' בכל מועילין. כן ובהה שכתובן כפי מאי דבתבני התוס' דכשכרן בגמרא ואי כשדה ואילן אחאי מחליק' כתב ר"ל בא כ"ע מודו דמכר אילן מכר פירותיו בכור ושוכך מצינו ודאי מחלוקת ועכשיו שמוקי פלוגתיי בכור ושוכך אבל כשדה נאיל' כ"ע מודו דמועילין אוכא כמי הקושיא עמסה ואי בכור ושוכך ברקין פלוגי הא ק"ג מודו דאין מועילין במה שכתובן דהא ר"ו דפליג לעיל עס' ה' יבדה וכו' מודה לר' יהודה בכור ושוכך דאין מועילין ובשדה ואילן פלוגי דר' יהודה וכו' ור' יוסי סובר דמועילין . . . ובהה לומר נס' כה דקשאי דמוקי פלוגתייהו בכור ושוכך דהוי מטעמי דר"א ברבי שמועון משום דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמרינן נמי מסוכר דבי אלעזר ברבי שמועון דרבי יוסי פליג על רבי יהודה בין בכור ושוכך בין בשדה ואילן ומשום דסובר ר"י דאדם מד"ש"כל דההאמי רבי יוסי מועילין כן וכגדוליהם משום שכן גדולי הקדש בדבריו דרבי יהודה קאמר ליה וכמו שאמרנו לעיל ד' .

ותו במה שכתבו בסו"ב ד"ה אבל שדה ואילן ד"ה מועילין וכו' (ולי מראה דמשום דשמע ר' יהודה בר' שמועון דסובר דרבי הנה מצי' לסימרינו מועילין בו ולא מה שכתובן למאן דאמר יוסי פליג' אכלוהו ולדבריו דר' יהודה קאמר ליה לפיכך אין מעילה בגדולין דאיכא למידק דמאי שחא שדה ואילן אמת ר' לאחזימין דלא שלת אלא סכור ושוכך) מכור ושוכך ותו כיון דהשתא מוקי פלוגתיי או אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם א"כ כשדה ואילן כשי' סובר דמועילין במה שכתבו ואומר לזה דשאני דבשלמא בכור ושוכך יש לומר דאדם מקדיש דש"כל וכמו שפי' ר"י בסמוך בבאין דרך חצירו ודרך סיכמ' אבל באילן ליבא למיחר כי האי גופא וכו' דהן גדילין . . . ותו בפשטא דשמעת דקאמר ברקבי במאי פליגי בפלוגת דר"מ ורבנן וכו' איכא למידק איך קאמר דר"א בר"ש ס"ל כר"א דאכא אמינא דר"א ס"ל כרבנן דרבי מאיר והכא דבור ושוכך דמועילין במה שכתובה סו"א מפני שהוא כגון מוכר דקל לפירותיו דקמ"ל לכ"ע דקנה א"כ בור ושוכך ממי כיון שהקדש הנוף ות"ק אי הוה פלוגתייהו בדבר שלא בא לעולם לא הוה בי לחלוק על ר"א כיון שהוא כמו דקל לפירותיו ולתרץ קושיא זו מראה דבשלמא באילן לפירותיו שהפירות מוצאין הנוף האילן מש"ה אמרינן דקנה הלוקח וגם אם הקדיש אילן לפירותיו יהי' דינו הכי דהויא כמו האילן עצמו אבל בכור ושוכך אעפ"י שהם של הקדש כיון שהפירות אינו מנוף אלא דאתא מעלמא הוה כמו מקדיש הפירות לבדן לכשיבא לעולם ומשום הכי חשיה אותן בגמרא לפירות דקל וא"ש לזה הא מתניתין דלקחן הלוקח פירות שוכך מחבירו דקאמר דקנה ובקשו בתו' דהוי דש"כל ועירונו דכאן הויא כמו חפר שוכך לפירותיו מש"ה קנה א"כ ככא כמי נימא דהקדש שוכך לפירותיו יהיו הקדש לכ"ע"ל לזה דבשלמא מכר והויא השוכך ברשות הלוקח השתא בשבאין היונים לשוכך קמי להו משום חצירו מש"כ בהקדש משום דאין חגר להקדש וכמו שכתבו התו' ורשב"ם מש"ה במכר קנה ובהקדש נועל . . . א"כ כפקא מהאי משעמא דכמו שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כן כמי אין אדם מקדש דבר שלא בא לעולם מדקאמר דפליגי בפלוגתא דר' מאיר ורבנן וכפקא כמי דכמו כשאדם מקנה אילן לפירותיו וכו' נ"כ בהקדש אילן לפירותיו הן קודש וכל הכנה מהן מעול מפני שהם הנוף האילן עצמו וכמו שכתבו וכפקא נ"כ אי נכר בור ושוכך לפירותיו דבמכר קנה משום חצירו אבל בקדש לא משום דאין חגר להקדש וכמו שכתבו א"כ בג"ד מדקאמר בגמרא שהרי'ם אמת בקרן בהגיה' לפנינו נפס

וכמי

תושבת ראש יוסף

נחמני יהי לשיבה הרי דבר שלא בא לשלם וזין שכן לא וכו' בו העניי' כלום נאצ'י' שזה היה כמו דקל לפירותיו כבוד
בוכתו דבין שהפירות אינן יוצא מנוף הקדש ע"ו והיא כמו פירות דקל ואלו הזעות שכל' הפירות היוצאן מהן הן כמו
פירות בור ושוכך דכתבנו דאינו הקדש והוי כמו מקדש פירות לבדן דאינו הקדש ולי כראה לומר דאפילו לר"מ דאית ליה
דאדם מקדש ור"ב ככ"ד יסבור דאינו הקדש משום דאי' אחר ר"ע וכו' היינו דווקא כבוד ושוכך דאיכא ענין לכא ברשותו
וכמו שפי' ר"י בתו' בר"ה איתור דשמעי' לי' לר"מ וכו' ועוד קשה' או עבדי דאתו' הוה מתא וכו' ע"ש ע"ד ומשי' בבאים
דרך חזירו לכבודו' א"כ משמע דלר"מ אין אדם יכול להקדיש חלא דבר שיבא ברשותו כמו בור ושוכך' אבל דבר שלא וכו'
א"כ ככ"ד אין בריות יכול לכא ברשותו א"כ אינו יכול להקדיש וגם לפי' רש"י דאי' עבדי וכו' ע"מ שיעלו כח כבוד
וכו' דוקא בקרקע יש לו כח לשייר כדי לזכות אבל ככ"ד מה כח חשייר להקדיש הרינו לכשיבא וכו' עוד דאפילו לר"מ דאמר
וכו' היינו בפירות דקל דעבדי דאתו' כמו שאמר בגמרא ובכ"ר' מי יימר דהזעות ירויחו דכחו שהן עומדין לרויח הן
עומדין להפסד אלא שיש לומר כיון' שהן נכסי הקדש נותבין קרוב לשכר ודחוק להפסד' כל זה שכתבתי הוא מן סוגיא
הגמ' דאין אדם מקדיש דבר שב"ל אבל מ"ע אעפ"י דאין אדם מקדיש דבר וכו' עכ"ל חייב לקיים דבריו מטעם נדד וראה
על זה מאי דכתב הרמב"ם בפ"ך מהי' חכירה וכו' דין ההקדש ודין העבדים וכו' אינן כדן הדיוט בקמייתו שאלו אמר
אדם כל מה שתלד בהחתי' יהי' הקדש לבדק הבית או יהי' אומר עלי' או אתכנו לנדקה אעפ"י שאינו מוקדש לפי שאינו
בעולם הרי זה חייב לקיים דברו מטעם נדד שאמר בכל היוצא מפי' יעשה והואיל והדבר כן אס' צויה ש"מ ואמר כל מה
שיוצא אינן זה לעניים או כו' זכו בהן עניים וכתבו ההנה' כדבריו אלא כתב רב נטרונאי וכו' א"כ ככ"ד כתי' וכו' ואעפ"י
שהראב"ד ו"ל השינו' ו"ל שס' אחר אברה' ס' ראה' אפי' הוא מוסיק' על דברי הרב וכו' ואומר אני אס' חייב ענינו כן
שאמר אצן לעניים כן וכך הרי חייב ענינו ויתן והס' דבר התוספות ב"ק ד"ל ו"ל דכמו שאין מקדש דבר שלא בא לעולם
פ"כ אין אדם נותן נדקה שב"ל וכו' ונהי שאס' הי' אומר חוב זה לכשיבא לידי אתכנו נדקה דומה שמתחייב משום נדד
דמשמע מדברי' ו"ל דכשאמר אתכנו חייב לקיים דברו' אבל כשאמר ינתן או יהי' כמו המעשה שס' אינו נדד וכל זה הביאין
לבעלי' התו' ולהראב"ד משום הקושיא שהקשה שס' התו' ווו' היא מה שהשיג על הרמב"ם והתימא מהרב המניד שלא הבין
כוונת הראב"ד וכתב' ואף שס' הודה לו הראב"ד ואף כאן הן דברי המחבר' ותמה על הראב"ד ואני אומר כי במחילות כבודו
כי דברי הרמב"ם בכ"ו עהי' ערכין אינן כמו שכתב כאן בפ"כ כ"ב מהי' מכל' שבפ"ו מהי' ערכין לא יש' קושי' הראב"ד שס'
כתב הרמב"ם אעפ"י שאין אדם וכו' אס' אומר הרי עלי' להקדישו שנתחייב ענינו בדבר' משום הכי לא השיג שס' אבל הכא
בתב' שאפילו' אחר יהי' חייב לקיים דברו' אינו לשון שלחוב מש"פ הישג וגם על מה שכתב הרב"י שכוונת השגת
הראב"ד היא לומר דאין יוכו העניים בצואות שכיב מרע ש"ח ליתא בעולם והיורשים לא חל עלי' הים הנדר וו' היא השגת
הראב"ד אינו השגה נהי' דלא חל הנדר על היושעין וגם אין הש"ח בעולם לקיים דבריו ו"מ אלו הנכסים אסירות ליורשים
אלא אדם מפני שזל עליהם הנדר לומר וכו' ויש להם לפקח באלו הנכסי' וליפיק לעניים אלא וודאי השגת הראב"ד
היא כמו שכתבתי ועוד שהיא רצה ליישב דברי הרמב"ם ו"ל ויראה לי שהרמב"ם סובר רכין שאמר מורישן כל מה שינא
ואילן זה לעניים והס' שמענו שמתקן סבור וקביל והוה לי' כאלו נדרו הס' בעצמן וזה מן התימא שהרי הרמב"ם סובר בפ"ב
מהי' שבועות ו"ל מי שכתבון לשבועה ונמד בלבו שלא יאכל היום או שלא ישעה ולא הוניה' בשפתיו הרי זה הותר שאמר
לנטא בשפתים והא' כיון שהיורשים לא הוניהו' הס' בפיהם כלום לא יהי' חייבין לתת את המעות לעניים וכן הבין ג"כ
בעל הטורים כמו שכתבו בח"ה סי' ר"ב ו"ל וכתב עוד דין וכו' עד ודעת א"א הרא"ש ו"ל כוטה לדברי הנאונים שכתבו
מי שאמר חוב שיש לי כד' פלוני יהיה הקדש או לעניים' לאו כלום היא שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אלא
שיאמר חוב שיש לי על פלוני' אתנו לנדקה או חייב לקיים דבריו והראב"ד השיג ג"כ א"כ כוונת הטור בדברי רמב"ם כמו
שכתבתי והרמב"ם יתיר על קושי' התו' של דידי' אין חילק בין שאמר אתכנו בין שאמר כתי' כמו שתיירן ר"ח שס' שזה לא
היה רצה לחזור מן הנדקה אלא היה רוצה ללוטו' ואפי' הנאונים יודו' בריבוי משום דכבר בא המחון ליד הנבאים כבוד וכו'
בין העניים כמו האי' מעשה שס' והשגת אבא' לכא' אס' מן השאלה יש שום זכות להחכם כנז' ואומר ח' בתרא פ"א אומר
אזכי' פריש הוה עבדי' מר פרי' ביסיד לעני' דעלמא נחד' לפני' עתא וכו' עבדי' חד כיסי' ואי' עב' עליה אחר רצ' אשי' אלא

אתעניי

תשובות ראש יוסף

יב

אענוי נתי לא צריכנא זכור ופי' הרב בעל ג"י תרי כ"ס משום דאין רשאין לשנות מקופה וכו' מאי דכתיבא עכידנא כרצוני
הוא רצונן וכל כך אני חשוב בעניהם וכו' משמע מזה דוקא כמו רב אשי דכ"ע הי' גודרים על דעתו אז הוה מחש כחותנא
שיכול לעשות כל מה שירצה אבל שאר הנבאים לא זאם בדבר מהר"י קולון למה צריך לאותנאי לימא כאן שזכרו ביד
הנבאים מסר להם הכח לכל מה שירצו וא"ת דשאני דבשלמא כשהפטר נותן המעות ביד הנבאים ומסר להם הכח ארובה
אפכא מסתברא דיותר ראוי הוא לשנות הנבאים לקופה ולתמחוי מפני שעמים עליהם לפרנסן וליכא פסידא דאם
יחסר להם יגבו אחת עובי העיר כדי הפוקס מסא"ב כנ"ד דמהר"ק דאם ישנו יהי' פסידא דעניים וא"כ כנ"ד דאמר
לעניי צפת ולישבה ודאי דאין יכול לשנות דאם ישנו הוי' פסידא דעניים וכו' להדי"ף ולהר"י יוסף הלוי ורשב"ם דסוברים
אפילו מקופה לתמחוי אינן רשאין לשנותן אלא לדבר מצוה וכל הפוקקים דחולקים דוקא בקופה ותמחוי מפני שצרכי ציבור
על העניים אבל אם אמר מעות אלו לדקה ומשמד עליהם גיזבר' לית דין דיכול לשנות הראיה על זה מאי דגרסינן
פ"ו דערבין סלע ו' לדקה יותר לשנותו משכא ליד הנבאי אמר לשנותו ואע"ג דהרא"ש כתב בבבבא דלדבר מצוה מותר
לשנות משום דאמר בהם אבל כנ"ד דאמר בפירוש שיתנו לעניים ידוע וכו' ודאי מסובר הרא"ש דלא יכלי לשנות הראיה
הטור י"ד ס' דכ"ו ו"ל ולזה הכריז א"א ומיהו דוקא קופה ותמחוי שהוא דבר וכו' אבל אם אירע מקרה שהוצרכו לנכות
זכו' משמע מדבריו דכיון שזכו ונורח עניים ידועים שאפילו בני העיר אינן יכולין לשנות וכו' גיזברים ומה שכתב פ
מהר"ק א"ו"ל דמה שכתב הרא"ש ו"ל הוא דוקא פשעניים ידועים כדי ליתן להם מיד זה החילוק בדברי הרא"ש לא הבינותי
בדבריו שהוא ו"ל לא כתב אלא טעם אחר דבשלמא קופה מותר לשנותו מפני שאין פסידא לעניים וכו' משמע דאם יהיה
פסידא לעניים בכל ענין שיהי' אינן רשאין לשנות ועוד דאם הוא כדבריו למה עביד תרי כ"סו אי' עכאי כיון דעניי
דעלמא לא אתו עדיין לא זכו ועוד מהי' דאמר רב יוסף אן יד עניים ואע"ג דליכא עני' הכא וכו' בודאי הטעם משום
דזכין לאדם שלא בטובו וק"ל ועל מה שכתב בשאלה שיש כאן הרבה מצות עכ"ז כבר הוכחנו אליבא דהרא"ש כיון שגבוי
בשביל עניים ידועים דלא יכלי לשנות אפילו לדבר מצוה ועוד מאי דאמרינן דרשאין לשנותן דוקא הוא בענין שלא יצטרכו
המעות להיותו צדקה טור י"ד ס' דכ"ו ו"ל ורשאין בני העיר זכו' לשנות מקופה לתמחוי וכו' משמע משום דרצו עליה'
עניי פולס ולא הי' צריכה לעניי העיר מש"י יכולין לשנותו אבל כשהיו צריכין לעניי העיר אעפ"י שרבו עליהם עניים
געולם אינן יכולין לשנות ונ"ד גיזמי זימר שיספיק לעמיו צפת ועוד אעפ"י שיספיק הריוח לעניי צפת זיותירו עכ"ז רריות
שכבר הרויחו מחצן שעבר כבר וכו' בהן העניים ועוד ראיה מתשובת הרא"ש בא הביאו הרב ב"ד ס' דכ"ו ו"ל ובתבועוד
ומה ששאלת היוקדוש שדה לעניים וגויה שחלקו הפירות לעניים בכל שנה ורצו הציבור לשנותו וכו' פשוטה אין דשות ביק
ואפילו שבעה טובי העיר הא משם ב"ד וכתב ואפילו שלא פירש העניים ידועים וכתב שכן כתבו גדולי אחרונים ובתשובה
הסוברה לה כתב שכן כתבו רבותיו ומי לנו גדול מהרש"א ורבותיו ונפרט שלא מנינו עליו חולקים ועוד מזה שכתוב
הכלנו בשם הרא"ף א"ס פיר' לפי יתן אסור לשנתן לעולם וכו' דהא פירש לפי יתן גס מה שכתב הר"ן הביאו הב"י בסיון
דכ"ט ו"ל שם כתב הר"ן הא דתניא זכו' וא"ת ואמאי לא זכו בהן העניים יש לומר דבעמא דמילתא מסיב דמינו אלא
הלאה גביהו שהיו אס יצטרכו העניים עלייהו רמי משמע מדבריו מש"ה יכולין לשנותה דוקא זכ"ד כמי אס ישנו הא ערי
צפת לא רמו פלייהו למרבתן וכיין שכן לא יגלו לשנותן וגם מה שכתב שם בשם הר"ן ח"ל אבל הפוסק צדקה לעניים
זממנה גזברים איך רשאין בני העיר לשנותן שלא על דפתן הוא מתבדב וכן דעת הרשב"א אלא שהוא ו"ל לא חילק וכו'
זיראה לי דהך בריתא דקאמר סלע זו לדקה עד שלא בא ליד וכו' מסייע ליה להרשב"א דמשמע דמשכא ליד הנבאי אימ
יכול לשנותה כלל דהילוי לר"ם ולהרא"ש דסוברים דלדבר מצוה יכולין לשנותה קשה עליה הוה דכפא בתרא דוקא רב
אשי שהי' גדולי העיר וכ"פ היו נודדין על דעתו לא היה צריך תרי כ"סו אותנאי משא"כ שאר גיזבור והקושי' שהקשית לעיל
בדברי מהר"ק קולון קשה ג"כ לר"ם ולהרא"ש כיון שכל סוברים דלדבר מצוה יכולין לשנותן למה צריכין שאר גיזברים
תנאי אותנאי כ"סו דכיון דמה שהי' משנין הי' לדבר מצוה ואפשר לומר לדעתן דמאי דצריכין בשאר גיזברים ערי כשיחא
תנאי דהיינו דהיה דוקא כדי כפוקי' לעניי העיר ולא יותר מש"ה אינן יכולין לשנות אבל כשהי' המעות לרוב יכולין
לשנותן אפילו שכתבי לעיל ועוד כ"ל לומר שמה שכתב הרא"ש היינו דוקא כשאמר אתם סלע זו לדקה דהיא אדאי עסקה ליד

גיזבור

תשובות ראש יוסף

בגזר לעשות מה שדעה הכל כ'דשמה שמסר ליד הנזכרים פי' להם מה שיעשה מודים דאינן יכולין לשנות וכן הויא דינא
 צקופה ותמחר דכיון דמגבי לגורך קופה הכותנים הוה כמו פירשו בפירוש לעניי העיר וכן לתערוזי טוה לעניי עלמא בן כ"ל
 לדעתן וכן נמי משמע מלשון שכת' מהרי"ק דהרמ"ה והרא"ש פליגי על הרשב"א בהא דזקא במה שכתב שאפי' יחיד שפס' נדקה
 ומסרה ליד הנזכרים בהא דזקא פליגי אבל בחלוקה האחרת שפסק דקה וממכה פדכסים לא פליגי דאפילו להרא"ש אינה
 יכולין לשנות וכן מוכח נמי מה הנזכר ב'דקאמור התם האומר תנו מאתיס דינר לעניים יתנו לעניים אותה העיר ר' אחא
 אומר לעניי כל ישראל משמע משום דאמר סתם מש"ה פליגי אבל אם יפרוש הכותן וכו' ואעפ"י שהם בעיר אחת גם
 מווקשה להרי"ק שכתב אם העניים אינן בעיר איך וזכיר מיר למה אמר רב אחא שיתנו לעניים כל ישראל ואף על פי
 שנאמר שהיה דעתו של המקדיש בן כיון שלא זכו בהם הוה להם ליתן לעניים ערים גם מה שהביא הב"י בשם הרשב"א
 בסו' רכ"ח וז"ל כתב הרש"י ש"ס שצויה לתת וכו' תשובה כל מי שאמר סתם תנו מנה לעניים איך במשמע אלא עניים
 צריכס אבל לא כשפירש וגם מה שכתב מהרי"ק שמה שכתב הרש"י בא שאינן יכולין וכו' הוא מפני שזכו בעניים אבל אם לא
 יזכו וכו' זה ליתא הרי הרשב"א כתב היפך עזה בתשובה שהבאתי לעיל המקדיש שדה לעניים וצויה שיחלקו הפירות וכו'
 שדי שלא זכו מיר העניים ועכ"ל כתב שאינן יכולין לשמת ומה גם מלשון השאלה מוכח שהנודר לא היה מעיר שאלוניקי
 שכך אמר בנוואה הם ביד אחי פאקטור שלי מדאמר הכי א"כ משמע שהחל לא הו' שם א"כ עניים שאלוניקי אינם עבדי עירו
 ואיך ישיבו גם מה שבא בשאלה דאמרינן דעת המקדיש טענה בטלה היא כיון דהרא"ש והרשב"ס סוברים דלא אמרינן
 אחריהם יש ללכת וכתבו גדולה מזה אפילו בחיי המקדיש מי שנודר ואח"כ העני אפילו הוא נופיה לא מי לעכוני זאם
 לעצמו לא אמרינן וכו' כ"ש וק"ו לאחרי' ומה אם משלל הוניה החזון שכן כתב לא חזני לעכוני כ"ש בג"ד שהזמנות הם ביד
 הנבאי ועוד אמי אומר אפילו מהרי"ק יורה בג"ד דאיך יכלי לשנות כיון דהמקדיש לא היה בעיר עניים דמה שאמר שיכולין
 לשנות דוקא לחזון שהקדיש שהוא ברשותם אבל זה המקדיש לא הקדש לעיר שאלוניקי כדי שיכלי לשנותם אנשי שאלוניקי
 אלא אנשי צפת יכלי לשנות אם הוא יותר מכדי סיפוק לע"ד יוסף אשקאפה :

שאלה

ראובן הי' מלמד תינוק בכפר אחד יום אחד נתקוט עמו שזעון על ענין הלימוד בתוך קהל ועדה וחירף
 ונדף לראובן המלמד ואמר שהי' עושה מלאכת ה' ברמי' ולשמעון הי' לו בן שלמד עם ראובן וכיון
 ששמעון ראובן בן חרה אפן וקפץ וקיבל עליו נזירות שזעון שלא ילמד בכו של שמעון וכך אמר בקבלתו בלשון לעז נעתק ללשון
 אשכנז איך נעם נזירות שזעון אויף מיר כימר לו לערכין מיט שמעון וזן וכששמעון שזעון כך נתחרט ונפל על אפיו ארצה
 וביקש מחילה ממנו ויחלה פניו שיבקש התרה על הנזירות לפי שלא הי' שם מלמד אחר ואף אם באמר שיזנאו מלמד אחר
 עכ"ל כל יחיד הכפר אינן חפצים כי את בראיבן המלמד לפי שהורגלו התלמידים עמו זה זמן רב נ"כ שבר המלמד שהי' נותן
 שמעון לשכה אחת הוא כמו עשרה טאליר ואין מקום אחר להשלים סכום התבאי הקנוב לראובן ואף אם באמר שראובן ירצה
 צוה ויקח פחות מהתבאי הקנוב יחידי הכפר אינן רוצים שתבטל אותה התלמיד מלימודו ואינן רוצים שילכו בנייהם לבית הכפר
 ובשריה המלמד כך גם הוא נתחרט ממה שעשה לפי שאין לו פרגסה אחרת עתה יורנו מורינו החזרה לגזקה אם יועלו אלו
 הטענות להתיר הכדר אם לאו ונ"כ בשביל שהוציא בלשון שבועה אם יש מקום להתיר על כל אלה יורינו :

תשובה

נראה לי שיש להביא דא"ל להאי כדון מ'נויר פ'ב' על מתניתן דאמר יודע אני שכזיר אסור בין אכל
 סבור הייתי שחכמים מתירין לי מפני שאין אני יכול לחיות בלא יין או מפני שאני קובר מתי' הרי זה
 איתר ור"ש אומר איבעית אימא בכדרי אונסקין קמפלגי ופלוגתא דשמואל ורב אסי וכו' רבנן סברי כשמואל דלא נריך התרה
 ד' שמעון כרב אסי דנריך שאלת חכם ופירש"י וז"ל שני פירושי' וז"ל אב"ע הואיל דכדרי אונסק' הן הואיל דאיך יכול להחיות
 בלי יין או שאין קוברי מיתם באותו מקום אלא הוא מש"ה אינו כויר ואין נריך התרה הא מחש' כ"ד שאין אותו המלמד יכול
 להחיות בלי לימוד התלמידים וכמו שבא בשאלה שאין לו מחיה אחרת וכו' וגם לא הי' בעירו מלמד אחר אלא הוא א"כ ודאי
 דיש למלמד הזה משני טעמים אלו דין כדרי אונסק' וכו' ואי לפי הראשון של רש"י אינו סובר שהאונסק הוא מפני שעכשיו אינו
 יכול להחיות בלא יין שהיה הוא סובר שיתירו לו וכשזכיר חיר ע"ו התבאי ח"ו אלא האונסק הוא מפני שעכשיו אינו יכול לחיות
 בלא יין או שאין עכשיו בעיר קובר מיתים- אלא הוא ואפילו הכי הוי אונסק ואינו כויר וראי' על זה שכתירוש ב'כתב להכי קרי

תשובת ראש יוסף

יג

לי אונק' דלבו חכמי דסבור. שיתירו לו חכמים פשע דלפי קמא. אין זה האונם אלף שאינו יכול להחיות' בלא טין ואעפ"י
 שפכשו ב' לו האונם. ונכ לפירוש שני של רש"י ז"ל יש לדמותו לכ"ד שכתב להבי קרי להו אונם וכו' שהוא סבור שיתירו
 לו חכמים דכפאי גונא קרי להו אונם. כדאמרינן באהבה פסוקות. דרב כהנא ורב אסי מר אסתבע דהבי אחר רב וכו' לכך
 חנקה וכו' ג"כ ודאי דוק המולד. לבו חכמי כשמיר דעתו פי' שילמד לשאך עלמידים ושום הכי נדר שאילו. הי' יודע שאם לא
 ילמד לזה לא יהי' יכול ללמוד לאחרים ודאי שלא הי' נודד א"כ נפקא משני אלו הפירושים ג"ד הויה נדרי חכמי ולא נריך שאלת
 אכס דקיימא לך כשמאל דאתי כרבך וגם מדברי התו' יש להביא דא"ל כ"ד דאין עליו חל חובת כזירות כלל בד"ה נדרי שגנופ
 קונס ככר זה וכו' וא"ת מי דמי התם בעת הכר לא הי' יודע האונם. הי' סבור לילך ולאכול ונער ונדר. להכי נריך שאלה כוכר
 אבל הכא בשעת הכר ידע האונם. ובסתמא לא נמר ונדר וכו' ולא בעי. שאלה נמפרט ר"ת וכו' משמע מדברי תו' שמחלוקת
 שמואל ורב אסי לא הויה אלא בשלל ידע האונם בשעת הכר ואפילו הכי סובר שמואל דלא. בעי השרש דאי בשעת הכר
 הויה יודע האונם אז ודאי לכ"ע לא בעי השרש גם למע שפירט ר"ת דעתיבתו נמי בהאונם אחרי כן כגון בשעת הכר הלבד
 וחוק עט"ה יש מחלוקת אבל אם בשעת הכר ידע האונם פליגא דכ"ע אין נריך התרה כלל א"כ כ"ד אעפ"י שאמר שלא ידע
 האונם אלא אחר הכר עכ"ל ודאי שלא חל עליו חובת כזירות כלל ואין נריך התרה משום דקיימא לך כשמאל. וכרתה
 להביא עוד ראי' לכ"ד עהא דתנן ב"ש כזיר בפ' מי שנייר כזיר והלך להביא בהמתו ומצאו שמת שנכנסה אם עד שלא נכנסה נזר
 הרי זה כזיר וכו' וזו טעות טעה נחום אמרי וכו' ופי' רש"י והלך להביא בהמתו מהפריש לכוירו וכו' הרי זה כזיר שאין פותחין
 כנוכל ואם משנכנסה כזיר שבעתו וכו' ובשעה הכר לא הי' ברשותו אינו כזיר דכזירות בטעות הי' שכתב בשעת הכר שהי' לו
 כזירות וכלך ולא מנאקו שאינו כזיר כלל ה"כ בל"ד וק"ל גם תעב שכתב רמ"ב בס' בפ"ג דכזירות שכתב אפילו התרה אין נריך גם
 חלוקת רש"י שחיי קאמר אינו כזיר משמע אינו כזיר כלל מפני שהוא בטעות וכן הרמ"ב בס' ז"ל מי שגד כזיר והלך להביא וכו'
 ואם אחר שנכנסה וכו' איכה נזר זה כזיר בטעות משמע מלשוננו דאין נריך התרה כלל דאי"ס ל"הרמ"ב בס' דנריך התרה הויה חלוקת
 לפירוש כמו שביטש בגדר דקאמר דאעפ"י דאינו כזר נריך התרה כדי שלא יבנה קלופ ראש נתנא לפי רש"י והרמ"ב בס' אפילו
 התרה אינו כזיר דאבל ע"ש לדב' תו' נריך התרה שכן כתבו בדבור המתחיל ואם לאו אינו כזיר פי' ואם משנכנסה וכו' אינו כזיר
 כלומר הויה חרטה פעליתא ומתיר לו החכם אעפ"י שאדברי ר"י שכתב תו' ס"ס בפמון עוכא ג"כ דאין נריך התרה ע"ש ע"ש
 נבר כתבו הכא דנריך התרה היינו משום שלא יבנה קלות כדורים אבל מדאורייתא כיון דחשיקרא לא חל הכר אין נריך
 התרה. גם הי' נראה לי להביא ראיה פל' כ"ד ולומר דהוי נדרי ורוזין דלא נריך התרה וכמו הא דתנן בפ"ג דנדריס ארבע
 נדריס התיירו חכמים נדרי ורוזין כינר הי' מוכר חפץ לחבירו ואמר קונס שאיני פוחת לך מן הכלע והלא אומר וכו' שניסם
 רוצים ב"ג דנרין ופירשי שניהם וכו' כלומר זה הנשבע לא היה פיוולכו שוין וכו' אלא להכי נדר כן לזרז את חבירו שיתן לו ג'
 דנרין וכו' ג"כ כנאמר שמה שגדר המלמד שלא ילמוד את בן שחפון לא הי' כוונתו אלא שלא יחרפוהו שמעון והוה כסו נדרי'
 ורוזין דלא בעי שאלת חכם והביא הרמ"ב בס' ד"ה נדריס ע"ש אלא שמנאתי לר' ירוחם הביאו הרב ב"ב טור י"ד כ"ה ר"ל כ"ב
 שכתב בס' היופירשים שאין ללבו ללמוד מהלכה זו של נדרי ורוזין לאקום אחר ואעפ"י שמדברי הרמ"ב בס' משמע להכך שהוא
 כתב וכן כל כיונא בזה שנראה שהוא כמו נדרי ורוזין אין הני חכמים ראשי בין המחלוקת. ועוד יש להביא ראיה דזה
 הפלגא אפילו התרה לא נריך תהא דתנן בפ' ר' אליעזר רבי יואר אומר יש דברים שהן כנוכל וכו' כינר קונס שאני נוכח אש
 פלוגי שאני רש וכו' אחרו לו חת אביה או שעשה תשובה וכו' וכליני במתא רב הונא ורבי יוחנן רב הונא סבר כיון שאמר מפני
 שאבירע מעשה בתולה נדרו באותו דבר ופירשו הר"א ש"ס וכו' דאפילו התרה אין נריך והביאו ראיה מן בירושלמי וכן פסק
 הרמ"ב בס' כרב הונא בפ' א' ע"ה נדריס וז"ל מי שגד כזיר או נשבע שאינו נשאל את פלונית מפני שאבי' דע"ן וכו' אלא אם נסתלק
 הכיזק וכן כל כיונא בזה ובפירוש העשני פי' אפילו התרה אין נריך א"כ כ"ד נמי זה המלמד פירש מפני מה נדר מפני ששמעון
 חירפו ונידפו וכיון שיסתלק הכיזק ששמעון חזר בתשובה ונתחרט וליכא למימר דכיון שזה חירפו ומפני זה נדר ראובן דהנדר
 הוי לעילס דא"כ כדון הנמרא נמי הכי דאמר משום דאביה רע כאשגד שגדר לעולם שלא ישאנה ומה אינפת לך אי מת אביה
 ואל תאמר בשלמא כדמון הנמרא דאמר בפ' עפ"י שאביה רע הויה כתולה כידור באותה דבר אבל כ"ד לא פירש זה ליתא דסא
 סובחא מילתא דמשום דחירפו נדר ובשנופ ונדריס הנלכין אחר לשון בני אדם ולר"י כוונת הנודר וכו' בשעה שגד וכן כתב

הרמ"ב

ד פ

תשובת ראש יוסף

הרמ"ם בע"מ מה' דוריס' ו"ל כל פנור' רואים דברים שכללן צדק - גם מההיא צדיקת שאינינושא אשה פלוני מפורסם ומ' לא ש:דר בטעות וכו' וכו' ד' זה סיבה שיכול ללמד לתלמידים אחרי' ולא לזה ומכאן שלא היה כן וגם יש דאיות אחרות לפטור ועיין בהרמ"ם פ"ג מה' ג' ולטענה אחר' שבא כשאלה גרסיק בפ"ג דשבו' פ"ט רבנן. אמר גדלי' משבוע' וכו' וחומר שבועות מלדרי' ש' המצעות מלות על דבר שאין ברשותו. בדבר שיש בו חשש מה' שא"כ בדברים וכו' גם כן. בסוף פ"ק דכ"ד תכן האומר לחבירו קונם פי אדבר עמך וכו' ופריך ומיניהו חומר וכו' שהצעות אל' על דבר שאין בו חשש בדבר שיש בו חשש וכו' אמר רב יהודה באומר יאמר פי לדברו וכל ששמע ממני תקומע אלו דכדור' אינו חל על דבר שאין בו חשש והטורות דבר הוא כמו שכתב הרמ"ם בפ"א מה' כוונתו ז"ל כוונות. הוא דבר שאמר כי דור' דבר להזיר וכו' א"כ בכ"ד כיון שהוא דבר בדבר שאין בו חשש לא חל עליו הכוונות והייתי רוצה להוכיח מחאן דאפי' שלא חכם אינו מהר' דפריך בנא' ומיניהו חומר וכו' דאיכא ליהיק דפאי פריך לעולם שאין הגדר חל על דבר וכו' ומיניהו דקאמר אסור היינו מהר' דפריך בנא' ומיניהו חומר וכו' דאיכא ליהיק דעולם כדקצתו ומאי בל יחל מדרכן אלא זדאי מבלא משמי הכי ופריך ג"כ שתמא דפ' למא' ד' שמש' דלא סבייה ליהאי חלוקי דרבינא אלא מדאית' כל הפוסקי' שפוסק' כרבינא: בט' יד' ר"ג וכו' בפ"ג מה' דברים והעמית מהר' שכתב בסוף פ"ק דברים על מה שפריך בנמרא ומיניהו חומר בדברים וכו' כתב הוא ז"ל ונדון הוה מני' לשנויי דאפילו איקאי קונם אדבור אסור מדרכן מהר' רייס ח"ן מדרכן אפילו על דבר שאין בו חשש וכו' והרי הוא עצמו כתב לקמן כשמשני' רבינא דעבר על כל יחל דרכן וכו' ש"ס ענה כל יחל בדברים ולא תני' אסור כמו שבועות משום דבשבו' אסור מדינא וכו' דברים לא תפסר אלא מדרכן משום כל יחל ש"ס ה"א משני' דמיתני' הויא אסור מדרכן ותו איכא ליהיק האין קאמר דהוה מני' לשנויי וכו' אחאי אינטרבו שני העשני' ליהא באי' אזה' דלק' ודי לזה יש לומר דאינטרבו דאי' ענה הך דפ"ק מה' משום דאמר קונם פייחדבר עמך משום הכי הוא אסור אבל אי' אחר כמו הך דלקמן דלא קאמר אלא קונם שאינו מדבר ה"א אפילו מדרכן אינו חל ואי' ענה הך דלק' ו"ה דוקא בכי' האי' גונא הוא דחל מדרכן אבל אם אומר קונם פי' הדבר עמך ה"א דחל אפילו מדאורייתא משום הכי צריכו וכו' דאי' מאי שכתב הר"ן הויא מני' לשנויי הוא לסתמא דתלמוד' קאמר הוה מני' לשנויי דאי' לכי' יסודה דמשני' באומר יאמר פי' וכו' לא מני' לאשנויי דהוה איסור מדרכן דהא לקמן ר"ג ע"ג דמוקי' מתענין דלקמן קונם שהני' יסן וכו' הויא איסור מדאורייתא ולא דנה' לאתקו' כרבינא ולר"י קשה אחאי אינטרבו שני המשניות ליתכ' הא דלקמן הויא איסור מדאורייתא וכ"ס הא מוכח מה' כ"ד דדור' בו' שאין בו חשש דהכי קאמר אני נוטל נזירות שמסון שלא אלמד לבנו של שמעון והויא כמו שגדל שלא ידבר עם פלוני ואע"פ שלא חל עליו הכד' מדאורייתא מדרכן חל' וצריך התרה וכו' דהוה כויר והל' עליו הכד' והכוונות אין לו התרה בזמן הזה כמו שכתב הרמ"ם בפ"ג מה' הלכות דברים לפיכך מי שבזיר וכו' ע"ש אומר הכי' כ"ד יש לו התרה דאי' כתב הרמ"ם בפ"ג מה' הוה אין לו התרה היינו דוקא כוונת דאורייתא והא דאי' שתלה' לומר שכל ימיו יהי' כויר עד שיבא קרבנותיו משמע' שהצעה לו להיות כל ימיו כויר משום שאינו יכול להביא קרבן א"כ בכ"ד אפילו אי' הוה כד' בזון ש"ס קיים הויא פטור מקרבן א"כ יש להתרה וכו' לומר דאפילו אם למד עם הנער אחר שקבל עליו הכוונות דלא עשה איסור בזק' שמה' שכתב הרמ"ם בפ"ג מה' שבו' וכו' ל' הנשבע על הכד' שלא לאוכלו וכו' ע"פ עליו ואוכלו מפני וכו' הרי זה פטור שהרי דחה לו שזוה' לאוכלו מפני הנער וכו' ג"כ כיון שאין לו מחיה אחרת אלה' זו ואם אי' לא ילמד עם זה הנער וכו' אבל מה שיש להקשות בזה: דע' מה שכתב הר"ן בדברים פ"ט ע"ג מה' שאמר שמו' אחר רב גידל מחיין שאין כשבועין לעבור על המצה וכו' ופריך מאי שנא וכו' אלא אחר רבא הא דאמר שיבת כוכה עלי' נאז' דאמר וכו' והקשה הר"ן נא"ת וכו' אחר ישיבת כוכה עלי' הויא הא' דבר שאין בו חשש ותיירן הוא ז"ל מאי דתיירן אבל התום כתבו אפי' אחר' ישיבת כוכה עלי' מהני' משום דלא תיקרי דבר שאין בו חשש אלא כשאינו מוכיר החפץ שאוסר עליו כגון קונם שאני יסן שאני מדבר אבל כשהיזכר שם החפץ הכאבר דבר שיש בו חשש הוא יבכ"ד ג"כ שאמר אני נוטל נזירות שלא אלמד לבן פלוני א"כ כ' דר' על דבר שיש בו חשש א"כ יבלי' מיר' נזיר ואין לו התרה ולדברי' בתו' ה"ל' ל' להקשות מהאי' נזיר' שהכאתי לעיל דחומר שיש בו חשש ומגור' הוה באומר וכו' דיקא' כמי דקתני' פי' מדבר עמך ואי' איתת' לך שכתבו' התופסית דכשזוכיר וכו' לעולם דהכד' איכא חלין על דבר שאין בו חשש אבל מתניתן שזוכיר שם החפץ שפך' אחר' קונם פלוני א"כ הויא דבר שיש בו חשש ג"ס מה' אומר דיקא' תיקתני' פי' ואם כדברי' ה"א אפי' לא אחר' פי' כיון שאמר עמך הויא דבר שיש בו חשש אבל נראה

לומר

תשובות ראש יוסף

לאמר דלא דמי שאפ"י שכתבו בתוספת' מדדוכיר החסד' הויא דבר שיס' בו מש"ע דוקא. צבוכה דהוה דבר באין רוח חיים והוי כמו שאמר עליו הסוכה ע"מה יכול הוא לאכור עלת כל מה שירצה הכל כשזוכיר לחדש שלא יעבר עמו ודאי שלא יתכן אלא להכריזו דעל חבירו ולא דיבור חביבו פליו והוי דבר שאין בו חסד הנראה לעד בעבתי :

שאלה

למה ששאלו ממני אשה שגדלה לאחד ליום ושבע בעלם ביום שנדרה ולא היפר לה אם יכול להיפר לה ביום שחל הנדר או אם צאמר כיון שלא ויפר לה ביום שבע שבע ושחל לא יכול להיפר לה :

תשובה

נרמיק פי' נאלו דברים תגידו שאיך בהנחת לאבא ולא חייך אם אינו עושה לפיך רבי נתן אומר לא יפר ומכמים אומרים יפר ופירש"י ז"ל ר"כ אומר לא יפר קסבר הואילם ועדין לא חל הנדר וכו' ומכמים אומרים וכו' אעפ"י שפדין לא חל ופסקו הפוסקים כדכדקבעל מיפר העפ"י שלא חל אגדכ ועתה שאל השואל שכיון שלא היפר לה ביום שחל אם יכול וכו' ונראה להביא ראיה מהאי דשנינו בהאי פירקא במתניתין ונדר הלמנה ונרושה יקום עליה כינר אמה היינו כוונה לאמר שלשים אעפ"י שגאס בתוך שלשים אינו יכול להיפר ופירוש רש"י והר"ן ו"ל דהטעם הוא משום בתי אמה אוליין ואעפ"י שגויה לאמר שלשים ולא חל הנדר אלא אחר שגאס וכו' הויא להוה קודמין ואין הכפל מיפר בקודמין א"כ כ"ד נמי כיון שלא היפר ביום שבעו שוב אינו יכול להיפר אעפ"י שפדין לא חל הנדר אבל מ"מ נראה דאיתא לעירוק אדרכא איפכא מהאי מתניתין דאם איתא א"א שנדרה לאמר שלשים יום אינו כבעל יכול להיפר אלא ביום שגאס א"כ אמאי נקט מתניתין הלמנה ונרושה דהויא בשעת הגדר בחד רשות ובשעה שיחול הנדר ברשות אחרת לשמועין יותר רבותא ולימא הכי א"א שנדרה לאמר שלשים וכו' וק"ו הוא ומה א"א דבחד רשות אינו יכול להיפר כיון שלא היפר ביום שחל שבע אלא אחר כשנדרה הית ברשות עצמה וכשיחול הנדר היא ברשות הבעל אינו יכול להיפר כיון דאוליין אחר שעת אדירה וגם מהסיפא דקאמר הית כשנדרה ברשות הבעל מיפר לה מאשת איש נפקא דכיון דאחרין באשת איש דכיום שמיפה ה"ל להיפר אעפ"י שלא חל הנדר עדין א"כ כשנדרה לאמר ל' יום והא אין חיוב הכרה חל מיד וכיון שהיפר מופר א"כ אפ"י שבחן שחל הנדר הית אלמנה ונרושה לא נפקא לך מידי אלא ודאי מדנקט במתניתין נדר אלמנה ונרושה דהויא בשעה שנדרה ברשות עצמה וכשעה שיחול הנדר ברשות אחרת ע"ה אמרינן דאוליין בתי אמה מיפר בקודמין אבל א"א וכו' דיכינו ודאי שאם לא היפר כבעל ביום שחל מיפר שיער לה א"כ כשיחול הנדר ולא מיקרי קודמין אלא כשהיא נדרה קודם שגאס גם מהטעם שנתן בניורא לר"פ משמע נ"כ כמו שכתבתי דקאמר ר' עקיבא סבר דהי הוא אומר כל אשר אסרה על נפשה עד שיהא איסור נדר בשעת אלהיות משמע דוקא כשתאמר את עצמה בשעת אלהמות אז אין הבעל יכול להיפר משום דלא הוה ברשותו כשנדרה אבל א"א וכו' דינו דהי הכל ברשות אחד לא גם מפשט דברי רמב"ם ברוך ה' מדרים משמע בן ו"ל שם האשה שאין לה בעל ואינה ברשות אב וכו' שגשעת הנדר לא הית ברשותו על זה אומר ונדר הלמנה ונרושה וכו' ואבילו הית באורקת לו בשעת הגדר שאין הבעל מיפר בקודמין וכו' הית קאמר אבילו הית ארוסה לא יפר דלא מיקרי ברשותו א"כ משמע מדנקט דבשעה נדרה לא הית ברשות הבעל נמש"ה קאמר אבילו הית ארוסה לא יפר דלא מיקרי ברשותו א"כ משמע מדנקט באלמנה ונרושה ובארוסה מדלא הית ברשותו כשנדרה משמע דאם הי' ברשותו שיכול להיפר כשיחול הנדר דא"כ אמאי נקט אבילו ארוסה ה"ל למינקט אבילו הית כשנדרה לו ולא היפר ביום שחל מיפר כשיחול הנדר וק"ל אבל מדברי הרי"ז לא משמע הכי שכתב ו"ל אבילו תיעא ר' שמעאל דכי אבילו ר' שמעאל לאמר חלות כנדר וכו' כיון שהי אומר וכו' אבל מתניתין דלא ת"ל אע"ה אלא ביומיה ואפשר דשלמי יום ה' ולא תיכנס שלמי יומיה ומנא שתהא אפירת וחלות הנדר הכל ברשות אחד אבילו שגשגתה הרשית שגשגתה או שגשגתה עודה ר"ד אוליין בתי אמה הית כדדיא דאם יהי הנדר וחלותו ברשות אחד אוליין בתי אבילו ואפילו לר"י דהכי קאמר ומנא שתהא אפירת וחלות הנדר אפ"י לא מביעיא אי לא נשתנה וכו' אלא אבילו כשגשגתה וכו' כיון שהיה יכול להיות בחד רשות אוליין בתי אמה ה' גם לקמן מוכח בן מדבריו בהדיא דפליגי רבנן ור"ז ו"ל מיהו כ"י מילי בדבר שהיה עשויה לעבור על תנאה דמי' דאם פושט אבי על פי אבא או על פי אבך דכיון שהיה משמרת את לא תעשה לפיהן כאלו עשתה דמי יראי מדבריו דכל זמן שהנדר יהי מוכרח שיחול מיקרי חל הנדר דהכי קאמר דכיון שפירא מנערת וכו' הית לך נדדיא דאעפ"י שפדין לא חל כיון שפשו לא חל הנדר מיקרי א"כ כ"ד נמי כיון שפלתא נדרה ביומיה והנדר מוכרח הוא שיחול וכו' ונדרין להיפר ביום

תשובת ראש יוסף

שמעו אס לא היפר טוב וכו' וכן כתב ב"כ במיתן קיום שזכי בהנה לאבא ולאבין בצריכות סעושה הוא ז"ל ע"ש נס שפ בראי
ליש: וזכתה ה"ן ולעגין שאלה קע"ל כרב פעח ע"ש וכו' א"כ חל הכדר והכי פסקי וכו' עד ואיכא מאן דאמר וכו' ואי
דדיקאנו לעיל יש לומר דלא נסיק דין אלמנה ונרושה מא"ת חדא דהאי ק"ו פריכא היא דאי נקם במתני"א א"כ ה"ל דדוקא
א"ל יזום דהיה ליפר לה כיון שמפולא היפר טוב אינו יכול להיפר אבל אלמנה ונרושה ה"ל כשנכנס בראשותו ה"ל יום שזיעה
חמש קט אלמנה וכו' ועוד מתבית דקאי אקרא דכתיב וכדר אלמנה יקום עליה כיון שאין לה בעל כה"נ נמי שס אמרה הריני
כוירה לאחד שלשים ונשאת דאין לו הפרה ומש"כ נקט מתבית דאי דינא דאלמנה וכוה אין כאן דדוק שדקדקתי מהטעם
שתן בנמרא לרבי עקיבא דהטעם הזה שלא יהיה בגדר אלמנה ונרושה אום מציאות להפר לה כדריה אבל בא"ל אעפ"י
שכדריה לאחר שלשים יש לה הפרה מיד נס לשון הרמ"ם עם מתיישב במה שכתבתי דהכי פירשו האשה שאין לה בעל ואינה ברשות
אב וכו' ונשאת בתן ואעפ"י שבשעה שחל הכדר הרי היא ברשות הכעל וה"ל שיהי' כיום השמועה קט"ל שאינו יכול להיפר
כיון שאינו ברשותו בשעת הכדר שאילו הית' ברשותו בשעת הכדר ה"ל לו שעת הכושר להפר ולא אמרינן כיון שלא חל עדין הכדר
לא יפר לה קט"ל שיכול להיפר כיום שזעו אבל בגדר אלמנה אין לו מציאות כלל להפר דדה כיון שלא הית' ברשותו דכתיב
אמירה אזלינן וכו' היא שאמר ועל זה נאמר וכדר אל תנו' אבל מה שכתבתי שיש לדקדק פה אס זה הכעל שלא היפר
לאשתו כיום שזעו משום שהיה סבור שלא יכול להיפר אלא כשיחול הכדר או הליודע שיכול להיפר אלא שיש לו זמן וא"כ הוא
הי' נראה להביא ראי' שיכול להיפר ער שיחול הכדר כיון מה שלא היפר הי' עשום שטעה בדין מה ששנינו בפ' ואלו דרים יודע
אני שיש כדים אבל אני יודע שיש מפירין יודע אני שיש וכו' קאמר במתבית לחכמים שיפר בשדע שיכול להיפר או בשדע
וכו' א"כ ה"כ כיון שזה טעה וחשב שלא הי' יכול להיפר א"ל כשחל הכדר וכו' חורפי ואמתי דאין הכדון דומה דלא מבעית לפירוש
ראשון דכתיב שם הר"ן וכו' ל' רמזיר אומר לא יפר איכ' א"ל א"ל דאמר לא יפר כלל לא כיום ולא לאחר שהודיעו היום אינו יכול
להיפר משום דלא מיקרי יום שזעו כדי שיהי' מפר לא בשבוא יודע שיכול להיפר ולאחר שהודיעו שהוא יכול להיפר להפר
נמי עשום דדיעה קמיתא לגבי שלא יוכל להפר אחר מכאן וכו' אבל חכמים אומרים יפר דסברי מקצת ידיעה וכו' ה"כ כ"ד
כיון שהוא יודע שיש לו להפר מה שחשב שלא להפר משום שלא חל הכדר עדין אינה כלום דמקנת ידיע שידע יש לו להפר
פשיטא דאין לו הפרה אלא אפ"ל לישא בתרא דסבר דלרבנן כשיודע שיש מפיצין אבל אינו יודע שזה כדר שיכול להפר
כשיודעו דאזוה"ל יום שטיעה א"כ כ"כ נ"כ עכ"ל ליכא מכאן שום ראיה בההיא דקאמרי רבנן דיכול אח"כ להפר משום
דאעפ"י שידע שיש מפירין עכ"ל טעה במה שחשב שהכדר אינו כדר אבל אס הי' יודע שיש לו מפירין ונס יודע שזה כדר אלא
שטעה שחשב שלא הי' צריך להפר בשעה שזעו כהא אפילו רבנן מידו דהכי דייק לישא דה"ן דקאמר

וחכמים אומרים יפר כיום שלאחריו וכו' נשמע דסבירא להו דאי כיומא קמא הוה יודע שזה כדר מיקרי שפיר ידיעה כיון
שידע שיש לו להפר ונס מדברי רש"י ז"ל יש לדיוק הכי דכתב וחכמים אומרים יפר כואיל ולא הוזכר וכו' משמע דכשיודע
שהוא כדר אינו יכול להפר אעפ"י שאינו ידע שצריך להפר כיום שזעו ואעפ"י שיש לדחות בני דיוקים ח"מ הא דרש"י בא אומר
כן כשיודע שהיה הרב ב' הי' דרים ס' ד"ל ד"ו ז"ל שם כתב הרש"י בא וכו' ה"ל למי שיודע שצדדים ומפירין הכל לא ידע שצריך
להפר כיום שזעו דכיון דצדד וכו' טוב אינו יכול עוד להיפר א"כ כ"כ דכתיב כיון שזה ידע שיש כדים ויש מפירין וכו' שצריך
להיפר כיום שזעו אעפ"י שטעה וחשב דלא מיקרי יום שזעו אלא כשחל הכדר עכ"ל לא יפר חזין לפקפק יוסף אשקאפ' :

שאלה
נראה שכתוב בה אמתו ח"מ כנפשו לבקר את החכם השלם כהה"ר חיים סולם ז"ל וציוה עמית
שיתה אשתו פלונית שתפדע בתוכה ערמי הבית פלוני וכו' ונכסי ארנו פלוני יהיו כנוכס
לה וכו' וכן שרימאות ד"ט שזייב לו ערלי אחד ע"י יושקמיל להנתן החני לבתו פלוני בתנאי שאין לבפלה רשות בה לא
בנוק ולא בפירות וחצו נשבע על זה ובשכיל שקבל עליו לקיים נזונתו באמור ציוה ששטר אחד שיש עליו מן שאתים
זהובים הכל מזהל לו מחילה נמרה לחלוטין והחני השני דהיינו מאה ר"ט הכיח לנכדו דהיינו מצדו אחרת ועוד קצת מעות
מה שיש לו הנקרא בלשון תורקא נושטאן יהי' לשני הילדים הנזכר ויהי' ביד פלוני עד שיגדלו הנשים ואם כשיגדלו
ישלבו כסחיה או יחלקו בהם פלוני מתנה על מחנה ואם ח"ו לא יכיו נהנים כמורה אזמסרם לחתנו ע"כ פלוני ופלוני
עדי' ילמדו אס מתכת ע"ש מה שנתן להילדים און' לא :

תשובה

כראה דשידע ועיקר דין זה כחא בתרא פ' מי שמת אחר רבא אחר רב נחמן שכיב מרע שאמר
ידור פלוני בבית זה יחבל פלוני פירות דקל זה לא אחר כלום עד שיזיר תכו בית זה וכו'
זפריך בגמ' למיעורא דסבר רב נחמן מילתא דאיתא בבב' איתא בש"מ וכו' והא אחר רב נחמן ש"מ שאמר הלואהו לפלוני
וכו' ומשני רב פפא הואיל וירש יורשה ד' אחא בריה דרב איקא וכו' ע"כ ופירש רשב"ס ש"מ שאמר וכו' שהדירה אין בה
מזג כדי שיוכל להקנותה ופירות דקל גמי משום דבר שלא בא לעולם וכו' כל הלשון דאין ש"מ חסוראין בבב' אלא
דאמיתו של ש"מ היא במקום קנין דברי' ע"ש ברש"ם לעפ"י דהיינו יכולין לזקוק ולומר דהאי דרב נחמן הלואהו לפלוני
דקנה היינו בקנין ושיירי במתנה במקצת וכיון שכן אלם קניינו של ש"מ והא ליתא חדא מרביטא של לישנא לא משמע כפי
ועוד משמע ש"מ במקצת זקנין נחשבת כמתנת בריהו משום אבל מה שכתבתי שיש קנין עינין הוא זה שמה שאמר רב נחמן לא
אמר כלום משום דהוא שיירי במקצת דהא הבית והאיין אינם שייכן לו אלא הפירות לבד וקנין אין כאן ואמאי זריכין
לטעמיה דאין בהם ממש או דבר שלא בא לעולם ת"ל משום דהוה מתנה ש"מ במקצת זריכא קנין זליכא זאין זה קושטא
דמאי דאמרינן דמתנת ש"מ במקצת זריכא קנין הוה בתנאי שישייר בדי פרנסתו ח"ב"ב"י ר'ן ב"י ו' וכחא כיון שנתן דמת
הבית ודקל הפירות לא שייר כדי פרנסתו ואפילו לדברי רבי' ורהמב"ס דאומר הפילו שייר כל מהו כיון דאין לו
הנאה עבדיה וכו' ח"ב"ב"י במנוחה וחסות מיתה . ומשני רב פפא וכו' ובתו' הירוש' יורשה גבו' היגועם בבית
זה הפירות עם הדקל וגראה דאין תרונים עולא וכו' הירוש' אינו יורש אומר לבד כגון חס נשאר למורישו שום הויר
כגון שזכר הבית ולא כתב עומקא ורומא דישאר לו האויר ויכול לבנות עליה . עוד כתבו התוספ' אי גמי במעמד
ג' אבל מה שזכר להקנות העלוב אגב קרקע וכו' עד אלא דהאי דגא אמרינן בקמין אגב אית' בבב' וכו' זלי קשיא
דאמאי לא אמרינן כיון דאית' בבב' בקנין אגב אית' גמי במתנת ש"מ בדבור כמודאמרינן בכלואה אית' בבב' א'
במעמד ג' אית' גמי בש"מ כדיבורו לבד ונימא גמי כיון דהאויר נקנה אגב הבית וכו' ודוחק לומר דמה שאמר מעמד ג'
אית' בבב' וכו' היינו משום דשון כחז"ל אינו אלא דיבור לבד ח"ג ג' לאינו אלא דיבור לבד משא"כ בקנין אגב לא
שייך וכו' דאינו ביותנת ש"מ אלא דיבור לבד וזה מחזק ר' אחא בריה דרב איקא וגראה דיש דיוק אחר בדברי התו'
דאמרי אפ"ל מה שזכר להקנות אגב קרקע לא חשיב אית' בבב' וכו' דהא דירת וכו' דאין כלום לפולס כימא לאותן
זרסאות דנרסי בההיא עובדא דרב פפא פסק וכו' גאמר דהלואה אית' בבב' אגב וא"כ אית' גמי בש"מ אבל באויר
אינו קונה האויר בקנין אגב הבית אלא משום דסתם בית צריך לדור בו וכלא אויר אינו שם בית ראי' לזה דאם אדם
יחקה לי קרקע ואגב קרקע מקנה לו אויר שיש לו במקום אחר ודאי לא קנה דאין כאן חשמה משא"כ בהלואה זה לאותם
הנרסאות דנרסי בההיא עובדא הדיק והלוי התו' משוין אויר להלואה כיון דאינו בעין גמ' ראי' לבבל הפרופות דמוקי
האי אפ"ל לנרסאות וכו' דעיידי בהלואה דעיידי דהניע כזמן והיו המעות בעין . וכחא עכשיו לענין דדין ונאמר
דאעפ"י מי שהקנה לחבירו מלואה שיש ביד חבירו אינו נקנה בקנין כחך ואפילו בקנין אגב להרמב"ס וביעתו ונרבי בהאי
עובדא והוול' עכ"ז בותמת ש"מ נקנה לו אפילו בהלואה דהא אחר רב נחמן ש"מ שאמר וכו' אעפ"י שלא יהיה יורשו
בכ"ד גמי נאמר שנתן לבני בתו הלוואה שיש לו ביד העדל דבריו קיימים והרא"ש ו"ל הביא דברי רב נחמן בפ"י מי שמת
בפשיעת לענין פסק הלכה גמ' רבי' ה"ה הביא דברי רב נחמן ע"ש זכתב רב"י נרסיין דנמרא אחר רבא וכו' ש"מ שאמר
הלואהו לפלוני דבריו קיימים וכו' והמעבוד דבר שאין לו גוף היינו לומר דודאי בכפי ענינו אינו מכונה וכו' וגראה דאיכא
למדיק עליה דמשמע דמכירת שעבוד השטרות הוי במכירת האויר אגב הבית וא"כ כשו שמכרת האויר אגב הבית הוי
מכירה נשורה דאורייתא כן מכירת השטרות שעבודן אגב יהיה מכירה וא"כ אמאי המוכר ש"מ למכירו יכול לחזור ולפנותו
ועיין בטור ח"ה סי' ס"ו עמה שכתב רדב"י דלפי טעם הדין והרמב"ם אי אפשר ללייבש דברי כפ"ל ג' . וכתב עוד
ולפי האי טעמא קנין אויר בפני עצמו דאינו בבב' בשום ענין ליתיה בש"מ וכו' משמע היינו לדברי רב אחא אפ"ל
לדברי רב פפא דאמר הואיל וירש יורשה יפילו באויר לבד אית' בש"מ והכי הביאו גרי' קא"ב ח"ס ר' ג' בשם הר"ן
זו"ל וכתב הר"ן אחר רב פפא וכו' ולפי זה אויר גמי דאית' בירושה בלא גוף כגון מי שנושייר לפניו כו' אית' גמי
בש"מ ומי שהעמי' דרב פפא לא בליק וא"כ אין משני בדברי רב פפא הכי מימיה דרב נחמן . וכבר כתבתי דברי התו'

חלפשי

תשובת ראש יוסף

ואפשר דמה שכתב ק"ן ולפי זה אייר נמי דאית' בירושה היינו לומר חדא רב פפא משני כדי לתת חילוק בין ההיא
דאייר להיא דהלא יזלומר היא דכלואה כיון דאית' בירושה אית' נמי וכו' אבל היא דאייר היינו טעמא
משום דירוש אותה אגב הבית וכוון שכתבו התו' אלא שכתב הר"ן דכפי האי טעמא אפילו אייר לכד אית' במתנת ש"מ
וכיון שמכב ושייר לפניו אייר וכמו שהקפתי לעיל בדברי התו' וכתב הר"ן משום האי טעמא לא סליקו דברי רב פפא
ואמר רבי אחא טעמא אחרינא במעמד ג' ומש"ה במתנת ש"מ ג"כ קונה וכמו שכתבתי . . . אס כן כיון לכל
הפוסקים פסקו בהיא דרב נחמן ככ"ד ג"כ וכו' בני בניו באותה הלואה שיש לו ביד הערלוהא דכתבו הנהות מייסון
דאייר דינא דהלואתי לפלוגי ליתא אלא בכלואה שיש לו על ישראל אבל בהקפות שיש לו על הנוס לא קני
מש"מ משום דלא סמיה דעתי' וכוחאי ביה ליבא חילוק בין גדולים לקטנים דהא יר שוכה בשבילה לא
סמיה דעתי' מכל מקום הא חזינן מה שהקשה עלי' הרב ב"י וז"ל דמאי איכפת אי סמיה חולא הא דברי ש"ס - כ
ככתובי דמי וכתב וז"ל וכן נראה לי שהוא דעת כל הפוסקים שהתמו דברי אפ"י מיראה שיש לדקדק עליו . . . דאע"פ דקט"ל
דברי ש"מ דכתובים דמי לאסג' בהכי דהא לא אית' ליה בנמרא אלא מהאי טעמא לכד אלא שנירן סיכה כברי' ואי כברי' ליתא
משום דלא סמיה דעת' כש"מ נמי לית' דהא דנח' אמרינן משום דאיתא דברי' במעמד ג' אית' כש"מ בדבורו והטור היא לפיל
ס'קפ"ו סע"ל ט' מחלוקת הריף ור"פ שחולקים בזה דאית' ליה דהיינו לר"ת וסיעתו אין תקנת מעמד ג' אלא כהשאל ופני
הנראה משם הוה הר"ף יחיד בסברה זו ולא סמיה ע"ג אע"ג דהכי שם דברי בעל העיטור דאם הנחה נוי קנה במעמד ג'
היינו לומר דכך כתוב בתשובת הר"ף ואפשר דהוא אינו סובר בן ואין הכרח בדבר אע"פ שיש שם קצת דיקדק דמדברי בעל
העיטור משמע דלא פתח הר"ף דין זה אלא כשהנחה נוי וכפי הלשון שהביא הטור ז"ל משם הר"ף ונראה בין ג' שהנחה נוי
בין ישראל אלא שאין כוונתינו עכשיו בזה . . . ונראה דאפשר דר"אם דהכי ההנהות ס"ל כהר"ף ז"ל דכיון דתלפ הטעם
בהקפות הנוס שאין נקיים במתנת ש"מ משום דלא סמיה דעתי' ואם אית' דאית' ליה כר"ת וסיעתו למה נריך להאי טעמא
ת"ל זשום דאין מעמד ג' לני וכיון שכן ליתא דברי' ליתא כש"מ אבל מ"מ כיון דאיבא מחליקת הפוסקים לא יפקינן סמוכא
מחוקת הירוש' וז"ל ש"מ עתיד לבאר דברי הנהות כשאר הפוסקים דאית' ליה דאין מעמד ג' בני ע"מ אומר אני ככ"ד וכו'
המקבלי' משום דלא כתב טעמא ההנהות מייסון דלא סמיה דעתי' אלא בהקפות של ג' ויכאן על פה ואין לו על מה שיסמכו
אבל ככ"ד שתיירי שיש בידו פולי"סא דהיינו החילוק על הנוי היא ניקנת בערכאות ש"ג צוה סמך דעתי' ואית' דברי' ונס
ש"מ וא"כ אפילו לדעת ההנהות קנו המקבלים אבל נראה דיש עיון ככ"ד דחזין דאי הנהות לא ניוה שיתנו להם הפוליסא
דוהא שטר בעשוי בערכאות שלהם כמו שכתב הטור לעיל ס'ס"ו סעיף ה' כ"ד דכין שטר העשוי וכו' וכן דברי בעל התרומות
בשער כ"א וכו' דחזינן בהיא אפיה דרב עמר'הק דא פ"מי שמת הבא הטור בזה הסי' אבל הכי דלא נז"ל שיתנו להם המלוה
ולשון השאלה מוכח בן וכן נראה שהיה כונתו דודאי לא רצה שיטול בתו הטור ונס הנערים לא יטלו בשטר דהא לא רצה לזכות
להם אלא לאחר זמן א"כ נמצא דלא הקנה להם אלא המלוה וברי' לית' אלא במעמד ג' משום הכי אית' ג"כ בש"מ ודוקא
בשאל השאל כ' בני דלית' במעמד ג' . . . וכיון שכן אין להוציא ממך מחוקת הירוש' ואפשר דאפילו הר"ף יודה ככ"ד
דהלואתי ש"פ בניו אינו יקנית שמתנת ש"מ דמי תקנית בניו לא אמרינן ואפילו שיה' ענין מחלוקת אין להוציא . . .
ומה שכתב סהר"י קח דדעת כל הפוסקים הפך דעת רש"א לא דבכתי' זה דאפשר דדעת כל הפוסקים שיה' וכו' שכתבתי
החילוק . . . ומה שכתבו הנהות אפילו שיש לבניו ביד ישראל משכון דמי דחזינן בהקפות וכו' נראה לי דליתא דכיון משום
פתי' דעת אית' אלא כיון דאיבא משכון לא שייך זה הטעם מה שהקשה נהר"י קא ואינו יודע מאי איכפת לן וכו' נראה ליה
דאיכה קישיא היא כמו שכתבתי לעיל ועוד דאפי' שיה' הטעם כמו שכתב הוא ז"ל משום דברי' ש"מ ככתובים דמי ש"מ וזה
לא אמר נן אלא כשהמקבל סמך על המפנה אבל בהקפות על פה של ג' כיון דלא סמך סליהו ה"ל כאלו אינה רוצה
באונן המתנהיים נראה לדמות זה שכתבתי דודאי כונתו ה' לית' להם א"כ מתקבין לישנא דהיינו שיתן להם דחלוף והיא נקני'
ב' צ"ב כברי' והיא דאית' דרב עמר' כו' לי פלוגא דסטרי הביא מהר"ק קא מאי דכתב הר"ן נבי היא דרב נחמן ש"מ שאמר
היה פלוגי בצית זה וכו' וכתב הר"ן הטעם הוא משום דאכליה נרידא היה דכר חזין בו מחשוי' לתמועל הר"ן למה לא אמר
כר' א"ס דהטעם הוא משום דכ"כ לעולם דשפיר טפי ואין לומר משום דאית' ג' אהדדי ודאי דמקד טעמא הוא זה אינו

כלום

תשובת ראש יוסף

ס"א

כלום דהא אפשר למיפני שני דיונים סמוכים זה לזה כיון שהם שוין בדיון הע"י שכל אחד יש לו מעצם בני עמולאן נראה לי
דטעם הר"ן דם"ל דמה שאמר במרא יאכל בלוגי פירות דקל זה מיירי הע"י שיש חירות גאותה בע"ז דקל א"כ הסתם אין
שיך הטעם משום שלא בא לפולס וזה מוכח קצת מהלכות דכחו ידוה כלובי שהדירה פוכת מיד כן נמי אכילת הפירות ועוד
אפשר לומר דם"ל להר"ן כהר"ם כס וכה"ש בא דהטעם דאין ארס יכול להקנות חלוה לחבירו הוא משום דה"ל נדרשות וס"ל
דדבר שלא בא לפולס זמין בהלואה במתנת ש"מ אית' וחי הטעם הפירות הוא משום דהוי דבר שלם כ"ל איכא לאקשווי
אחא ללא הא מלוד דבר שלא כ"ל ועב' ונקנה במתנת ש"מ ומהא דרב נחמן משמע דלא מתקנין לישנא קלא דיניין לי
כדדיניסין כהניא ולא אחריון מה שאמר בלוגי ידור בבית זה א"כ ודאי ביתו לדידך קאמר ונדקל לפדות וז"ל פטר חוב
שיאמר ש"מ לפלוגי לא קני עד שיאמר איהו וכל שעבודי כמו שהיה דרב עמרם שאמרס אימיה לכונו לבדי איכו וכל בעבודי
ואפ"ל דהר"ע כס סוכר ש"מ שאמרס ש"מ לפלוגי דנותים וזכר זה מה שיש בטור הא קיום דבריו הר"ן חילק הילוקה דהוי
שהשלא שיך כ"ל דכשלא תפוש"מ זה לפלוגיהו תחילת הקנאה אנו נותרים דבריו כיון שכתהיל דרך קניה הכל ש"מ
שאמר ידור פלוגי צריכין אנו למדש דבר אין לנו למדש וכן מ"כ כ"ל שאמר שיתנו המלוה אין לנו למדש ולומר שכוננו
אי שיתנו לחס את השטר וכ"ש שיראה לי דהר"ע כס ו"ל אפשר שסוכר דאפילו כס"מ אין מתקני כלשון אלא צריך שיאמר נ"ב
איהו וכל שעבודי לא דנקט לישנא הנח' וכמו שכתב דברי הנח' דאמר איהו וכל שעבודי כן כיון דבריו הר"ם כ"ל אית' דפשוט'
וכ"ש שראינו להדשא ו"ל דכתב כן בפירוש דלא מתקנין לישנא והבא' ה"כ בפ' עשרים ימיה וזכיה ונפסקה מהכרח דהיא דידור
פלוגי זכ' וז"ל כ' להר"ם בא ו"ל הוה דאימיה דרב עמרם או מיירי דאמרס כן וכל שעבודי נחש"ה אחר דקנה וכמו שכתב הר"ן א
לאקנה אלא פנייה לכד והכי כתב הר"ם בא בפ' דוש"מ תנו שטר חוב לפלוגי לא קנה אלא הכייר לכד א"כ לדידיה כ"ל דהפולו
דאמר שיתנו להם את השטר לא קנה אלא הכייר וכיחך דאפילו אם אחר תנו להם את השטר דכנייר נ"כ לא קנו כיון דלא
אמר איהו וכל שעבודי והכי כתב הטור סי' ס"ג כד"ס א"ס לא כתב וכו' דאין קניה להנחין ומדברי בעל התרומות שדני כסור
באות' סי' ג' וז"ל דמ"מ קנה נזק השטר ותימא מהרב בעל הטורים שכתב תחילת סתם דלא קנה משמע דאין בוס מחלוק'
ולקמן ד' יתקנת בעל התרומות והכ"י שהבי' לה' א"ס דלא קנה לא שיכול לפשוט השטר עד כיתוב לו דמי חכר הכל ק"ן לית
בהו כלל וכתב שכן כתבו הר"ם ו"ל הר"ם בא א"כ נראה דלא יש כאן קנין כלל הוה לא כתב קני איהו וכל שעבודי אכיל לכייר
והבא ממה שכתב לה' נראה בשם הר"ם א"ל דיש קנין בכייר : מ"מ נכחה מכאן דאית לי' להר"ם כ"ל ובר"ן דאין לתקן לישנא
דש"מ ובעל כ"י כתב בפ"י בפ"מ פטת בכס טית ולדבריהם אפילו שיאמר תנו ש"מ ולא אחר איהו וכל שעבודי לא קנה הכילו
הכייר . גם נראה דאין לדמות כ"ל לדאי דכתיב חכרי' קא ו"ל בס"ר כ"ל כ"ל כתב הר"ם כ"ל נשה וז' שכתב דר קנין
מעכשיו וכל' אחריון זכיה של שטר מוכיח עליו . נראה מתשובה זו כיון דבקנייה היא להחד מיתה אין מושגיל זמן השטר
לומר מתיים היא וא"כ אין מתנה לאחר מיתה וכ"ל ד"כ דאין זה כלום דא"כ ש"מ שהמר הלואתי לכלובי וכו' היכי משנתה לה
אלא ודאי דאמרינן דש"מ שנתן הלוואה הע"י שאינו קנה אותה אלא להרהר היתה כ"ל ככתובי' ויסורים ונפגאי דאית'
בבבית . והיא דהר"ם בר' נחש מעוס דלא חוינן כוואה שזכיה לילד כומתנה וז' פ"י אחר וכפי הכרחא זדאי שהיוקטנים והכשר נ"ב
להיפך לעונות הפשוטות וכיון שכן אין זכיה שם דבר אלא ע"י נידול בן דעת או שיחזיק הקטן בעצמו א"ס הוא געונת
הפשוטות וכטופס נ"ל לא ראי' ילדי ק דהא כפאלה כתב וכן שבי מאות ר"ט שחייב לו ערל א"ש"י החילוק וכו' באן לא הזכר
שום זוכה לבתו וכן בבתי' בילדים ומה שכתוב בה וכתבתי סי' עומדים המשות כיד הנביר הר"ם עשה ק' יעיש אין זו מתנות
זכיה אלא בתורת פיקדון דכזוכה הוא דכשיפריעו מן הנ"י שיהי' כיד הנזכר בתורת פיקדון וא"כ הקטנים לא זכו במתנה זה
וראי' ענין פ' התקבל אחר רבא ג' עיי' דקטן נרוד וזרקו אנו ומוטלו זוכה לעצמו ואינה זוכה לאחר' והקטן התו' וכו' וזכר' וזכר'
דפ' נ"י שמת' אחריון דזכין לקטן ואין זכין לגדול וכו' ותיירנו כזה שני תירוטים ה"א הא דקאמ' זוכה לעצמו היינו דוקא מטלטלי
ודוקא שהגיעו לידו אבל כהקנאה להר"ם כנון אנו וחליפין לא וכו' וזכר' כ"ל שלא זכיה לקטנים ע"י בן דעת לא קנה הע"י
שיש לימוד הכא כ"ל שזכין משיב זכיה מתנת ש"מ וזכר' וזכר' דמי' וא"כ נראה דהוה כאלו משכו בקטנים וקנו הא' ליתא
דכאכסכונו לעיל דמש"מ ליתא אלא בשאית' בבבית וכו' דאין הקנאה לקטן אלא לידו לבב' אבל כל שאר

הקנאות

תשובת ראש יוסף

הקבאות לית'קטן כלל וכמו שכתב הר"ן ז"ל בפירושו אבל הקבאה אחרת לית'כלל קטן וא"כ כיון דלית'בכריא לא בקיין
אנבולא בקיין זליפין ואשילו במ"ג לית'וזה כלל הר"ן כל זמן אבל הקבאה אחרת לית'וכיין דעכשו אין זוכים הילדים שיד
זכה הורש כירושנו . ותיבין אחר תירנו הנו'דזה שזר הכא דקטן וכה לענמו היינו שהנינו לעונות הפעוטות וכו' נמצא
אשילוב'י משיכה אינם קבא"כ בד"ר אש'ת'באותה שזה פחות'משנות הפעוטות לית דין ולית דיין דיאמר שזכיא'אפי'אם
נאמר ככאן דברי'ש"מ כתובים דמי'עב"ו לא קמו כיון שלא זכה להם ע"י בן דעת דאז אשילו קטן בן יומא קנה וכמו שכתב
הטור ס'ר"ה"ה"ו"ל וכן קטן שקנה מטלטלים מאחרים לא קנה עד שימשוך לפי שאינו זוכה וכו' ובס'ר"ד"ג כתב ומוכה ל"ח"סו
אשילו בן יומא ע"י שקח קנה . ועוד דאשילה דאשריין ביה שאמר במתנת בתו להנתן ותן זוכיא'אעפ"י שלא הזכיר מי
הוא הנותן והזוכה וק"מל דתן כוכה דמי ותן רוכה לש"מ לכ"ע זה דוקא במתנת הבת אבל במתנת הילדים לא הזכיר שום לשון
זכיה אלא לשון זה שהביא להם החזני האחר ואיך נאמר רוכה . בהם ע"י אחר מה שלא נשמע מהלשון כלל וא"ע הא אחרין
בסוף ע"ק דניטין הולך מנה לפלוני ומנה שמ'תכיא חדא יחזרו למשלח ועכיא אידך לירש מי שנשתלחו . לו ותשני בחד שנויי
הא בכריא הא בש"מ ז"ב במתנת ש"ע אע"ג דליכא לשון זכיה עכ"ו קונה המקבל אע"ג דהולך לאזו זכוי דמי ד"ל דשאני הכא
זהא אחר איהו לשון סיה'ושגד דהיא דמק"פ"ק דניטין מיירי דמנה ביד המקבל ומעיקרא כשאמר הולך ה"ל כאלו מסרו בידו
דדברי'ש"מ ככתובים דמו ולית'בכריא תש"אכ בד"ר אבל ע"מ נראה דאיכא למידק מכאן על דברי'רשב"ה וכו"ן דכתב על
ש"מ שאמר תמ שטר זה לפלוני נריך שיאמר איהו וכל שבדוד'ואי לא אחר אעפ"י דחויק דעת הנותן עכ"ו לא מפרשיין דבריו
ק'קפושא דהקשינו דהולך דש"מ זכוי הוא אעפ"י בכריא לא מפרשיין הכי אלא הולך לאזו זכוי והתו' כתבו הטעם משום
דאזליין בתר כונת הנותן והכי כתב הטור בס"ס קכ"ו בד"ה אעפ"י דהולך כו' . וכוה כמי שאמר איהו וכל שבדוד'ונאמר
לזה דהש"כ"א ור"ן יפרשו ההיא דפ"ק דניטין הולך אעפ"י שאינו לשון של זכוי בכריא עכ"ו ש"מ קמו משום דדבורו הוה
בקיין של בריא וא"כ כיון שאמר הולך מנה וכו' ה"ל כאלו מסת בידו של מקבל דדבריו כמסורים דמי ואלו מסרו לידו ליכא
ספקא דודאי קנה אבל הכא בש"מ שאמר תמ איתו לפלוני אעפ"י שנאמר דדבריו כמסורים דמו עכ"ו לא קנה משום דאשילו
בכריא שכתב ומסר עדין לא קנה עד שיכתוב איהו וכל שבדוד' . ועוד דאין כאן הוספת לשון משא"כ בתנו שצריך להוסיף
איהו וכל שבדוד' . ונראה לי דש"י ז"ל כיון למאי שכתבתי בזה הא ש"מ שכל זמן שלא חזר בו דבריו ככתובים וכו' והולך
דדיה זכוי הוא וק"ל . ומצאתי מי שרצה לבטל מתנה זו מש'שהתנה ה"מ ואמר אש' יהיו מהתים כשירה ואש' ח"ו וכו' דמשמע
דמתנה בדבר שלא בא לעולם המעשים שיעשו עדין לא באו לעולם אין זה כלום אשילו אש' יקרא זה דש"כ"ל הא כתבו
הרמ"בן ונרא'ש בהאי בריתא דכן לוי שיזכר לישראל ואמר ליה ע"מ שמעשר ראשון שלי וכו' דאע"ג דאין אדם מקנה דבר
שב"ל עכ"ו מתנה בדבר שב"ל והביאו הטור ח"ה ס'ר"ט ועיין בתשובת הר"י טבא הביאו מהר"קא ז"ל בס'ק"ה העולה
מדבריהם זה משום דש"כ"ל אין לבטל מתנה זו אבל מהכרח מה שכתבנו לעיל יש לבטל מתנה זו ויוזכה בה הורש וכמו
שכתב בההיא תשובת הריטבא ז"ל שהבאתי דכיון דלא זיכה לו במיני זכיה שיחזרו השטר ליוהמים . ועוד דאשילו
שיזכה להם הא לא זיכוי אלא לאחר שיפרעו מן הננו וכיוןשכן כיון שזת קדמה ירושע ואעפ"י סיה'עכין מחליקת הפוסקי'
עכ"ו היצית בחזקת המרשים קיימי וכמו שכתב הר"י בש' הביאו מהר"קא בזה הטור ס'ר"ט ועוד כל מאי דאפשר לן
לק יוגיע ירושה עלאודיתא מקיימין הנראה לי כתבתי . וכדי לבאר הדברים היטב נאמר דאפשר להקשות
בכריא שכתבתי . דהא קטן כתי איתיא בכריא וכנון ע"י זכוי בן דעת וכיון שכן איתיא כמי בש"מ ע"י דיבור נס
בכריא קיימיתא שכתבתי דאין מעמד נ'בגוי איכא כמי לומר דהיינו ע"פ אבל בכ"ד דאית ביה סטריא וכמו שכתבנו
שהוא כשר לבנות בו איכא למיטר דאיתא בכריא בהקבאת השטר איצית בש"ש בדבור אין זו קושיא
דמה שאמרנו דענין מתנת ש"ע שיהיה נס כן בכריא היינו דכותא עמש בענין שנותן .
ולא יש חילוק לש"ו יופר בכריא אלא לענין זה דלא נריך קיין אבל מה שהכריא זוכה ע"י אחא לא מיקרי זה אית'בכריא
עשום דש"ע אינו מתן ע"י אחר וכן כמי ראה אחרת שהבאתי . ועוד כיון דנריך להקנות דבר אחר עם הלואה שנותן
והכי כתבו התוספת פ' מי שמת בד"ה ש"מ שאמר הלואתו לפלוני כו' ע"ש ועיין . ועוד נראה לי לומר דאשילו אש' נאמר
דנפיק ההלואה בכריא בקיין אגב קרקע וכמו כתי נרשאות דנרסי מסיק בסלמא מה שנותן ההלואה בקיין . אנב היינו מס

שנותן

חשובת האשמושא

מכונן הש"ס ההלואה המעונה אלא מהכריח מוצגת אנה קרקע - אבל הכח בשטר עש"מ אינו נותן אלא הסלואה וכבריא אינו
 נותן אלא שטר אינה מוכרת ההלואה אלא שממילא היא נותנת לו - ואינה לו קטוייה לנמרו דהא מצי מיזיל משא"כ בחלוקה
 בקטויי' באגב . ועל ערין אי תפס כהפקד בשביל הקטנים כראה דאיני תפיסה דכיון שהיא אחר מיתה דאיל' לוב
 מקא דאמר רב כחמן בס' איזה נשך הס' דהאמר רבנן אשמג' לא קמי' וכו' - לשיטת רש"י דאית ליה דאמילם כעשות הוי' א
 מחילה אפילה לפיקחסקה ועכ"ל דר' - לרדייה דיהי' שבג' מחילה ווא"כ איתפס' כלוקח בדבר שלא בא לעולם והמוכר
 לא ידע בתפישתו גאם שידע המוכר יבא וימחה מוניתן אותו מירו וכו' כת' רש"י ש' בפירוט' וו"ל שס' בס' איזה נשך ואמר רב
 כחמן ומורכא דאי שמיט' ואכיל' לא חש' קיין מני' עבאן סביא ר' ש"ז' ר' איה המוכר ש"ח לחכירו אפ"ג דקמ"ל' אס קודם
 כלוקח ותפס המוכר אין המוכר יכול לחזור ויראה לי דוקא כשידע המוכר שנכחו כלוקח ומטעם מחילה אבל אי לא ידע
 חוזר ונכס' עכעל קוב' דלא היה כאן מחילה כלל וכן נמי כתב בסוף דבריו שאני כל הכי וכו' א"כ עכ"ל דהתפיסה הי'
 לאחר מיתה א"כ מאן מקיל ליה ודעפ"י שאמר שהתפיסה לאחר מיתה הנותן הוי' פשיטה עכ"ל וכו' לא חיקרו פשיטה
 דהא הנביד לא תפס בשביל אס' אחר לבר' אלא בשביל שניהם ואפי' אס' יאמר שהוא תפס בשביל הקטנים זה אינו שהרי הוא
 חס' לאחרים בתפיסה ונכחו המוכר סי' ר' יח"ל' אבל ר"מ אחר שאס' אפר לכשילד קנה ולזה שייכנס א"א וכו' שלא מת
 המוכר וגם לא חזר בו קודם שגולד המוכר וכו' ע"ש כ"ש כ"ד' דהוי' מזוס דבר שלא בא לעולם וקמ"ל' חפילו לכשיבאו
 לעולם יכול לחזור גם המוכר כעכו לעיל סי' ס"ו . ונאס' לי דע' לאסתפוקי בהאי דרש' כחמן דאפילו כשכחו לעולם
 יכול לחזור אס' יאמר המוכר שהקנה לו לכשיבאו לעולם אי קנה ודעו שאמר רב כחמן כן במזכה לעובר - איברא דמדבר'
 רשב"ס דהא ודלא קנה אפילו שיאמר כן דהכי כעב' בפירוט' בההיא רב הוכא לטעמי' - ס"ת שאר דברי הפוסקי' לא משמע
 דכי עיין בטור סי' ר"י' איברא איכא לחידק בדברי רש"י בס' דכיון דהוא כתב דמה שאמר רב כחמן בעובר משום דאמר
 לכשתלד ודלא בההות אלא דכברי' דשזלוקת רב הוכא ורב כחמן הוא' במזכה לעובר ומלד אח"כ אס' יכול לחזור או לו
 וכובדים הפך הפחלוקת שיש להם בעבר דקל' ולפי הנראה דלישנא דפ' לעודא קשה להם דאמר ולישא ליה וכו' דאמר
 לכשתלד דנראה דרוגים לומר דעיינו מחמתן דאמר כן בפירוט' ואולי גרסי' אחרת היה להם אבל ע"ס לפי דברי
 הרש"י שאי' פריך מההיא דאמר רב כחמן בפירות' דקל' דשאני הכי' ד' אפר לכשתלד אבל התם לא אפר שהקנה אותם
 לכשיבאו לעולם לכן נראה דודאי רב כחמן סובר בפירות' דקל' שאס' אפר לכשיבאו לעולם קנה ואינו יכול לחזור ורב
 הוכא שפליג' עמו פליג' ג"כ במוכר פירות' דקל' וגם כמו סובר בפירות' דקל' ולא אפר לכשיבאו לעולם דכשכחו לעולם
 מיהא קנה ואינה יכול לחזור כן נמי סובר במזכה לעובר ולא אפר לכשתלד אינה יכול לחזור והא דאמר רב הוכא אף
 לכשתלד לא קנה דנה לומר משום דאמר רב כחמן דאס' אפר לכשתלד קנה קאמר עמי רב הוכא אף כשאמר לכשתלד לא
 קנה וכראה לי טעמא דרב הוכא משום דעכשוו בשעת הקדיה אינו מקנה לו כלום וכשיבא אין כאן הקנאה אבל כמזכה
 לעובר ולא אפר כשתלד הא איכא הקנאה עכשוו ועמדת בינתנו לעולם וכן במוכר פירות' דקל' - ונראה לי ג"כ
 דמהאי טעמא יש ללמוד מה שכתבנו לעיל בשם הרשב"א דאין לתקן לישנא דהא הכא סובר רב כחמן דמזכה לעובר
 אפילו ג"מ וכמו שכתבו בס' ואס' אפר לכשתלד קנה ואס' אית' ליתקן לישנא דאמר' דהא קאמר יטול עובר זה לכשתלד -
 ואפשר עוד' מההה' היא עהריק"א בס' ק"ט וז"ל בתב' בעל' התירוט' דהא דאמרין אי שמיט' ואכיל' לא יפקיין מניה
 וכו' אי תפס הפירות' עכמן וכו' נראה מדבריו דבשינן שיה' מש' דבר המקוים שהקנה לו והכא לא שייך זה הא מלום
 להונאה כתיבה אלא מה שכתבתי לעיל בשם הרש"י למה ששרפ' ללקח שנסר לו המוכר נראה שאפילו בהלואה שייך תפסה
 ואולי דהשעבוד הוי' דבר מקוים ועיין הלפ"ד בפכתי יוסף אשקאשה :

שאלה

ילמדנו דכינו ראובן שהיה נפוי אשה אחת ומתה לו אשתו ונשא' לו ממנה בן ואותו בן הוה נפוי
 עם אשה קרובה לאדם גדול שזעיר שידות קיפה עד שאוד וכהן ע"י קירוב אשתו היה לו יד ושם
 אכס' והכריח לאביו שיתן לו בתורת מתנה הכתים שהיה לו וראובן הוכרח ליתן המתנה מפחד האדם גדול וקודם שנתן
 המתנה הכוכר גילה דעתו שהמתנה שהוא מתן לבת' היא באונס עשאר האדם גדול ולא ידעתו דהנמו הוא אלא אגב
 אונסו ועשה מת' עמו - ורואה כלפינו לגנות כתיבתה עשותן הכתים גנתן הוא לבני המתנה וראובן טוען שקודם שנתן
 המתנה

תשובת ראש יוסף

המורה הנבוכה ובשעת צור המתנה נילה דעתו שהי' אונם מפחד אותו אדם גדול והאלמה טוענת והזמרת שהעמדה קיימת
בין שלא מקר מודעה על זה אלא גלוי דעת לכר . ילמדנו רבינו דין עם מי ואת בדרך אשר ילכו בה ושכרו
כפי' מן השמים .

תשובה

לשון שאלה זו נריכה פירוש דאי אין כאן אלא גלוי דעת שגילה לעדים שמשום אונם שאנסוהו
הוא שמתן : אבל העדים לא ידעו ולא הכירו באונסו וכמו שמוכח בן לשון השאלה כמה שכתוב בס'
ואפי' שקודם שמתן המורה הנו' נילה דעתו שהמתנה . שהוא מותן לבנו . הוא דאמר דאמר להעדים כך אבל
העדים לא ידעו . באונם כלל . א"כ אין גלוי דעתו כלום דאע"ג דאמריק בפרק חוקת הכתים דף ע' רבנא ומתנה גילוי
דעת סני אעפ"י דלא ידעי העדים אונסו דהכי אמרינן הפס אמרי בהרדעאי כל מודעה דלא כתיב בה אין ידעינן
באונסו דפלגיא לאו מודעה היא ובעי במרחא מודעה דמאי אי דניטא או דמתנה גילוי מילתא בעלמא היא ופי' רשכ"ס ז"ל
במודעה דמרחא הניטא והמתנה לא נדיך כולי האי אלא כיון דאודעי לסקדי דהא' ניטא וכו' וכן המתנה שאפי' מקרה לפלוגי
אונם אפי' ואינן . וקרה אופה מרומי הטובה וכו' . אע"ג דלא ידעי סהדי אונסי' דיליה נס ומתנה בטלין דגילוי מילתא . כ
בעלמא . כלומר הרבה בני אדם וכו' . אלא דודאי כאנס בנט ומתנה וכו' . א"כ משמע מכאן דאעפ"י דלא הכירו העדים אונסו
כיון שגילה דעתו לעדים דשלא ברזון כפשו הוא עושה סני דודאי אונם יש בעינן וכמו שכתב הוא ז"ל ודבר זה אין חולק
עליו דודאי דלכ"ע כיון דגילה דעתו . דמשום אונם נתן אעפ"י שלא ידעו העדים אונסו כיון שלא מתגלה אחד כך שלא היה
אונם בדבר גילוי מילתא דידן ראוי לבטל המתנה וכו' דמאי כיון שיש גלוי מילתא דאונם . היה אעפ"י שלא ידעו העדים
אונסו תבטל המתנה וק"ל . אבל אם אחר לעדים שמתנה אונם נתן . ואחר כך נתברר ונתגלה שלא היה אונם בדבר זה
מתקנת בין הפוסקים דלרשכ"ס . עם נתגלה הדבר שלא היה אונם כלל המתנה קיימת ואין גילוי דעתו שמש כלל אבל
הרא"ש והרמב"ם ומה שכתבו סבורים דאעפ"י שלא היה אונם בדבר כלל הגילוי דעת סני לבטל המתנה ואפילו היה
המודעה שקר וכמו שכתב הטור ז"ל בסי' רע"ב פ"ט וכפי הכרח הנה רש"ם יחיד בצברא זה דאין נראה שיש לו חזק
בצברא וזוכיון . דכל בני רובותא חלקו עליו וסברי אעפ"י שלא היה אונם בעינן כלל עכ"ז מהני גילוי דעת לבטל
המתנה כיון שגילוי דעתו דשלא ברזון כפשו הוא עושה א"כ כב"ד אעפ"י שיתגלה העינן שלא היה בו אונם כלל עכ"ז מהני
גילוי דעת לבטל המתנה כיון שגילוי דעתו וכו' ואינה יכול לומר קי"ל כי כיון רש"ם הוה יחיד בצברא זולא שמעיק
עליו כלל נגד כל בני רובותא . אבל נראה דיש לרדק מדברי מהריק"א שהביא בש"ס הר"ש וכן כתבו הפוסקים בשם
כ"ד יוכה ודלא כיש מפרשים וכו' . ואלו ה"ל הוא כפירוש רש"ם דבעי שיש אונם בדבר ומדנקט כלשון רבים ולא אחד
ודלא כמי שיש מי שפירוש משמע דבשיטת רשכ"ס יש ג"כ מי שסובר כן . וא"כ כב"ד אי יתגלה שלא היה אונם בדבר יהיה
אעפ"י מחלוקת הפוסקים ונאמר המוציא מחבירו עליו הראיה דהמחוק יאמר קים ליה כמי נס מה שכתב הרב בעל נ"י
בש' חוקת בשם הרמב"ן ובפירוש מהריק"א ז"ל בטור ח"ס' ר"ה דכל שגלה מודעתו בדבר שאין בו אונם אין בדבריו כלום
וזה כדברי רשכ"ס ובני הבית מהרי"ק א"א סמוך למה שכתב דברי רש"ם דנראה דהכי ס"ל וכדברי מהרי"ק . כעוב זה
בשם הרמב"ם ואינו אלא הרמב"ן כמו שכתב בעל כ"י אבל הרמב"ם ז"ל לא ס"ל הכי וכמו שכתב מהריק"א בסמוך נס
פרק כ"י משמע דס"ל ברשכ"ס דפי' על מה שאמר במרחא אי דע והמתנה גילה מילתא בעלמא היא כלומר גילוי מילתא
סני ואין נדיך לפרש אונסו וסברת הוא שאם אינו אונם . אלא מדעונו יתב אעפי' מקר מודעה לבטל הדבר א"כ משמע
דאע"פ כפירוש רשכ"ס דודאי יש אונם אלא שאין נדיך שיכירו בו העדים דודאי הכי הוא האמת כמו שאמר ועוד דאמר
זולא דמי לביני כמו שפירשתי לבעל דלתא ערוי קא מפרים ואינו אונם וכן כמי פירוש הרב בעל המחור דאמר גילוי
מילתא בעלמא הוא דכיון דלא דמי שקיל מנייהו אי לאו דאנים למה ליה לויטב גיטה אומתנה וכו' משמע נתן מדבריו
דבעי אונם ואם לא יהיה אונם כגון שיתגלה שלא היה אונם בדבר המתנה הוה מתנה . אלא שאין נדיך לפירוש אונסיה
שיבדודאי דאיכא אונם אלו דכריהם ז"ל . ומאמע מהם גפי' הפשוט ברשכ"ס ס"ל ואעפ"י שבעל נ"י הביא לבעל בסמוך
מחלוקת הנה והסוף היה הפוסקים דס"ל דלא כמי שיה' אונם בדבר זולת הרמב"ן ס"מ כאן בפירוש השמועה פירש בדברי
בעל נ"י משמע דמי שפירש ליה וז"ל לבעל נ"י זעל סמאיה דאפילו שלא אונם גילוי מילתא שאינו כונה באותה

המתנה

תשובת ראש יוסף

יה

מתנה מתבטלת ואפילה שיהי שקר מה שהוא אומר דאמס למה להם להזכיר כפידוש דגילוי חלתי דודאי אומר
אמת טחאנס הווי להו לעימר כח שכתב הרא"ש גילוי חלתי בעלמא הוא פי' הרי הוא חננה דעתו בספירת החודעא
שאינו נותן מתנה ונכפס חפיה ולא נחה ליה דלקני דמשמע דכפס שאינו חננה אע"פ דליכא חונס המתנה מתבטלת
וק"ל וא"כ כיון דליכא חונס פוסקים דס"ל כרשב"ם כג"ד אס יתגלה הענין שלא היה חונס בדבר אין גילוי חלתי דידיק
כלום חלי כייבו והחזוק יאמר קים ליה כמו שכתבתי זה כפדתי לברר הדין כפי מה שמראה ופירושים אבל ע"פ שי' ברשב"ם
גראה לי דאינו מחזור דהא הוא ז"ל - כתב דבשלמא בנט או בחתנה אין צריך לפרש חונסי' משום מה שכתב וקאמר דלא דמי
לזכייה דהתם צריך לפרש חונסי' דליכא למימר. סתם מוכר לא ברנזא הוא מוכר וכו' ואני משלכ מעותי' עכ"ל ואני תעיה
דאם ימסור מודעא ויכתבו הגדים סתם פלוגי אהר לנו שהוא חונס במכירה זו וכמו שכתב הוא ז"ל מה יועיל ערמתו כדי
לאזור ולהוציאו מעתה יד הלוקח דהא כיון שיראו כב"ד דפעדים אין כותבין אלא שהוא אמת להם שהי' חונס ואיך מעידי' איוס
חונס הי' שם איך יוציאו פב"ד מיד הלוקח במודעא א כח צריך שברר איך הלא חונס דלא עפיו אמת חיים איברא דליכא למימר
דכונת רשכ"ש פכי הוא אי מוכ' סתם ברנזו הוא מוכר דאי' למי' כמו בחת' דאי' ביח' לי לחזור למה לי לצקסור מודעא ואי לא
ביחא לי לחזור למה לי לחזור ולמסור מודעא לא ודאי מדמכר ומסר מודעא ודאי והוא אומר חזית שהוא חונס כיון שאם לא
היה חונס ברנזו היה לו לחזור או שלא לחזור ודאי. דחונס הוה ומש"פ מבר להכי קאמר דהתם בזכייה צריך לפרש
חונסו דליכא אפשר שסיה לו חסרון מעות והוא לא היה חונה מדעתו לחזור אלא משום שצריך למעית ואי לא היה צריך
לפרש החונס ימכר והיוס או למחר כשהיו לו מעות מפיך למודעתו ויציא הקרקע מעתה ידו ויחזיר לו מעותיו אבל ע"מ אין
שנדון דועב' לראיה דאיך אפשר לומר דמשום דהוא אומר דכי' חונס ובלא ראייה כלל שיהיה נאמן כיון שהלקח הוציא מעותיו
דבשלמא מענה ביחא דכהאי סברא מפקינ מיכיה כיון דמקבל המתנה לא הוציא מעות כלל יועיל סברא זו להוציא הקרקע
עידו אבל הלוקח שהוציא מעותיו והיה אפשר שאז כשנתן מעות היה יכול ללקח בהן קרקע אחרת משום שיאמר זה שהיה
חונס יוציאנו מידו זו אינו נראה כלל אבל לפי פי' הר"ש ושאר הפוסקים בשיטתו אתי שפיר וכו' שכתבתי דבשלמא
מתנה דהנותן אינו מקבל כלום והנותן נ"כ אינו נותן כלום ואינו מפסיד כלל בזה אפרין דגילוי דעת סני אבל בזכייה
דהנוכר מקבל מעות והלוקח נ"כ הוציא מעות מתחת ידו אין סברא לומר שבגילוי דעת שאינו חונה בחתו מכירה שיבטל
שמקח דהלואי באונס ידוע ובמכירה יהי כיון שהוציא מחזן מידו ועיין בטור ח"ה ס' ר"ה במה שכתב בשם הר"ד ונה דאפשר
דרש"ם יסבור כסדרתו ועוד דאין טעמו ברור דהא אפשר דנותן נט כדי לפטיל מורא בתוך ביעו אבל אין כוונתו לנרשגס
מענה אפשר משום דמוכר לקבל שום הכאה מחזו אבל ע"מ אין כונתו להנאותו באותו מתנה ואינו נומר בדעתו ליתנה לו
זה נראה לי אבל לענין הדין הדבר עלוי במה שכתבתי דהווי במי שהיה מוחזק וכל זה הוא אס יתגלה שלא היה חונס בדבר
אבל אי לא יתגלה אלא הדבר נשאר סתם לכ"ע גילוי דעת מהכי לבטל אע"פ שלא ידעי הפדים החונס ולא פירש להם זה
משמע מהסוגיא אבל ע"מ שטענת האלמנה שטוענת כיון שלא מסר מודעא על זה אלא גילוי דעת לכד שהמתנה קיימת נראה
דטענתה טענת קיימת דודאי מה שטוענת שלא מסר מודעא היינו לומר שלא ידעו הפדים ולא הכירו באונסו והוא לא
פודיען אלא גילוי דעתו להם משום שאנסה האדם גדול הוכרח לתת המתנה אבל הפדים לא ידעו ולא הכירו מהאונס
כלל וא"כ אין בגילוי דעתו כלום והמתנה קיימת. דהא חזינן דסדרת כל הפוסקים שהביא הטור בס' ר"ה ובס' ר"ש"ב וכן
מהרי"קא ז"ל דכשאין הפדים יודעים האונס אס בטל אח"כ דהמתנה קיימת דהביטול הוא ביטול והכי כתבו התולקע
בפ' תצקת בד"ה אימר רבא הלכתא תלוה וזכין זכיה וזכוי וכו' ז"ל אבל במענה אי ידעינן באונסי' לא מהכי בטול וכו' ומיהו
אי לא ידעינן באונסי' ובטל מודעתו נראה שבטולו בטול הא קמן היכא דליכא אלא גלוי דעת והעדים לא ידעו באונס אס
בטלו אח"כ דהבטול מהי וא"כ כ"כ"ד גילוי דעת שגילה בפני העדים דמשום חונס הוא שהתן אין שועיל לו כלום דהא בכל
צכל שטר מענה כתבין השתא בבטול מודעא א"כ אפילו דגילוי דעת מהכי אע"פ שלא ידעו העדים חונסו והמתנה אינה
כלום ע"מ אס בטלו אח"כ בטולו בטול והמתנה קיימת א"כ טענת האלמנה טענה היא ואע"פ שי' לומר דאף לפי זה
שכתבתי יס לדון ולכות לנותן השתא דהא הוה הטור ז"ל כתבו שאס בטל המודעא מדעתו דמשמע דווקא ככי האי גונא
מהי' הביטול מדעתו מהכי לבטל שמעתי אבל אס היה שפיטול באונס לא מהכי לבטל המודעא וכו' ד' באמר דהביטול היה

תשובת ראש יוסף

באונס דכין דהוא אחר לעדים דמחמת האונס נתן מה שנתן א"כ הכיטול נמי מחמת חיתו האונס בטל ופי' אינו לפי דעתו
דא"כ לדברי התוספ"ן כ' אין קאמרי דאם בטל מודעתו מדעתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו
ליתן דאעפ"י שהוא אחר דכרונן נפשו הוא נתן כלמה מחמת האונס הוא אומר כן דאין לומר דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו
דכיטול מדעתו היינו דווקא בשמסר המודעה לא אחר שזשום אונס שלא לו מסר מודעה אלא שלא נתן שרוננו אבל לא
היה אונס בדבר בזה דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו
אודים דלא מהכי דכטול כלל והמודעה קיימת דאין זה כלום דלא לשון הפו' ופטור: סגבל' יכן דהא הטור קאמר היכי דידעין
באונסי' וכו' דכין דאונס אפילו לא מסר מודעה וכו' אבל מסר מודעה ולא ידעין: ובאונסי' ואח"כ בטלה מהני שפיר דפיירי
כשתלה מודעתו באונס אף שאין שכירין באונסי' וכן התוס' לשון מורה כן וז"ל וי"ו אי לא ידעין באונסו מפומ' שהוא פלג
שודעתו באונס ואפילו שכי' כיון שאינו מכירין באונסו כיטולו הוא כיטול וא"כ י"ו לומר לדברי הפו' דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו
לאפוקי בשמסרו על הכיטול אבל אי לא אנסהו על הכיטול כפי' דאעפ"י שהוא פלג המודעה באונס עכשיו כשכטל מהני
כיון דלא ידעי באונסי' אין שלא אנסוהו כפי' דאעפ"י א"כ אנסוהו כפי' דאעפ"י דלא ידעין באונסי' אלא
כיטול לא הויא כיטול והמודעה קיימת א"כ כ"ד נ"כ כיון דכתוב בשטר החתמה כיטול כל מודעה ואלא אנסוהו כפי' דאעפ"י
שיטל דהכי שפיר ודאי דלא אנסוהו כפי' דאעפ"י כיון שהדרך הוא בכל שטרי חתמה לכתוב כן ואפילו אם נאמר דהא כ"ד אנסוהו
כפי' דאעפ"י שיטל דא"כ לדברי הפו' לא מהכי שאי כיטול והמודעה קיימת אלא לומר דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו דמסתו
דאפילו אנסוהו כפי' דאעפ"י על הכיטול כיון דלא ידעין באונסי' מהני הכיטול וכתתה קיימת וז"ל שם דב כה"י בתב' במקח וזמ"ר
וכו' וכתתה אי אונסי' לכטולו אונסי' דכש"ה אבל אונסי' דאחרי כ"ה לא מהני הכיטול ע"פ שם דאעפ"י דאעפ"י וכן שפיר ודאי
הר"ר יונה שהביא כ"י דפיתתה אפילו אנסוהו לכטול מהני כמו שכתתה ע"פ שם דאעפ"י דאעפ"י דאעפ"י דאעפ"י דאעפ"י
עמד הפסין בשתלוקת הפוסקי' והמודעה יעמוד בשלו דאחר קים לי כדפי' והמונח מחייבו עליו ה"ה י"ו דה"ה דה"ה
דאלמנה לזה כיונה כזה שטענת שלא מסר מודעה אלא נילוי דעת לכד דר"ה דזה היתה כונתה דלפי האמת הלשון אינו
מודה כן דמסירת מודעה אינו שמדיע לעדים דמה שנתן לא נתן אלא שלא מרצונו זמנלה דעתו בזה לפניהם כדי לכטול
דחתמה וכיונא בזה כתב הטור ס"ס ד"ה וז"ל שם אבל מסר מודעה ולא ידעו באונסי' ואח"כ בטלה וכו' א"כ הא חזינן דמסירת
מודעה מקרי אעפ"י דלא ידעי העדים אונסו אלא דאנו אומר מה שטענת היתה כונתה ילמה שכתתה וואי אחרי כן
דכונתה היתה כזה שטענת כיון שלא מסר דכונתה לומר דכיון שלא מסר מודעה אלא כתב מודעה אלא נילוי דעת לכד ע"כ
זה אינה טענה דמסירת מודעה לא מקרי אלא מה שנילה דעתו אי הודיעו אונס לעדים והעדים פס הכותבים אם ירצו וזו
יעכטן הוא שכתתה ליהוה לו לראי' אבל כתיבת המודעה לא מעלה ולא מוריד כיון שיבואו העדים ויעידו על פה באונסו
בזכרי ועל נילוי דעתו בנט והמתנה סני אעפ"י דאין כאן שום כתיבת וכיונא בזה כתב ודאי קא"ז ז"ל שם על מה שכתב
הטור וז"ל בשם הר"ר יונה אפילו אם יאמר נצדו לי שסמתי מודעה בפניכם וכו' כשם שר"ב ז"ל והי"ה שלא יסר
מודעה ולא ידעו באונסו וכדכונה וכו' והביא עדים שאונס היה כדא"כ לי דאפילו להר"ר יונה חשבינן לי' מודעה א"כ כדא"כ
דאפילו שהמודעה נעשה כפיטול ואינו כלום אם באו עדים ע"פ ופירוש על אונסי' מהני ואעפ"י דיש לראות זה מ"ס הא
איכא מודעה כתובה הא כתב הר"ר ז"ל שמך לנה אכד' דכיון ירוחם וז"ל ואם מסר מודעה מכולן אפילו ע"פ וידעי הפדים
אונסו בטל המקח א"כ ודאי דכתיבת המודעה לא מעלה ומוריד כיון שיבואו העדים ויעידו על מה שמסר והודיע לכם סני
וכ"ה בג"ה דעת בעתה דאם יבוא ויעידו העדים סני כיון שהעידו שנילה דעתו לפני' שלא נתן אלא מחמת האונס סני
א"כ אם זה היתה כונתה אין טענתה כלום אלא שלענין הדין או זו היתה כונתה או שהכתתה לעיל לפולס הדין כמו
שכתתה דכיון דאין כאן אלא נילוי דעת ולא ידעו העדים אונסו כשטול שכתתה א"כ מהכי לטול המודעה אבל מ"ס אינו רואה
בלשון השאלה מנין שכתתה וז' הענין שכתתה ולא יבנה הכטול שכתתה המודעה דהכי כתוב בה וראובן טוען שקודם
שנתן העתק המוכר נבשפת גמר דמסתו נילוי דעתו שהי' אונס וכו' דמסתו דאפילו כשעת הכטול מסר מודעה שזה שכתתה
הוא באונס ואינו ידעו ואפילו שאין דמוכר דאפילו לפתוהו לכטול מהכי מהכי חילי בשלח מסר או כשעת הכיטול
שום מודעה תמריק אנה אונסי' גמר ומקלס מבטל אבל כשזמן דאפילו כשעת הכיטול מסר מודעה מ"ס דמסתו דמסתו דמסתו

מודעה

תשובת ראש יוסף

יט

מודעה דהשתא הנהי מלחם שדייק לשון הר"ש שהביא הטור על משלוקת רב האי זכ"ל כס דסובריס דאס . עוסר מודעה
 ובטלה אח"כ דאינו מועיל אבל א"ל הר"ש דאס כפיה לבטל המודעה וכו' כל שאבטל
 לא יסיה בטול אינו מועיל דע"ז וכו' הרי כתב אעפ"י שאמר בשעת מסירת המודעה וכו' דלא מהני כיון דמחך כפיה ליה לבטל
 ואמרינן דאנח לאנח נטר ומקנה ומבטל אבל אי חזק דכאי שעתה חוזר ומקנה מודעה על אונס הכיטול אין אפשר לומר
 דאנח אונסי נטר ומקנה אלה דאי כמו שכתבתי דלא מהני אז הכיטול כיון שחזר באותו השעה ענמא ומסר ונילה דעתו על
 הכיטול זכודאי האי דכפיה בטלה ובשעת נטר המתנה נילה דעתו שהוא אונס אינה רונה . לומר איך שגמר ונתן הסתרה
 ונעשה השטר הנילוי דעת אינה בלוב דאי . אומר דבשעה שגמר ובטל גמר והקנה ואח"כ כשחזר ונילו דעתו . שכל אונס היה
 וכו' כתב רש"י כס כפ חוקת על הדין דאמר רב נחמן וחדעה בפני שנים ואין צריך לומר כפון וכתב רש"י כס וכן מודעה בפני
 שנים מי שאנסהו למכור או ליתן וכו' דוקא קודם הכפ יבטל השטר אבל אחרי כן אין מודעה כלום דא"כ כל השטרות וכו'
 נראה בפירוש דכל מה שמבטל אחר גיר הענין אינו מועיל כלום והכא נמי אי כונת מה שכתב בשאלה היא לומר דבשעת
 גמר רונה לומר בשעה שגמר כבר הענין אין נילוי דעתו כלום . דאמרינן בשבטל גמר והקנה ואח"כ חזר בו אלא שהכונה היא
 שבעשה שחנה למחור המתנה והונק או באותו שעה לבטל המודעה נילה דעתו בעם ב' קודם שגמר הענין דהיינו בשעה שהם
 עסוקים בענין נתינת המתנה והנילוי הראשון הי' כשהי' מחידן אותו סיתן והנילוי השני הי' כשהגמר הענין . ליתן ונייה
 לכתוב שטר מתנה ונילה באותה שעה סמוך לגמר הענין דאס לא כן אינו כלום וכמו שכתבתי וק"ל לפיך . כדי לזכות לו
 צריך להיות כמו שכתבתי ונראה לומר דאעפ"י שיהא טענה מס' דאין בידו מודעה ונילו דעת לפד אינו כלום דגם סמך
 לטענה זו וצריך שיהי' בידו מודעה ואי לא יהיה בידו מודעה אעפ"י שיבאו עדים ויעידו על נילוי לא מהני וראיה משה שכתב
 רש"י על האי עימרא דכובא לפי דאמר בהרדעי כל מודעה דלא כתיב בה אן ידעין באונסא וכו' וצריך ואי דזכי' וכו'
 ואמר רבא לא בתצין מודעה אזכי' וכו' כתב רש"י כס לא כתבין מודעה אזכי' וכו' רבא טעמא דרבא משום דאמרינן
 והלכתא לא כתבין מודעה דאי בשדה זו פל לא הוי זכי' ולא צריך למודעה אלא יביא עדים שאנסוה ותבטל וכו' ואי בשדה
 סתם הא הוי זכי' זכי' משמע מדבריו דכל זמן דלא הוי ממכר ממכר ואס יבוא עדים ויעידו על זה דלא כתבין מודעה דהא
 משום דבשדה זו אי פוה באונס לא הוה מכירה כשכחו העדים ויעידו על זה אין בותבין מודעה משום דלא צריך א"כ ככתבית
 המודעה דמתנה לא יכתבו מודעה . דאס העדים ידעו בהאונס יביאנו ויעידו ואי לא ידעו באונס אלא שנלה דעתו להס
 וכו' סגי במתנה נ"כ לא צריך על זה לכתוב . מודעה דיכאז עדים ויעידו במסירת מודעה אין נילה לכניהם דאלא בהגון
 כפשו הוא עשה זה וכזה בני וא"כ גמון שאמר רבא אין כתבין מודעה אזכי' משום דלא צריך אלא יבאו העדים ויעידו
 במסירת המודעה ומתנה נ"כ כתיב הכי ולימא רבא אין כותבין מודעה לא אזכי' ולא המתנה והטעם דהי' אג"ז
 עדים יבאו ויעידו ואין הוינן דמתנה אי ידעו כעדים אונסו דכ"ע סברי דאין צריך הפילו מסירת מודעה יבאו עדים
 ויאמרו דאכוס היה במתנה וסגי וכו' ואעפ"י . דלא קמר להס כלום אבל אי צריך מסירת הדבר להעדים היינו דוקא בשלא
 ידעו סעד באונסו ואין צריך שימסור . לפני העדים וינלה דעתו . שאיני כותבין ערכונו אלא מחמת האתם דהכי כתוב הסור
 סוף סי' הכוזב אבל אי מסר מודעה ולא ידעין באונסיה דכוה צריך למסור וכו' צריך לומר לפי דעת רש"י כס דצריך שיכתבו
 העדים המודעה או שיעשה הוא שיכתבו ואי לא יכתבו אעפ"י שיבאין העדים ויעידו שזכניהם נילוי דעתו אינו מועיל לו
 כלום דאי מועיל ליהא אין כותבין מודעה לא אזכי' ולא אנט ומתנה גמון שכתבו אלא ודאי מדלא אמר לא אזכי'
 ולא המתנה משמע דמתנה כתבין כשהוא נילוי דעת לכד ולא יועילו העדים שיאמרו ויעידו בפניהם נילוי דעתו . נס
 התוספת לקמן בהיה דאמר רבא תלוב גובין זכי' זכי' כד"ס אבל בשדה זו לא כתבו נ"כ כדברי רש"י כס משום דקשיא
 ליהא על שאי דאמרי רבא וכו' אמר רב לא כתבין מודעה אזכי' ומשני היכא דאמס . בעשה דפרידסא מודה רבא דכתבין
 דאמאי לא משגי רבא מודה בשדה זו דאמר דלאו זכי' זכי' משום דאמס הוא ליה כתבו דכוה אין צריך מודעה דאי שדה סתם
 לא מהני מודעה דאי זכי' זכי' בשדה זו לא צריך מודעה אלא גלידעו אונסי נמנא דנס לדברי תו' כשידעו האונס
 ויעידו על זה אין צריך לכתוב מודעה ומשום הכי אמר רב אין כותבין מודעה . והיה דרבינו ירוחם דהכתיב לעיל דס"ל
 במודעה אפילו ע"פ מועיל אפשר דלא פליג על זה שכתבתי בשם רש"י כס ועוספת דהוא לא קאמר דיע . אלא בעריה לבד

תשובת יוסף ראש

ודבר הנה לא פלג עליה דרבה אלא זה דרבה אמר בשדה זו לא הוי זביניה זביניה ומשום הכי לא צריך עודפא דיבאו העדים
ועידו וכו' ובשדה סתם אינו מועיל המודעה משום דהוה זביני' זביני' ואיני' אונס' אבל דב הווא פליג וסוכר אפילו בשדה זו
הווא זביני' ומשום הכי צריך מודעה ואי לאו מודעה אמרינן אנב אונסי' גמר דחקה דלא כרבה ואפ' יבאו עדים ועידו באונסי'
לא מהכי דאמרינן אנב אונסי' גמר דחקה לכן צריך למסור מודעה מה שאין כן לרבה דאין צריך לחסור שום דבר אלא שיבאו
עדים ויעידו באונס' וכזה סני' ובשדה סתם ג"כ ס"ל לרבה הווא דכתבינן מודעה היבא דאונס' הווא דלא חוינן לי דמפליג בין
זה לזה מונח דלפי הרש"כס והתוספתא אם לא היה במתנה אלא גילי דעת צריך שיהיה כעובד המודעה וא"כ טענה הווא
שעבה ואשר נמי לדחות ולומר דהכא בזה נמי פליגי רב הווא רבא דרבה סוכר כיון דאם יבאו עדים שהווא סני' משום הכי
אין צריך מודעה אין כותבין ורב הווא סוכ' דאפילו הכי כתבינן ומחיק אבל כרחה לי לדחות כל זה ולומר דכ"ע סכרי דמודעה
פ"פ בין דזביני' ובין כנט ומתנה בין הכירו בנט ומתנה באונסו בין ע"י גילוי דעת ולא הכירו באונסו לעולם אם יבא עדים
ועידו על מה שמסר להם מועיל אפ"י שלא הי' כתוב בשטר מודעה ורבא דאמר לא כתבינן מודעה אובי' משום דלא צריך
אלא שיבאו העדים ועידו ותבטל המכירה היינו משום שסיבר דכיון דעדים הכירו באונסו אין צריך זה למסור שום מודעה
לעדים אלא היום או למחר כשישבור השם המקודש ורוע רשע וכך האנס' יתבענו לדן דבאונס' מנר ויבא עידו ויבטל
המכירה וכיון דקימא לן לענין מתנה דאם הכירו באונסו אין צריך שום דבר לעדים אלא משילת כשיתבענו לדן ועידו עדים
על הדבר ותבטל המתנה וא"כ סוכר רבא דכיון דאין צריך למסור שום מודעה לעדים א"כ אין כותבין ג"כ מודעה אבל
מודעה דגילוי דעת לעולם לכ"ע צריך למסור מודעה דאי לא ימסור מי יודע כוונתו אם הוא נותן הדעת שליטת אי לא
או אם הי' אונס' בדבר אי לא וכיון שצריך הווא למסור מודעה אם ירצה יכתבו א"כ אפ"י דיבא העדים על מה ועידו שטא
גילוי דעתו לפניהם מועיל עכ"ל יכתבו מודעה אפילו אליבא דרבה דהא כפי מסירת מודעה ואי אמר בזביני' אין כותבין
מודעה היינו טעמא דלא צריך זה למסור מודעה כלל אבל מ"ע קשה דאמאי לא אמר רבא דלא כתבינן מודעה בין אובי' ובי
בין המתנה ובהכירו באונסו או לכ"ע אין צריך למסור שום מודעה במתנה לא כיון ששכירו עדים אונסו ועידו ויבטלו וליטא
רשא דינו ג"כ במתנה ואי משום דים מתנה שכותבין כגון בחקום דליכא אלא גילוי דעת במבר נמי איכא דוכתא דכותבין
כגון הווא דפרדיסא וכו' ועל כל זה אמר רבא סתם אין כותבין מודעה אובי' אפ"י ג' דאיכא מקום דכותבין ואפשר לדחות
לרש"כס בזה ולומר דבשלימא בזביניה יש חילוק בין האונס' דקאמר אין כותבין מודעה להאונס' דקאמר כותבין ומשום הכי
קאמר סתם אין כותבין מודעה אובי' דמייירי בחד נונא דאונס' לבד ומה שאמר שכותבין לא הווא אלא באידך נונא אבל
במתנה כל מידי דאונס' שווין ב' בין הכירו בין לא הכירו וכל אי זה אונס' שיהיה סני' לבטל המתנה בין שיהיה אונס' גמור
כגון האי דפרדיסא בין שדה סתם וכו' ודוק זה כפתי על פי מה שמשמע מפ' לענין דינא אבל מ"מ פירושו קשה לי טבא
חדא מה שאמר דאי בשדה זו הא לא הווא זביניה ולא צריך מודעה אלא וכו' דמשמע שלשנו דמה שאמר רבא ללא כתבין מודעה
אובי' הווא לומר דאין צריך לכתוב מודעה אבל פ"ע אי כתבה אין בזה כלום ומועיל מודעתו לבטל המכירה וא"כ שאי
צריך במתנה ואי דזביניה הא אמר רבא אין כותבין וכו' דאיכא קושיא דאין הכי נמי דאין צריך לכותבה אלא שיבאו העדים
ועידו על אונס' סני' בהכי ע"מ אי כתבה וכל לבטל המתנה שפיר דמי וכו' הווא דאפ' דהרדעאי דאם יבא לבטל המקח מנח
מודעה זו צריך שיהיה כתוב בה אן ידעין באונס' דפלוני ואי לא כתוב בה זה לא יועיל כלום וצריך להעדים להעידו על
אונסו א"כ א"ש מאי דאמרי בהרדעי כרבא תו איכא למירוק מאי האי דקאמר דמשום הכי לא כתבין משום דלא צריך אלא
באו עדים וכו' דאין זה כלום פ"מ צריך הווא לכתוב מודעה וליחתום העדים למען יעמוד ימים רבים להיות לו לראיה שאם
ימותו העדים או ילכו למדינת הים ותואיכא למידק דהאי הטעם הווא בשדה דאין כותבין משום דאין צריך אלא יבאו העדים
וכו' א"כ במנוסה דפרדיסא אמאי מודה דכותבין הא ודאי דצריכין העדים לידע אין היה אונס' דהיה רונה להפסידו בלא דמים
או כגונא דכתב הרש"כס בשם ר"ח או כמו שכתב ל"י פ"ע צריכין העדים לידע זה וא"כ לרבה אמאי כותבין יבאו העדים
ועידו דאין צריך יותר מזה ועוד מאי האי דמשני במתנה מודה רבא היבא דאניס' וכמעשה דפרדיסא כה"ג דמפסיד בכל אם
לא ימכור הודה רבא דכותבין מודעה ואיכא למעמי' וכו' בתלמוד וזבין בשדה זו לא אמר רבא דהווא אונס' ראוי לבטל המכירה
האי מעשה דפרדיסא נמי הווא אונס' דהבטל המכירה וא"כ צ"ל דהכא כתבין בשדה זו לא כתבין ומה לנו באונס' שמסר

שכל זמנה לבו באונס נפשו דמייסרו בייסורין קשין כיון דתרומייהו ראוין לבטל המכירה ונראה ליישב דברי רש"י כ"ס דפי' מה שכתבתי דדבא אית ליה דהיבא דאין צריך מודעא אלא כיון שהכירו העדים אונסו אין צריך זה למסור מודעא. כמו שקיימא לן בפנין מתנה בן אית ליה לרב בזביכי דכיון דהכירו העדים אונסו אין צריך למסור שום מודעא אלא העדים שיבאו ויעידו על אונס סני לבטל המכיר וכהאי גוונא אית לי דרבא דאין לכתוב מודעא דאין אמרינן דיכול לכתוב מודעא וימנין לא יכתבו ויסכרו העדים שראו האונס שכיון שלא כתב מודעא נכהו דלא יועיל עדותן לכלום ולא יבאו להעיד ויפסד האונס ומסו הכן קאמר לא כתבינן ולא מסרינן דכיון שלא יהי' היזנה למסור מודעא כלל בכי שאי גונא לא ימנעו העדים להעיד אבל במקום שצריך בהכרח למסור מודעא דאי לא ימסור אין שום אדם שיוודע האונס כהא"ל לרבא דכתבינן כיון שצריך למסור ובגין כהנלה דעתו במתנה דאין מי שיוודע בזה אי לא יגלה דעתו הוא וכן הוא נמי משנה דפרדיסא שאם הוא אינו מוסר מודעא אין מי שיוודע בענין האונס בזה מודה רבא דכתבינן מודעא וכוה שכתבתי נראה דסליקו מעל רש"י כ"ס כל הקושיות שהקשינו עליו אבל הדבר דחק מאוד ונראה ליישב דברי הנש' וטעם רבא דקאמר דלא כתבינן מודעא אזביכי היימ משום שהוא סובר דאמרי' אנב אונסו וזווי גמר ומקנה ואפילו שימסור מודעא קודם לכן דמשמע באונס מכר מה שמכר עכ"ו לא יועיל לנו כלום משום דאמרינן בשעת המכירה בשעה שקבל מעותיו גמר והקנה ומסור הכי קאמר רבא אין כותבינן מודעא אזביכי ורב הונא פליג עליה בהכי דכיון דמסר מודעא קודם לכן לא אמרינן בשעת גמר והקנה ובמעשה דפרדיסא דמודה רבא דכתבינן מודעא ומפטל המכר התם לא שייך לומר אנב אונסו וזווי גמר והקנה כיון דליכא אונס הנוקף אבל הויה אונס כדי לבטל המקח בשבילו אבל לא לומר דאנב אונסי גמר והקנה לכך אמרי' דכבי האי גונא כתבינן מודעא וכ"ל ספר למה שכתבתי דוהא' בהאי אונס דפרדיסא לא אמרינן אנב אונס גמר ומקנה אעפ"י דיש דמים דהא חייבין דהקשר ר"ח ז"ל וגם הקושית ענינה הוכח בכ"י והיא זה דאין ידעו העדים באונסו דאי אמר בפניהם המחויב דבר זה אמאי צריך מודעא הכי בא עלינו בעקיפין ואי אמרינן באונס כיונא בו אנב אונסו וכו' אמאי קושיא ודאי דצריך למודעא דאי אין כאן מודעא אמרינן אנב אונסו דאונסי זה והפחידו להפחידו כל השדה בלא דמים ואנב זווי שנתן לו גמר ומקנה ואפילו שאמר זה בפני עדים בכל אונס דעלמא דאנבו בפני עדים ואמרינן אנב אונסיה וכו' אלא ודאי בין לרבא ובין לרב הונא באונס בזה לא אמרינן אנב אונסי אעפ"י דראוי לבטל המכר העולה מדברינו זה כי נתן וכו' בטענתו והמתנה בטלה וזאת אם יתגלה הדבר שלא היה בו אונס כלל אז הדבר נשאר במחלוקת הפוסקים והמוציא מחבירו ע"ה כל זה כתבנו לפי מאי דמשמע מלשון השאלה שלא הכירו העדים אונסו אלא שהוא גילה דעתו להם שמתנת אונסו שאנבו לו ליתן נתן מה שנתן אבל אם היה הדבר גשורסי' שידעו העדים בזה באונס כ"ס וק"ו שהדין פס הכותן לגלות דעתו לעדים אין צריך אלא שיבאו העדים ויעידו שבאונס נתן וסני בהכי ובמו שכתב הטור בס' רמ"ב ב"ו ס"ס הגותן מתנה מחמת אונס שאכבוהו ליתן וכו' ואפילו אינו מוסר מודעא אי ידעינן באונסי' אינו מתנה וכוה כ"ע שוין דהיבא דידעי העדים באונסי' אין צריך זה למסור שום מודעא אלא יביא עדים לכ"ד ותו לא צריך וכן כמי כתב הטור בס"ס ר"ה ואפילו אם מסר מודעא ובטלה אח"כ אינו כלום בין שידעי העדים אונסי' וכו' אהה שהא מוסכם וכן כמי אם הכירו העדים אונסו אפ' לו לא מסר מודעא ואח"כ בטלה אינו מועיל כלל וכמו שמשמע לשון הטור בזה בס' נ"ו ובמתנה היבא דידעי העדים אונסי' אפילו אם בטל לא מהכי ביטול ולא הזכיר שם הטור מסירת ואדרבה אמר כיון דאונס הוא אפילו לא מסר מודעא לא הויה מתנה . והכי נמי כתבו התוספת בפ"ח חזקת דאפילו - בלא מסירת מודעא ובטל אח"כ לא מהכי ומאי דנקט הטור בס' רמ"ב והיבא דידעינן באונסי' ואם מודעא ובטלה דלא מהכי הביטול משמע שמסר מודעא אז לא מהכי הביטול אבל אי לא מסר מודעא מהכי הביטול אין זו קשיא מאמר דגילה דעתו בס"ס ר"ה דאפילו לא מסר מודעא לא מהכי הביטול ומאי דנקט הכא ומסר מודעא דהוה כן דרך עולם דכשאוני לארבע מיסר מודעא כדי שיכירנו באונסי' אבל ע"מ לא צריך להכי ועוד נראה לומר דמאי דנקט ומסר מודעא לא שמוענין דאי לא נקט ומסר מודעא ה"א דכיון דלא אמר כלום לעדים בין מעיקרא בין בסוף משום הכי אפילו אם בטלו אינו מועיל דהכל מפני אונסו ונוטל היותנה אבל כשמסר מודעא אם בטלו אח"כ ה"א דיועיל הביטול דכיון דגילה דעתו לעדים משום אונס נתן וכיון שנטל כמי הוה ליה לגלי דעתו לעדים ולומר דאותו ביטול מחמת אונס הוא ומדלא גילה איבא למימר דמדעתו בטל להכי כתב הטור ומכר מודעא ומ"מ נראה דיש שם קצת דיקדוק בדברי הטור שם במאי דאמר ואפילו אינו מסר מודעא אי ידעינן גאונסי' איב

תשובת ראש יוסף

מתנה לפיכך המוסר מודעה וכו' דמאי לפיכך דנראה הוא מוכרת מהאמור ואינו מוכרת דהא אפשר לכשת דבי דעמי העדים באונסי אשילו שלא ימסור שום מודעה שהמתנה מתבטלת ועכ"ז אם ימסור מודעה לא כתבינן ליה עד שיכירו העדים אונסו דאצרא דאין נריך למסור כיון דהעדים ידעי וכו' מ"מ אם ימסור כדי לכתוב נריך שיכירו העדים אונסו ואי לא יכירו לא יכתב ודוחק לומר דהלא שון הולך עד סוף דבריו דהיינו לומר לפיכך המוסר מודעה וכו' דמאי אשילו וכו' ואינו קאי למאי דסליק מני' דאין זה לשון לפיכך ונראה דכוונת הטור בזה כמו שכתבתי לעיל בשם רש"ם דמאי דאמרי דבא לא כתבינן מודעה אצרימי גיינו משום דנשדע סתם אינו מועיל ואי בשדה ו' אין נריך וא"כ כיון דלא נריך לא כתבינן א"כ ה"כ כען שהכירו העדים אונסו אין נריך למודעה ואין חזינן דהיינו לכתוב בשטר המתנה בביטול מודעה ואי הכירו העדים באונסי אין נריך ודאי לכתוב מודעה אעפ"י דלא ידעי העדים באונסיה ומשום הכי נהיני לכתוב בשטר המודעה דמתנה בביטול ועבשיו אתי שפיר לשון לפיכך דמשום שכתב אשילו אם הוא אינו מסר אי ידעי העדים באונסי בטל המתנה לפיכך המוסר מודעה כתבינן ליה אע"ג דלא ידע באונסי דאי לאו הכי היכא כתבינן בביטול מודעה במתנה ו' ויש שם דקדוק אחר בדברי הטור אלא איני חזנה להאריך שאינו ענין לכונתו מוכח מכל מה שכתבנו דאם הכירו עריב אונסו אין נריך למסירה מודעה כלל ואין הביטול מועיל כלל וזה נראה לי שהוא מוסכם וזאת מה שראיתי בדברי בעל נ"י שכתב בשם פ"ר יונה דבגט ובמתנה נמי אם אנסהו לכתוב דמועיל שם שחזקת על ההיא דנהרדעי ואם אנסהו עד שביטל המודעה שפיר מוכרו קיים וכן הדין בגט ובמתנה ח"כ נראה גם במתנה מהני בטולו ח"כ כ"ד כיון שביטולו כמו שכתבנו דנהיגי לכתוב בביטול מודעה וכו' והמתנה יקא קיימת וכראה דאין מה ראי' לביטול המודעה חדא דהר"ר יונה הוה ישי' בפסברא זה ועוד הרי כתבנו לעיל ודקדקנו מלשון השאלה דכתיב בה ובשעת נטר המתנה וכו' וא"כ אפי' דלא יקא כחן אלא גילוי דעת ולא הכירו העדים אונסו וביטול לא מהני בביטול וכמו שכתבנו לעיל אע"ג דלכל הפוסקים היכא דלא הוה אלא גילוי דעת אס בטלו בטל והמתנה קיימת קא שאני דבשעת הביטול נ"כ גילוי דעתו שבאונס הוא א"כ הכי נמי להר"ר יונה דאית לי' דאם אנסהו לכתוב דמועיל בביטול כ"ד יודה דלא מהני בביטול ח"כ כל אפי' שוין כפי כל הדעות זכאי המתן בטענתו והמתנה מתבטלת ועוד נראה לי למימרי דהר"ר יונה אינו חולק על שאר הפוסקים דסברי דאם הכירו באונסו דלא מהני בביטול דגם הוא הכי ס"ל ומה שכתב וכן הדין בגט ובמתנה היינו במקום שצריך מודעה דהיינו קיבא שגילוי דעתו לכד אכל לא הריירו העדים אונסו אכל היכא שהכירו באונסו בזה לא קא מיירי ברב ז"ל גם מלשון השאלה נראה שלא אנסו אותו משם לא בטופו ולא במחזו אלא שהפחידו אותו לכד דכדי כתוב וראובן הוכרח לתת המתנה מפחד האדם גדול משפט דלא אנסו לנותן בכלום לא שהפחידו אותו וכפי דברי מהרי"ק קולון לא מקרי אונס בשרש קפו ענג' ו"ל שם על ההיא שנתן שמעון לניסתו וכו' יותר על כתובתה שבאונס נתן כתב שאין בטענת שמעון כלום דלא עיקרי זה אונס דגוים איניש ולא עבד והכתיב ראי' שהיה דאמרינן בפ' כל הנשבעין אחר רב נאן האי מאן דנקט מגלח ותובילא ואמר אויל לאקטליה דקלא דעלביא ואשכח דקטיל ושדי לא אמרינן דהוא קטילן והטעם משום דאמרינן עבד איניש ולא עבד ח"כ כ"ד דאמרינן להביאו בעש"ג אמרינן נס בן עבד איניש וכו' ולא מיארא אונס דבעינן שיעשה בפועל או בגופו כהוא דעלוב וכו' או צומצו כהיה מעשה דפרדים וכו' וסייע עמנו בסברא זו מדברי הר"ם ז"ל שהביא סמרכי בפ' הנזקין ח"כ ה"כ כ"ד כיון שלא עשו לו שום אונס אלא שהפחידו לו לעשות לא עיקרי אונס והוה מתנה קיימת ואעפ"י שיש לי לדון על דיון דידיה ולומר דאין הדיון דומה לראיה דבשלמא כההיא דרב נחמן מאן דנקט מגלח ותובילא וכו' בזה אמרינן דגוים ולא עבד משום דלא בעי מעפל דקל כלום ואינו חזנה ליקח ממנו שום דבר אלא אמר בן מעצמו שרונה לכרות דקלו של פלוני לא מחזיקין ליה דעבד אסורא ויכרות האילן ומש"ה אמרינן דגוים ולא עבד אכל בדיון דידיה ודיון דחזינן דחזנה ליקח מעפל המתנה שלא כדיון ועבד אסורא שרונה שיתן לו בעתה מה שאינו חייב לתת לו ואם יתן לו מחמת אונס וחזינן דעבד אסור' כמו התם כ"ד שנתן חמש מאות יותר על הכתובה מחמת אונסו והכתיב נמי כ"ד חזינן דלקח הבתים מחמת ספחד שהפחידו ח"כ הא חזינן דנוהג באיסור ואיכא למימר באדם כזה דעבד וגוים ויקרא אונס ויבטל המתנה ועוד דהתם באילן כיון דעבד אין עסקה עוד לאילן אם יקטול אעפ"י שיאמר זה עשום דבר שרונה ליקח מעפל האילן עב"ז לא עבד עשום מה שכתבתי אכל הכתיב כ"ד שלפנינו אם יתן מה שרונה שיתן לו אעפ"י שיעשה לו עשה שהפחידו ויגלחו

תשובת ראש יוסף

כא

ממנו פני גוים ועבד על כל זה הא חזיון דהכי ס"ל. ומסייע עמנו מדברי ר"מ ז"ל א"כ כנ"ד כפי סדרתו לא מקמי
אונס ויסי' המתנה קיימת. ואומר דאין זו סגרא כדאי הכא לומר דלא מיקרי אונס דשאני התם כנ"ד דמקרי"ק דהא
מיידי דלא נילה דעתו לעדים מעיקרא. דמשום אונס שאנסוהו כתיב מה שכתב וכוון סכן לא חשבינן ליה אונס משום דאמרינן
גוים איננו ולא עבד אצל הכא דנילה דעתו לעדים דמשום אונס כוונת א"כ חשבינן ליה ההגוזה והפחד משמחידן לי אונס
משום הכי כתיב כיון של דעתו הויה אונס וכוונת עבדי נראה דאין מילקיס ר"ס ור' ראובן ז"ל על דברי ר"ח ור"ב פאמי
ז"ל שכתב הוא ז"ל שזולקים עליהם אלא אין מחלוקת בענין דרב שהיו ר"ח מיידי כדאיכא גילוי דעת ומשום הכי חשבינן
לי אונס אצל כנ"ד דליכא גילוי דעת כהא יורה ר"ח ור"ב שאיי דלא מיקרי אונס משום עבד אינו דגוים וכו'. וכידון דאין
כיון דגילוי דעת מעיקרא אפילו לא ידעינן באונס המתנה מתבטל. ואפילו שלא יהיה אונס בענין לדעת רוב
הפוסקים כמו שכתבתי לעיל כ"ס. דאפשר למשעבד חלשון השאלה ג"כ דהיה אמת בפועל דקאמר דהכין ע"י קידוש אשתו
וכו'. אנס והכריע לאכיו מודקאמר אנס משמע דלא היה שם הפחד לכד אלא עשה האונס ג"כ. וראיתי בדברי
מהרי"ק מהפ"א ט"ס דברי הרב בר כרו"לי ובעיני הן תמוהן מאוד דאמר מ"מ כתב רבי יונה בר ברו"לי ז"ל וה"ג מן
הפכים כוונת שמואל מודעה לאחר שכתקיים החשש וכו'. הן במתנה ואפילו ידועי העדים אונסי וקשיא לי דהא
במתנה גמריה דידיה אונס' אין צריך למסור שום מודעה אלא שיכאו העדים וכו'. דהא כן רב הווא וכן דבא בולה
אמרי עלה וכן זכינו משום דאמרינן אנה וזו נמר ומקנה והכי כתיב קאמר בגמ' מודה שמואל ביבא ריבוי וזו דכאן דיש
בענין נתינת מעות אמרינן וכו'. אצל עלה ויהי"ב לכ"ע אין המתנה מתנה פיון דליכא נתינת דמי' ולזה אפשר לומר דהא
חלוקה כיון דחזיון דאמר ה"שעה מוסר מודעה יש הוכחה לומר דמתחילה נמר ונתן ואח"כ חזר בו אצל כ"ד מן הפכים
שכתב דאם האונס ידוע וברור אצל העדים הן בתלייה הן בהכאה אצל הוא לא מוסר מודעה בכך ומכר או נתן נתיקים
למעשה ואפילו שיעידו בכך זה דבר תמוה וכמו שכתבתי ולא ראיתי שום אחד מן הפוסקים שיסכים בזה אלא לכ"ע כיון
שהכיוון העדים אונסו המתנה מתבטלת כלי שום מסירת מודעה כלל ואולי דם"ל להרב ז"ל כדבא דאמר אין כותבין מודעה
אזכירי' דמשמע כפי הפשט דווקא אזכירי' משום דלא צריך אין כותבין אצל המתנה דצריך כותבין וכפי מאי שהקשתי
לעיל לאמאי לא אמר רבא דינו ג"כ במתנה ג"כ ס"ל דככל גוואז דמתנה צריך מודעה ואי אין מודעה כדבר המתבטל
קיימת אע"ג דהיה באונס כיון דלא מסר מודעה יש לומר נמר ומקנה וכל זה דווקא גדול דהא חזיון בין לרבא בין לרבא הווא
לא נקטו לשונן אלא עלה וכו' וכו'. וכמו שהוכחנו כיון דאיכא נתינת דמי' נמר ומקנה מש"כ במתנה וכו'. ועוד
נראה דיש לדקדק ט"ס בדברי מהרי"ק בעה שהכתיב מדברי ר' יעקב ר"ח ט"ס ממה שאמר ועוד דאין האונס ידוע דלא מסר
מודעה דאין זה ענין למה שכתב הוא ז"ל דהוא רצה לומר דאותו האונס והגיוס דתפחד אי מיקרי אונס או לא דשאל לא
יכול להיות בזה אצל ר"מ ז"ל לא מיידי בזה אלא מה שאמר שאין האונס ידוע היינו לומר דמעיקרא אמר דתפחד ט
שהפחידו דברושי' אינו כלום אינו אונס ואח"כ אמר דאפשר מיקרי אונס כיון דלא היה ידוע לעדים שבאונס מחל דהא
לא מסר מודעה כדו שיעי' אונסו מש"ה טענתה איכה טענה אצל אי ידעי' העדים האונס לא צריכא למסור שום
מודעה ואי מסרה חמיכא דאפילו לא היה האונס כיון שגילה דעתו שאיכה חפץ באותה מתנה סני אלא שבנ"ד כיון דאיכא
ציטול מתנה מודעה כשטר מתנה וכמו שכתבתי ודאי צריך שיכירו העדים האונס ונס צריך כפי דבריו שהיה באונס ברור
וכרי' בויקא ונותו פחד ששהפחידו שהי' יכולת כידו לעשות וכבר הוכחנו דאפשר כנ"ד אפשר דהי' האונס בפועל נס כפי
מה שכתבנו דבא איכא גילוי דעת ודאי דמיקרי אונס אעפ"י דלא הי' כאן אלא גיוס לבד כגון שגילה דעתו בזה דלידיד'י'
אונס הוא נס כפי מאי דכתבנו לעיל דכשעת נמר המתנה בטל אס לא הי' אונס יהי' מחלוקת הפוסקי' אס יהי' המתנה
מתבטלת אי לא. נס צריך לעיין ולדקדק אס כשכתבן משה וו באונס אס היה לו הכאה בשביל אותו מתנה דאי מטו לי'
שום הכאה הא כתב מהרי"ק קולון כשרש הכוונה בהיותו מהרי"ק א' ס' ר"ה וז"ל הכאנס לחבריו לעשות שום דבר ומטילי' הכאנס
מיני הוס לכתלוא וכו' וכו'. וא"כ כנ"ד אי מטוי לי' שום הכאה בכל גוואז שיהי' מתנה דדמי לתלוא וכו' דאב
אונסי ואותה הכאה נמר ומקנה ונראה כנ"ד אעפ"י שהיה לו הכאה בשביל מה שכתב דאין בכך כלום משום דאיכא גילוי
דעת דמשום אונס נתן והיינו מתנת מודעה כמו שכתבנו דאין צריך ממש שיהי' כתובה מודעה אלא כיון שאמר להעדים

שכאונס

תשובות ראש יוסף

שבאונם נתן קני אעפ"י שאינה בתובה וא"כ אעפ"י שיש שום הנאה דמי לזכאי עב"ז הא אמרינן בזכאי דאע"ג דאמרינן
אנא אונסי גמר ומקמי בו מ"ע אי עמר מודעה לא הוי זכאי ונכא בכ"ד הא עמר מודעה ונכא זכאי ומה שיש לראות
בזה אי נסתלק האונס בגן שמת או נפל אי שהיה אה"כ וכן מוכח שלא תכנס על סמכה שהיה באונס ואיך למישר כיון
דאיכא זמן הרבה שנסתלק האונס ולא תבע מחל לי ונראה לומר דאין זה טענה דלא נתנו דבריהם לשעורים ודומה זה קנס
למי דאמרינן כפ' חוקת רבה ורב יוסף אמרי תרווייהו לא כתבינן מודעה אלא למאן דלא ניישא דיכ' אביי ורבא אמרי
פרעיינה אשלו ג' לי ושלך ופירש רשב"ס אפילו עלי ועלך וכו' דזימנין אף ב"ד מנוין מיר וכתב ר"ב בעל ג"ג וז"ל
ונראה דאע"ג דהוי בדוכתא דיש ב"ד מווען לא פלוג רבנן א"כ בכ"ד מוי אמרינן לא פלוג ופוד כיון דמחמשי האונס נתן
נחלא דהקנין והשטר אינו כלום וא"כ מיהויא הקרקע מרשות זה והכניסו ברשות אחר בלא קנין וברוח הוא העולה
מדבריהם ממה שכתבנו דמתן זכאי בטענתו כן שהכירו עדים אינכנו ובין שלא הכירו אכל גילה דעתו כן אכנסו בפועל
בין שלא היה שם אלא השחור וניזום למדבין שהיה לו הנאה בכל גוגא זכאי הוא זולת אס יתגלה שלא היה שום אונס
בדבר דזה מחלוקת הפוסקים והמקור אמר קים לי כמאן דאמר וכו' ולענין מי נקרא מוחזק בכ"ד נראה דהבן שהיה לו
שטר מתנה סתם הוא נקרא מוחזק והמתן שטוען מה שטוען עליו להביא הראיה דכיון שיש לו שטר כשר בידו וספתן מודה
ג"כ שגויה לכתוב הרי הכתים בחוקת הבן ואם לא יביא ראיה האלמנה יגבה מהבתי הכתובה משום דכל מי שיש בידו שטר
הוא נקרא מוחזק ונראה להביא ראיה על זה מהא דאמרינן בכתובות פ' הכותב אביי ברי דרב אבהו הוו עסקי וכו' אמר
לי מינו דילכי למימר לה"ם וגלי גמי למימר סיטראי כינכו והא קמ"ל דמינו להוויא לא אמרינן וא"כ אף יכלי למימר
סיטראי כינכו משום מינו ויוצא עמון מהלוח אלא ודאי משום דיש לו שטר אעפ"י דפרעי ואומר משום אונס שטר פרעי
עב"ז בעל השטר נחאן לומר סיטראי וכו' דהוא מיק' מוחזק והכי כתבו התוספת כפ' חוקת דהוי ד"ס הכותב לא מיקרי
מינו להוויא כיון דאיכא שטר וכמו שנפרש עוד בע"ה ומדברי הת"ג כ"כ בפ' חוקת יש להביא ראיה דבעל השטר מיקרי
מוחזק אעפ"י דאיכא למימר קרקע בחוקת בעליה עומדת גבי הדיא דאמרינן בתם שהיא דאמר ליה לתבר' מאי בעית
בהאי ארעה אמר ליה מניך זכיתא וכו' שטרא אמר ליה שטרא זייפא הוא וכו' אמר אביי מה לך לשקר אי בעי אמר
שטרא מעליא הא אמר לי רב יוסף אמאי סימכת אחאי שטרא וכו' והקשו תוספת בדברי רב יוסף דאמאי לא נחאן במינו
דאי בעי אמר שטרא מעליא הוא ותירץ ר"י בר מרדכי וכו' א"כ אם יש לו שטר או חוקה וכו' באל לפסול ראיה או זה יכול
לקיימ ע"י מינו וכו' נראה מכאן בפירוש דאעפ"י דקמ"ל דקרקע בחוקת בעלי עומדת אם יש לזה שטר עליו אע"ג דבעל
הקרקע רוצה לפסול ראיתו עכ"ל בעל השטר נחאן בטענתו ע"י סיגו ולא מיקרי מינו להוויא דאע"ג דקרקע בחוקת
בעלי עומדת כיון שיש לזה שטר על הקרקע זו הרי הקרקע בחוקתו עומדת ונחאן במינו לחוקסי' מתווא ואפילו בתירון
דראשון דכתב דבעל דקרקע מיקרי מוחזק היינו טעמא כיון דאין לו לא שטר ולא חוקה דהוא הודה דהשטר מוויף דנראה
דאם היה לו שטר אמרינן דבעל השטר יקרא מוחזק וכ"ם לרבה דבעל השטר מיקרי מוחזק דהא אפי' בשטר כזה שמודה בו
שהוא מוויף קאמר משום מינו נחאן ולא מיקרי מינו להוויא אע"ג דקרקע וחוקת בעלי עומדת כיון שיש לו שטר בידו
כ"ס בכ"ד שהשטר ביד הבן הוא שטר כשר גמור אלא שבעל הבתי ע"פ רוצה לומר דאין בראית' כלום דאעפ"י שהוא ציוה
לכותבו באונס היה עליו להביא ראיה ומה שחולק ר"י בעל תו' על דברי ר"י בר מרדכי אינו חולק בענין עמנו אלא שאמר
שאין טעם הדבר כמו שאמר ר"י בר מרדכי אלא מטעם שכתב הוא ז"ל ואורבה נראה מדבריו דלא מיקרי כלל מינו להוויא
דאי משום הכי היה סובר רב יוסף דאמרינן מינו להוויא משום דלא הויא האי מינו להוויא דבעל השטר מוחזק מיקרי
אעפ"י שהיה שהשטר מוויף הוא אלא הטעם דלא קאמר רב יוסף מינו משום דשקר תחילה וכו' נחאן בכ"ד דיש ביד הבן
שטר מתנה אם יתגלה הענין מה שגילף דעתו לעדים משום אונס ולא היה אונס כלל בענין דהוי מתלוק הפוסקים וכו'
ופל בעל הבתי להביא ראיה איברא לפי מה שכתב רשב"ם בהאי עובדא נופי' למסקנא דאמר רב אידי בר אבין הלכתא
כרבה בארשא ורב יוסף בווזי דהיכא דאיכא ספיקא דדגא כמאן הלכתא חולינן בתר מי שהוא מוחזק וכו' כתבו התו'
משמי וחילקי מיה' לפאי דאמרינן חוקי ערי להדי תרי וכו' וא"כ הכא בכ"ד דאיכא ספיקא דדיכא כמאן הלכתא חולינן אי
דמתן והתקבל דדיס יחד הבתי' בהא בעל השטר מוחזק מיקרי כיון שיש לו שטר ונחאן אינו מוחזק יתעד מעתה ואי אף

תשובת ראש יוסף

אחד מהם דר בכתי' נ"ב בעל השטר מיקרי מוחזק אבל אי הכותן לכד דר בכתי' כהה"ל לרזן כפי דכרי רש"כס דכין דהוה
 פסיקא דדיסא והוא מוחזק בכתי' אין מוניאן אורי מוחזקו וכו' דהבא הוא מרא קזא נ"ב וכו' דאפילו לדכרי רש"כס
 ו"ל והבא יהי סמוך מוחזק בכתי' עכ"ו הדין עם האומה דג"כ לא אז רש"כס התם אלא דמי מיש כידו השט' הוא המוחזק אבל
 ככא ככ"ד דהמוחזק שכתב הוה שיש לו השטר כדח לא יהיה הדין כן וכו' לזה יש לרחות דאין אף בידו השטר מ"מ יש לו
 חוקת אבות עכ"ו כאשר דעאי דמשפך לתלמוד היינו חוקא משום ריעוע השטר דחודה הוא עשאו שחוק מוויף אבל אם
 כי השטר כשר אלא שחוק רוצה לשלל האיתו בהא אפילו שבעל הקרקע מוחזק בקרקע בעל השטר מיקרי מוחזק ואפילו
 לרב יוסף וכמו שהוכחו עדברי התוספת ואפילו להנזיר מתן מיד המוחזק וקרקע מיד בעלי מוניאן מוכו דאי אין מוניאן
 מיקרי זה שאניאן מיד המוחזק משום דבעל השטר מוחזק הוא וכהאי גוונא הוא עה שכתבו התו"ס ואלקו על דבר רש"כס
 דאין התלמוד מסופק בזה אלא דין קזמר דהלכותא כרחה משום דאמרינן מינו לאוקמייה שאנוא והאי פתחוקא בקרקע וכיון
 שיש לו האי שטרא לא מפיקינן עני' אע"ג דקרקע בחזקת בעלי עומדת וכרה יוסף בוווי משום דאין כאן מינו לאוקמי'
 משוכא אלא אדרבה להנזיר משוכא והקשו בתוספת מההיא דשכותב הכ"ל דאמרינן מינו דילי למימר להר"ם יכלי ל
 למימר שטראי כינכו א"כ הא אמרינן מינו להנזיר ותינו לזה דשאני התם דאיכא שטרא וא"כ לא מיקרי מינו להנזיר
 אם כן האקמן דאפי לרב יוסף אי השטר הוה בחזקת כשר אלא שהלוי רוצה לפוסלו כגון התם דהביא עדים
 שכתב בין שאנו מסופקי' באותו פרעון אם הוא מהשטר אי לא בעל השטר ינכה פעם אחרת ומניא עכ"ל משום
 דהא מיקרי מוחזק וכן ככ"ד מי שיש בידו השטר המתנה הוא המוחזק אעפ"י דהנותן דר בכתי' ככ"ל אבל מכל
 שאר הטעמות הדין עם הנותן לכ"ע דאם הכירו העדים אונסו לכ"ע אין צריך למסור מודעא לכד מה שכתבתי
 לעיל בשם רבי יונה בר ברזילי דצריך לדקדק האודעא וכבר דחינו דכרי וכו' ככ"ד איכא מס' דע
 מודעא וכמו שכתבנו לעיל ואם כן אפילו לדריה מהני ואי לא הכירו העדים אונסו הא כתבינן דלכ"ע
 כיון שגילה דעתו אין צריך שיכירו העדים אונסו לכד שלא יתגלה שלא היה אונס בעיני
 ואם ירצה אדם להקשות על מה שכתבתי דמי שיש בידו השטר הוא מיקרי מוחזק מהא דתנן בפ"י שמת"מ שכת' כל נכסיו
 לאחרים וכו' וחכמייה אומרים המע"ה דנראה בהדיא דאי אין כתוב בשטר המתנה כדק"ד ודמי בערסיהונם אין כתוב בה כד
 מה מהלך על רגליו בשוקא והמתן אחר ש"ס היה ועמד וחזר בו והתקבל אומר שלא היה אלא ברי' ואינו יכול לחזור בו
 ואעפ"י דכיד הווקבל עמוד שטר המתנה קאמרי רבנן המע"ה ואינו נקרי מוחזק אעפ"י דיש לדקדק בשאין ענינא ולומר כיחזי
 בשטר המתנה אי כתוב בה קנין מסתמא מתנת בריא היא דמתנת ש"ס אינה נריכה קנין ואי אין כתוב בה קנין מסתמ'
 מתנת ש"ס היא ואם יש בה קנין דיפות כחו גם מזה מוכח דמתנת ש"ס היא דמ"ב אין צריך קנין ליפות אלא לרינא לכד
 ואפשר שטענתן בע"פ היא שאעפ"י ששטר המתנה כתוב מ"מ המקבל אומר שמתנת ברי' ולקחו ממנו קנין ע"פ והנותן אומ'
 לא היה אלא ש"ס ולא הי' קנין בדבר נראה דאינו קושיא ולא דמי כלל דהבא בשטר מתנה שאין כתוב בה כד קציר וכו' אין
 מוכח מלשון השטר כלל אי הוה מתנת ברי' או ש"ס וכמו דאמרינן בנמרא כיון דלא כתוב בה לא זה ולא זה כד קציר וכד מהלך
 וכו' וטענתם בנזק השטר אי הוה הכי או הכי כיון דלא מוכח מלשון השטר כלל אוקי תמוכ' בחזקת מרי' והויה לי' כלו לא הי' שטר
 כלל ומש"ס אמרינן המע"ה אלא הכל הכא ככ"ד דבשטר אין חילוק בניכס בלשון השטר דהוא מודה אלא שטענתן הוא בע"פ
 וגם בהדיא דמתנה דלא כתיב בה וכו' אינו מונע בשטר כלל לא פסיל לי' ולא מבטל לי' אלא שאומר ששטר כשר הוא אבל הוא
 לי' ש"ס לא מיקרי בעל השטר מוחזק אבל ככ"ד דבעובדא דרבה ורב יוסף עמן כנגד השטר ואומר שלא כדן כעשה והה"ל
 דהכותב מוכח ממי מלשון השטר שאיב לו וגם בטענה שטענן שפרעו כטיל השטר ואינו כלום אבל הכא בדלא כתיב כד קציר
 וכו' שטענה מה שטענן הוא שהיה ש"ס מאיליו מתבטל השטר בלא שום טענה דש"ס שעמד מחילא מתבטלת המתנה זה נראה
 לי' - ומאי דאפשר למידחי האי ראי' שכתבתי הוא זה דאי אמרינן בהני דוכתא שבעל השטר מיקרי מוחזק היינו משום
 שאיכא מינוי אבל אי לא הי' מינוי לא ירא כאמן בעל השטר ויקרא הוא המע"ה וככ"ד דאין שום מינוי לבעל השטר לא יקרא
 מוחזק ואין זו דמי' כלל דאדרבה אי אמרינן התם דכאמן במינו היינו משו' דחשבינן לי' מוחזק דאי אינו מוחזק טאי אכמי
 לי' מינו דמינו לתניא לא אמרינן ועוד דאין זו דמי' כלל דאי התם דבעינן מינו היינו משום דיש לו טענה נגד השטר עמנן

לומר

?

תשובת ראש יוסף

לומר דפרעו או שהו' מזויף מס"ה צריך עינו לכוונות נאמן ככל מוחזק דעלמא אכל הא בכ"ד דאין נגד השטר טענה אלא שהשטר נכתב ברשות שניהם אלא שטוען ע"פ מה שטוען ועכשיו נמצא דאינו אונס ויש מחלוקת רב בקיס אי סגני אי לא סגני אוקי אלו כנגד אלו וכי כאלו אינאן גילוי כלל ונשאר השטר בחקתו ומיקרי הוא מוחזק אעפ"י שהותן דר צבתיס וס צראה לי ו עוד כרא דיש לדמות כ"ד להאי דאמרינן דבתנה אולין **דגה** ועיין מס' סוטה דף ג' צפסק' בתר אומדנא וכמו דתכיא פ"מי טעם כרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ומד וכתב כל נכסיו לאחרים וכו' רבי שמעון בן עמסאי אומר אין מתנתו מתנה שאילמלא היה יודע שכנו קיים לא היה כותבן וכו' ונפסקא הכלכה כר"ש בן ענסיא דאזיל בתר אומדנא א"כ אעפ"י שזה נתן נכסיו במתנה נמורה ולא פירש כלום עכ"ל אמדין דעתי ודאמרינן וכו' א"כ כהא כמי אמדין דעתי ואמרינן דלא נתן במתנה אלא סבור שתיכנו ויה' לו כמים ויורשוהו אכל אם ימות בנו בלא ודע הא ודאי לא וכו' ואעפ"י שיש לידחות ולומר וכי כל מי שיתן מתנה אמדין דעתי ואמרינן דלא נתן אלא דעת דהכי עכ"ל הנותן זה שמת בנו דאין לו בן אחר ודאי דאיכא למימר אמדין וכו' וכן נמי יש לדמות זה הנדון למה שכתב הטור בסו"ט ועל ההיא דמי שהלך בנו למדינת הים וכו' וכתב רמ"ה וה"ה בריא שכתב כל נכסיו לאחר שמת שהי' צריך לברוח וכו' ואח"כ עשה פטרה עם בעל חוביו או שמתו או שכתב דבר וכו' הא כ"ד דומה ממש לרין זה דכתב רמ"ה דכיון דמפני אוביו נתן בשעתו יחזיר ויטול נכסיו דאמדין דעתי א"כ כבודן דידן כמי דידעין דמפני האדם גדול נתן אמדין דעתי וכו' ואין לומר דלא כל האומדנות שוות ואעפ"י דהתם אמדין אמדין ככא לא אמרינן דהא בפ"י שמת מוכח מאן דאזיל בשה אומדנות אזיל בתר כל אומדנות דקאמרי התם ורב שש"מ ט"ל לא אמר דמתניתין כר"ש בן עמסאי ומשני אומדנא דמוכח שאני דהיא מי שהלך בנו למדינת הים הוי אומדנא דמוכח ומתניתין דש"מ אינה אומדנא דמוכח ע"ה מתני' כ"ש שזורי היא ח"כ משמע דלא צעיק אומדנא דמוכח אלא כל איזו וכו' סגני איברא דזה לא הויה אלא לרב שש"מ אכל לרב כחין לא הויה לא בר"ש בן עמסאי ואפ"ל דידי' צריך אומדנא דמוכח לזה איכא למימר דלא חזיק דפליגי בהני ועוד כשי עה שהי' רש"ב סס בהאי דאמר רב שש"מ דקאמר אומדנא דמוכח משום דכל זמן דכנו בי' בחזקת קיים לא נתן א"כ כהא כמי בל"ד דהא חזיק דכל זמן שלא אסר לי האדם גדול שיתן הבתי לכנו לא נתן כלום וכו' אמדין דעתי ואמרינן וכו' אכל מ"מ אין זו ראייה דאי אמרינן התם אומדנא עשה שכתב כל נכסיו ולא שייר לעצמו כלום מש"ה אמרינן אמדין אכל שייר לעצמו כל שהוא אעפ"י דאיכא אומדנא דמוכח כגון ההיא וכו' א"כ כ"ד חזיק אי לא שבק לנפשי' כלום לא הו' מתנתו מתנה אכל אי שבק לידעי' בפ"י שסוברים כת אחת מן הפוסק' שכל שהו' ולפני סברת אחרים י"ב חודש יב' חסכתו מתנה ואפשר לקיים ראי' ולומר אומדנא משום דאיכא גילוי דעת וחזיקן הפילו למאן דלא אמרינן אומדנא עכ"ל אם יש גילוי דעת מהני דאמרינן ורב כחין מ"ט לא חוקי מתניתין כר"ש שזורי ומשני שאני התם דאמר כתבי ושי' רש"ב דאמר כתבו גילוי דעתי שרונה ליתן נט' וכיון שבק אעפ"י שבאמר דלא אזלינן בתר אומדנא יודה היכא דאיכא גילוי דעת וכן כמי מהא דקאמר בנערה מאן מאן תבא להא דענו רבנן כרי שה' חולה יוטל בעיט' ואחרת לוכנסין לחי' וכו' ליתא ר"ש ולא רבנן ומשני דומה שאני כיון דאמר דומה הוה גלי דעתי א"כ מוכח אעפ"י דאין לומר אומדנא היכא דגלי דעתי שאני ובכ"ד הא כמי גלי דעתי דמשום אותו גדול א"כ היה לי' כאלו פירוש שאם ימות או יהיה חשהיה שיחזור לנכסיו ואעפ"י ועיין במ' מניא דדיבור המתחיל וזה ששיר מכל מה שכתבנו וזכאי המתן וכו' **יוסף אשקאפה** : כוסל רביע דנראה דחולק על זה :

שאלה

ראובן נתן לשמעון עשרים ר"ט וכך אמר לו בשעה שנתן לי המעות אני כותב לך המעות ע"פ כדני שמתקן לי הנגדים שלי דהיינו עשרים חתיכות שקורים שלטון לע"ז פיר נאר וטובי רירי שיש בנגדים שיש בתוכה כתמים להוציא אלו הכתמים והתחיל שמעון לעשות לו המלאכה ועשה שמעון כמו חצי המלאכה ועכשיו בא ראובן ואמר לשמעון חק לי בנגדים ליתן לך עוד שהיה עמסד בנגדים ואינו רוצה לעשות עוד ויחזר לזה העשות שנשאר צידל בשביל עוד עשרים חתיכות ושמעון סווען אלו הי' יודע שלא יש לו כי אם עשרה אינו הי' לוקח דבר מופט כזה ע"כ :

תשובה

כראה דבר ששוט הוא שאי' אין לו בנגדים ליתן לו שלא יפסיד מש"ה המעות שנתן לו ודמי כדון זה למהא מעשה דמתיא ב"כ כגמא נפסקא הוה צבתי דאמר דיתיא לתבתי לטעמיה למסוף איעתר

תשובת ראש יוסף

נג

וזכין רחיא וחמרא וכו' סבר רביא למימר היינו עתניטין וכו' א"ל רב עובדא מי דמי דתסחד וכו' הכא מי אמר ליה טחון
 זכין טחון אפי' וכו' וכו' דומה ממש למתניתין דאפי' שלא כתחייב כבעל אלא לזונה השפא ללא צריך למזונות יידיב לה
 דמי וכו' דמי כיון דלית לי' בגדים ליתן יתן לו מעותיו וקושיית רב עובדא ליבא דכשלתא בההיא עובדא יביל לעמוד עראף
 וזכין טחון ואותיב אכל ככו' שאין לו בגדים או אפילו שיש לו והוא אינו רוצה בשביל שמפסיד בהם ולא בשביל שיבכה לו
 עשרה ר"ט יפסיד זה נכסיו והוא לי' כמו במתניתין בחד כריסא חית לה וכו' עיין שם נראה דזה דבר פשוט אכל איכא לספוקי
 בדברי התוספת והר"א דכתב כד"ה ולא אמרן אלא דלית לי' טחינה וכו' דכשהעובר מפסיד אס יתן דמי וכו' עד לבטל השכירות
 קודם הזמן והר"א חולק על זה וכתב שאפילו המאכיר יפסיד לא יוכל לבטל השכירות ולא יתן השוכר דמי ובעלי התוספת
 שם ו"ל תימא כיון דהא עובדא בדלית ליה טחינה לרחיא אמאי אצטריך רב עובדא למימר וכו' אפי' לא הוה משכח משכיר
 למטחון וזכין דהוה חד כריסא לא דמי למתניתין דמתניתין ליבא פסידה וכו' אכל השוכר אית לי' פסידה וכו' זלע"ד נראה
 דאינו תמיכה דמתניתין איכא מי פסידה משום דיש הרבה בעלי בתים שבתחילת השנה קוני' לכל מה שצריך לכל השנה שהם
 צול ואם יתנו להמעות צריך ליתן לה כמו ששון המזונות השתא שכן צווקר וקנת רחיה לזה שנקרא הפכד נתינת מעות
 יתיר ענתית המזונות מה שהביא הטור א"ה ס' קי"ד וז"ל ואם נרשה גם השני ושניכם חייבין במזונותי ואמר' כל אחד וכו'
 אכל מ"מ כיון דהתום והר"א סוברים דכיון דאיכא פסידא דשוכר אפילו איכא פסידה דמשכיר לא מחייב השוכר ליתן דמי
 א"כ ככו' דמי שמפסיד השכיר מ"מ אומר אני דלא דמי בשלמא כה"ג דהת' דחורר המשכיר וכוטל הרחים ואינו נשאר ביד
 השוכר כלום ממעות המשכיר הוא דאמרי התו' וכו' אכל ככו' שאם לא יחזיר שיצוון המעות לראובן ישאלו המעות בידו
 בלא תקומה שאין לו בגדים ליתן לעוד ע"כ :

שאלה

תקנת חכמים שהעדים צריכין שלא ירחיקו מן הכתב שיעור' כי' טיטין וכו' תיקמו שיחתמו בראש השיטה
 משום שיכול לכתוב בחצי השיטה וכו' ועתה יבא בפני כ"ד שטר אחד דהוה חתום א' מן העדים באמצע
 שיטה והי' דבין הרבה אחד בכתב בענין שלא יחתוך יחתוך ג"כ ראשי אותיות ההתימה ושאל השואל אי צריכין לכו' כשר נוש'ם
 דאינו יכול להודיף או דילמא כיון דאינו עשוי כתקנת חכמים מירי דהוה אשטר שהרחיקו שני' שיטן שאפילו ידוע שלא
 הוסיף ולא זייף א"ה פסול ע"כ לטון השאלה :

תשובה

נראה דקודם שאשא ואתן להיכן הדין נוטה יש לדקדק בלשון השאלה נראה שאינו בדקדוק מאי האי
 דאמר שטר א' דהוה א' מן העדים וכו' והעד השני הכן הוא אי בראש השיטה א"כ ליבא לאיבתפוקי
 ואם א' מן העדים חתם למטה מן העד החתום באמצע א"כ לא ה"ל לחתום אכל כוונת דברי השאלה נראה שכן היא הכוונה
 שה"כ עדים חתומים מהאמצע שיטה ולמטה אכל אחד מן העדים הי' חתימתו דבוק מאוד בכתב וע"ז בא ג"כ השאלה ולענין
 הדין אומר דודאי דשטר כשר ולא' אמרינן דמיקרי האי שטרא שטר שלא עשוי כתקנת חכמים דכיון שאינו יכול לחתוך ולכתוב
 בחלק שלפני העדים כלוני לזה מפלוגי אלא א"כ יחתוך ג"כ מאותיו החתימה דכיר הזיף ועל שטר כזה לא אמרו חכמים
 ולא דמי לשטר שהרחיקו העדים מחנו שני' שיטין שיכול להודיף ואפי' שידעינן בכירר שלא כודיף א"ה פסול - וראה
 על זה הא' אמרינן שאם הרחיקו שני' שיטין ומלאהו בקרובים ששטר כשר הוא והביאו בעל הטורים קי"מ והאמאי כשר הא'
 פשוהו שלא בתקנת חכמים א"ו כדאמרינן ויש להביא ראיה על זה מה שאמרו דכל זמן שיניכר הזיף לא חששו חכמים פל'
 זה ממאי דאמרינן בפ' גט פשוט איבעיא לכו' שני' שיטין שאמרו הן ואזיפן או דילמא הן ולא אמרינן אמר רב וכו' וכתב רש"י
 שיטה אחת למאי חזי והלא ניכר הזיף לפי שצריך לכתוב אותיות דקות יותר משאר אותיות כדי לבת חלק בין שיטה לשיטה
 וכו' א"כ הא' קמן דמ"מ שיהא ניכר הזיף לא חששו חכמים ועל דברי רשב"ם ז"ל איכא לבידק הא' תיבא שניכר הזיף אם
 יעשה ככו' שיטין מאותיות דקות יותר משאר שיטין א"כ ניכר הזיף וכו' אכל נראה דאיכא למימא דשמת יחתוך כל
 השטר למעלה הכתוב למעלה ונעשו באותו ריוח שבין השטר והגדים שכן שני' שיטן בלא אזורין דהו' לא ניכר הזיף
 ואפילו כמה שכתב הרשב"ם והא' יעשה כתיבה נמה גם עתה יהא ניכר הזיף כיון שאין חלק בנתיים כשאר שיטת ששטר
 משמע שאם לא הי' שם שטר מיש חלק בין השיטות לא חיישינן אס נראה שום כתיבה שלא יש חלק בכתיב וכו' כ' כ' כ'
 שמת יקון כל הכתוב למעלה ואמאי נמי מפסיד בנערה כשהדמית שני' שיטן בלא ג' אזיין וכן עובדא מדבר' הטו' בזה הקיטין
 שכתב

תושבת ראש יוסף

שבת צ"ל וכן אם תשיים בסוף השיטה והרחיקו בעדים שיטה שליחא ותחילו העדים באמצע שיטה שריחא פסול ודעתם
שיקטם . ואי איתא ככ"ד שהעד מחתום דבוק מאוד פסול א"כ אחי בקט שהרחיקו העדים שיטה שלימה וכו' ליתנו
בעדים שהתחילו לחתום באמצע שיטה ראשונה שטר פסיל הוא א"ו דהטעם משום דלא סביר כוונתו ;

שאלה

ראובן הי' בבית חסורים מפני חוב החלך ואמר לשמעון אתה אהוב ללוי שכל מה שאתה אומר לו
הוא עושה אני אתן לך מאה והזכרים ודבר בשבילי ללוי שהוא נכנס בבית השדה ועל פי' וכו' הוא
המוציא ומביא ויעשה עם השדה שיתן לי מכס פלוני כדי שיוציאו ממנו הוד . ואם יהי' שום קונאה בעבין אני אתן לך שלבד
המאה הזוכים ואמר לו שמעון לא אעשה זה כי אם שנתן לי חמש מאה והזכרים וכראות ראובן דבריו כתרצה ליתן לו מאתיים
ושלש ולא רצה וכתרצה לראובן ליתן לו כל החמש מאות והלך שמעון ודבר עם לוי ועשה כל מה שרצה ומתו לראובן החכם
והמוציא מבית חסורין ואח"כ תבע שמעון מראובן מה שהתנה עמו וראובן השיב אני לא אתן אלא מה שראוי ליתן בשביל
שליחותי כזה ויותר לא אתן כי חמס הייתי כי קרובה הייתה מיתתי ומש"ה נתרצתי נס אין הדין לא אתן לך כלום שלא
היתה קנין בדבר והריני חוזר כי תמה שאמרתי עוד טען שמעון שהיא חפסיד בזה משום שאם הימס או למאד יבא שום
אדם לשאול ממנו איך דבר שידבר ללוי לא יוכל לשאול ממנו מפני שאין דרך לשאול מן השדה שני דבריו תכופי' וראובן השיב
ע"ז כי אצרו לו כשדבר לוי עם השדה על עניינו השיב השדה כי כן הי' כלבו לתת לו מכס פלוני ששאל הוא בעצמו כדי שיפירע
לשלך כי נכמרו רחמיו אליו ע"כ"ל :

תשובה

ראיתי להביא כאן האי שמעתא דפ' מנות חליצה דאמר בת המנה דרב פפא כפלה לפני יבם
שאינו כגון לה אתא לקחיה דאביי' אמר ליה חלוץ לה בכך אתה כונסה אמר ליה לא סבר לה
מר לקא דאמר ר"י וכו' לבתר דחלץ לה אמר ליה וכו' מ"ל לא תביא רבי שהי' בורח וכו' דאיכא למידק בהאי שמעתא למה
לא הקשה רב פפא לאביי' ובריתא שהובא לעיל לקויעי לה' יוחנן עביא נמי הכי חליצה מוטעת כשרה איזה היא חליצה
מוטעת וכו' וגם התלמוד אחי לא הקשה מיניה לר"ל כשנייא דתלמודא להקשות לאמור' א' מבריתא נק"ל תו איכא
למידק דאחי הקשה רב פפא לאביי' לא סבר לה מר להא דר"י דאינה קושיא כלל לעולם סבר אביי' להא דר"י ומה שאמר
אביי' חלוץ לה ובכך אתה כונסה היה רוצה לעשות כמו ר' חייא בר אבא וכו' ע"ש ובזוהי דר' חייא אית ליה להא דר"י
ומה שלא עשה כמו שאמר ר"י משום שהי' ירא שאם לא יעשה מאמר בשביל הק"ק וזו וק"ל . ואמר שחך שמעתא כראה
שהדין עם ראובן שהירגש ר"י ז"ל שני דקדוקים על מה שאמר אביי' שכשחלץ וכו' האחד שמעו מה שאמר שהיא חייבת
לפרוע כיון שהיא חליצה מוטעת ע"ש א"כ הוא סובר שאינה חליצה מוטעת והוא חייב לפתור הק"ק וזו א"כ אינה
חליצה מוטעת כיון שקיים תנאו וחליצה מעולה היא עוד דיקדוק אחד איך חייבו אביי' לשלם וכילא ס"ל הא דאמר
בכתובות פ' העדיר דכל תנאי שיכול לעשות ע"י שליח הויא תנאו תנאי משא"כ אם אינה יכול לעשות ע"י שליח וא"כ
אחיי חייבו לשלם הא לא הוה תנאו תנאי ע"ש בדברי רש"י ז"ל בד"ה קבילת עלה ואפ"ג וכו' עד מה שזייבו אביי' לא
חייבו משום תנאי כלל וכו' עד דחייבי משום שכירות והקשה עליו רב פפא מההיא דמישברח מבית חסורים וכו' שיכול
לומר משטה כיון ששאל ממנו דבר שאינו ראוי לשאול א"כ ה"כ ככ"ד כיון ששאל ממנו דבר שאינו ראוי לשאול יכול
לומר משטה דהא נמי שכירות הוא כמו שהיה דמעבורת והיה דחליצה וכת' שאני הכא דרגילין ליטול כרבס על משטה
כזה והרי כתבו התו' והרא"ש דוקא כגון הכא ששאל דבר גדול מה שאין דרכו א"כ ככ"ד יהי' חייב דמותנין הרבה על דבר
כזה אומר אני דאין זו פתנה דא"כ מאי הקשה לאביי' וכו' דשאני ההיא דמעבורת דאין רגילין ליתן אלא דבר מועט
אבל בחליצה שנותנין ממון הרבה כדי לחלוק וכשביל כך חייבי אביי' אלא ודאי דזה ליתא וזה שאנו רואים שנותנים ממון
לחלוק אינו בשביל החליצה כי שכירת מעשה החליצה הוא דבר מועט . וזה שכתבו התו' שבבביל השכירות רגילין
ליתן דבר גדול כמו רועא שכתב הרש"א שאזכרתו וכו' לו ומכמתו וכו' ומה שכתבו בתשובה
השייכלספר כוין שחמון שנותנין בשביל שכירות המעשה או אינו יכול לומר משטה אני כך אבל בחליצה שהיא אינה
נותנת החמון בשביל המעשה החליצה אלא שהוא אינו רוצה לחלצה עכשו שחלצה ולא נותנה המעות יכלה למימר משטה
אני כך וככ"ד ג"כ כיון שראובן לא שאל שמעון שיפירע הוה שמעון אלא שילך ללוי שיפירע הוה עם השדה מנא שלא נתן

ראובן המעט לשמעון אלא בשביל השכירות שילך ולדבר עם לוי ועל שכירות כזה אין כותבין אלא דבר מעט אם כן יכול למימר מעט אני כך ומה פטען ראובן אפילו מה שראוי ליתן וכו' משום שלא היה קבין בדבר וזו אינה טענה שכל שכירות בעלמא בני יומא הכי בשלמא קודם שיתחיל הפועל במלאכה כי אפשר לומר שיחזור בו וזה בתנאי כמו שכתב הטור בה' פועלים אבל כיון דהפועל השלים מלאכתו אינה יכול לומר שהטעה בו אעפ"י שלא נטל והראי' מזה שכתב ברבי"ם בהי"ע ע"ו הביאו הרב"י בטובה א"ה סי' של"א שכל מה שאדם נודר בשכירות אפי' על פה או בלא פה קבין יש להשלים כל שהשכיר עשה מלאכתו וכו' דמתבין שמה שפטען הרי נתחייב ראובן לתת לו כל מה שראוי לתת על שכירות כזו אעפ"י שלא נטל קבין וכו' אלא קבין חייב ראובן כל מה שהתנה עמו דקבין מילתא אלימא היא ואינה יכול לומר שהטעה וראיה מזה שכתב הטור ח"ה סי' פ"א סעיף כ"ו וז"ל הודה בקבין או במעמד ג' טוב אינה יכול לטעון שהטעה חזי ועוד ראי' בהי"ע ק"א מה שמביא הר"י מהם בעל העיטור וז"ל כתבו הנהגות מייסודן דכל מידי ששטתענד בקבין אפילו במידי דלא מחייב מהכי קבין וכן הביאו בזה הסמ"ק עמנו בשם הרש"בא על מה ששאלהו על מי שינא וכו' והשיב דכל שקמו מידי אפ"י שלא אמר בלשון חיוב חייב דקבין מילתא אלימא היא משמע עשני אלו המקומות דכל דבר שאינו חייב לעשותו אם לקח על זה קבין חייב א"ב כ"ד נמי וכו' אי ברא דמאיתי בתשובת הרש"בא סי' ל"ק וז"ל וכו' שכתב בהי"ע דאמ"ל ע"ו שנתן לך ק"ק כתב שם זקרב בעיניי שכל חלק קודם שלקח המעות שאין להוציא מיד האשה ואפילו חייבה עמה בשטר או בקבין ביתן שאם לא היה קבין וכו' ונראה לי לומר דאעפ"י שישכור הרש"בא בכל מקום שהאדם אינו חייב כשיטול קבין יהיה חייב משום דקבין מילתא אלימא וכו' ע"ו . ראה בחליצה שטעם לומר דאפילו בקבין שהאשה אינה מתחייבת והטעם בכל מקום שיכול לומר מעטה כהיא דמעבורת דכל אדם ששכור במעבורת מחייב ליתן דבר עושה אם שאל ממנו דבר מרובם יכול לומר מעטה ואם נטל ממנו קבין לתת לו יותר מתחייב משום דקבין מילתא אלימא אבל בחליצה שהאשה אינה מחויבת ליתן לו כלום דעל דמילא לחלוק אין מקום לחול בקבין אבל במה שכתב רש"י ז"ל קשה בהכרח דאומרים לו חליץ ע"מ שתתן לך ק"ק וזו פתב דהטעם דיכלי למימר מעטה משום דעל דמילא למעבד כדאח תפירושו דקרא משום דעל דמילא ע"י יכלי למימר מעטה אבל אי לא רמיא וכו' הית' חייבת ליתן לו כל מה שהתנה וכהיא דמעבורת וכן הוה דהביא הפוסק לא רמיא על דלמעבד וא"כ אמאי לא יתחייבו לתת לו כל מה שהתחילא שיש לומר דכל הכי דכתא מילתא דרמיא עלי למעבד בהכרח דמעבורת דכין דזה היה בורח עפ"י חסורי' חייב להצילו בין דמצי להצילו וזאעפ"י שלא היה יודע זה שזה בורח ע"י כיון שרוצה שרצה למעבד וכותן לו כ"כ שכר ודאי משום דבר שצריך לו הוה וכן כתב הרמ"ב סי' ג' וז"ל ע"ש כ"ד אם הי' עמוק במלאכתו וכו' עד ואם אין שם בעלים ולא כ"ד שלו קודם שחמץ דוקא משום שהוא מכסיד את שלו מש"ה שלו קודם אבל אם לא היה שום מלאכה לעש' כמו שהיה דמביא בסמוך זה בא בכזה של דבש וזה בכלים רקנים וכו' והי' דהביאו התו' צהנול בתרא גבי הלך ברוב וכו' כיון שמתנים לו שכר חייב בכל כוחו להציל א"כ בכלות מילתא דרמיא עלי' וכו' ש"ב ד' דהי' שיתעו של ראובן קרובה וכו' ואפילו בלא שום שכר חייבו להצילו אם יש יכולת בידו והכי אמרינן בפ"ן סוחר ומורה נופא מקין לראיה את חבירו טובע בגדר וכו' ל"ל לא תעמוד על דם רעך ופרך וכה מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' ומשני אי עסקים ק"מ כנפשי אבל מיטרח טרח וכו' והדמ"ב סי' ז"ל הביא זה בפ"א מהי' רוצח והוסיף על זה אפילו אינו ראה מיתתו שיצא מיד וכו' ע"ש איברא לדברי הרמ"ב אם לא תמידק מאי פריך בנמוה' מהתם נפקא ואנא חייבא דמתם לא נפקא וכו' ל"ל לא תעמוד אפילה שאינה קרובה וק"ל והרבי' מביא דמ"ה סי' ז' ע"ש אפילו להכניס עצמו בהשק סכנה ע"ש אלא שכל ד' ששפטון דנה שגר על פעולתו חייב ראובן לתת לו אבל לא כל מה ששקק עמו כי אנוס וכמו שהכתתי לעיל ועל מה שטען שזעמן שהוא מכסיד בזה הענין שהיוס אז למחר וכו' ואין דרך לשאול זו אין טענה דא"כ מאי פריך דב פפא לאביי מההיא דמעבורת דשאר בשלמא מעבורת אינו מפסיד כלל מש"ה יכול מעטה אבל בחליצה שמתמיד כל מה שיש לה וגם הנמרה למא לא מחלק בזה וק"כ אלא ודאי שזה ליתא בשלמא הפסד שהוא מפסיד באתה שעה עצמו שהוא עושה דמעטהבגנון שכי' עמוק במלאכתו ונטל ממנו וכו' והיה שם שכלאכתו היה מרויח הרבה כמו סיפא דההיא דמעבורת דהביא צהנול חייב לתת לו כל שכרו ע"ש דאשר הפסדתני כוונתו בזה ד' דומה לרישא אין לו אלא שכר הראוי לתת כיון דהאתה שעבד לא היה עמוק במלאכה ואפילו על נד שסיפק ד' ע"ה הביאו בעטובת דשייכי לכתוב בו יקין פי"ב ב"ו ז"ל עכ"ל מראה לי דהאומר לאתן

אשרניס

ותשובת ראש יוסף

שדכנים אני אתן לך כן וכך שפלוני ידוונ את לבתו לי וכו' אבל אם השדכן אומנותו בכך וכו' שחל ראוי זה לדמותו לסיכא
 לנדיד האולה וכו' דנראה כפי זה שכיון שהיה יכול להיות שהשדכן ירויח ממקו' אחר וכו' חייב ליפן כל מה שלדר עכ' זאינו דומה
 הא בכאן אין אמונתו בכך דהא פס השם אין לו הכירות כלל ואפי' זה אינו יכול לומר שאמונתו שידבר לבני דהא הוא עגמו
 אחר שאם היום אינו אחר וכו' דומה זה לרישא שאחר רבינו זאיר לאותן שדכני' וכו' דאין לו אלא שכלו ועוד טענה אחרת
 דאינו יכול לומר אמונתי בכך דהא השם אינו עומד כל ימיו אלא שזה אחד או שתיים ואין לו משלם כלל אחר כך עד שיעבור
 איוה זמן ח"כ אינו יכול לומר אמונתי בכדומה שטען ראובן כשדבר לוי עם השם השיבו השם שכן היה דעתו ומלא מהדבר
 נעשה מחליו וזו אינה טענה וראי עפ' הגזל כתרם בהפי' דמטף נהר חמורו וחמור חבירו וכו' אחר ליה מן שמי' רחישו עלי' ומפן
 לו כל מה שדבר וכו' ח"כ הג' דגמי' אעפ"י שהי' אפשר שיעשה מחליו כל זמן ששעה שמעון של יחשו הנראה לע"ד כתבתי :

נשאלתי

הגה

על ענין שזה תארו שרכקה וקנת ראובן
 בן-בנו נתן לראובן בשביל סיכי מעות
 פתובה דיוה בת בנו קנת בתו שהי' לה וקנת מן הבתי' מכרהלו
 ואחר שכא ראובן לריכ' וכו' מחלו הבתי' לשני אחים שמעון ולוי
 כפי מה שהשוו בכיהם ועתה טענת רבקה כי היא לא נתנו לו
 פתתי' אלא על תנאי שלא ימכרו ומביא עדים ועוד טענת בין שלא קיום תנאו המכירה בטלה וראובן אומר שלא היה תנאי
 בדבר ומרא' שטר המכיר' שלא נעש' שום תנאי ונס' העדי' אמרו שבעל פה נעש' התנאי ע"כ **תשובה** איבר' דכת' ח' מן
 הראשונים ונרא' כד' ז"ל סוכרים אעפ"י דבעדים אעפ"י שכתב ידן יונת' ממקום אחר או שיש מי שיבר' כתב ידן נאמרים לומר
 תנאי הי' דברי' ח"כ אלו עדים שאמרו תנאי הי' בדבר אעפ"י שהעד א' מהן החתום בשטר המכירה הוקנה בלתי תנאי
 הי' דברי' עכ' ונאמר כד' לא יוניאו הבתי' יחד האחים משום דכ' ד' דומה למה שכתב הרש"א בפי' הכי' הרב הגדול ח"ה סי' ת"ז
 ז"ל כתב הרש"א ז"ל ששט' על חייכו' המוכר טוען שהמכירה היתה על תנאי כך וכך והביא עדים שהיא בדבריו וכו' ודומה
 שם הרש"א בפי' דברי' הכת' שהיו אומרים לזכות את המוכר שאמר בתנאי הי' המכירה ולאוקי' השדה בידו דכיון דאיכא תרי ותרי
 שבשטר המכירה אומרים שהי' בלא תנאי ח"כ הויה פרי' לסייע ללוקח ושני עדים אומרים שהי' בתנאי פרי' להדי' תרי ולוקח
 השד' בחוקת המוכר והרש"א א' אומ' דאין דמיון עולה יפה דשא' הכא דלדברי' בולן לוקח ירד לשד' כדן והחזיק בו כמו שכתב
 בשטר המכיר' וכיון שכא' אינו דומה להי'א בכפונ' תרי ותרי כיכ' דהפ' כפי' דברי' שני עדים שאומרים קטנים הינו או פסולי
 עדות וכו' אומרים שבעל השטר שלא כדן ירד ח"כ ככ' דמי' כיון של דברי' כולן ראובן בן בנו של רבקה כדן ירד לאלו
 הבתי' וכיון שכן אוקי' הבתי' בחקתו כדן דהרש"א בפי' דאיכא דאיכא לעי' שג"ד אינו דומה חמש לכדן דהרש"א דדון
 דידי' הוא ששנים עדים שאמרו תנאי הי' אינו הם החותמים בשטר משום שהם שנים כעד שנים ולדברי' כולם כדן וזה מה
 צאק ולוקי' השדה בחוקתו עש"כ ככ' ד"א עין עדי' כשטר הוא אחד משני עדים שאמרו תנאי הי' בדבר וא"כ הוה לבי
 פני עדי' המכירה חד כנגד חד וליתו שאומר תנאי הי' יע' לו נ"כ אחד על פה דמשיע' נא"כ ה"ל תרי כנגד חד ואין דברי'
 של אחד במקום שנים וכיון שכן מכירת הוקי' מתבטלת כיון שלא קיים ראובן תנאו ע"כ כיון דאיכא רכב' מן הפוסקים
 סוכרים דאם כתב ידן ינא ממקום אחר אינו נאמרים לומר תנאי הי' דברי' ח"כ יאמר ראובן קים לי' כהני' ואין בלא אלא
 עד אחד שאמר תנאי וזה שחתם על השטר אינה נאמן ה"ל חד במקום שנים ואין דברי' של אחד במקום שנים וכיון שכן
 ישארו הבתי' ללוקחי' . זה כתבתי כפי מה שכתוב בשאלה שלא העי' העדים אלא תנאי הי' במכירת הוקי' אבל
 אח"כ אמרו לי שערות שרעידו אלו שני העדים הוא זה שאחר מכירת הוקי' לכן בנו כשו שכתוב בשטר המכירה חזר ראובן
 והקנה לה כל הבתים שיאללה הפירו' כל ימי חייה וזה הכל היה המכיר' סוקל' לראובן ומכירת הראובן לזקינה הכל ביום אחד ומכר
 עדות וז' רוצים להוציא הבתים מיד הלוקחות כדן בעלמא מי שמכר דבר שאינו שלו דהא בעל השדה טורף את שלו
 ואלקח יהיה דינו עם העווכר ונראה לי דבעדות כזה אין מוציאן הבתים מיד הלוקחות וראיה לזה מהא דאמרינן בפ' חוקת
 דף מ"א שלשה לקוחות הן מנטרפין אחר רב וכולן בשטר ופירש רמב"ם וכולן בשטר שדה שיש עדים שכי' של ראובן
 של הימים והחזיק בה שמעון כי טוען שקנאה מראובן ואח"כ עברה שמעון ללוי בשטר והחזיק בן שנה ואת' ראובן וקפי'

תשובת ראש יוסף

אמרתי וכו' עד ושמעון שאם באים מכחול לא היה לו לומר יותר מן' שנים מטורפי הליקוחות ויפסיד ראובן וכיון דבשטר לקחו העדי השטר מפקי לקלא וכמו שפי' בסמוך שטר אית לי' קלא וכו' הפולה שזה דעדי בלא שטר לית לי' קלא זפריך בגמ' - הא אמר רב המוכר שדה בעדים גובה מנכסי משועבדים ומשני בשטר מפקי לקלא אמילא משא"כ בעדים והתם במה שאמר רב גובה מנכסים וכו' אינהו דלפי' דאנפשייהו וכו' פ"ט ש"ג ז"ל דומה משא"כ לקוחות ואעפ"י שהיה להם לחקור אם מכר שום שדה לאחר וכיון שלא חקרו הן אנפשייהו ויטרופ הזקנה זה לא אחרין אדרבה רבקה אפסידה במה שלא עשתה שטר על קנייתה והניח שטר מכירה ביד ראובן יאמרנו אלו הלקוחים כיון שלא שמענו שום קול שראובן חזר והקנה הבתים היה בתוקפו ששטר המכירה כידו היא אפסידה אנפשייהו . ועוד אפילו לרב המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים משום דאינהו אפסידו אנפשייהו דהי' להם לחקור אם מכר שום שדה לאחר אבל לא אמר רב דנריך מלוקח לחקור אם זה השדה שמכר לו אם מכרו לאחר לאחזוקי אינשי ברשעי לא מחיילא דהוא סבר אם יבא ב"ד לטרוף השדה הוא יפרע לו . ובכ"ד נמי לא הי' לאלו הלקוחות לחשוב שמה שמכר ראובן היה אינה שלו דאחזוקי אינשי ברשעי לא וכו' והזקניה היא דאפסידה אנפשייהו במה שלא עשתה שטר ויעוד טעם אחר שם הקשה בגמ' לרב ומי אמר רב הכי גובה מנכסי משועבדים והתנן וא"ת רב תנא ופליגי ודא רב ושמואל אמרי תרווייהו טולה על פה אינה גובה לא מן ביוקשים ולא מן הלקוחות ומשני מלוה אזכיביה קא דמיית וביני' בפרהסיא כי היכי דליבוק קלא ויקפנו לוקחים משא"כ מלוה א"כ בכ"ד דלא שייך זה הטעם דכשתן ראובן לזקנה אלו הבתים שיאכלו הפירות כל ימי חייה ודאי שלא הית' כוונתו שיקפנו עליו לוקחים . ועוד כפי הכראה הקנאה זו הוה מתנה ולא מכר ראובן לה הבתים כדי שיאכלו הפירות אלא במתנה אלו הבתים לפירושיהן והרי כתב ב"י אליבא דר"ח דמתנה אמרינן דבגיבועה יהיב וכיון שכן לא יכולין הלקוחות לידע . עוד טעם אחר ממה שכתב הכ"י וז"ל כתבו המפרשים ז"ל דהיינו דוקא כשטר מוכר בכ"ד וקודם שיגא משם כתבו לי טירפא משעת המכר דאי לא נטעון ללקוחות שפרעו דהא מלוה ע"פ היא ומה שלא טענו כן לזה הלוקח שטרעו השדה ממנו יהיה הטעם דמי שבא לטרוף ממנו לא הי' כ"ד יכולין לטעון בשבילו דא"כ שטרך בדידי מאי בפני זמתי"ה הלקוחות השניים יכולין לומר ללקוח ראשון שמה פירעך אבל כשהמלוה בא לטרוף מלוקח ראשון בשטר שבדיו אין יכולין שב"ד לומר שמה פירעך ובכ"ד נמי כיון שהקנאות ראובן לזקנה לא הי' בשטר אמרינן שמה אחר שהקנה ראובן לזקניה אלו הבתים חזר ראובן וקנאן ממנה כל זכות שהי' לה ועל כן מכר ראובן אלו הבתים לשמעון ולוי ומאי דאמרינן בעלמא המוכר שדה לחבירו ונמא שאינו שלו וכו' מיידי שיש ראוי' בדאמרינן בעלמא . ועוד כראה לי דבין שיהי' הקנאות ראובן לזקנה במכר בין במתנה הדין עם הלקוחות מהא דאמרינן בפ' גט פשיט אמר להו רבה בר שילא להכך דכתבי שטר אקנייתא אי ידעיתו יומא דקנייתו בי כתבו ואי לא כתבו יומא דקנייתו ופי' רשב"ש ז"ל אקנייתא שטר מכר או מתנה שאין בהן אחריות ולא אתי למטרוף מלוקחית וכו' אבל אי המתנה או העברה בי' בהם אחריות או לא יכתבו מיוכ הקנין אעפ"י שזוכרים יום הקנין מפני שאפשר שמכר אחר יום הקנין והלקוחות לא שמעו ולא ידעו במכירה או מתנה וכו' א"כ משמע שאם אחד מכר או נתן בעדים בלא שטר ואח"כ מכרו לאחר אינו מן הדין שיבא לוקח ראשון וכו' ובהנהות מיימון פ' כ"ג מהי' מלוה ולוה כתבו שרי"ג ז"ל נ"כ מפרש כמו רשב"ש וכי וזאיבא רי"ב ז"ל ורשב"ש ולבביתם יוצא הדין שכתבתי אעפ"י שאר הפוקקים אינן כ' בדים הכי וכו' אפילו בשטר מכר או נתנה שיש בהן אחריות כותבין מיוט הכתיבה וס"ל כיון דיש קנין הקנין יש לו קול - ואעפ"י שלא נכתב השטר וכו' וכפי הכתם כל לוקח אחר שלקח בעדים וקנין הוא דלכסיד אנפשייהו עכ"ל נכ"ד יאמרנו אלו הלקוחות קים לן כרשב"ש וריב"א ועוד אני אומר דהכילו לפוקקים אחרים הדין עם הלקוחות דמה שאמרו דהקנין יש לו קול היינו דוקא לכתוב השטר אם זוכרים זמן הקנין אבל כל זמן שלא כתבו השטר ובא לנדות מהלקוחות לא יטרוף דלא אמרו שתם קנין לכתובה עומד וכשיכתבו את השטר אז יטרוף מן הלקוחות מוזמן בקנין אבל כל זמן שלא כתבו את השטר ובא לטרוף מן הלקוחות שלקחו אחר הקנין לא יכול לטרוף וכן כתב ב"י בשכ"ר ז"ל אם שטר קנין הוא אפילו לא חתמו אלא לאחר זמן מרובה כשר לכתוב מיום שקנו וכו' אבל כשלא נכתב הקנין אינה גובה מנכסים משועבדים דהא בטיל קליה שא לך כדריא ונדולה חזו . כתב הרשב"א סי' א' וע"ג . והביאו הטח"ה סי' ל"ט וז"ל כתב הרשב"א העדי' אינן צריכין להיות מומונים וכו' ואעפ"י שראו שקנו ממנו ולא יידי' שאפילו תוך זמנו נאמן לומר

ערעתי

י

תשובת ראש יוסף

פרעתי משום דדיע טענתו של מלכו כשלא הוציא השטר אבל אינין עם קנין תוך זמנו אימי כאלו הדי בהדיא כגון
שלא כתב השטר גרוע הוא יותר ומי שלא הי' קנין ואעפ"י שלשון כ"י יש לפרשו כענין אחר מ"ש מה שכתבתי עיקר זמנו
שכתב הרב"י בשם בעל התרומות בס"י הנו"ש שהי' ק"ף וסמכ"ס והל"ה וכו' הני כמי באופן שכתבתי א"כ ככ"ד נתי
כיון שאין בידו שטר הרע כמו של קנין ואחריהן לה וודאי כתשורה עם ראובן ואם"ה חקר ראובן הבתים וזרחה לי
שים להביא ראיה אפילו אם המכירה היתה בשטר או במתנה עכ"ל הדין עם הלקוחות וזרחה לזה מה שהביא בס"י בטור
ח"מ ג' ק"א ו"ל כתב בעל התרומות בשער ס"ה בשטר גובה מכשוי משועבדים פ"י בשטר שזמנו לו שראו שלוח
ימנו או שארדו בפניהם וכו' ויש אומרים דוקא שראו שלוח בפניהם ה"ל לא ראו אעפ"י שהיה מלוה בשטר וכו' ע"ש א"כ לפי
היש אומרים כל זמן שלא בעדו העדים שכתביהם ענה המעות לא יטה"ף דאחריהן עש"ה הורה לו כדי לחוב לאחריהם
סיק"א ח"כ ופ"כ ימא בעה שמורה ראובן לוקמה היא כול לחוב לאלו הלקוחות שלקחו אחר כך וכ"ס במתנה ועוד כרחה
דזה דומה למה שכתב הרא"ש הביאה בעל הטורים בח"ה סי' ג"ט ו"ל תשובה לא"ה הרא"ש ו"ל וישן אשר ראיתי מקנא
אגס"ס שכותבים נכסיהם לאחריהם וכו' וכנ"ד ג"כ כיון שראובן הקנה לה הבתים ואחר כך חקר אותה לאחרי' מראי שכוונתו
הי' כדי לאחד ממון הלקוחים ואף על פי שתשובה הרא"ש היא היבא שמתן כל נכסיו דה"ל כליכא ערמה הדי הכיז לבעל חוב
אבל כנ"ד כיון שאותו הבתים עמנו מה שמכר וכו' ודאי ערמה הוא זה ועל המכירה לחקור וזהו דין אמת ושעפתי עי
שאמר רכיון שאלו העדים פועלין שחור ראובן והקנה הבתים לרבקה מצידים שבאותו יום עמנו הדי ראובן והקנה לה
הבתים ואזר מאלו העדים החותמים אלוהו העד אינו כאין משים דלא איתי ע"פ ועירע שטרא וסביא ראיה עמה שכתב
הריטב"א הביאו הב"ה סי' ע"ו ו"ל כתב הריטב"א בתשובה על מה שטוענת לאה שאין השטר ראיה וכו' עד והעדים
אינן ראשים ללא אפי על פה ומרע לשטרא וסכא ככ"ד כמי לא איתי על פה במה שאמר שחור והקנה ראובן לרבקה ומרע
שטר מכירת רבקה לראובן כרחה שאין מכאן ראיה כלל אלא דכשלא מדון דהריטב"א כיון שהיא תכאי שמעידן העדים
שהי' בתכאי אשר שהי' קודם המכירה ואפשר שהי' אחר המכירה וכשטרות אין הוכחה לזה מהן כחתם תחילה כהא קאמר
הריטב"א דאין הדין כאלו לומר אינה מהן כחתם תחילה אבל כאן ככ"ד יש הוכחה שראובן לקח תחילה מהוקנה"ל
ועוד כרחה לראובן דשכתב הריטב"א אינה טענה מהא דאחריהן כפ' חוקת טאכתי פלא לפי וכו' רב הוצא לטעמיה דאמר
תלוה וזכין וזכייה וזכי וכו' איכיהא אחר רב כחמן וכו' ומשני ה"ל לא איתי על פה ומרע לשטרא ע"פ אבל בשטר
איתי' שטרא ומרע לשטרא ואל"כ הדין כדון של הריטב"א כיון שיש שטר על התכאי ועדים חתומים בוויש שטר על המכר
ואותם עדים חתומים למה לא היו העדים נאמנים לומר ששטר התכאי כעשה קודם שטר המכירה כמו האי דאחריהן בנע'
דעדים נאמנים לומר דשטר המודעא נעשה קודם שטר המכירה דלא אחריהן כה"ל לא איתי ע"פ ומכטל השטר וכו'
דאין הדין דומה להריטב"א דהתם כשאזרו שטר התכאי נעשה קודם מרעי לשטר המכירה אבל כהא ככ"ד שאומרים
העדים שחור ראובן והקנה לה אותן וכו' לא מש"ק מרעי לשטרא של מכירת הקונה דשטר יפה ודומה זה למה שאמרת
שם העוסקים שאם אומרים העדים שהשטר פירע דנאמנים משום דלא ארעי לשטר כלל ונס מילי דאחריהן בשני
שט"מ היוצא ביום אחר אחריהן שורה או יחלוקו לא הוי הטעם משום דאין נאמנים העדים אלא אפילו אם יהיה
נאמנים עכ"ל אינו מועיל דכיון דלא כתבין מעות אין בהם דין קדמה כיון שליכא הוכחה בשטרות אבל לדבר שיועיל
פרותם נאמנים וזהו כתב הטור בח"ה סי' ר"מ ו"ל ב' שטרות היוצא ביום אחר על שדה אחת וכו' ואיני ידוע למי
צ"ב תחילה אחריהן שורה דליי וכו' ונס בסתם כתב דאם שטרי הקנאה הן העדים נאמנים לומר למי הקנה תחילה וכו'
א"כ משמע מהאזר אינו ידוע כחמה תחילה משמע דאם יאמרו העדי' למי נחסר תחילה דנאמני' ואעפ"י שכתב הרב"י ו"ל ונס
שא' ודכינו ואינו ידוע למי נחסר תחילה היינו וכו' דאם נחסרי לשניהם ביום אחד אפילו ידוע שנחסר לזה בבוקר ולזה בערב
אין בהם דין של קדמיה ובראית' צ"ב הנו' אימיה דדמי בה תחא כתבינה לנכסי לדמי נפרא וכו' ואני פתיל על הרב"ל דאין
זו ראי' כלל דדאי דאחריהן כהאי נעשה דאין בהם דין קדמיה היינו משום כתיבה לבד דהכי קאמר בפ"י בנכר
ולא עיקר באורתא אבל לא מסר לשום אחד מהם השטר קודם מכירתו ע"ה אין דין קדמיה וזהו מודיק לשון הטור
במסכת תלמודין פ"ה על הרמ"ב וכן כתב הרא"ש וכו' כביא ארבע בסתם משמע דס"ל דאם ידעו העדים למי

תשובת ראש יוסף

מאמר תחילה אפילו שיה' ביום אחד שיתעיל עוזמן וגם בנטרו הקנאה כתב כנור ז"ל דאם בעדים התומים בנטר כאחר
 דעושיין ע"פ פדותן משמע דכל שיכא דגריכיין לידע איזה מהם מוקדם דמכיין אהם ונאמנין לומר זה נחתם ראשונה וא"כ
 בהאי גזון דביע"ב כיון דגריכיין לידע איזה נכתב ראשונה למע אינם באמיני כל זכר ראיתי להקדק בזה התשובה ע"כ ה
שאלה - ראובן פ'אפטורופוב של יתומים שמעון וכשהנדלו היתומים החזיר להם ראובן נכסי עובין שמעון
 אביהם והחזיר להם בעתך הנכסים שטרי חובות ועבשיו באו היתומים לנבות ובנטר אחד מהם לא
 ה'בן'באמנות ותבעו היתומים לאותו שטר והשיב הלואה שכבר פרע לאפטורופוב ואומר שיכא האפטורופוב וישבע שלא פרעתי
 לו כדן שטר שאין בו באמנות ואפרע והאפטורופוב אינו שהלך למרחקים והיתומים אומרים אכ אמת שפרעה למע לא לקחת
 השטר יורנו כדין עם פי :

תשובה

איברא דלכאורה נראה הדין עם שמעון כיון שעתך הדין אם היה עלוה ולוה לא היה יכול לפרע אלא
 בשבועה א"כ כב"ד כיון שאינו יכול לשבע הדין נותן שלא יטול כלום וכד עיינין בה שפיר אשכחן
 דאינו יכול שמעון הלוה ליפטור את עצמו בשום נד ואופן והראיה ממה שיטכנו במתניתין פ'כל הנשבעין וכן היתומים לא
 יפרעו אלא בשבועה וקאמר בנמרא עמאן אלימא עלוה השתא אבוהון שקיל בלא שבועה וכו' ומשני ה"ק וכן היתומים מן
 היתומים וכו' נראה משם דאם היה הלוה קיים הי' נוטלין היתומים שלא בשבועה וזה כשלא וכו' אבל בשמעון ליטבעו לי'ודאי
 דיטבעו משום דאם היה אביהם קיים הי' נשבע אינהו וכו' כמו שכתב ה"פ י"ז וכן הריף וכן רבינו אחיי וא"כ כב"ד אם טענת
 שמעון היה טענה שם נמי נאמר יכול הלוה לומר או יבא אביכם וישבע או אני איני כורע ועבשיו שאינו שכבר נש אין אני
 כורע אלא מדקאמר שפרעין טענה זו איני טענה עוד נראה לי להביא ראיה ממה שכתב הטור ס"ס ו' סעי' י"ד שכתב וז"ל
 לוקח שקנה מהמלוה וכו' וכן נמי אם הלוה טוען שהוא פרוע ואין בו באמנות וכו' עד ואם איני רונה וכו' משמע דהעם שלא
 יגבה הלוקח השטר ויפסיד מפני שלא רנה המוכר לשבע מאחר שהיא קיים אבל אם היה המוכר שם לא יבסיד הלוקח משום
 דכיו ולא אמרינן כיון שאם היה המוכר כאן היה צריך לשבע עבשיו שאינו והלוקח אינו יכול לשבע יבסיד ועייין במהרי"קא בזה
 בס' שמביא בשם הס"ט בשם הרמ"ב וסיכוו אין לומר בזה וכו' כל זה נראה דפשוט ואין עמאן דפליג אבל אי איכא לא סתפוקי
 בהאי דינא הוא זה אם הי' האפטורופוב לפנינו ואינו רונה לישבע או אומר שהשטר פרוע יש להסתפק אם הי' נאמן לכפסיד
 היתומים והנה זה שכתבתי בסוף שזכרתי מהרי"קא כתב אח"כ וז"ל ואפילו אם בא המוכר והודה שפרעו אינו נאמן שאם
 יש לו יחזיר מעותיו שנטל ואי אין לו חוששין לקנייתו ומקום שכתב לאמרים אינו נאמן וכו' דין המוכר ודין האפטורופוב שזה
 דהמוכר כיון בהודאתו בלא תניית מעות שאין ליגז' אינו נאמן מצני חשש קנייתו גם באפטורופוס כן כיון שבהודאתו אין לו
 עבדיה שאינו חייב לפי וע לירשי' כלום תישינן לקנייתו וכו' ש באפטורופוס כבר נסתלק מהמזכר אפי"ל שלא חקר שטרוא לא
 שהוא בידו אמרינן אינו נאמן לומר שהוא פרוע כדאיתא בכתובות פ'האשה שנתארסלה כיון שהוא חב לאמרים דקאמר אביי
 לעולם דקאמר מלוה ע"ש א"כ ק"ו כשאפטורופוס נסתלק הרי הוא כשאר בני אדם וא"פ כיון שינא באפטורופוס הרי הוא בעד
 אחד ומחייב לירשים שבועה דאורייתא וכן איכס יכולין לשבע ומפסידין זה אינו דלא אמרינן הכי אלא בבעל דבר עמונו וייל
 בטר טעמי' אבל היורש לא כ"ל לידע וראי' מה שכתב הטור בח"ה ס"ע"ה סעי' י"ט וז"ל והא אמרינן כשהשיב כתבע וכו' וכן
 כתב הר"ר יהודה ברגיבוי' וכו' אפי"ל מעד א' מעיד עליו שלוח אין עליו שבועה וכו' ואלו לא דהר"ש פטור אפילו משבועה א"כ
 ככ"ד נמי כיון דירשי' שמעון לא היה להם לידע אם פרוע שטרן אם לא לא אמרינן שתוך שאינן יכולים וכו' אלא יביא ראיה
 הלוה שפרע או יפרע ועוד יש להביא ראיה שאעפ"י שיש א' מעד שמעיד ששטר זה פרוע כיון דהירש אינו יודע וכו' פ'כל
 הנשבעין איקלע רב נחמן לסוריא וכו' אמרו לי' ליתי מר ונעקרה להא דרב וכו' ופירש"י בד"ה דבגדלא לנסיף עלה שלא נלמד
 שמנו למקום אחד וכו' ומפירש תלמודא כגון הפונם שטרו וכביאו הטור ח"ה ס"ק"א וז"ל ודוקא בזאת השבועה שהיה לו לשבע
 וכו' ע"ד יורשים נשבעים שבועה שלא פקדנו אבא ונוטלין הרי איתא רואה שאעפ"י שעד אחד מעיד שהשטר פרוע ואם היה
 העלוה קיים הי' צריך שבועה עכ"ו היורש נוטל ולא אמרינן וכו' וגם לא אמרינן בשבועה דעד אין אדם מוריש שבועה
 לכניו אלא היורש נוטל בשבועות היורשין א"כ כב"ד אם הי' האפטורופוב פדין באפטורופוס ויהיה עד א' מעיד שקרא פרוע הי'
 צריך האפטורופוב וכו' שהוא במקום אבי היתומים ועבשין שאין האפטורופוב כאן ואם הוא כאן כבר ינא מהאפטורופוב ויהי קרא

תשובת ראש יוסף

כאדם א' דעלמא מעיד שהשטר פרוט דלא אמרינן מתוך אלא היו רשעים שבצעין שבוע' היסת שאין יודעין ששטר זה פרוט ונכיס גמרא ומה שיש לעיין בזה שגראה מן הנמ' ומן הפוסקים דלא אמרינן דאין אדם מוריש שבועה לבניו אלא הכא ליפרע מכבשי יתומים ומת מלוה ונאין יורשי מלוה לפרע מכבשי יתמי לזה הוא אמרינן כיון שאם היה אביהם קיים לא היה מוטל אלא כשבועה אין אדם מוריש ממון זה לבניו אלא בשאר שבועות כגון הפונס וכיוצא בו אמרינן אדם וכו' בדמוכח שבועה שהכא נ' לעיל הכו ע"כ דלא מוקף והטור שהבאיתי לעיל ותימא דכל זה היך עמה שכתב הראש שתשובה כלל ס"ח סי' נ"ג הכא ד' הבי' ט"ה סי' פ"ד ו"ל כתב הרא"ש בתשובה ג'ל יורשי ראובן מהונו או שטר על שמעון ועד א' מעיד שמת שמעון שאמר לראובן וכו' כיון שער א' מעיד שהוא פרוט אם היה המלוה קיים הי' נרץ שכתב ב' יתומים נ"כ לא ינבו דאין אדם מוריש ממון שהוא חייב כשבועה לבניו וגם הטור כמו בסי' ק"ח כתב ודוקא כזו שבועה וכו' לפיכך הפונס זכו ושבועת מי שבא ליפרע שלא בפניו וכו' וכן שבועת עד א' שגראה מכל דבריו שאין חולק בזה ברי הרא"ש אביו חולק לע"ד נ"ג . אצל גראה שיש לעיין כמה שכתבתי על תשובה זו בהנהגותי על הטור ועיין שם סי' ס"ז ועוד כדאש שיש להביא ראיה מה שכתב הטור בסי' קמ"ט שעיף ק"ח במס' הר"ר יהודה ברנבוכי ו"ל והיכא שמיכה ראובן את לוי אשתו ופוסם על בניו וכו' אשתו שה' לוי אפטרון החזיק מאד משדו' ראובן וכו' ולבסוף שגדל בראובן תבע אותו שדה ושמעון טען שקנה מראובן ואין לבן ראובן וכו' עד כגון שגפס' או שהלך לארצות הים ואפילו אם היה כאן והודה לדברי שמעון כבר נסתלק לוי מהאפטרופוס אינו כאמן אפשר שגפס' קנוניא והקכיס הוא ו"ל דכל הטענות שטען בן ראובן בן מה שטען בשאין האפטרופוס כאן בן מה שטען אם היה האפטרופוס כאן ומודה שכתב וכו' וכ"ל דמי הדין עם כורש הגראה לע"ד יוסף אשקאפה :

שאלה

כדלמדי למה שאלו מחמי שראובן הלך לחנותו של שמעון ליקח מענו שום דבר והנהיה בכיין הוקח חומה המעות ראובן לשמעון בשלמות כל מה שהתנו בניהם ובעד שהיה שמעון יורש המעות אם יש באלו המעות קצת רעות בדרך כל התגרים בא א' אדם מן השך שהוא ממונה על המנות והעליל ואמר שאלו המעות הן רעים שהם חדשים והער כזה שלא יוצאו בהוצאה ולקחם מיד שמעון והלך לו ועכשיו נתקוטטו ראובן ושמעון שעיין אומר כיון שפדין לא ראית אותן והי' בניהם וזוים לבנים חדשים שהילך להחליפם עדיין הם ברשותך וחייב אתה ליתן לי אחרים ואם לא תן לי מה שלקחתי יומכי וראובן אמר כיון שלקחת אתה המעות ומיד לקחם כבר ה' המעות ברשותך יורגו בדין עם מי ושכרך מן השמים

תשובה

דבר פשיט דהדין עם ראובן ופטור הוא לתת מעות אחרות וראי' מהא דאמרינן פ"ק דקדושי אמר ר' אלעזר התקדש ילי' במנה וכו' ונתן לה דינרי' דרי' ו' מקודשת וישליש וכו' מעיבי הקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה א' מהם לחזור אפילו בדינר האחרון יכולים לחזור ומשני דאמר במנה זו יבא מדקדשי סיפא מכלל וכו' עד פרושי קא מפרש הנה אתה רוצה דווקא במנה זו וכו' אבל במונה בתם ונתן לה המנה ומתא חסר או נחשת היא מקודשת ויחליף ולא אמרינן כמו שאמר הרא"ש דבמנה זה ה"א אפילו חסר דינר שיהיה מקודשת בענה זו בעות שהוא קאמ' והוי יותר חידוש כמה שאלו במנה שהינה מקודשת מבמנ' סתם דהא בנמ' קאמר הכא במאי עסקי דאמר מנה משמע דוקא שמים דאמר מנה זו וכו' ועוד דקאמר בנמ' דאי ס' דרש'א במנה סתם השת'א מנה סתם וכו' משמע דבמנה זה לא היה ב"כ חידוש כמו מנה סתם ואי' בדברי הרא"ש אינטריך לאשמעינן במנה זה משום דהא כמות שהו קאמר ויהי' מקודשת וק"ל א"כ משמע מהאי שנוי' וכן פסקו הרי"ף והרמ"ב ס' ז' ל' דבמנה סתם אפילו נתן לה חסר או גזושת מקודשת וישליש א"כ כן כיון שראובן כשהסבה ולקח משמעון בסך המעות ודאי שלא אמר במנה זה דאין דרך הסוחרים כך אלא מתכשרין בניהם בדין המעות . ועוד דאפילו דאיירי ב"כ ד' במנה זה עכ"ל דהן עם ראובן דהא ב"כ לא איירי במנה חסר א' דינר של כחשת אלא רעים שיוראים ע"י הדחק שהם וזוים חדשים ובמנה שיש בו דינר רע היוצא ע"י דהק קאמר בתוספת דהוי מקודשת ויחליף יכיון שלקחם האכס מרשות המוכר לקחם ופטור הלוקח מלתת מעות אחרות . ועוד דאי אומר לפני הפירוש שפירש רש"י אש' שהי' ל' במנה זה חסר דענר או דינר של נחשת עכ"ל ברשות המוכר קיימי דרש"י ו"ל פירש כיצד דאמר במנה זה ונמנה מנה חסר וכו' והיינו דהך אחר דגה אחד מהן לחזור וכו' משמע מדבריו כל זמן שאינם אמרינן וכו' אפילו בנמ' זה דהיא מקודשת א"כ ב"כ לא חזרו בהם לא המוכר ולא הלוקח קודם שאכס האכס ברשות המוכר כאנסו' לשנויי' דרב יאשי אומר מונה והולך שאני וכו' ויש חילוק בין מנה זה למנה סתם ולא הי' מנה והולך ומתא חסר מקודשת ב"כ דאיירי בדער

תשובת ראש יוסף

דפ כמו שכתבנו זק"ל ועוד דאמרינן בע' ה' ה' מקדש אשר רב המקדש במלכה אינה מקודשת זכו' ותסכרה א"ם ושזין במכר וכו'
 כנון שאמר התקדשי לי במנה ונענא חקר ע"ם כסיפא לה חילתא למיתבעיה ומ"ם לא כסיפא לה מילתא וכו' א"כ כנ"ד כתי
 אפילו שיהיה חקר או דע של בחשת המכר דהא לא כסיפא י. ועוד נראה לי דברשות המוכר הם אפילו לא ראה אותן מהא
 דאמרינן פ' מקות הכתים אמר רבא תלוה וזבן ולא אמרן אלא בשדה סתם וכדללא ארזי וזוי וכתב בכל ז"י ואפילו לא ראה
 בזוויס אם הם טובים או רעים ואי אמרינן בעלמא וכו' ושיין :

שאלה

ראובן ושמעון אחים שעת אביהן ולא חלקו אלא בשארנו בשתמו' וראובן הגדול היה הולך וכו' לזאת ולזאת
 במחורה חוץ לביר ושמעון נשאר בעיר בדי' לשאת ולתת בסחורות ששלח אחיו וגם הוא היה

שולח לאחיו ואלו האחים אוכלים ושותין ועפרנסין הן וכניהם וגמיהן מן האמנה ולא היה תקפידין כלל ובהמשך הזמן
 השתפלו' היה לראובן בת גדולה והשיאה ונתן לה חלק ר"ט וגם מלבושים טובים וגם בן אחד השא' והכליל הכדוני' וכל
 הסחורות לקם ראובן מן השתפות ובכל זה לא מיחה שמעון אלא אדרכה היה יותר מראובן והיה היום היו דברי ריבות בין
 האחים המכרים ורצו לחלקו ושמעון רונה ליטול מן האמנה קודם שיחלקו כל הכדוניא וכל הנאות שהיה לראובן ע"כ :

תשובה

שכימו חסרת בכורות פ' מעשר בהמה הארזין שותפין שחיבין בקולבין פטורים ממעשר בהמה וחייבין
 במעשר פטורין וכו' ע"ש פירש"י לעפ"י שזה שכתב רש"י הוא היסד סברת חכמים דאמרינן בפ"א

דעסקת שקלים דאי שקל על ידו ועל יד חבירו דלר"מ חייב בקולבנות ולחכמים אין חייב ללא הח' זה חייב שישה כלום לכ"ד
 יא"כ נמצא דכשחלקו לעפ"י שפזרו ונשתתפו כו' להו נשאר בני אדם וחייבין בקולבין אבל הם פטורין ממעשר כזו שאמרו
 דנמצא כדכתיב יבול אש' קנו בתפיסת הבית יהי פטור' ל"י יהי וכעב רש"י דהאי קנו לא שלקחו ביועו ונראה דכתב רש"י ז"ל
 בן משום דאי קנו במעו' איך קאמר דאם קנו בתפיסת הבית דהיה חייב הוי לוקח ולוקח פטור מן המעשר הלא ודאי דהאי
 לא קנו דאמר וכו' וקאמר דאעפ"י שהן שותפין בהכי בהמות כל זמן שלא חלקו אינן קוראין שותפין אלא עד דאין חביהם קיים
 וחייבין לעשר ופטורין מן הקולבין דהוי כמו שנתן חביהם הסלע בשביל שבי כו' א"כ בין שכל תפיסת הבית והחמון לא
 כפי' מחזקת אביהם עד שיחליקו א"כ כל מה שחלבו לחביו הם וכניהם ונשיהם הוה החמון בחזקת אביהם בזמן הוה כאלו
 ואביהם הויה יעבדו כשחלקו הוה גאלו חת אביהם ואין יכול שמעון לומר לו כן וזה פשוט אעפ"י שהרמ"ב ז"ל פירש
 עתה יק' דא"פ אחר כחו שתראה ודבריו בפ"ג מה ערבין ופ"ג מה שקלים השיג עליו הרא"ב בד"ע ש"ש יש עוד דאיה מהאי
 דאמרינן בה"ק פ"א אמר עולה וכו' הארזין שחלקו מה שעליהן שמין וכו' ופירש הרב בעל כ"י נז"ל שמין מה שעליהן מה שקנו
 ומתפישת בבית לאחר ייטת אביהן ועדין לא כלו שמין אותן כמו שהם מוויין פתה וטעמא דמילתא דכי שתקו כל חד לחברי'
 ליהו משום דמחלה ליה אלא אדעת' שה' בשאלה דכבר הא קא אכתפ' ולמחר תפשינא ושא"כ אם בלו כבר ודאי מחיל
 יודעתין וואזני יכול לומר דסברת למחר אטל החלק בשחלקו א"כ אפילו בלו או בעבד גמי כימא למחר תבשיא א"ו דלא
 יכול לומר כך הלא דהם יחלקו מה שהוה בעין ואפשר דטעמו של הרב הוא גמו דכתבתי לעיל דהוי כאלו עכשוו מת אביהם
 אבל הרא"ש כתב וז"ל האחים שחלקו וכו' אבל הם באדנו או בלו אין מכין מחלקו דמעיקרא וחלה אהדרי בכי האי גונא שלא
 יודקדקוה על זה אלא בדבר הכראה לעינים אבל בדברי הרא"ש אלו יש לדקדק נראה דבריו סותרות שהרי כתב בתשובה
 דהביאו הטור בכו' ה' סי' קע"ז וז"ל שאלה לא א"ה א"ש ז"ל ראובן ושמעון שהיו שותפין ונשכה ראובן ופדאה שמעון מן האמנה
 ונעתו ראובן ושמעון וכו' ונשותיהן לחלוק ותבעת' אלמנת שמעון בשיעור פדיון שנטל ראובן מן האמנה וכו' ואעפ"י שלא
 עבד שמעון כל ימיו בשביל זה לא מחיל כי דעה להמתין עד שעת החלוקה . והייתי רונה לחלק לאחין השתופין לשאר
 שתופין דעלמא וליתא חדא דהר"ב מביא זאת בתשובה וכתב בזה הלשון ראובן ושמעון שהי' אחים ושתופין ועוד דהטור בתב
 בפ"ל דאין חילוק בין אחין השותפין לשאר שתופין ונראה לי שבדמה שכתב הר"ש דאין יכול לומר שאח זה ששתקתי לא מפני
 שמחלתי אלא עד שנחלוק מפניי כאחד עשה מה שרצה לעשות אין שום אדם דואה' גלוקתי מכנסיו והוא שותק ומדלא מיחה
 ודאי שמחל משא"כ בשאלה שנשאל דהמעו' מה צבתן כי על כרחו וכיון שכן לא אמרינן שמחל זה נראה לי שיש דברי הרא"ש
 כדי שלא יהא דבריו סותרות ואין לחלוק ממון הרב למעט דהא הוא כתב בפירושו מה ששתק משום שצדקה להמתין עד
 שחלוק : ויש עוד דאיה לל' דחמה שכתב הרב בעל ג"י בשם הרמ"ב שם זה שכל במיבס' ובנותיהן אין שוין כתב הרמ"ב

תשובת ראש יוסף

טעם הוא משום מצי אחר ליה וכו' דהא איהו גופיה לית ליה זכות בגוייהו כדתיבן המקדש וכו' משמע מדבר הרמ"ה דכל ית
ש"ס יקדש אחד מן הארץ ככסיו לא יכנסו אלו הדברים מפני שאין לו כח ור' ות' מן ארץ הארץ האחר יכול לומר לו אני אטול
מן הארץ כנגד מה שבטלתי ומדברי הרמ"ה ז"ל כראה אפילו בגדי שבת וי"ט אין ש' אין כיון שאין לו רשות להקדישן וכל ד' כצי
ודאי שאם הקדיש ראובן כל ככסיו שזה שנתן לחתנו אינו הקדש כיון שאין לו רשות באותו עתון וכיון שכן אין אצלו נוטל עין
הארץ אלא סולקים מה שהוא בעין ועוד ראיה מאי דכתב הר"ף ומכאן חול שצ"עין היבא דיהב חד מן הארץ עתה
אחר מתפישה הבית וחזו האחים דכזה מחילה מדשקין וא"כ ה"כ ככ"ד הלע"ד כעכתי :

עשונה מוכנת השאלה

תשובה

נרמין כפ' השוכר את האומנין על השתכיתן השוכר את האומנין והטעם וא"ו ואיבעית אימא האי תנא
עבא חורבתי הטעם קרי ליה דתנא וכו' עד כ"ד דא שלא התחילו במלאכה אבל כפיילו שמין להם ש
דעשו וכתב הטור בס' ש"ל"ג כ"ד א' שלא התחילו להלכה"ה יכול לחזור וכו' ע"ש ומפורש מזה כת' הרמ"ה בכלל מאה וארבעה ע"ל
שאלת מי ששכר מלמד לבנו ללמוד שנה אחת וכתב שנה מצא אחר חשוב עמו אם יש להנאי מן הראשון דע כיון ששכרו לזמן
קצוב והנחיל מלאכתו אינו יכול להוציא תוך זמנו כיון שאינו פושע במצינו למידן מדבריו אלו שהשכיר כל זמן שהתחיל
במלאכתו אעפ"י שהוא יכול לחזור בו וכפי זה כראה דיש דיקדוק על דברי הרמ"ה שכתב בכלל י"ו ס' ו' על רחל שכתב
מעוברת מראובן וכי' וילדה ונתן הוא התיבוק למניקת והלך הוא לעיר אחרת וכשאם אשה והיא השכירה פגמה להיות מניק'
לב"ה וכו' ועברו מזה ח' אלו ט' חדשין והמניקת משכת ידה מלהניקו מפני שהלך אביו לעיר אחרת ואין מי שיפרענה וכו' ד'
אומרים היא יניקה והיא אומרת שאינה יכולה מפני שהיא משעבדת לב"ה ופסק הרמ"ה שם דהרין עם אביו התיבוק כי היא
שעבדה את עמה להניקו וכו' כראה מדבריו דאם היתה רוצה לחזור שאינה יכולה וקשה הא הוור רב פועל בחצי היום וכו'
ופראה לומר אחד מתרתי או שאחר כן הר"ש משום שכר קבל כל השכירות שהי' מניע לה עד הזמן וחולק על מה שכתב
מהר"ק הביאו מהרי"ק בס' ש"ל"ג נ"ו ל' כתב מהר"ק פועל יכול לחזור אפילו בחצי היום אפי' קבל כבר דמי באכירות ואין
במעו' בידו לשלם לב"ה אפ"ה יכול לחזור או לאחר דמיירי שלקח החקת קנין וכיון שכן אינה יכולה לחזור דס"ל להר"ש
כמו שכתב הר"ש בא' בתשובותיו דלא אמרו שפועל יכול לחזור אלא במקנין לטפוי' מלפא אתא והביאו
מהר"ק בס' ה"ג וכיוצא בזה מצינו בדברי רש"י בא' ז"ל בתשובותיו סימן ערמנו"ל שם עוד השיב
ראובן שכר מלמד ללמוד בנו וכן חבירו והודה לו חבירו לפרוע חלקו ואחר כך בחצי הזמן קם חבירו ושכר אחר והשיב דמי
לפרוע לראשון כדתיבא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראו בשל חבירו ניתן לו שכרו משלם וחזור ונטול ע"ה מה שהתנס
פמו וכו' דומה קצת לדברי הרש"י ויותר חיוב יש לשמעון לשלם ללוי אעפ"י שראובן השכיר ללוי כשכילו וכשכיל שמעון
כדון דהרש"י מ"ה שם היינו טעמא משום דלא נמצא חבירו בזמן שהשכיר עמו אבל כ"ד נס שמעון נמצא כשהשכיר
ראובן ללוי לכך שניהם חייבם ודינו דהרש"י בא' הוא אפילו בטל העלמד ולא למד את בן חבירו עכ"ו צריך לפרוע לו כל
שכרו משלם וכ"ש כ"ד שלא בטל לוי ממלאכתו כלל דהא מורשה הוא מפאת ראובן ונס שכיר בשכילו וצריך לפרוע על
הצטון דידיו' וכן לזה כתב הרש"י א' בש"א ח"א וקנ"א ולעבין פרעון דעלוי בראית כ"ד א"ס המלמד היה כהנה בלימודו
יותר מהיות בטל נוטל שכרו משלם ולי כראה דאפילו אין כהנה יותר אלא אעפ"י שאינו כהנה אלא בהיות בטל ונתן לו
שכרו משלם דצריך שיהי' כהנה יותר מהבטלה וועסקת הלימוד וכמו שכתבתי בן כתוב באותו תשובה שהצאתי ו"ל שם
שהי' טרחו בלימודו בהיותו בטל ונתן לו שכרו משלם וא"ס לאו אלא דיש לו הנאה יותר כשהוא בטל מהיות טורח בלימודו
נותן שכרו כפועל בטל של אותו מלאכה וכפיו' אפ"ה כ"ד יהי' הדין כפי ראיות כ"ד מ"ה כראה דלא שייך לומר כפועל
בטל לפי שהוא עבין משא ומתן ומשתמא כל אדם רוצה לישא וליתן יותר מהיות בטל ומש"ה לא הוצרך בשום מקום
בצנין משא ומתן כפועל בטל אלא דווקא בעבודה ומלאכה וכו' ודאי כל אדם רוצה להיות בטל מעשות מלאכה א"ס לא
באובלסי דמחזא דהיכידלא עבדי מלשא והי' דכראה ליד' ע"ה יש לדמותם לאובלסי דמחזא דודאי אין כהנים הכבדטל וית'
מעסיקת התורה והכי כתב הרב בעל כ"י בריש האומנין וכן כתוב במרדכי שם אלא שמדברי הרמ"ה בא' ז"ל דהשוה עבין
בלימוד לעבין מלאכה אחרת מראה דהדין עמו ויש לחלק בין הלימוד שלומדים לעצמם ללימוד שלומדים עם התלמידים

תשובת ראש יוסף

כח

א"ל אלא שהיא תלכת שמים עש"ה תלה הרשב"א הדבר בראיתו ב"ד גם כראה ב"ד לא שייך לומר מזה אדם רונה להיות בטל וכו' משום דאם יבטל ימי נקרא פגשע לראובן מכל מה שכתבנו לראיה דאין ב"ה יכול לחזור בו כשהוא שכרו לזמן זמין במדכי רש"פ האותנים וכו' אעפ"י שלא קבעוין דומה זה לפעם שכתב הרשב"ם ז"ל פ"ד מהי' שלוחין ושותפין ז"ל שם המתן העות לחזירו לילך למקום פלוני לתת סחורה או לישב בחנות שזה כמי שקבע וזן הוא ואינו יכול להחזיר זכו' וכו' דמי כיון שראובן ושמעון הוציאו העשות ועל זה שכרו ללוי וודאי אינם יכולין לחזור בהם עד שיגמר הכסף ולא יבטיח לגעת הרשב"ם וסיפתו ז"ל דהם סוכרים דשפין לזמן קצוב אין אחד מהם יכולין לחזור עד שיכלה הזמן אלא אפילו לדעת התוספו' ודרא"ש דסוכרים דיוכלין לחזור ע"מ ב"ד אינם יכולים לחזור דשותפין מה שיכולו לחזור הייב עשעם דהם כפועלים זה לזה וקמ"ל דפופל אפי' בחצי חמס יכול לחזור אבל ב"ה אינו יכול לחזור ובכ"ד ראובן ושמעון דין ב"ה יש להם לנכי לוי השכיר ואין א' מהם יכול לקלקן עד שיגמור הענין וכ"ש כששפן אינו רונה לבטל השתבות אלא רק לסלק ללוי ולוי הוה שכיר ולא קבלן . וכן כתב המדכי בשם רבינו יואל ומה ש שטען ששפן שהוא לא היה נריך ללוי כלל כי אם בעבור ההבט ראובן נתרצה וא"כ די שנה אחד שנתרצה אבל שנים הבאות אחרי כן אינו רונה לפרוע שאם נתעכב בעבור ראובן ישלם זה אינו דנתנא לכי דבריו ששכירות לוי היה כל וזן שיהי' כל הסחורות בעין והקפות שזריבין להשתדל לנכות אלא שאמר בשביל תופלת ראובן הוא מה לנו בזה הא הדעתא דהכי כזית מעיקרא דאעפ"י שיהי' שכירות לוי בשביל תופלת ראובן עכ"ו נתחייב בשכירות לוי ועוד מלשון הכתוב בשטר שפיר לוי ששפן שנתחייב השותפין ראובן ושמעון לתת שכירות לוי בכל הכף הו' דהכי כתוב בשאלה ובשטר שיש ביד לוי כתוב כל השטר שנתפית ונוסף עוד ז"ל גם נתחייבו החברים לתת ללוי סך פ' לשנה אחת עמומה מהיות בעד שכר טרחו ולפיו של כתבדד הזמן בשטר וכו' כתבדד שה בשטר זה ואם יקדם לוי לשלם קודם הזמן הו' חייבין ששפן לתת לו סך הנזכר ששפן כפי' דבשטר השתפות לא הי' כתוב אלא כן השתפית והשכירות לכד' והיה גראה ששפן זה דכל זמן שהי' בין מעט לא יהי' שגירות עוד לפיכך חזרו וביישו לעילויא דלוי השכיר דהאי סך לשנה אחת ואם יבא קודם השנה וכו' אבל אם ימשך הזמן יותר משנה אחת בהא לית דין ולית דין דנתיבן לשלם לו שכרו כפי' שנה דאזכה . ואפילו שהי' משמעות הו' ע"מ אומר אני כמו שכתבתי וכבר ידוע מאי דכתב הרשב"א בתשובה זו לכל גדול אמרו המע"ה ולפיכך כל מוציא שטר ידו על התחובה ופועים שידו על העליונה בזמן שהלשון כלל לדעת בזמנן זכו' ובשטרות שלמו דכתובים דלא באשמתא וכו' א"כ אמרינן בעל השטר ידו על עליונה ועיין בב"י טח"ה ס' מ"ב . ואפילו כלל זה שכתבנו אם לוי השכיר ינוחזק בשוק מוזן של שותפית אין להוציא מידו וכי דייק לשון הרשב"א שהבאתי כלל גדול וכו' משמע בהשגח שבא להוציא הוא דאמרינן ידו על התחובה אבל אם בא לפטור את עצמו ביה שפיר וכו' זה נראה מלשון הרשב"א אעפ"י שמהריק"א קולון שהביא מהריק"א בפי' מ"כ הכן מזה שכתבנו מ"מ כן נראה מלשון הרשב"א וכן כתב הטור ואי תפש לא מפיקין מיניה וכן כתב מהרי"ק ז"ה"ה כתב דאפילו תפש בעדים דליכא מינו לא משקיף מנ"י הכלע"ד כתבתי :

חרושי פ' ראשית הגז הגה"ה
 זליתני ראשית כנ"ז שנה בטרפות
 משא"כ בשנתות אין להקשות במאי דבעי בגמרא מ"ט דר"ש ליתא דאיתי בק"ו דחמתות ומה שתמוס החמורות שנהג בין בעושת בין במרובה עכ"ל יש בהן קולא דאינו כונה בטרפיה ראשית כנ"ז קל אינו דין שאינו נוהג בטרפיה אין זה ק"ו דכ"כ היא טריפיה בראשית הנ"ז כמו כשירה בחמתות אבל כשיליף דנ"ט ה"ל כאילו כתוב כן בשירוש אבל קשה אי איתא דיליף ר"ש ג"ש דנתיבא ממתנות בילף כמי ראשית הגז ממתנות דכמי שמתנות פטור הלוי לתדוד מהכסף שכתפיק רב בן נמי יהיה הדין בראשית הגז שיכיה פטור הלוי מראשית הגז וכ"כ ז"כ זה ליתא דהא לעיל אמרינן דלכלוי עלמא לוי חייב בראשית הגז ולזה ז"ל דמיין דהכסף שכתפיק לא הוי אלא אי בהאיתנא או בהאי ענא אמרינן דר"ש איש ליה כהאי ענא דקבר דהלוי מקרי עם וחייב בחמתות או באיזד חבא דהלויי

זה שכתב הרב ז"ל בשם הרשב"א בענין בעל השטר שבא להוציא הוא הפך מה שכתב לעיל מי שיש בידו שטר הוא נקרא מוחזק :

תשובת ראש יוסף

לא מקרי עם וכו' וכוה יש לתרוני הק' ושהקשתי דמה מתנות שכן קל להלויים פטורים תאמר בראשית הנו שתייב' הלויים
 דהא ראשית הנו אינו תלוי בהאי טעמא דמיקרי עם אבל קשה דהא תניא לקח נז' זאנו של נכרי פטור זה חומר בתתוב
 וכו' ואי יליף ר"ש נתינה נתינה אחאי לא יליף דכמו ראשית הנו פטור הלוקח נז' זאנו של נכרי כן נמי הלוקח מתנת
 מכהמה של נכרי שיהיה פטור דמכח נ"ש הוה ליה כאילו כתו' בתתוב שורך ודוחק לומר שר"ש חולק להאי בריתא דלעיל
 ואית לי' דדין שוה דלא מנינו כן בשום מקום דהא לעיל כשפריך לר' אלעאי אי מה תרומה טובלת וכו' משני איכא
 מיעוטא דקרא וכשפריך אי מתרומה בחונה לארץ לא משני אין והתניא וכו' אבל הכא לא מנינו בשום דוכתא דר"ש פליג
 אבריתא אהך דלעיל ועוד אעפ"י דכאמר בר"ש פליג איכא לאקשווי מתניתין דקאמר דמתנות נוהגות בין ברב בין ב
 במועטין וראשית הנו אינו נוהג אלא וכו' ואחאי לא ילפינן דמתנות לא יהא נוהג אלא במרובה כמו ראשית הנו וכו' ו
 דהא שור ושה כתיב משמע אפילו מיעט זה אינו דהא בראשית הנו נמי צאן כתיב **הג"ה** ואין זה כלום דגאון מרובה
 ועכ"ו אמרינן דכתיב מרובה דוקא א"כ מוכח נ"ש נמי כיצא במתנות דכתיבן
 מרובה ומאת זוכחי הוצח אינו ענין לזה דזכח נמי משמע מרובה ואין לומר דר"ש
 פליג להא דהא מתניתין ר"ש ותו איכא למידק אי איתא דמתניתין יליף נתינה
 נתינה א"כ אחאי צריך לעיל במתניתין קמא אותם למעוטי קדשים ומתנות

לשתוק מאותם דכיון דראשית הנו אינו נוהג בקדשים ילפינן מתנות מיני' כנ"ש ונ"ע ופריך בגמ' ואייליף נתינה וכו'
 ליליף מתרומה מה תרומה בארץ אין בח"ל לא חף ראשית הנו וכו' אלמא תנן ראשית הנו וכו' איכא למידק מאי פריך
 ליליף מתרומה דהא קפ"ל אין אדם דן נ"ש מעצמו אלא קבלה מרבו א"כ נתינה דלא קבלה אלא קן נ"ש דראשית הנו
 ממתנות ויש לומר לזה דאין זה נ"ש מכושאין אלא מתיבות ומש"ה פריך דילמא כשקבל נ"ש דנתינה נתינה לא קבל אלא
 נתינה נתינה מתרומה אבל מ"מ קשה דנימא דלעולם לא קבל ר"ש אלא נושאין לכך נראה לומר כמו שכתבו התו' כנ"ש
 דגאון צאן דלא הוה אלא גילוי מלתא בעלמא דעמיד לה מסכרה חף וו דנתינה נתינה אינו אלא גילוי מילתא . יוקשה
 אי לא הוה אלא גילוי מלתא בעלמא איך פוטר ר"ש ראשית הנו מטריפה כגא דלעולם כל אחד יפטור את עצמו
 מראשית הנו כי יאמר אלו הצאן שנוותי דלמא טריפות הן אע"ג דאוליבין בעלמא בטר רובה ככא שאני דמחזק הוא
 נכמו שאמרנו לעיל בבכור שנתערב במאה בשלמא אי' אמרינן דהאי נתינה הוה נ"ש נמורה כיחא דהתורה אמה דיתנו
 ראשית הנו ואמרה נ"ש לפטר טריפה אבל אי לא הוה אלא גילוי מילתא קשה איך עבד ר"ש גילוי מילתא מסכרתו הפך
 דין התורה שיש לנו להלך בטר חזקה . ועוד קשה דאי באי נתינה הוי גילוי מילתא בעלמא מאי פריך ואי יליף נתינה
 כתיבה וכו' לילף מתרומה דאין זו קושיא דניחא ליה לר"ש למיליף ראשית הנו ממתנות דרונין זה לזה דהוי חילין ושוותין
 לזרין משא"כ תרומה וכאן אין פלך קושיא דאפשר לומר דפריך הכי דכיון דיליף נתינה נתינה ממתנות ליליף נ"כ מ
 מתרומה אבל לעיל כשאמר בגמרא מתנות אע"ג דכתב רחמנא וכתן דאיכא למימר וכו' אדרבה נילף מתרומה דשם הויה
 הקושיא ניליף מתרומה ולא מראשית הנו איכא לאקשווי מאי שהקשיתי משא"כ אי אמרינן דהו"נ נ"ש נמורה דכך נתקבלה
 מסיבי . תו איכא למידק מאי דקאמר ליליף נתינה נתינה עתרומה מה תרומה בארץ אין בח"ל לא חף ראשית הנו נמי
 ואחאי לא אמרינן אפכא דמה ראשית הנו חייב בין בארץ בין בח"ל חף תרומה כן דראשית הנו חובת הגוף היא וכל שהיא
 חובת הגוף הוה בין בארץ בין בח"ל דהיכא דאיכא למיליף לקולא ולחומרא לחומרא ילפינן ואין לומר דיתר תקועה היא
 דזה שהיא חובת קרקע אינו חייב אלא בארץ ואין לוון ממנה זה ליתא דהא כתבו התו' לעיל בד"ה אלא אהך וכו' עד
 מ"מ הצריך למעוטי משום דאיתקש לבשר וחלב והוה אמינא כמו בשר וחלב נוהג בין בארץ בין בח"ל כן בכורים נמי
 אע"ג דהו"נ חובת קרקע . תו איכא למידק לר' אלעאי דיליף נ"ש מתרומה אחאי איצטריך צאן למעוטי שותפות
 בראשית הנו ליליף נתינה מתרומה דדייק דנגן ולא שותפות . עוד שם אלא היינו טעמא דר"ש דיליף צאן צאן שמעשר
 וכו' איכא למידק דאי אפשר דיליף תגא דמתניתין ממעשר דאל"כ כמו דלקוח פטור ממעשר כן נמי ראשית הנו יהא פטור
 וכ"ג א"כ אלמא תנן הלוקח נז' זאנו של נכרי פטור מראשית הנו משמע דוקא נז' זאנו וכו' אבל הלוקח זאנו של נכרי חייב
 ואי עשום דכתיב צאן שמע כמן שהוא שלו חייב בין שיהי' שלו מעיקרא בין שיהי' לקוח הא הויה שלו אין וו ראי' דאיכא

למימר

תשובת ראש יוסף

כ"ט

למימר דלאך אתי דהלוקח נז' צאנו של פכרי סיהא פטור דאי לא כתיב אלא נז' לאן ה"א דיהא חייב דהנו קסיד דחמנא
להכי כתב צאך לומר דהנז' דירי קסיד דחמנ' ועיד כיון דאפשר לקיים כצנת הסוק ונז' הנ"ס א' כי קרא מהיה צאן דידה
מטיקרה חייב וזהו נ"ס לפטור הלוקח . וקחמר דנמרה טריפה פטור מהעשר מוחי דכתיב כל אשר יעבור תחת השבט
איבא למידק למה אינטרך קרא לפטור טרפה לית . מק"ו מותנות ומה מותנות כחמורו' דמנהגת בין בחרוכין בין בחמוטין
צכ"ז חייב נהג בטריפה מעשר הקל אימ' דין וכו' . וי"ל דאיבא פירכא מה ליתנות שכן אינן שום קדושה ולפיכך
יש לטן קולא זה תאמר במעשר כהמה שיש בהן קמשה שהחלב והרס קרב על גבי החובת ואינו גאבל אלא פירושלים ועוד
דאיבא למימר מה למתנות שכן יש בהן קולא שיכלו למכור משא"כ במעשר : ופתב רש"י ז"ל יש טרפה שאינה עוברת כגון
גפתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה ומני' יליף וכו' מדברי רש"י ז"ל נראה דלא פרט הכתוב אלא טרפה דהיינו גפתכו רגליה מן
הארכובה ולמעלה אבל מן הארכובה ולמטה עוברת היא וכיון שכן דלא אתי קרא אלא למעט טריפה איבא למילף מיני' שאר
מטפות אבל מדברי התוס' ז"ל נראה דבין גפתכו רגלי' מן הארכובה למעלה או למטה אינה עוברת וסנה' פרט הכתוב א"כ
אשה איך ילפי' מיני' שאר טרפות דניחא דלא אתי קרא אלא למעט טריפה כהמה שאינה יכולה לעבד בין שיהיה כשרה
בין שיהיה טריפה . וכדאב לומר דכיון דקיימי'ן בשתא אליבא דר"ש דדריש טעמא דקרא א"כ יש לומר דודאי דכולי קרא
להכי הוא דאתי למעט טריפה דוקא דאי גפתכו רגלי' בין מן הארכובה ולמעלה בין למטה הימ'ן הדין שיהיה כשרה לא היה
שכתו' מעטו דמחאי טעמ' ה"ל למעטו כיון דכשרה היא לא ודאי דלא בא הכתו' למעט לא משו' שיש טרפה שאינה יכולה וכיון
שתלה הכתוב משום שאינה יכולה לפבור מש"ה אפילה כשרה שאינה יכולה לעבד אינ' נכנסת לדיר להתעשר אבל האמת הוא
שאם לא היתה טרפה באינה יכולה לעבד לא היה הכתוב מעטו . ואע"פ שרעה הענין קנת דחוק מ"מ לשון הנמרא
מתיישב בזה היטב ואי' לא היה פירוש רש"י ז"ל שפירש היית' אומר פירוש אחר בנמרא דלא קאמר בנמרא פרט לטרפה שאינה
עוברת משום שיש טרפה שאינה עוברת כגון גפתכו רגלי' וכו' אלא קאמר פרט לטרפה שאינה עוברת בכל מיני טרפות
קאמר בין גפתכו רגלי' בין לא גפתכו רגליה בין לא גפתכו אלא ניקב קרום של מוח או שאר מיני טרפות וקאמר שאינה'
עוברת דכיון דטרפה היא ה"ל כמתה ולא תיקרא עוברת ואם עבר ה"ל כאלו עברה דמתה ואין ביועשה כלום וכיון שכן
לא איירי קרא אלא בטרפות אבל בכשירות לא מיירי כלל הכתוב אלא בכל ענין נכנסות לדיר להתעשר . עוד נראה
לומר דבכל מין של טרפה מיירי קרא והיינו דקאמר קרא כל אשר יעבור תחת השבט לשון עתיד וה"ל למימר כל העובר תחת
השבט אלא רוצה לומר כל אשר יוכל לעבור תחת השבט אפילו לזמן מרובה כגון כשרה יהיה קידש אבל טרפה שאינה יכולה
לעבור תחת השבט לאחר זמן אינה נכנסת לדיר להתעשר זה היינו יכולין לאומרו' אבל בנמרא לא משמע כן דקאמר פרט
לטרפה שאינה עוברת וה"ל למימר פרט לטרפ' שאינה יכולה לעבור לאחר זמן ואפשר דנקט לישא דקרא ועוד אפשר דכל
מין טרפה קאמר וטרפה לא יעבור דשמה יהיה קודש ונריך למקרב ע"ג מוצח חלכו ודמו ופסול הוא . וקאמר בנמרא
מכתבא ממעשר ה"ל למילף שכן זכרים וכו' וקרא דהיא ג' פ' תיתי בנ"ש דכבוד וכמו בכבוד אמרי'ן דבעי'ן זכרים אע"ג
דכתיב ביה צאך דאין לומר דצאן לשון נקבה היא ה"כ ניחא בראשית הנו וי"ל דצאן ג' פ' רהמנא דבכל מקום דכתיב צאן
שיינו נקיבה דהכי קאמר קרא חמש צאן עשו'י' אבל בכבוד ג' פ' רהמנא אע"ג דכתיב ביה צאך לא מיירי אלא בזכרים דוקא
וכתב רש"י ז"ל דכבוד וראשית הנו כוהני' כיתום וכו' אבל במעשה לא דמז' תחת תחת מקדשים אבל בכור קדוש ואפילו יתום
וירעה עד שיסתאב ויאכל במומו לכהן איכ' למידק דאמאי צריך לזה לומר וירעה עד שיסתאב וי"ל צריך לומר כן תשום דק"ו
דכבוד תם צריך להקריב חלב ודם על גבי המזבח ואי' הי' אומר אבל בכור קדיש ואפילו יתום ה"א אפילה תם ויהא חלכו ודמו
קרב על גבי המזבח וזה אינו דהא הויא כקדשים הקרבים על גבי המזבח ובקדשים הקדשים על גבי המזבח דאכתיב תחת
אמו לאפוקי יתום לכך כתב וירעו עד שיסתאב כלומר מה דמוה כקדושת בכור היינו דוקא שיהא נכסי לכהן לאכלו במומו
אבל לאכלו תם ולקרב דמו חלכו על גבי המזבח זה לא . עוד שם פוסקא ראשית הנו אינו נוסג אלא בחללים מנא הני
מילי אחר רב חסדא אתי ג' וזה וכו' וכתב התוספת בד"ה מנה"ס כירוש וכו' ולי' נראה מאי דבעי' בנמרא הוא הכונה דכיון
דתנא דמתכית' אמרי'ן לעיל דדריש ג' ש' דמעשר מצאן צאן וכמו שבמעשר טרפה פטורה אף בראשית הנו טרפה פטורה א"כ
גמי' גי' דכמו במעשר מחייב בין בצאן בין בבקר ועו' י' כ' מי' ראשית הנו כי כן דק' הנו שיהיה מאי דאית' באלה מן המקומות

ראיה

פ ה

תשובת ראש יוסף

דאיכ לזכר מאי דילפינן במעשר אינו נמכר מחמתו כנ"ש דבחרמינו כתיב לא יגאל ולא ימכר ובמעשר בהמה אינו כפוס אללא
לא יגאל לכד מכין שלא ימכר נ"כ גאלה גאלה לנ"ש כמזא אעפ"י דאינו מוכר כלל חכירה במעשר מייתעין לי' מנ"ש .
אעוד מנינו כיוצא בזה במדרש פ' ויבא וז"ל שמענו כדור המבול שדרכו במים ובסדומיים באש ונוכין ליתן את האמור בזה בזה
רבה רבה לנ"ש כתיב הכא ועקת סדום ועזרה כי רכה וכתיב בתם וירא ה' כי רכה רעת האדם וק"ל ומשני בגמרא דתנא דדן
יליף נ"ש מבכור דנו נו מאיזוב וכמו בתם לא הויא אללא דכבשים וכו' ולדברי הפוסקים קשה דפ"י פריך בגמרא אללא מעתה
נוכה של עוים ליחייב דחין וזקושיא דכיון דלא מנינן למעבד האי נ"ש הבכור נשאר עוים דפטור מנ"ש דנו נו מאיזוב .
ולדברי רש"י ז"ל קשה שפירש בעתניתן דנו נאך כתיב ועוים לא חקריניזה וכאן מפיק דלכ"ע עיוס מקריניזה . עוד
שם אללא כדאמר רבי יהושע בן לוי לעמוד לשרת דבר הראוי לשירות וכו' כתב רש"י לעמוד לשרת דבר הראוי לפיחות לתכלת
דבגדי שרדזכו איכא למידק אעפ"י דאחרינן דמיקריניזע של עיוס צמר עכ"ל אינו ראוי לשיחת דהא בבגדי כהונה לא כתיב
צמר של עוים עוד איכא לאקשוויי כאן משמע דלעמוד ולשרת משמע דמיידי בבגדי כהונה וכמו שפירש רש"י במקומה בחומש
זכאן נ"כ דבר הראוי לש"י לתכלת בגדי השרד א"כ סבר דבגדי השרד היינו בגדי כהונה והוא ז"ל הכריח בפ' תשא דבגדי שרד
אינו בגדי כהונה . שם בד"ה ויליף ניזה ניזה מבכור וז"ל והיכא ענינן למילף מבכור והא נאן כתיב ותמיה לי' מילתא
איברא דנאן כתיב מ"מ מנ"ש דניזה עייני כפי שור . עוד שם עוקר מכין וכו' אינו נ"כ תרי קראי משום דעוקר . הוא קנת
אורחיה ט"ע ע"י לנ"ש וק"ל הא כל מיין ומין הוי כל חד אורחיה דפולין אורחיה בתליטה ועדשים אורחיה בעקירה עוד שם לקט
קניןך ולא לקט קיטף ר' יוסי אושר אין לקט לא הכא יחמת קנין ר' יוסי היינו ת"ק וכו' מנינן ברייתא אחרת דקאמ' אין לקט
אללא הכא מתוק קנין ומסיים מכאן אמרו אין לקט אללא כגמר בשעת קנינה וכו' והקשה הר"ב דו"ל מאי פריך בגמרא דר"י
היינו ת"ק דלעולם דפ"ל נ"ד ת"ק קאמר דקרא לקט קניןך דדייק ולא לקט קיטוף אתא ר"י למימר דלא אתי לזה אללא לומר
דאין לקט אללא הכא מחמת קניןך ולא הכא מחמת קניןך אכל לקט קיטוף סבר ר"י דהוא לקט והכריתו פליגי אהדדיה דלעיל
מוקמינן לכו איפבא פטורה לרבנן וחובא לר"י ופסקית דמיכיל הנמרה אח"כ אין הכרח וכו' וז"ל לזה דהא חוונן באיך
גריס דמסיים מכאן אמרו היה קונן תלא יד וכו' משמע אין לקט אללא הכא מחמת קניןך אכל הכהו קוף ונפל לארץ אינו לקט
דדייק לישבא דקרא לקט קניןך א"כ ח"ך אשאר דר"י סובר דלקט קיטוף הוי לקט הא חוין דדיין לישבא דקרא מש"ה
פ"ך ח"כ מנבא האי מתניתן דמסכת פאה הכהו קוף ונפל לארץ הרי הוא של בעל הבית חתיה כרי' ולא כרבנן דהא לא
דייקא לישבא דקרא ונס הוא מוכרח עלשון הגמרא דקאמר לקט קניןך ולא לקט קיטוף שר"י אומר אין לקט אללא הכא מחמת
קניןך והיינו חותנו משנה דפאה דהוא של ב"ה והוא כרי' וכו' ח"ש ע"י דפסק דה"כ כס' בלקט דהלכה כר"י דלקט קיטוף שטור
וחש"נ שטוף את הרחלים פסק דחייב כרבנן דלא דייק לישבא היינו משום דכי דסתם א"ז התשניות ובראשית הנו דפסק
כרבנן משום דתנא דבי ר' שמעאל דדריש דכבשים שזמין קשה פטורים מראשית פנו ויליף לה מנ"ש דנו נו כדנא דנו נאך
דכתב רחמנא לא אתא לדיוקיי מיני' דכעין גזירה אללא לנ"ש אתא מש"ה לא פסק כותיה . עוד שם וכמה מרובה וכו'
בשבתא לנ"ש אללא לב"ה מאי טעמא אמר רב כגבא וכו' איכא למידק לרב כהכא פ"יך סכרתו דאמרי שמונות שתי מנות והלא
נ"הם ראשית הנו ובכורה ומתנות ועוד המקשה שהקשה אימא בכורה עתנת מה היא סכרתו ודאי דבכורה חדא מחייבא ונס
אחזי לא קאזר נס ראשית הנו דהא שני נאן הוה מרובה דהא כתיב עגלת בקר ושני נאן ואו איכא למידק דמיא רכונת רב
כהכא הכי הוה רשיוה קרא ששלת לו חמש נאן שמונות בהכרח שני מנות ראשית הנו ומתנית וחיבוב ד"ה אינו עושה
בהכרח ש' מנות אללא עתנות לכד דאשאר דבכרו אכל בשמן חמש איכא וודאי בהכרח שני מנות דהן ראשית הנו ומתנות ואי
חסר אחת אין בהם אללא אחת דהיינו עתנות וכיון שכן אין כאן קושיא דאמ' בכורה ומתנות ונס ליכא וליטעמין . וכדאמ' לומר
דכתנת המקשה הוא דמצינו ליה דכמו שכתבנאך בראשית הנו ומש"ה בעינן וכו' כמי בבכורה כתיב בכרך ובנאך א"כ
כדי בעינן בבכורה מחמת וראה כדברי רב כגבא דאמר שמונות שני מנות וקשי ליה כיון דבכורה וראשית הנו בתרנויי' בעינן
מחמת אחזי יש לנו לומר דהאי רמיה אתי לראשית הנו כיון דלא אתי אללא למנות ובכורה וראשית הנו בעינן יעבר
כדי שיהי' חייב וליכתי עשה כדי שיהי' חייב כיון דתנא דתניתין עבד נ"ש דנאן נאן וכו' הא כתיב עגלת בקר ושתי נאן
שמונות דמקרי נאן חין זה כלום דהא כתיב חמש נאן שמונות שני מנות בכורה ומתנות ח"כ משמע דווקא חמש מקרי נאן ולשון

תשובת ראש יוסף

לעבד מצות וק"ל ורש"י ז"ל הקשה אחי לא מדריש הכי עשויות שבושו נ' מצות וכו' ולי קשיא דלעולם עשויות שמים משא אכל
 כחא מביא נ' משום דכלא חמש וכלא עשויות הא איכא בכורה ומתנות עשויות לחאי אתא לרבות עוד אחרת וא"כ
 איכא נ' וזה ודאי לית דאי ליכא כאן חמש נאן ליכא רמיה כלל דכל כך מצות עשויות ד' כמו נ' כמו אחת אי איכא רמיה כייח
 דווקא בחמש וכו' אחר קרא עשויות א"כ אין במשפחות בחמש אלא שני מצות וק"ל . עוד מס תניא דבי היסטוראל וכו' ד'
 שנאמר וארבעה כהן תחת הזה איכא למידק לדברי רבי הקושיא שהקשה בפיל מאי טעמא דב"ה דהא אשכחן דב' איקרו נאן
 ומי-הווינאו מכלל החיוב דבשלמא לעיל הא משני לב"ה משום דחמש נאן אחת למעוטיניהו חבל כאן לפי מאי דסבר
 בשתא דעסום שהוא מכריש הלכתא כותיה איכא לאקשוני ונראה דא"כ דהיה להתלמוד להקשות קושיא ז' אלא דהקשה קושיא
 אחרת דעדיפא דהא אין הכרעת נ' מברעט וכמה שנושני מתירצת נ"כ הקושיא שהקשינו . ונס קושיא אחרת שהיה כדאנו
 להקשות דמאי דאת' ד' משו' דאת' קרא ע' הגאון תחת הזה דלמע דינו קאת' דתי"ב ד' צאן זאה"ש ש"כ און נ"ג כ' קרא צאן ואין לומר
 דא"כ ה"ל לקרא לומר נד' שיופ תחת הזה וכו' היה מתורצת נ"כ הקושיא שהקשינו זה אינו דא"כ ה"ל למימר חזשט שוריש
 ישלם תחת האר למה אחר חמשה בקר אלא ראי' לדייק בזה דכשמדבר בלשון רבים נקט כיה האי ליטא אלא כמה שכתבנו
 הוא מתורצת ויש לדייק מכאן בכל מקום שאמר בקר היינו חמשה דהא ד' צאן כתיב ודייקין כל מקום שאמר נאן בתם היינו
 ד' וזולי לפי הספקא דהא הוי הלכה למשה אפטר דלא יהיה הריוק אלא לצאן לבד . עוד שם אין הכרעת שליטת מברעט
 ופירש"י אפי' שהיה דעת אמנעית וכו' ולי קשה דהא לא חזיקין חילוק בין היה דחבית שנתגלו לשהיה דקולי מטלניות אלא
 דבהיה קולי מטלניות גילוי דעפייטוטיס לתלק אלא שלא חלקו אבל כמה שצריך לפסוק הלכה כ"כ היא ראוי לפסוק כדברי
 המגריש בהיה דחבית שנתגלה כמו בהפיה דמטלניות דהא התם פסקין כר' עקיבא משום דבמוכן דמטא ה"ל ר' עקיבא
 ור' אלעזר כנגד ר' יהושע שחזקה וכל וזה ממש איתי בחבית שנתגלה דכ"ש אפרי שפוק הכל וכ"ה אומרים תעשה וילוף ור"י
 מכריש ואמר בשדה תשפוך הכל א"כ ה"ל ר"י וכ"ה נגד כ"ה נס לדברי רש"י ז"ל ש"ס להקשו' וק"ל לבן נראה לומר דלעיל
 הלכה לא מיקרי זה מכריש יופר מזה וודאי דכולן שוין קן אבל ש"ס לא מיקרי מכריש אלא דגלו דעתו ואמר בהנני כזה
 ובחני כזה אכל היכא דלא גילוי דעתו כהיה דחבית לא מיקרי מכריש לא דעת נ' וכו' כאלו אחר ר' ישעאל ישתה הכל וה"ל
 דעת נ' נס נראה דיש לדקדק בדברי רש"י דמדמה האי דפריך הכא בנפרא אין הכרעת נ' וכו' להיה דחבית שנתגלה וכו' אלא
 אחיכא דאע"פ דחבית שנתגלה מיקרי מכריש עכ"ז הכא ליכא לחימר הכי דהא בחבית שנתגלה סובר רבי ישעאל בשדה
 ככ"ש ובבית ככ"ה דשייך במחלוקת דידהו אבל כאידך אינו סובר כשום חד מינייהו וה"ל סבר דלא מיירי ב"ש וכו' .
 עוד שם נוסף רב ושמואל דאחרי וכו' והא חנן עין ופה א' מארבעים ופירש"י וכו' ופכי רב ושמואל נקטו שעוריינו לעין
 רב' ק"ק אחאי לא הקשו בפשיטות וכפו שהקשה מפאה וכו' דאתא לאושמוכינ דין עין רפה שהוא אחד מ"ה הא תנינא
 עין ראה א' מ' א"כ חמה נפסך קשיא לשמואל . ותו איפא למידק דמאי פריך והא חנן עין עין וכו' ביא אלא מה שחמת
 רב ושמואל מיירי בחונה לארץ ואשמועינן דאע"פ נ' דמיירי בערומת דגן תירוש וכו' דהיה דאורית כין דהוה בח"ל היה
 מדרבנן לא הויה שעוריייהו אלא כס' וכמו דעשני בסמוך לענין פאה ואין לומר כמו שבפאה אין חילוק בין ארץ לח"ל בין
 בתרומה דאין זה כלום דכמו דמשני הנש' רב ושמואל מיירי בתרומה אילן וירק היא דרבנן אפילו באי' אין לה שיעור אלא
 א' כס' ה"כ בערומת דגן בח"ל וק"ל . עוד שם והא ענין אלו דברים סאין להם שיעור וכו' הקשה רש"י ז"ל אחאי לא
 השיב ערומה ותירץ אע"פ דתרומה חפטר נמי בכל שהוא כהי דופטר מטבל חיהו לכפחילה רמז שעוריייהו וכו'
 ואיכא למידק דא"כ מאי פריך בנפרא והא אחר שמואל חיטת אחת פוטרת כל הכרי וכו' דלעולם דכטור מחיתה אכל לכתחלם
 בעינן כתיבה שיעור ס' דאורית וכו' מכל לפרש דודאי אין שיעור דאורית דאל"כ מ"ל לשמואל לפטור כל הכרי בחטה אחת
 אלא ודאי דכל השעורין דרבנן כיניהו אבל ש"ס קשה לפריך רש"י ז"ל דהא רמזו שעורא דמאי איכפס לן במאי רמזו הארי רמיה
 רמיה דיתוקחל הימ לשעורא דיהבו בה רבנן ורזאי אחד וכו' כיינו אפמכתא לשיעור חמישים א"כ נפא דאורית אין
 לה שיעור כלל וא"כ הדרא קושיא אחאי לא השיב תרומה בהדייהו ואני הייתי רוצה לומר דמאי דלא השיב ערומה בהדייהו
 משום דלא דמי דתרומה יש בה חיוב מחיתה עכ"ל כ' כאלו ועוד דתרומה אין לה שיעור דאורית אכל דרבנן יש לה שיעור
 ערומה אכל כל אלו אין להם שיעור דרבנן אלא ס' וביא' בזה נראה דאיכא לחינק בדבר גמ' בהקיא אחאי לא השיב ערומה

ותשובת ראש יוסף

פרו' ומוט' וק"ל. עוד שם בפסקא וכתה נותן וכו' תכל לא. שלפננו ויתכנו לנו וכו' ופירש רש"י לא שבה מטל עליו על
ישראל וכו' ללכנו חלה אשיעירא קאי קפיד. שיען לכך ב"ב צמר וכו' שקטלנו וכו' רבין שאר ל' חמש בלעים בליבן וכו'
חבל קשה חדים דלומה שישגאל ולכנו דהא כמיבין קאמר אס' צבעו קלאו ופטור מרחשית דגו' אכל אס לבנו לא נפטר
מרחשית הגו' דהוה ס"ד דפטור כיון צבעו ואו על ישראל מוטל. ללכנו חין כהוה ד' לומר כן הוה חייב ללכנו כדי
ליתמ לכך. עוד שם בפסקא. כדי לעשות כגד קטן מחא כמי חילי אחר דכי יפושע בן לוי אחר קרא לעמוד לשרת. דבר
דבר כהוה. לשיבות וכו'. איכא למידק רשוד היום מ"ל דהמכות אתא לומר שיהיה לו כגד קטן דילמא לא אתא חלה דבר
סקהוי לשיבות לאפוקי כונא של עזים וכמו שאמר לעיל. בנמרא ע"ש וכו' דכעין דבר הראוי לנתיבה דהא נתיבה קתיב
פיק חין וכו' כלום דכסלע פני וכו' שאמר לעיל. ותו איכא למידק מאי פריך ואימא מעיל דכיון דאמרינן שצריך ליתן
דבר הראוי לשידות משמע חכנט. ונשמע מעיל אמאי לומר שצריך ליתן מעיל המוציא מסכידו ע"ה שכישראל אמר לו
תבוא ראוי להכתוב חייבתי ליתן לך מעיל. ונראה לומר דמאי דיליף בממרא שצריך ליתן לו כגד קטן כינוי משום משמעות
זכ דקרא דכתיב משמע הקויות ראשית גו' נאכך תתן לו. לעמוד לשרת משמע לנריך ליתן דבר הראוי לשרת וק"ל וכפ"ה
מדויק המקטן שביד ואימא מעיל דהא חכנט אינו נתן לו חלה צמר אכל הפשת' שנכנת בתוך האכנט אינו נתן
אל"כ הפסק אינו מדויק טפיר שאינו נתן כל מאי דנריך לשיבת וכו' אימא מעיל שכולה צמר אכל לזה איכא למידק
מאי חכני תפשת מרובה לא תכשת דאין זה שמוי כיון דמעיל זה גו' יתיר משמעות חקרא יש לומר דאש"כ כי דמעיל יש לו
יתיר משמעות אב"ה נתן לו חכנט וכו' דהא הוציא ש"ס האכנט מתן לו. ונאמר שזה מדויק. גאי דאיה תפשת מרובה
לא תפשת תפשת מועט תפשת. דהוא סגובל במילות. חלה רצה לומר זה דאפילו הרובה משמע יותר מן האקרא עכ"ל.
כיון דלחכנו יש משמעות. כמי אינו תוקטין משמע וק"ל. ונראה ש"ס כתיבו רש"י הוה כדיתא דתורת בהנים דאש"כ
דכ"ס כזבה דאמר קרא ימים. רבים ורבים משמעות ימים הרבה יותר. אפילו חנ' וש"ס אחר כבדית' או חכני חלה עשה
ועה טעם יש לנו לומר. עשה כיון דנאמי רכי' כינה וק"ל. ותו איכא למידק כשפריך וקיעת מעיל אחאי לא משגיחיד
אמר קרא הוא וכו' הוה אהרן לכוני. ונראה לי דמוכרת. לטני תפשת מרובה וכו'. דאיהו מעני דבר בשום לאהרן הוה
משמע דוקא משום דאינו שיה לאהרן מש"ה חין חייב ליתן מעיל. אכל אי הוה שיה לאהרן הוה חייב בבכית' כ"כ דאיהו
תפשת מרובה גמ' הוה כפ"ה וק"ל. אכל כדאש דאיכא למידק. כהאי משמעות דמאי פריך ואימא מעיל משמע. כמי שפחתי
דע להודא חתי דלא כ' יכאי. דאי כ' יכאי הא לדידי' מה שאמר סיפא דמתניתין ומה נותן ארישא קאי דאמרי רבנן דחמשה
לאן במוות כל סקן חייב בראשית הגו' ור"י חליבא דר' יכאי סקן שס כלעים ע"ש א"כ מאי פריך הא מוכרד דאכנט דאי
מעיל שהוא כגד גדול לא פני לא בקחש ולא ביותר וכשלא לרכ ושמאל דאמרי מילתא באפיצפשה הוה אמרי קמי שיש
לו ניוון הרבה ודוק' אקת קטה לשנוי דמשני דהאי תפשת זכו' אינו דומה להכיו דתורת בהנים דהתם ברכה אי אמרינן
תפשת מועט כיימ אקפל פי דנאמר כן עכ"ל הקרובה אינו יונא מהכלל החיוב דאש כנ' חיקרי וכהוה חייב דקדבן. כ"כ
בעשה חבל כפאי אי אמרינן תפשת מועט דהיימ חכנט. מוציא אמי חכלל החיוב מעיל. ולזה חייבתי רת הלומר עש"ה
פכ"ה ואמר תפשת מופט וכו' וק"ל ותו איכא למידק גאימ דמי לההו דתורת בהנים דתתס אי אמרינן תפשת מועט הייב
למחרת אכל הכא הוא קולא דאינו חייב ליתן. אלא חכנט אהאמרינן תפשת מועט אפטר לומר דהאי חמרת אינו לית
קולא לפעמים. אס לא יהי' לו ליתן כדי מעיל. יפטור עמו. אפילו מוכנט לרבי ישמאל דאינו ימים ליתן חלה בם' ויטע
כ"ל לומר לזה כתב רש"י ו"ל וקרא שימות וכו' עוד שם לא בספיק וכו' איכא למידק דאיך חכני פקוהא דהוה ער שלמים
יום א"כ אמאי נקט משנת גו' הלוקח גו' חמ המעט הא חמ לנזח חייב למועט. דנותא ולומר הליקח חמ של כבדי
לנזח פטור ורייקן דוקא משום דכל מדוד דתך ניחא בפקא ודשנתו. הא הקמה לו בפירוש עד שימחר גו' ויתן דהן שת
מדויק חין לנו לדייק. אלא מדויק אמת דהיימ הא חמנו גו' חייב. כהאי לומר דמח דמשני שחקן לו. כל
שלמים יום היינו לומר כמי חין יונא חיקרי גו' חאך כיון דכשלא לי לשמור' הוה חאך בזה האופן הוה חמנו גו' חכל
כל זמן שלא הקדין לו עד שימחר גו' ויתן לא חיקרי חמ לנזח. אלא גו' חמנו ולמדך. נקט כמעט גו' הלוקח גו' חמנו
דחמנו לנזח לא משמע. אלא שחקן גו' חמנו חמנו. חקום בעתתן גו' חמנו חמנו. עוד שמו

תשובת ראש יוסף

אחת שיחזיר לנויט-לדמות ולומר דכבי האי גנא לא מיקרי אלא גזאן ודוק . עוד סם בר'ב עד שצטעו פטור
 פי בקונט' משום דהוה כמו חזיק עתנות כהונס וכו' ותימא איכא למידק איך קאמר דצטעו פטור משום דהוה חזיק
 מתנות כהונס או שאכלן דהא חזיקן לעיל . שפירק לרב חסדא דאמר מוסיק מתנת כהונס וכו' מההיא דאמר רבי שאונסו
 בית המלך וכו' ועשני שאני התם דמשתרשי לי' דמקום זה הגיית המלך שאר מחון . וא"כ אעפ"י דמתנת . מוסיק הוא
 חייב משום דמשתרשי לי' וא"כ הכא כשצטעו מ"ש דפטור הא משתרשי לי' וכ"ש הוא וק"ל בשלמא לפי רש"י ז"ל שפירש
 כההיא דאכסו המלך גרונו אפשר לומר דאין כאן קושיא מ"מ לפי דברי התוספות סם שהקשו עתנות כהונס שאכלן וכו'
 ופירשו וכו' יש להקשות הקושיא שהקשינו אלא שכראה לומר דאם התם באונסו גרונו בית המלך דחייב משום ד'
 דמשתרשי ליה אם ישראל זה גוולו ופרע בו את המלך ואינו כפולס דאף על פי דמשתרשי - יהי פטור דכשעבי
 שנתנו למלך הא חזיקו וכו' כאלו השליבן לאור אלא התם מירי טה לא היה רוצה לעכב עתנות כהונס אלא
 לאמר שלקחו המלך היה רוצה לפטור את עצמו משום דהוה מחון שאין לו תובעים אמרינן כיון דהמלך היה נוטל
 ממנו מחון אחר וק"ל אבל כצטעו שהוא נתכוון לגוולו כשעה שנכחו שקלאו בשימוי הוה ליה כאלו הוצאן מן
 העולם ודוק . עוד איכא למידק עאי הקשו עאי קמ"ל רב חסדא דטובא אתא .
 לאשמעינן דהא לעיל במה שאמר רב חסדא המוסיק מתנות וכו' איכא תרי לישנא לחד לישנא פטור אפילו לאת ידי שמים
 ולאידך חייב לנאפ ידי שמים א"כ רב חסדא אתא לאו שמעינן לאפוקי שלא פאמר דמתניתן כאידך טעמא . עוד נראה
 דאיכא למידק דאי מתניתין ה"א הכא הוא דאמרינן דפטור אבל איכא דלא קאזן אלא שיהי ברשות כהן ה"א דיהי חייב דאיכא
 דאיטי ברשות כהן אית וחייב קמ"ל רב חסדא דפטור ושין הן וכראה דיש לומר גם בזה לא נריך . לאשמעינן כיון שמעינן
 במתניתן דפטור דוודאי דהוה הטעם חד עהני או משום מחון שאין לו תובעים או משום זה הטעם ואיכס שייכס ג"כ היכא
 שהזיקן בלא שמוי מעמה . עוד סם פיסקא לקח גזא חבירו וכו' אפן תנא דאיכא דאיכא שיעורא בתר מוכר אזלינן
 פירש"י ז"ל לוינתב וכו' איכא למידק דהא במתניתן לא קאמר אלא אם שייר המוכר חייב ואכא אמיכא מאי חייב היינו מאי
 דשייר אבל אם לא שייר אלא שלקחו הלוקח הכל או הלוקח חייב דהמוכר מהיכא ה"ל למיתב ועכשיו ס"ד דמה שאמר הכתוב
 גזא חזק לא אחי למענטי אלא גאן של גוי דלא חל עליה חיובא כלל אבל גאן של ישראל דחל חיובא עליה אעפ"י שמכר הגז
 ולא היו גאן של לוקח עכ"ז אם לקח הכל חייב כיון שלקחן במחובר אבל לעולם אימא לך דהמוכר אינו חייב אלא על מה
 ששייר והלוקח על מה שלקח . ותו איכא למידק עאי בעי אפן תנא דמתניתן הוא דאית ליה אם שייר המוכר חייב
 אבלהו ואי בעי טעמא וואי קאמר ר"י לר"י כתי נריך לתת טעם . והטעם דשייך לר"י שייך נמי במתניתן לכן גראה מאי
 דבעי בגמרא מאן תנא כלומר במתניתן אפשר להבין אחת משני דברים או שכאמר מה שאמר אם שייר המוכר חייב רוצה
 לומר חייב על מה ששייר או אפשר דחייב על הכל להכי קאמר אפן תנא דהיכא דשייר בתר מוכר אזלינן ומשום לבק
 וקאמר ר"י דאזיל בתר שיעורא וקאמר בפירוש אם שייר בעל הסדה נותן פאה על הכל ורבה מביא ג"כ מההיא דאמר ר' ב
 דמתניתן אם שייר וכו' לפי פירש"י ז"ל דמביא עמה שאמר מכור לי בני עמיה של פרה זו והיה הכהן נכנ' ולדברי התנ'
 שפירשו מההיא דלקח הימנו במשקל דהוה שיעור כמו מתני' . והוה הטעם משום דלא זכין ליקח מתנות כהונס ומשום הכי
 מכה לו מהדמים אם כן הא קמין היכא דאיכא שיעור שכוף חייב על הכל וכיון שכן מאי דאמר במתניתן דאם שייר המוכר
 חייב ככולהו וק"ל . ותו איכא למידק בהא שמעת' דאמר רב חסדא גזו ומכר ראשונה חייב כיון דבשעת גזיה היה
 הגאן שלו משמע דאם מכר ה"ד גאן עב הגזין לאחר והאחר כך גזו הוא מה ששטייר לעצמו והלוקח גזו עאי דלקח ש'
 שהמוכר פטור מאותן אהבע גאן ואמאי הא רב חסדא עצמו הביא דברי ר"י דאם שייר המוכר נותן פאה על הכל ואין לומר
 גזא חזק אחר רחמנא והאי לאו גאנו הא הכא כתי כי תחבוט ויטיף וכו' דיש לחלק בשלמא התם באילנות איכא
 למימר דהוה חייב כיון דמה שלקח הלוקח נמי בר חיובא הוא א"כ המוכר עליה דמיא חיובא אבל הכא גזו גאן דמה שייר
 ביד הלוקח לאו בר חיובא היא המוכר נמי לא מחייב זה ליתא מכמה טעמים חדא כיון דאמרינן השתא אית לי' לרב חסדא
 דבין דחיובא נמי עליו דהאי גאן ולכיכך נריך ליתן או המוכר או הלוקח אם כן כ"ש הוא דכשאין ביד הלוקח שיעור חיוב'
 ושייר ביד המוכר דיהי חייב כוונתו (עוד דמשמע דאם עבד חסדא גאן ושייר לעצמו שאר הגאן דיהי חייב הלוקח על חסדא

תשובת ראש יוסף

צאן שלקח והמוכר על השאר שכשאר חזלו ומדברי המתנות דכאם משמע אפילו למוכר כל האילנות
בין ששיר לעצמו חייב המוכר על הכל ואין לומר כ"כ כיון ששיר לעצמו יהיה חייב זה לא משמע מדברי רש"י ז"ל דאמר
פיו דבשעת נדוזה כל אחת היה שלו דנראה דאי לא היה שלו בשעת נדוזה אין מקום לחיוב המוכר גם מדברי המתנות
משמע הכי דנקט הלוקח נו צאנו משמע דאם לקח צאנו לא כזה דינו הכי ועוד דאם נחלק משום דהתם מוכר דבר
שבוה בר חיובא ח"כ ומאי מביא רב חסדא משהיא דכר יהודה דאמר דאם שיר המוכר וכו' דאין כאן ראי' דשאינו בעס
דמוכר לו דבר שהוא חייב בפאה אבל הכא אינו כן דהא לא עבר אלא הנחר ולא הלאו ואי משום דהא כבר פתחו עליה
דאזכר מיקרי ח"כ במוכר גאן נמי שלא מוכר אלא ד' יהיה חייב דהא חל חיובא עליה . ואי הוה אמרין דהכי שירי
דמוכר קילחי אילנות דמכרן כדי לעוקרן הוה אחי שפיר דהוי דומה לנו צאנו דהוה השדה לאילנות כמו הנאן לנו נק"ל
אבל מדברי רש"י לא משמע הכי ועיין ודוחק לומר דרב יוכפך מיירי בנו ומוכר לנו . גם בנותבין איכא להקשו
כדי דנקט הלוקח נו צאנו של חבירו כראה מש"ה אם שיר המוכר חייב ואם לאו הלוקח חייב אבל אם לקח קצת צאנו
של חבירו אפילו אם שיר כל אחד חייב על שלוהא צאן דומה לאילן נק"ל וכראה דאיכא למימר דשאינו מההיא דאילנות
דבכא כיון שמכר הנאן אעפ"י ששיר כל אחד נותן לעצמו דאין לו ליתן על של חבירו משא"כ באילנות דחיוב הוא משום
שהוה שהאילנות נטועים שם גורמים החיוב דאם ה' עוקרים משם לא ה' חייב בפאה וכוה מתורן ג"כ הקושיא של
המתנות . ואפשר לומר עוד דה"כ דאפילו לקח צאנו של חבירו אם שיר המוכר חייב כמו ההיא דאילנות אלא שאם נקט
הכי בחלוקת דלא שיר לא יאשמועין כלום וק"ל להכי נקט נו צאנו לאשמועין דאפילו דלא לקח אלא נו וכוה אמר
דנרין שיה' גם הנאן שלו קמ"ל ואעפ"י דאיכא למימר דלנקט בחתנות הלוקח צאנו של חבירו אם שיר חייב אשמועין
ג"כ חידושבלא שיר דחייב הלוקח ולא כאמר שיעבד לו מן הדמים מ"מ בלוקח נו צאנו הוה יותר חידוש . ותו איכא
למידי דקשיא הך מתנות דפאה אהך דראשית הנו דהכא אחר הלוקח נו צאנו וכו' והתם אחר הלוקח כל האילנות
בלוקח חייב משמע דווקא אילנות משום דכתיב כי תחבטו אבל אי לקח פירות אילנות של חבירו פטור הלוקח כיון דלית
ליה אילן לא שייך לומר כי תחבטו ונות' וה"כ הא כתיב נו צאן דכיון שלא לקח אלא כנו לא יכיל חייבוהי אפטר לומר
דאפילו שמכר ללוקח הפירות לבד עכ"ז חייב ומאי דנקט אילנות משום שירי נקט דאשמועין דאפילו שמכר האילנות
מקרינא ביה לא תחבטו עכ"ז אם שיר המוכר חייב על הכל אבל מ"מ האמת יורה דרכו דאם לא לקח אלא הפירות ש
אפטור מפאה וכפי הפי' שכתבתי לעיל דמי שמכר קילחי האילן היינו כדי שיעקר הקלחים וילך לו אחי שפיר קצת ועדיין
אכתב רש"י ז"ל קלחי אילן אילנות עגמן עם פירותיה ופשוט הוא דאי לא מוכר אלא הקלחי אילן כדי שיעקרו וילך לו אחי
שיך בזה נתינה פאה וכפי פירוש שכתבתי אין קושיא דמכר לו קלחי אילן כדי שיעקרו והיה כהן פירות ועלשן במחוברת
קלחין עדיין חייב אבל לרש"י ז"ל לא נראה הכי דאם מיירי שמכר הקלחין כדי שיעקרו הפירות הם של בעל השדה וק"ל
עו איכא למידק בהאי דכיון דרב חסדא כבר אמר דהאי מתנות דפאה מיירי בהתחיל לקנור אין קאמר על המתנות
ודאוליגן בתי המוכר אכלוהו לכן נראה דרב חסדא אפילו דאוקי האי דפאה בהתחיל לקנור מביא ראי' מהתם דהתם בפאה
אעפ"י ששיר לו אילן אחד עכ"ז אם לא הפחיל לקנור כבר כרי שיהי' לו שייכת עם האילנות שמכר לא ה' חייב עליהם
אעפ"י ששיר דשאי טעמא ה"ל להתחייב הלוקח והאילנות בני חיובא כיבנה ח"כ אין לו למוכר שום שייכות עם האילנות
לוקח ומשום הכי חייב על הכל כששיר אבל הכא במוכר נו צאנו עדיין יש לו שי-כופ וכו' שכן אם שיר חייב אבל אם לא
פיר כלל נסתלק מהחיוב לנחרו וחייב הלוקח לבדו כמו התם באילנות דאעפ"י דכתבתי מעיקרא על פאת האילנות
כיון שנסתלק מהן לנחרו פטור ועיין . שלוח הקן נוהג בארץ וכו' בפני הבית וכו' איירי דבעי למיחני בין בחולין בין
צין במוקדשים עמי ממי הביר' אבין ור' מיישא חד אמר חוטר בכיסוי דם משלוח הקן וכו' איכא למידק כיון שיש חומרא
בכיסוי דם שנוהג בחיה ועיף וכו' ח"כ מאי בעי בנמי' בחולין אבל לא במוקדשין אפוא לא הא אחי בק"ו יוכיסוי ומה כיסוי
דדם החומר שנוהג בחיה ועיף במומן כשאינו מוומן עכ"ז יש לכיסוי קולא שאינו שנוהג במוקדשין שלוח הקן הקל וכו'
עו איכא למידק ומאי לא קאמר ממי חומר שלוח הקן מביהו דם שלוח נוהג בטרפה משא"כ בכיסוי דם ואין לשנוי
ולומר במלוגעא לא קשיירי דהא לעיל בק' ראשית הנו דפריך וליעגו חומר ראשית הנו שנוהג בטרפות וכו' לא שפיר

שלוח הקן

כפ'לונתא לא קמיירי אלא משני הא מני ר"ש היא וחולי דיש לומר בזה כיון דסתם משנה ר"מ היא דאמר כיסוי הדם מהג
מי בטרפות אכל לתרוני הק"ו כרחה דמאי דאמרינן דכיסוי הדם אינו נוהג במיקדשין לאו מטעם מיקדשין הוא אלא
משום דהוא שחיטה שאינה ראויג ואפילו בחולין שחיטה שאינו ראויג פטור מכיסוי הדם א"כ אין לומר שיש קילה בכיסוי
הדם שאינו במיקדשין וכזה עתירגת ממי האידך דאין זו קולה בכיסוי הדם דהא טעמא לא הוית אלא משום דהיא שחיטה
שאינה ראויג אעפ"י שהיא כשרה וכעשה שחיטה שאינה ראויג פטור מלכבשות ומה שכראה דאיכא למידק אדאי לא פרי
בכולהו חומר בניד הכשה שנוהג בחיה ובבהמה משא"כ באותו ואת בנו שאינו כוהג אלא בבהמה דהא שור ושה כתיב גס כן
מה שאינו כוהג במתנות דהא אם שור אם שה כתיב גס ראשית הנו דהא נאפק כתיב ושלוח הקן אינו כוהג אלא בעוף לכד
בכיסוי הדם היה יכול לומר הומר בניד הכשה מכיסוי הדם שניד כוהג בבהמה משא"כ בכיסוי וחומר כיסוי הדם מניד הכשה
וכו' יש לומר בשלמא מאי דאתמר לעיל חומר ברובע ולחייב וקיבה מראשית הנו כיחא דיש שייכת והדמות חדא בחדא דהו
מתנות כהונה וזו מתנות כהונה גס מה שאמר בפרקין חומר כיסוי הדם משלוח הקן יש גמי שייכת דה"ל כיון דכתיב בקרא כי
יצוד כד חיה או עוף דלא ינהוג אלא כשאינו עומן וכמו שכתבו התו' לעיל בריש כיסוי הדם . אכל לפי מאי דהכינו
התו' לעיל בפירוש רש"י איכא לאקשוני לרש"י מאי דקשיתי . עיד במתניתין הוהו שאינו מומן כגון אווין ותרנגולים
שקניו בטרוס ופי' רש"י שמרדו וינאו מן הבית וכו' ומה שלא פי' דאתו מעלמא וקניו בפרדס דמשמע ה' שלו קודם וקניו
בפרדס עכ"ז מומן ופטור היינו משום דבגמרא שוכח הכי דאי לאו הכי אפילו בחולין פטור משלוח ת"כ מדאי יטרך קרא
לל' יודנו דבהקדש פטור משלוח בכ"ג ודאי בחולין חייב וק"ל וכן בעיף טהור שהרג את הכשה דאמר דאיכא דפטור משלוח
שיירי ממי כה"ג דהיינו שהי' שלו מקודם ה"כ בחולין שלא הרג הכשה שמרדו ודאי שיהי' חייב א"כ לשתוק קרא מלפניך .
אכל אם קנינו וכן יוני הדריסיות פטור משלוח וכתב רש"י אכל אם קנינו בתוך הבית שלא עמדו ואיכא למידק מאי אתא
לתשובתין שלא מרדו ומקמת בתוך הבית דמומין מקרי ועוד כיון דאין יכולין לברוח מומן הוא דהא היינו טעמא דפרדס
דחייב משום דיכולין לברוח וכמו שכתב רש"י ז"ל לכן כראה דאשגה למר דמה שאמר קנינו בבית רונה לומר שגא משלוח
מהפקר קנינו בתוך הבית וכן יוני הדריסיות וכו' ולשמועין דלא טינא כיון דאתו מעלמא אינו מומן עיקרי וכי יקרא
קן ציפור עיקרי קמ"ל כיון דקנינו בתוך הבית פטור משלוח ולא שיקרי טינא שוכך ויוכי עלייה שבאו מן ההפקד לשוכך שחייב
בשלוח כיון דאינן רגילין עם בני האדם וכו' וכמו שכתב רש"י ז"ל לקמן . עוד שם עוף טמא פטור משלוח ופי' רש"י
כדמכרש בגמ' נכור טהור וכו' ואיכא למידק ודאי דהאי חליקה מיירי שהיו הכל טמאים העוף וכו' והאשכוחים אם כן
אדאי צריך לטעם דבעינן ציפור טהורה ת"ל עושים ואת הכנים תקח לה ועוד דהאי חילוקה מיתרת לגמרי כיון דאמרי
בתר הכי עוף טמא הרובץ על כיני עוף טהור וכו' פטור משלוח א"כ ודאי עוף טמא על כיני עוף טמא פטור משלוח ואף
לומר ככי האי גונא לא זו אף זו קתני דהא לעיל בריש פ' גיד הכשה על אלו הטמאות כויד מעלמא על דהת ועל
כוית מן האת וקשיא לן על כזית על מת לא כ"ש וכו' ומאי קושיא כימא דזו אף זו קתני אלא ודאי דעל כיונא בזה בחלוקת
רישא לא אמרינן לא זו אף זו גמרא ר' אשין זר' מיישא חד אמר וכו' איכא למידק דהוה מצי למימר דראשית הנו דאשה
דכוהג בארץ וכז"ל יש חידוש אפילו לרבנן דה"ל כיון דאיתקש לתרומה דכתיב ראשית דגןך ונו' וראשית הנו נאפק מה
תרומה בארץ אין בז"ל לא אף ראשית הנו כן קמ"ל ואע"ג הא קאמרי רבנן לעיל דראשית הנו הפסיק העבין מה בכך הא
קמ"ל ודראשית הפסיק וכמו שאמרינן בסמוך לעבין חולין ומוקדשין באותו ואת ככו קמ"ל דאמרי דהפסיק ועיין לעיל
בדברי התו' בר"ה ורבנן לא לכתוב רחמנא וכו' דרבנן לדבריו דר' אלעי קאמר . וכתב רש"י ז"ל והוא הדין במתנות
כישיני לומר וכו' והא דנקט ראשית הנו משום דעלכ אמר ר' אלעאי בהדי' וכו' איכא למידק דהא חיוני לעיל גס במתנות
אינו כוהגת אלא בארץ ונראה לומר מאי דכתב רש"י דרבי אלעאי קאמר בראשית הנו בהדיא היינו זה דודאי ה
ר' אלעאי עמנו אינו מוכיר בדבריו אלא ראשית הנו ולא מתנת אלא דתנא של בדי' קאמר מדעתו דודאי דר' אלעאי אית
ל' במתנות אין כוהג בחינה לארץ ולזה קאמר ר' אלעאי חומר וכו' והראי' דאית ל' כן היה חומר בראשית הנו וכודאי משום
דיליף כתיבה עתרועה וכתיב שכן ודאי דיליף כתיבה מעתבות או מראשית הנו או עתרועה ומש"ה כתב רש"י דראשית הנו

והשובת ראש יוסף

קאמר רבי אלעאי בהדיא והכי נראה דר' אלעאי לא הזכיר בדבריו אלא ראשית הנו לכד דהא כשאמר לעיל בראשית הנו
שאי טעמא דר' אלעאי קאמר רבא יליף נתיבה מתרומה וכו' וחזין דלז הווכר מתנות כלל בכל בני פירכין וכן מה שאמר
אח"כ האי דנא' הונו עלמא וכו' ולא היוזכר מתנות והתו' כתבו ה"ה וכו' וזדא חייבו נקטג"ש וקאמר בגמרא וזהו אמר כל
דיכא דתן בפני הבית וכו' איכא למידק ואמאי לא אמרינן הכי דבזמן דאיכא קדשים יב"ג ובזמן דליכא קדשים שלא יבנו
אלא דיש לומר דזור או שה דאמר רחמנא הפסיק הענין א"כ כיון דבאלוקת בפני הבית ושל"ל בכני הבית כבר אשמועינן
דאמרינן הפסיק הענין ודאי ג"כ יבנו בחולין וכו' דאשמועינן דבנה במוקדשין דהוה אמיכא דכיון דהפסיקו הענין במוקדשין
שלא יבנו כלל במוקדשין קמ"ל זה אי אפשר לפרש דרש"י ז"ל כתב דמאי דאתא לאשמועינן דבנה בחולין ג"כ ואי אפשר לומר
דאמרינן הוה אשפ"י שהפסיק הענין שמיירי במוקדשין כיון דסתמו למוקדשין דלמאי הלכתא סתמו דאין זה כלום דאודעה להכי
פמכו כדי להפסיקו שלא לבנו במוקדשין כלל דאי ביה הכונה שיבנו במוקדשין ה"ל לכתבו במקום אחר ומסתמא מדבר
בין בחולין בין בקדשים . וכוה שכתבתי אתי שפיר מאי דאמר לעיל דהוקש ראשית הנו לתרומה ולרכן הפסיק הענין ולא
יליף כלל בראשית הנו מתרומה ואמאי סמכו ראשית וכו' שלא ודאי להכי סמכו והפסיקו כדי שלא יליף כלל מתרומה ואשפ"י
שאין כל כך קושיא אמאי סמכו בראשית הנו לתרומה דכולן מתנות כהן עב"ז למאי סמכו בראשית הנו יותר משאר מתנות
כהנה ואין לומר דסתמו לומר דאינו מיירי אותו ואת כנו אלא במוקדשין דזה אינו דהא חזין דהפסיק הענין ומיירי ג"כ בחולין
ואין לנו לעשות שום דבר מפני שכתוב בעניינא דקדשים .
שאלה מה שכתב הטור כתב הטור באשפ"י קי"ו
הנושא אשה מחייבי לאוין או אילמת או מחייבי עשה וכו' והדיא דברי הרמ"ם וכו' וא"א הרא"ש ז"ל כשב בסברה ראשונה
והר"ב האריך בתמיה והניח הדבר בג"פ : דין אילנות דיון שוה לחייבי לאוין בכל זולת מוונות דבאילנות יש לה
מומת בין בחייו בין במוות וכן הכשאת ל"כ וכשאת ל"ג וכו' זולת התוספת שיש לה כפי הטעם שזכר במפרשים ז"ל ולענין
בכפי כל מה שהוא בעין כ"מ וכו' כ"מ לא תטלם ושאינו בעין כ"מ לא תטלם וכו' ג"כ יש לה אפילו אינו בעין וכדבר הוכח כתב עוד
והרמ"ם ז"ל כתב דאילנות מחייבי לאוין שהכיר מחייבי עשה בין הכיר בקלא היכר וכן שניים דיון כשאר נשים לענין נכסי
דזוניה דאין לומר דיון כשאר נשים לענין כתובה ותנאי הא ודאין אינו שווין דהא שניי בין הכיר בין לא הכיר אין לה כתובה
ולא שום דבר מתנאייר ואפילו מחייבי לאוין ועשה יש להן חילוק משאר נשים לענין מוונות א"ו מה שאמר דיון כשאר נשים אינו
אלא לענין נכסי שהכניסה לו קאמר אבל אילנות מחייבי לאוין שלא הכיר כג"ב א"א איתנו שקלה ואי ליתנו אינו חייב לשלם
וכ"מ אפילו אינו בעין חייב לשלם כפי שיטת הרב"ז וכפי מה שכתב בספרי הרמ"ם שכתבנו וכפי מה שכתב הרמ"ם ז"ל מה שכתב
דאין חילוק בדברי הרמ"ם כ"ס לסברא קמא וכו' ואי משום מחייבי עשה אפשר דפליג אלישנא קמא דהרמ"ם כ"ס ז"ל מחלק בין
מחייבי לאוין לחייבי עשה וללישנא קמא אין חילוק בניהם אלא מחייבי עשה אם הכיר בה יש לה כתובה וכל תנאיה וכו' לא הכיר
בה כ"מ נרק לשלם אפילו ליתנו וכו' וכו' ואי ליתנו אינו חייב לשלם זה אינו דהא כתב הטור לעיל בברת הרמ"ם כ"ס ואי הוה
פליג הרא"ש עליה ש"ה לומר וא"א כתב בסברא ראשונה ועוד שאין הדברים כ"כ בפירוש ולא שייך לומר כאן על זה וא"א
הרא"ש וכו' וכן אין לומר מה שיש בין הרמ"ם כ"ס לסברא קיימתא דלדברי הרמ"ם כ"ס שנייה הרי היא כשאר הנשים כתיבה זכר
ענאי זה ליתא וכמו שכתבנו דהרמ"ם כ"ס לא מיירי בזה אלא לענין נכסיה שהכניסה לו והכי כתב הרמ"ם כ"ס בפירוש גם אין
לומר דאפשר לומר דברת הטור לפיל נכסיה שהכניסה לו אם הם בעין וכו' ושל כ"ב אין נרק לשלם כתב כן לחייבי לאוין
ואילנות בין הכיר בין הכיר וראיה לזה בתחלת הסיון מיירי מחייבי לאוין שהכיר בה לא כתב אלא דיני כתובה ותנאיה
אבל לענין נכסיה שהכניסה לו לא מיירי וזוה לכד רזוני לענין כתובה הוא דיש חילוק מחייבי לאוין להכיר ללא הכיר אבל
לענין נכסיה שכתב אחר כך מיירי בין הכיר בין לא הכיר וזהו הרמ"ם כ"ס מחלק אפילו לענין נכסיה וכו' לכך אמר וא"א הרא"ש
בתב בסברא ראשונה דמחייבי לאוין אין חילוק בין הכיר ללא הכיר לענין נכסיה זה ליתא דהא כתבנו דכיון דאמרינן בהכיר
בה יש לה כתובה ותוס' ופירות וכו' וכמו שהעתיק הרב ז"ל לשון ברי"ק והר"ש בתחילת הסיון א"כ כיון דאמר דאית לה בלאות
ודאי היינו בלאות דאמרינן בלא הכיר בה דלית לה בלאות היינו בלאות דז"כ דאין נרק לשלם לה כשליטנה בהכיר חייב לשלם
א"כ מוכרח הוא לסברת קיימתא לחלק בין הכיר וכו' מחייבי לאוין לענין נכסיה וכו' ומה שכתב הרב ז"ל והגיה הדבר בג"פ
הוא שכתב דאשמועינן מאי דכעב בהנהות רי"א דבסוף פ"א למנהג כיון על הדין דהא רב הונא אילנות אשה ואינה

תשובת ראש יוסף

אשה וכו' ל"ס ועיינו כתב דאילוכית וחייבי לאוין וחייבי עטה וכו' ואילוכית וכו' שלא כדיר דה נ"ב אי איתננו סקלנו
 ליתמה אינו חייב לשלם כ"מ אפילו איתנהו אינו חייב לשלם והטור לא כתבו כן עכ"ל נראה מדברי אג"ס טבת
 אחרת בדברי הרמ"ם דכתוב בה ד"מ אפילו שהן בעין בלא הכיר בה דאינו חייב לשלם וכפ"ח זו ה"ל הטור בדברי הרמ"ם
 ומש"ה השמיט הטור חלוקת ל"מ מדברי הרמ"ם לומר דדוקא בנ"ב יש חילוק איתנהו אי ליתנהו אבל ל"מ בין הכי ובין כמי
 אינו חייב לשלם ומש"ה כתב וז"ל כתב בהטור ראשונה דכ"מ אדרבא אם אינו בעין חייב לשלם וכפ"ח זו נראה דאי אפשר
 לקיימא חזק דנריך להג' בדבריו ועוד דבנמרא אשירין גבי אילוכית דלא הכיר בה אי איתנהו אידי ואידי שקלה וכו' ונכח
 שחייב הרב ו"ל לעיל על דין אילוכית וכו' א"כ איך אפשר שהרמ"ם כ"כ סיבר הכך דברי הנמרא ולי הנמיר מראה דהך לפי
 נסחא הרב יש חילוק בין סברת הרמ"ם כ"ס וזהו דל"מ כ"ס חלונה היא בכלל שנייה דמייא אכור מדרבנן וכמו בשנייה בין הכיר
 ללא הכיר ח"ן לה כתובה וכל תנאים כן בחלונה נמי דכולה חד טעמא היא דכיון דרבנן עשו מיוזק א"כ גם לנכסי שהכניס
 לו יש לה דין כ"ס ל"מ חייב לשלם אפילו ליתנו וכו' אי איתנו שקלה ואי ליתנהו אינו חייב לשלם וזה בהנחה שדלא הוגיר
 בהו"כ כ"ס חלונה עם חייבי לאוין וכמו שכתב הרב ב"מ סתת' הניחה בשנייה ועל זה כתב הטור וז"ל הר"ם כסבר ראשונה דלא
 הזכיר חלונה עם חייבי לאוין וא"כ יש לה דין דחייבי לאוין ואילוכית שלא הכיר דכ"מ חייב לשלם אפילו ליתנו וכו' א"כ אי
 איתנהו שקלה ואי ליתנהו אינו חייב לשלם וזה נראה ליישב דברי הטור מוכח מהנחות מרדכי ב"ב דאע"ג דאמרינן אין אדם
 מקנה דבר שכ"מ ח"מ אם סיכר אהדדי קנה כגון שנים או נשאתנו וכו' עכ"ל זה שאם יבא ריוח לאחד מהם שיחלקו עם חבריו
 או מניחה שחייב לחבריו חלקו אם הרויח או מנא מניחה אע"ג דהיא דבר שב"ל כהיא הנאה וכו' והביא רמ"ם על זה שהיה
 דאין שחלקו דאחרת כהיא וכו' אע"פ דהתם באהך שחלקו הו"ד ש"ל כל"מ לא הביא רמ"ם אלא דאמרינן דאפילו בלא
 קנין כהיא הנאה דקא צייט וכו' ז"ל ע"כ שאלא כהיא דאין דשייך בהם קנין דהוי בדבר שבא לעולם אמרינן כיון דשייך קנין
 אע"פ דלא קניו עידו כהיא כהיא דמחזי אהדדי קמי אבל הכא דלא שייך ביה קנין וקנין אינו חל דהוי דבר שלא לעולם
 באין שייך לומר אגב דמחזי אהדדי נמיר ומקנה סלי הקנה לו ועוד פס כהלוקח ומוכר אמאי לא אמרינן דקני כיון דמסכי
 אהדדי וז"ל האי סמיכות דהאי סמיכות . ושהיא דמקנה ש"ל להיות כשאל נמי אינו ראיב דהתם כש"ל איבא חיוב פשיעם
 יכול לעשות חיוב מתר מש"ל א"כ בדש"ל כל דאין כאן שום קנין ואיך יכול להקניין קנין מה שאינו ואי מאי דאמר נמיר ומקנה
 ירצה לומר דנמיר ומקנה כש"ל ונעשה כשכירו אמאי נר"ך לטעם דכתב כהיא הנאה דמסכי אהדדי . ועיין ורדב"ה
 ס"ב הכי דין זה ט"ה כ"ד רמ"א בלי שום חילוק ומי שדאש דבריו סתם יפסוק הדין כן והוא מחליקת גדול בין דפוסקים
 כבילו הטור ז"ל בה"ש ז"ל ובה"ש שם גם הרב היה דמנהג מרדכי כד"כ כתב הר"ם פסולס בר קלומניס' וכו' .
 ואולי משום דנראה לו דיש לפסוק כהני רבנן דהרמ"ם דמסקו דקט' ע"מ אין דרכו כן ומי נס דה"כ וכמה גדולים שהלכתי
 בעיסתו ואולי דסוף מה שכתב כאן דבר תלמי במחלוקת ועיין בדברי הרא"ה בד הביאו הטור בהלכות סתפין ועיין . מוכח
 מדברי הרב בעל הטורים בא"ה ס"קס"ג דדין החייבם דוכה בנכסי אחיו המת ועמד במקומו ליטול חלקו בנכסי אביהם לא
 יצבי' בנכסי שהן שלו דאחיו המת שאין לכם לשאר אחים חלק ומחלה כהן אלא אפילה . פס שנתפס מחלק אביהם זה יורשו
 דבכור קרי ל' רחוקא וכו' וכתב עור הטור דוקא בחזוק כגון שפע אביהם ואח"כ וכו' אבל לא כראוי כגון אם מת אחיו ואח"כ
 מת אביהם וכו' ונראה דיש כאן קצת דיקדוק כיון דלזה המייבס קראו הכתוב בכור דכתיב והי' בכור אשר תלד וכו' א"כ לא
 קח"ל ככה שמת בחיי אביו ואח"כ מת אביו דבן או בת בכור יטול פי שנים ולא סיקריו ראוי וכמו שמוכח בהלכות מחלות
 בט"ה ודבר זה נריך עיין פ"ט פ"ך מוכח מדברי הטור דכשמת אחיו בחיי אביו דסיקריו ראוי ולא יטול חלקו אחיו אלא עם
 שאר אחיו והביאו רבינו בפשיטת בלי מחלוקת גם כד"כ לא הזכיר מזה כלל אלא בשבו כעו שכתב הטור אבל בהנחות
 דשייכי לספר משפטין סי' לא הביא מחלוקת בה ואת' שזכר נריכה עיין ונפלא מיני ג"כ לעבין .
 מי שחזק מחזוק ועיין איבא פלוגתא בין הרמ"ם ו"ל ובין הרמ"ב ז"ל בשנין ביטול איסור סתם פרד דהיתר אי ברוב או בס'
 או בכל ענין טיביה דלכרמ"ם ו"ל אם הליסור עומד בפניו אפילו מעט טיביה אינו מתבטל כלל כהוביבא דהיה על
 גנים כפי קט' ומוקנת גאונים אכרוה מפני ניהא חלב וכו' כדרי קום אינו שתערב יכ"כ כרי שיתבטל במיעוטו אלא עינד
 בפניו אבל הרמ"ב לא כתב שאין דבר זה עומד שכתב ר"י כעלמא אינו עמד שכתב עומד בו נובב וכביא ראש

תשובת ראש יוסף

מחיים של תרומה שכלו לתוך חולין או גרוגרת של תרומה וכו' דהרי אלו אעפ"י שזה עושה ככתיב עמו וזה עושה ככתיב עמו
כטלי וקרב כ' תיקון כדברי הר"ם כס וחילק מההיא דחטיטת גרוגרת לכאן ולא על כשלא כחטין וגרוגרת אעפ"י שזו עושה ככתיב
עמו ו"ע אין עושה קודם כי כתיב עין ע"ס ואין דרכו כדורה אלא דכל סעודו של הר"ם כס ז"ל עפ"י שיכלל כל עשה פלגת כ"ק
שאין מעורב עם הפיתר ע"פ בן הר"ם כס והר"ם כ"א חלקים על דברי בעל תרומת הדסן שכתב גבי חיסן שנתעברו כסם
קצת חיסן חסונין דכדי שיתבטלו ויהיה יכול להשתן עד אחר הפסח נריך שיטחן קודם הפסח כדי שיערבו יפה ותיקן
בהנהגי בטור א"ח הי' פסח ונראה לי דאיכא פלגתא אחרת בין הר"ם כס והר"ם כ"א דלהר"ם כס ז"ל כאלו חסונים אגרת
דכין כגון חלב שחלבו גוי וכוונת כוס ועיין בהטור סי' קט"ו ק"ו וזו לכן בהם אחר פרוח או כל חד לפי שיפתו ולדברי הר"ם כס
ז"ל לא דאולתין אחר סרוב באלו האסורין וכפי טעמו ע"פ אחריו בנ"כ כפי שכתב דקאי וכו' אעפ"י שהיא דבר שוטף ונראה
דלפי פלגתא זו איכא לכונן חד דינא דהא דאמרינן אס' ידוע שאין דבר טחא בעדו אס' יס' אל יושב בנד' ערו וסופר
אס' יהיה ידוע שאין בעדו אלא כהמה אהפ טחא הויש לו שאן וכקר הכנה וחלב בהזיתו דלרע"ג שנת דהא איכא
ביפול ולרע"ג כ"א חסור דאין כאן ביטול וכדברי ההר"ם א"כ איכא למיפק דשאר הכוסקים ס' לכוונת יפול דנראה דאיכא ס' ס'
ספק אה אופ' כהמה טחא חלבה או לו ואת"ל חלבה טחא חלבה כהר"ם כס וכה"ג ס' חסין לרוב טעמה אמתו גבי נלדה
אעפ"י דכתיב כל העושים דעתם כלי גוים אין בני יומן ומותריה שנתבטל בהן ח"ע לדעת הר"ם כס ז"ל אית ליה דעתם
גלי גוים הן בני יומן ואסוריה שנתבטל בהן וכן הכריח הר"ם לדעתו ב"ד סי' קט"ו וק"כ רש קצת סברא לוכ ערוחין
דהנריכו הנעלה לכל כלי אדון ואם איכא דעתם כלי גוים אין בני יומן אחאי הנריכו הנעלה וכו' עדין עודה נותן טעם
לפנס מותר ואפילו לכתחילה דהא כתיבה תורה כתיבה מוסרית אפילו בעיניה חיים דענוחה היא ונחזק לומר דהנריכן
לעזות כן על כר העיר ט"ב או ללחוד דיני הנעלה אבל אפשר לומר דכיון דכל כלי אדון לקחה ודאי דהיה בהכרח בהו
שכלים שנתבטלו כגון בלוחות יום ויום כתיב כתיב הנעלה לכל הפלים וכל הנריכו דהנריכו הר"ם ז"ל לומר דאית לאו
לרע"ג כלי גוים בני יומן משום האיך דכתיב הר"ם א"כ החמיה שבטלו אסורם משום ניעולי גוים ודאי דאית ליה
דעתם כלי גוים בני יומן דאי לא מותר הוה לה להיות דנותן טעם לטב וכמו שכתב הר"ם ז"ל כ"א ק"כ : ואפשר דאית
ליה דעתם כלי גוים אין בני יומן ומ"ע אחאי מקום דכתב בהחמיה שבטלו גוי אסורה משום ניעולי גוים אין לייבזו כתיב
ישמעם שכתב ולפיכך הכריח דאית ליה להרי"ב כ"ז דעתם כלי גוים הם כ"י ואין כ"כ הכריח לפע"ד דאפשר דהר"ם
וכתיב דאסורם כשנעלה הגוי משום ניעולי גוים היינו שנעלה ככלי כ"י ואתא למחר דאיכא אסורה בהחמיה אעפ"י דאין
עה חש חלב טחא משום ניעולי גוים רדעינן דהוא כ"י או נראה לומר דס' לרע"ג ז"ל דכי אחרין דעתם כלי גוים
אין כ"י היינו כשנעלה או פשוט דבר בחייון ככלי גוים רך חקרה שקרה לה או שהתו בטלה וכו' אחרין דעתם
עלי גוים אין כ"י ומותר דכזה דיעבד אבל גבי חמיה או אחרין דאי בטלה גוי אסורה לומר לומר לומר לומר לומר
חלבוטם ינעלכ כגוי וימכרו ליה חמיה וכו' ז"ל דאיהו אן הכת דסוכרי דכלי גוים אין כ"י ושכח האי דכ"י ד
דכתב הר"ם דחמיה שנעלה גוי אסורה משום ניעולי גוים סי' קט"ו . לשון המשנה כדברי רבינו בבב"ב חלק ס'
יכתב אסור לאדם ללות על הבית לדד טס בנכיתא ולא דמי לכרס כי כרס הוא כפק אס' ודמי אס' לא ונעלה קוסה
שפירית בלוחת נכיתא על הספק אבל כתיב ודאי סכר דדמי וכן נעבד רש"י וקט"ו
שכחותו חלק עמו כתיב בהסך כלל דחלפתא לפי דס' ונעמוסות וכו' שלא חלקו בין פנים לשדע ועוד פ"ק אחר כלל
דשילפתא לפי דס' ונעמוסות רש"י בתיב בהסך כפ' חיה ונעבד ככאי חמיה אחר ליה רבינא לרב אשי הרי ימכרתא כלל
עביתא דכדיכוס מוציאין וכו' פי' דס' ז"ל דאכס ריבס משום דזימין דאין עושין פירוש אהכרמים לוקין ואין זה ריבס
אן ונכ עקאמר דומיין שאין עושין נראה דדוקא בשחת שלוקין היא דהוה אכס ריבס אבל במקום שבוטה כדדמי פ"ד
דנה ריבס קמו' יכול לתקן ולומר דהאי חילק יהיה למאן דחילק דוקא אס' הליה דר כתיבם אבל לא כשלוש פלג הכמים
לשגור חופן לאחרים שאין זה סכר ודאי דאפשר שלא ימנא סוכרים . על מה שכתב חמיה ז"ל לב ח"כ סי' א"כ נעבד
פתאכסוים לתורה על מה שכתב בעל המשדוים וז"ל ונראה חילוק כעוין כי לרש"י באתרא דהסלקי בלל נכיתא פני
ריבס קמו' ולפירוש עמו' היא חבן ריבס וסוקה לו עכנארא דכתיב דהסלקי דהוה חבן ריבס פ"כ אינטרן לריבס

תשובת ראש יוסף

לר

ומיירי בלא נכיייתא דמי בנכיייתא הוא מותר לכירוש רש"י קשה ה"ל להקשות פה"י שכתב בהבך כפ' אינוסו סך אחד פה
 ש"י משכנתא באתרי דמסקלי כתב רש"י ז"ל ולא פסק עמו בנכיייתא ח"כ נראה שסובר רש"י דאשילו בלא נכיייתא באתרא
 דמסקלי הוי אבך ריבב וא"כ הקושיא היא ענה בדברי רש"י ולמה לו הכרח מהנחרא שכולל לדחות ולומר דמיירי בנכיייתא
 ועוד מה שכתב וברב בעל העשרים סובר ברש"י דאיכא דאיכא חדא לטובותא וחדא לרעותא הוא מותר לכתחילה ושיבא
 דאיכא פרת לרעותא הוא ריבב קנוס קשה הא בעל העשרים נפיש ח"ה כתב בסך נו"ל משכנתא באתרא דלא
 עסקי עד ופן קנוס סוי כמכר וכלא נכיייתא שויה אבך רביב ובנכיייתא קרי ובאתרא ומסקלי בלא נכיייתא הוה רביב
 קנוס ובנכיייתא פה אבך רביב נראה שסובר דאיכא דאיכא חדא לטובת' וחדא לרעותא דהוי אבך רביב שכן כתב
 באתרא דלא מסלקי בלא נכיייתא והוי חדא לטובותי שלא מסלקי ובלא לרעותא דהוי בלא נכיייתא ועוד איך כתב שכל
 העשרים קובר כדברי רש"י דאיכא דאיכא פרת לרעותא הוא רביב קנוס ואינו כן ועוד דלא ראינא שום ח"ן הפוקים
 שסובר דחדא לטובותי וחדא וכו' דמותר לכתחילה ורתת לרעות' שהוה רביב קנוס שהוה פן הקנה אל הקנה ועוד כפי
 שכתב ראינא עשרים מדוייקס סכתיבת ידו והאמר לומר דבריו בתים פיירי ואתא לאשמועין דכי היכ' דאיכא בין רש"י
 לתו' איכא דאיכא חדא לטובי' וחדא לרעותי' בשדות מותר וכבתים הוי אבך רביב ח"כ נראה אליבי' דידי שלרש"י יש חילוק בין
 במסקלי ובנכיייתא אפ"נ דכשדות הוה אבך רביב כבתים הוי רביב קנוס ח"כ נראה אליבי' דידי שלרש"י יש חילוק בין
 שדות לבתים והבך עזה כתב בעל העשרים נתיב ח' חלק ש' כללא דמילתא וכו' ונ"ע . בטור ח"כ סי' ס"ה כתב הטור
 מנא ג' מטרוס או יותר כרוכין למי שיאמר לו פנין יחזירם וכו' וכתב הרב שנדול ב"י אבל מדברי הרא"ש נראה שאין
 ג"ל וכו' עד כי לא יוכל ליתן בחיבין עכ"ל ויש לתמוה בדברי הרא"ש אין כתב דתכריך ואגודה פיירו כדי שיוכל ליתן סימן
 במנין אבל האריך סיו כחכין לא תריך ח"כ מאי פריך בנפרא ש"ס קשר הוי סימן לעולם לא הוי סימן ותכריך ואגודה
 דמתניבן פיירו כדי שיוכל ליתן בחיבין ועוד קשה לפירוש רש"י פסי' כחכים זה בזה והוה סימן כשו שכתב הרב"י בשמו
 חס כן אי פריך קשר הוי סי' לעולם קשר אינו סימן והכא משום דאיכא תרתי דכיינו קשר ומנין אבל קשר לחודי' אינו
 סימן . כתב הטור בח"ה בסי' ע' אסור לאדם להלוב עמנו בלא פדים ואשילו לת"ח א"כ סלוג על העשכון ואם
 עשה עליו טעם חסוכא הוא וכו' עד אבל אם יש בו קנין חסוכ מלוג בטור דכפרישע לעיל וקשה לעיל סי' ל"ט כתב
 וקסובר שרסה לחזור יחזור מפני שרצה לטרוף משעבד' ח"כ נראה שאין משוכ בטור ונראה מה שאמר דכפרישע לעיל
 שאין כפרעים אלא בכניפדים אבל לטרוף משעבדים לא ובחוקים אחר עקשיפי דקאמר אפילו לת"ח ומדברי בנפרא
 עמוס דת"ח נרוב לעבך זה ועיין בהנהגותי על הטור סי' ל"ט ע"כ . כתב בטור סי' ל"ט כתב הרשב"ם בח"ה
 בטור סי' בו קנין וכו' עד שאי יכתבו ללות כניסן ולא ילוה עד תשרי וכו' אפ"י שיש לדחות דמי שאמר משעבד פיירי
 אם יכתוב הטור מ"ה כן נראה מפשט דבריו וכמו שכתב כן ח"ה משמו והטור נסתם דבריו משום שהוא בכד כעו דחוב"ס
 וקשה בכלן סתם דבריו שהקנין עשת עבד לטרוף משעבדו ובאותו כרם ענשו כעבדו"ל ואם הלוג שוחק שלא יכתבו את
 הטור אין כוחבין לו אפ"י בלקח קנין לשיכר וכו' עד שיהי' לו שטר לטרוף משעבדו ואפשר לומר סיכ'ו לראי' ד
 דשמי' היוס או לשאר ימות עדי הקנין או ילכו למדינת הים אבל לעולם אי ישי' כאן עדי קנין סני ואני כוכחתי בזה
 שדבור בתשובה דקנין משעבד פיירו דוקא כשיכתבו הטור והפ' לו שכתב לופן הרבה אחד הקנין וכו' אבל אי לא נכתב
 ט"ה אפילו אם יבאו עדים קנין אינו טורף ועיין ועוד קשה שהרי נראה שפסק כאבי דאשר עדים בחפשינו וכו' לו .
 ואיכא לשידך עוד דכשלא לרב אםי דשוקי דאמר במתניתין כוסבין שטר ללוו וכו' היינו דוקא בטרי פקלא וכפי זה
 נמצא מה שאמר עניתין דשכיפיע דשטר מוקדם פסול היינו שכתבו שטר ללוו וכו' ולא פיקרי רשעים דלא ס"ל דעושים
 שלא כעונן אבל לאבי דאמר עדין בחפשינו היכא משכח פוקדם לחאן דאית ליה דנבי מכח חרי דאי יאמר שנקדיעו
 שופן הא רשעים ועוד דאין כאמריס לומר דהקדימו בכניס ועיין בהר"ן בשכתב ר"ס . לשון הרמב"ם ס' כ"ד שהיה
 סלוג ולוג דין ש' כל הטור שינא לפנינו ויטעון סלוג אינו חייב וכו' או שאמר לא ללוו וכו' והעלה שמו כש בעל סוג
 איכא לשידך עליו דקאמר שאחר שלא סומקו משעם שאם פוחקו סיהי' כאן סלוג ויכול לדחותו ולומר לאחר שטעו כשפך
 אפי חייב ופא הוא ז"ל כעב לקען כדין ט' חניא עליו שכתוב בו וכו' . וכן בני יוסף כן שיעון וכו' אינו יכול לדחותו את

מלוג

תשובות ראש יוסף

שאלה ולומר לאחד ששמו כשחך אני חייב וי"ל דלעיל בדין ראשון דאמר מאחר שלא החזיקו עם שנים ששמו כשחך שמוך
לא אור זכאלה לחלוקה ראשונה דאזר אני חייב כלום וכו' לזה אור מאחר דלא החזיקו דאם החזיקו ודאי ריבול ברחמי
ולומר לא אני חייב לך אל לא אחר ששמו כשחך אני חייב לך גמורו אחר הרובים בדין שני יוסף בן שמעון וכו' אבל לחלוקה
שנייה שהיא בעל חוב אבל אין לזה אור אפי' שהחזיק שני יוסף בן שמעון בעיר אחת אינו יכול לדחות וק"ל אבל לשתרע
שמוען שאחר הפלה שמו כשחך או אתה תגלית' שדך כשם בעל חובי נריך לטעם חוקה אין העדים חתומים' אלס אהבן
שכדין ועי"ל דודאי דהבא חייבי שאחר הפלה לעדים שהיא לזה חוסף בן שמעון ואם יבא חגלם שיכתבו וכיון שכן בשלמה
לקחן כשם שני יוסף וכו' היינו טעמא דלכפ"ה לא חייסן וכיון שזה הוניה בשבד מתרח' ידו ודאי שהיה כשלה' אהבן
הבא זה טעם שאחר הפלה וכו' דעכשיו אין לומר חוקה אין העדים חתומים וכו' ודאי מכירין היה וכיון שהלכה אחר להם
שיכתבו שטר ליוסף בן שמעון הא עשו שליחותו וק"ל • יכתב הטור כפי ר"ו ויהיה כתב א"ה אה"ש ז"ל דוקא שכתובות
קצין פסקו שלא טאדית' יפדין לא נעדר המקור וכו' ויש לתקוף מירברי ה"ה ה"ה ה"ה דא"ה כד"ה חילק בן פחילת האמת
פאי שדך בנ"ו כ"ה איזה כדך אלס מענה מתניתן דקצין וכו' לפי דעת' ה"ה ש' פריך התכתובת איירי' בתחילת
המכר' לשיכך תנאי הלוקח הוא תנאי וכן כתיב להקשות' לפרוטו הראשונים שמתבא דב"י כש"ה ה"ה ד' שכתב האי דקנס
הבא מוכר ולוקח לאו דוקא' הלא ענין מוכר ולוקח וקודם' שהתחיל החוקה הוי ענין מוכר וכו' קשה לפירוטם פאי פריך
הנמחל אלס חתמתו וכו' המתניתן מיירי קודם החוקה שאז בין המוכר ובין הלוקח יכולין להתמת ולח' וכולל לומר דהמפנתן
פיידין אחר האקד' דא"כ לפי דבריהם לא הוי תנאי וכן נאייט לוקדק לפי פלמידי דהש"ה דיקא' יכשמו אחר' כן דרך
סיפור דברים' אבל הם אה"ש ע"ג כן אפי' לכה לך אפילו לוקח יכול להתנות ודוק' לע"ה אין תירוץ פורטם וכן האובר
לקמת דבריו דבר ידוע' כתב הרב כ"ו ו"ל' וכתבו התו' כגון שגלה דעתו וכו' וכן כתב ה"ה וע"ה שכתב' בכתובותיו
דיש הקהוות אפילו גילי דעת' אין נריך אלס חילוקין בתר' חומדא דמוכח' כגון שטר עברתת' ווכיון ולא נריך לזווי' ונ"ל
ופתהני על הרב ז"ל שכתבו ונ"ש על דבר פשוט כזה אי לי להקשות עליו למה לא הקשה על ה"ה קיש' אפי' חוקה והוא זה
איך כתב וכן אדעת' לחסין' אדעת' דיש אל' דלא בעינן גילוי דעת' שכן כתב בכלל פ"ו כי היה דש' מרשע פוי שכלך בנ
כו' וכן כ"ה דקדושין הויה נכרא וכו' נראה דה"ה גילוי דעת' ועוד' דאי הכי פאי כפי למפסס' ה"ה אלסנה ינחובת
ופעמי' כ"ה אלסנה כיוונת' וכן לא אינטי' לזווי' מההיא נכרא דוכין אדעה וכו' יכפי מה שכתב ה"ה ש' חילק' דה"ה
מיירי' שגילה דעתו כשעת' המכר אלס ודאי שזה לית' א' ונס' הלשון שכתב ה"ה ש' בתשובה' אינה כמו שכתב' הרב שה"ה ש'
הכ"ה דאינה דלולין בתר' אומדנא מאלו הווקיות' ולא כתב' דלא בעינן גילוי דעת' ואם תקשה' ולומר דבשלמא' ידאיס
שמתבא ה"ה ש' דלולין בתר' אומדנא' מ"ה מי שמת' ומתנת' ש"ה שפיר' אבל היה דוכין' ולא אינטי' לזווי' או אדעת' לסיסן
זכו' דקתם פריס כשעת' המכר' וה לית' א' ככאן' העשם' הוא חסום אומדנא' דהא' ש' דברים' דאפילו גילוי דעת' אינו כלום
כגון המכר' חלכושו' אדעת' לחיסן' אדעת' וכו' דזה חילתא' דלא פכיחא' כמו שכתב' התו' פ' כוכן' כההאגתב' כשטר'
כש"ה ר"ה דוקא' כמזכר' קרקע' וכו' אבל מוכר מטלטלי' לא יש להקשות' פאי כפי' למכסס' הנמחל מוכין' ולא אינטי' לזווי'
שהיה דרב פפא היה דכש"ה איירי' בקרקע' אבל הכע"ה' היא מטלטלין' ונמחל שכתב' מה האופן' סברת' ר"ה דוקא'
קרקע' אבל מטלטלי' כיון שמשך' קנה' אינה קושית' ידיון' דלא חזינן' לשום' פוסק' שחולק' עליו יכולין' אפי' לומר' שלא עלם'
בדעת' הכע"ה' לספק' כזה' אבל להנחות' אשר' שכתב' סברת' ר"ה' כזה' האיפין' ודוקא' קרקע' אבל מטלטלי' כשן' קשיא' •
וכן כ"ו' לכל' העפרטים' שזירו' רכל' זה' מיירי' בגילוי דעתו' כשעת' המכר' קשה' פאי פריך' א"כ' יכשלין' לעתיד' לנח' שלא
ימנעו' קונים' ואפאי' לא ימנעו' ימכרו' שדה' כשעת' ולא' הדיו' וכו' • כש"ה' נשאלת' ע"ה' מה שכתב' בשטר'
ב"ה' ה' נככה' סי' של' ו"ל' ואם' כתיב' אש' כש"ה' וכו' ק"ל' שאינו' קונה' וכו' ונראה' לא"ה' כד"ה' ש' כיון' דבבא' עסקא' אלס'
אי קנה' אדאוריית' או מוכר' אש' קודם' כו' אש' דריכ' אנט' הא' כתב' הטור' כ"ה' ה' כ"כ' ו"ל' אבל' אם' קודם' מדקדשת' י"ה'
היה' לאמר' י"ה' אפילו' לא' שדך' וכתב' הח"ה' דוקא' בגל' דע' אה' משים' וכו' א"כ' משע' דאם' קדש' אה' כמה' שגול' לאמר'
י"ה' דהוי' מקודשת' ודאי' לכאורה' היה' נראה' לומר' מה' שאמר' הח"ה' דהוב' ספק' מקודשת' היינו' שגול' מוכנה' מה' ואמר' כך'
קדשה' כו' והיה' כתיב' אש' א"כ' אי' אמרינן' דאז' ככרי' קנה' כזה' מקדש' ואי' יאורע' ד' אש' כרי' לא' קנה' א"כ' אינה' מקודשת'

תשובת יוסף ראש

לה

בין דלא הוי מאנוי רשות א"כ כיון דהמשקא ליה תש"ה הוי ספק מקודשת אבל קשה דעשמע מדברי בטור דאם קדשה בגל
 דדה דלא הוי כלל מקודשת ובכי מוכח מהנמרא פ"ט וכראש שיש לתרין כזה האופן דהא קט"ל דיכול מקדש במעמד שלש
 וא"כ אפשר שיהיה גזל וכתבתי בשב"ל ואחר יאוש הקדש הולך כדלית וקדש את האשה במעמד גזל ואלו לאשה
 הרי את מקודשת בפיקדון שיש לי בידו וכו' והשתא חמירין אי יאוש בדקנה וכו' ודאי מקודשת א"כ קדשה בוכה פה
 עלו ודאי יאוש אינו קונה א"כ במצא דכשתנה לכבוד לשמרה כל אופן שהוא ברשות הכתוב כזה כמו ברשות הבעלים וכמו
 יצא במהדרי כפ' הגזל ומאכיל דכל זמן שלם קנה והוא ברשות אחר יסיה כמו דהשת בעלים ואם כן כשיקדשה
 בפעמ"ג אינו מקודשת וכיון דאספקין אי יאוש קנה אי לא הוה ספק מקודשת כיון דליבא שינוי דשות ומה שיש
 לדקדק הוא על שהרי"קא דכתב סס במה שכתב הרא"ש דקרי יאוש לאומרא לענין שז"ס קדש אשה בגזל אחר יאוש נריכא
 בקשה לו הכר ולא מאכתי איכא לזידוק דהא הוא ענינו כתב בח"ה סי' כ"ח ו"ל כתב ר' יוחס' פונדב"ש מוכח בפ' מוכה שלם
 וקדש אשה בגזל לא אחר יאוש לחוד דקדש דהשת מוכח כן : מוכח מדברי הטור ח"ה סי' קכ"ה דאית ליה דת דביתנה אפילו
 יאור לשב"ל חן מכה לפלגוי כשתנה שאינו כוכה דמי דהוא כמו הולך והכי כתב הר"ב ו"ל שכן כתב הר"ן נה"א בשו"ת וכו' ולי
 יש קצת תמוה דהא ר"י כתיבנו הכ"י בסמוך סכרמה מדברי ד"ת שכן מו"ו ו"ל כתב רבינו ירוחם כתיב ב"ח ח"א כתיב לשלחו שטר
 ישתכש שיתנו לפלגוי אינו יכול לחזור וכו' וכו' דאי משום דהשת דתן הוי כוכה ומיד שקבלו השליח ככה וכה האקבל ועל ע
 כתב וכתב ר' תלמודא א"ס כתיב השטר כיד השליח וכה המקבל מיד וא"כ מת יתן לה קבל וכו' ודאי דהאי מת רנה לומר מ"י
 פ"י ח"ה א"י יתן או המקבל או השליח וק"ל ואלו ד"ת כתב בשי סכרמה דהיינו כשאתר לשליח וכה זה פלוגי ורבו ירוחם
 יכתב דכריו לפי בכרת שאר הפוקס דתן הוי כוכה וכמו של ר"ת הדין כן שגבה מיד וא"כ מת יתן לשמקבל כן כמי לפי דעת
 ושאר השופקים כשאר ר' תן מוכח בניטון ש"ק דנחלוהו אחריו מולך תנה לפלגוי שאני חייב לו דהולך כוכה ומי אבל
 יבטיקון שאמר הולך פיקדון מנה זה א"ס בא לחזור חזור וולת א"ס ככפרד החזק כפרן דוכוס הוא לרשיא הפיקדון שמת
 יקדש נוכין לאדם גזל ונראה לי כפי קדק אפילו שאמר יתן פיקדון לשלכו דלא חמירין כוכה וכמו שאכתב בע"ה דקאמר התם
 יאתמה הולך מנה ללכור שאני חייב לו אחר רב וכו' ושמאל אחר מתוך שאני חייב באחריות וכו' והקשו הכא כפסקי הרא"ש ו"ל כמי
 דהולך לאינו כוכה ייכזר לא נהי מתופס לכעל חוב אפילו כע"כ של לנה קנה כ"ש הכא דערשת והרבה תירוטי נאמר פ"ש גלי
 ונראה דהתלמוד לא נחיש השתא בוכ דינא דהא"כ דא"ס ירנה האי שליח לתופס וכו' שהיא פשיטה וכו' ויהי שמיאל ואמי שביד
 ידנ"ס הקושא פ"י כ"כ לרכ דחאי נריכה לדידי טעמא דהולך כוכה הא תופס לתביר . וכתב הר"ש ונה"ר עשה
 ימאיכדא תירך דהא חמירין הגופס דקנה היינו כשאין נכסים אחרים ללוה והכא תיירי וכו' ולי נראה דאי כזה תופס חכ"ה הוא
 לאחרים כין שישיה לזה נכסים אחרים כין שלח וכו' אל"א ח"ה חן פשיטת תביעה אבל אי אינו חב לאחרים כין שיהי לו נכסים
 יאחרים כין שלח יהיה לו אל"א חלו פשיטתו פשיטה דכ"כ אפשר שיפסידו נכסים רבים כמו חעטום ומה שכתב דאי לא תישא
 יבכי לא שכתת חירלכל בריה לא הכנתי כוונתו היינו לומר שיכחו הרבה כניאדם לתכוס בשביל כעל חובו ודאי דזה לא
 שכתקין ו"ל כפי כוונתו ו"ל הדין כן דא"ס חן נכסים אחרים ללוה יהגי פשיטה . ונה"ר כרן תירך דהכא תיירי שקב
 ילו וכן ובתוך חמן שלח לו לכונפו ולא שייך הכא ליחד התופס לכעל חוב דאפילו בשלוח חן יכול לתכוס גם זה תירך זה
 יאינו נראה דזה הוי דבר שלא שכיח שיכרת אדם בתוך ומנו ננס שאפשר לחלק מתוכו להכא דדאי תוך ומנו אין אדם וכול
 ילתפוס ולא אפילו בשלוח ענינו אבל הכא תיירי שנתנו ללוה ככה מרנו וכו' אפשר שימיל פשיטה דהא א"ס נתן למלטה
 תוך ומנו ודאי שאינו יכול לחזור חע"י שתיך כדון דותה דכשתן לכעל חוב ענינו וכה זה בשלוח עשה"כ בשליח אי חמירין בגלך
 ילאו כוכרדמי לא וכי כולל עכ"ו אינו כ"כ כמו התופס דהתם שלא הימדת ללוה כלל אבל הכא ה"ל כאלו אחר תפוס
 יענוה בשביל כעל חובי ואינו דיועיל תפישתו . וקדוק לזה שחלקת חילוקיך כ"ש שבעין אחר וכתב הרא"ש ולגנא
 ודהתם כתיבני אחר ליה לנה או קבל עליך אחריות וכו' ואפילו רב יוד' כזה כין שפסג סלח מדעת הלוה ע"ס . וכבר אפשר
 ילדיין כח לז' לפי דברי רב נריך שיקרל עליו אחריות או שיחזיר דהא כין שתפס כדן יהי דמי אפילו רב כמו פי שגור
 יחולך מנה לפי דאי חמירין לקבל עליו אחריות והלוה חייב באחריות עד שיגיע לידו של הלוה . אבל פי' לזכר כראש
 יבכי שח"ה שיכול לומר לכו שפסג או חזר א"ס קיבל עליך אחריות . ושאי דקאמר כנמרא דכ"כ ככרי הולך כוכה וכו' א"כ

למידת

תשובת ראש יוסף

לחידק דא"כ לאימיהני כולך כוכי דאי כמו שכתב רמ"ו ו"ל ביותבה הא קטנו כתודעתנה אין לומר **כולך נזכר** עד
פסגה התו' דיש לומר כשפטרו ה'ה' מן האחריות ו"ל כשאינו שייך מתוך אינו חיוור ל"ל שאין זה חכמה אפילו **אי אחריות**
כולך לאו כוכי עב"ו אינו יכול לחזור כיון דפטרוהו החלטה האחריות ח"כ ה"ל כמו ששלחו החלטה לזה והיא ברשותו **מסד**
ח"כ אפי' הולך לאו כוכי אינו יכול לחזור בו . וכפי' התנודות לומר דאפי' אם מתקן לשליח של שלום שלום חייב באחריות
עד שיגיע לידו והוא אינו מן הדין לכ"ע . עוד פירן אחר כתבו שתודענט שיחזור עודה שאחל דאינו חיוור ולי' קטן
דגו שיחזור הזה תענה וכז' הולך לאו כוכי והכי דייק לישא דיתגיתן האוזה פנונט זה וכו' ופטר שיחזור ר"מ אושר אם
רצה לחזור וכו' וחכמים אחרים כנט אשה יכול לחזור אבל לא כנט שחזור והיימ דוקא דאחר תן דתן כוכי דמי אבל ככולך ל"ל
דזה הוה כיון שתענה אעפ"י שאפשר לומר דתגיתן נקט תן לאשמועינן רבותא אפי' תן יכול לחזור כגיטי נפיש אבל כשיחזור
אפילו הולך מהני לרבנן ח"מ מנא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה' דהא לן ה'
ככולך לא לכך נראה לי לומר דמהני הולך כוכה לכשקד שאמר הולך חנה פקדון זה לפלוני והחוסק הנפקד נזלן דאו אם יוכל
לחזור ואעפ"י דכאן כמי איכא מתוך וכו' והוא חיוור דכיון דהוא החוסק כפרן איכא חששא ודאית שיפסיד אוטו שפסקיד אבל
שיאנסו ביד השליח ח"כ חששא ודאית לא יביאם השליח מידי דוכין לאדם וכו' כ"ל אבל נראה דאפי' פריך לישא ביד
קדפלי דמר סבר וכו' דלמא כ"ע סברי כולך לא כוכי דמי ורב סבר וכו' ואם בא לחזור אינו חיוור דהשליח יפוט ככנסו כשכיל
כחלום דעכשיו אין שייך לומר את לא מהימנת לי' כמו שכתב הר"אש דזה ברנומ פטר לו ושה שכתב הר"אש הוא כשפטן בלא
בלא ידיעת ה'ה' כפי' עבדיו דכשהוא ברשות השלוח אינו יכול לחזור ולרדי' קשה דאפי' אגרויך רב לסעתי' הולך כוכי
פ"ל מ"ס תשי"ט וכדיט לריתו דעספמא ח"ה הקטנו שאי דהקטנו ותירנו שאי דתירני ולרדי' אתי פכיר סה סכתתני לעיל
עוד ס' פיקדון למא אין רנונו וכו' נראה בטעם הוא משום דלא פהיין ח"כ כהלואה מיי כיומא הכי אין רנונו פיי' פלוטא
ביד אחר אלא שדבר זה מתייבש עם קיימא אחרת שיש שם דמאי האי דאמר אין רנונו שיהיה פיקדון כמקום אחר דזה אינו כלום
דאם יפטר זה הפיקדון או שיאנס יחזור הפקיד על הנפקד לשלם ל' פקדונו דהא הוא חייב באחריות ו"ל אפי' יכול לחזור
יהאי טעמא הלא שררה ליצר לזה מה שאמר אין רנונו שיהיה פקדון' וכו' כיון שזה פלי' יאמר שאכחד או נאנס אינו גומן
הנפקד לכחפקיד אלא חזון מה פוה פקדונו והוא הי' רנוס כפקדונו דאדם רנוס כחשניו ושמא לא יפגא כוכ פחפן שאכחד
מש"כ ככהלואה דלא שייך לומר דעשות חייב ליתן לו מה לי' או אואלו וכפי' זה שכתבת מראה דאם כפקדון הי' שפוט
פלא יפא יכול לחזור ואפטר נמי לומר כיון דכל פאר פקדון שייך טעמא אין קנונו וכו' לא חלקו בכל פקדון אפילו שפוט
פקדון דחזון יכול לחא' זכן מוכח ענה' אש' רי' בת"ה פמתחיל שהכרית לרבני' וכו' וכדי' כבי' רב לכסא הלכא ותניא
כוצה . וכתב הר"ן וה"ה נמי דלא החוסק כפרן אלא שיהיה תנול בעל הפיקדון להפקיד לוב שהפקד אגלו וכן נמי
אז נראה מדברי הר"ן דהיכא שבתן הפקדון למי שפי' וכו' דאינו יכול לחזור ועכ"ז מיי' באחריות דעכשיו אין כאן טעם דאין
רנונו שיא פקדונו ביד אחר ושחייב ח"פ באחריות כיון דתנוטו שלא ברשות ופ"ל כמו הלואה והכיס"ל דמ"ה כ"ט ח"ה ס'
קכ"ה וז"ל כתב ברש"ה וכו' מוכח נמי שטם מדברי הר"ה אי פוייה פריה דפקדון שליח כפירוש אינו חייב כששלח
באחריות ופ"ה קשיא לי' עובדא דרב פטת דה"ל פטרת דסרכלי ומההיא דרב אחא דמויש מרי דפקדון שליח ועב"ז
אעפ"י אינו יכול לחזור פ"ה חייב באחריות . אבל ה"ה כתב לדע' פרי' כס"ו ו"ל דאם פיי' שליח נאמן לפקיד
שה' רב' וכו' דאין יכול לחזור ומפטר נמי מאחריות ואשיבה על דבריהם ואם בדברי הר"ן שכתבתי' ה' נמי' לא החוסק
פגין וכו' נאמר ת"פ בדבריו מה פנתב שהופקד אנלי' עתה באחריות . ו"ל אנלי' עתה מפטר באחריות אתי שפיר
דבריו כדכריהרס קאני' אבל נראה דאי אפשר לומר כן בדברי הר"ן דכתב וה"ה נמי דלא החוסק כפרן אלא שיהיה תנול
פשיע ודין כפקד שחוסק כפקד כדן משהיש תנול דאינו יכול לחזור ות"ה חייב באחריות ואינו נ"כ שאמר כנווס
ה"ן טעם שכתב שהפקד אגלו עתה באחריות שבוה אין יכול לחזור דזה אינו חזון כיון שהפקיד הי' תנול להפקד
אגלו להם נריך לקבלת אחריותו שא' בלא זה אין טענה אין רנונו וכו' ועוד דאי קבל זה אחריות ח"כ כפטר דאין פי'
באחריות ו"ל אין פלאן שכתב הר"ן ופ"ה נמי וכו' נראה דנתן לזה דין הנפקד שהחוסק כפרן ואין להקשות אם נדברי
ה'ן באי דתאמר כדכריהרס תניא כתי' דרב לעולם אינו פתי' וזהו כדכריהרס פתי' שתנול להפקיד אגלו או שלא נכח

פלוני

תשובת ראש יוסף

לו

שלונו חרשנא הוא חבל אי לאו הכי יכול לחזור ח"כ לא' אפי' כהאן דלשמואל איש' ליה הוי'ל ומייב באחריות מייב
לחזור לו ודוק ועיין : ואין לומר מה שכתב בד"ה ואי שנייה מרי' דכיקון שליח היינו נצי' בידעת כעסקד
דבזה וודאי שקוא פטור מן האחריות זה לא נהיה לכתוב הטור בשם דרמ"ה דהא כתבו הוא ז"ל לגיל ואעפ"י שהלשון מוכח
קצת לזה דכתב דכיק דגילה דעתו דכיק ליוכו' אין כ"כ זכרה דאיכא ליה' אעפ"י שלא ידע הכסקד מ' מהשני שליח דגילה
ליה שיתכו' לו כדי שלא יהא כאן טענה אין רטובו שיהי' פקדונו כיד אחר לכן נראה דהרבה לאידך גיסא רכש' כד' שנייה
מרי' דפקדון שליח מייב' לומר דלא ידעי הכסקד כלל מ' וקאחר אפילו הכי אינו חוזר כיון דגילה דעתו דגילה ליה וכו' אין
טענה לומר אין רטובו שיהא וכו' אכל וודאי דחייב הכסקד באחריות כיון שלא ידע כלל ביינו השליחית וקאמר ואפילו
במחזיק לו שליח וכו' לזה קאמר ואפילו כלומר לא חייבתיא כשלא ידע הכסקד ויטענת דה"א דיכול לחזור כיון דלא החזיק
בכרן אפילו הכי אמרינן דאינו יכול לחזור אלא אפילו בשענית לו שליח דלאו שליח מעש' שנייה דכיון שכן וודאי דלא
מ' ופטור מאחריות וה"א כיון שכן יחול לחזור קי"ל וכהאן ג' ונראה שכתבו אפילו לא יחזיק לו שליח דהשתא אין כמ'ן
פום שליחית עכ"ז כיון דהפקיד דגילה' א"כ אין כאן טענת דאין רטובו שיהי' פקדונו כיד אחר וכו' ודאי דכן הוא דברן הוא
חייב באחריות כששנינו שליח דה"לכ' אעפ"י קאמר ואם בא לחזור אינו חוזר פשיטא כיון - כיון דאין עליו אחריות הא
אפילו לשמואל אינו יכול לחזור כיון דליכא הוי'ל . עוד שם כתב הר"ן וכן כתב הרמ"בם החזיר וכו' אעפ"י
שהר"ם בד' השיג עליו ואפי' דנהיך עיין מאי כפי' הסנה דהשת' ברא' כד' ז"ל דזה לא יכחיש אצטו הרמ"בם ז"ל דהא הוא ז"ל
כתב החזיר לוי את המנה שניבם חייבים באחריות עד שיגיע ליד שצאון כל חובו וכעכ' בהשנות אחרות לוי השליח אימי
יודע מאי שיה' אלא שאם יכפיר ר'הנן בשלוה בשנא לוי פושע בדבר וכפי' נראה דנהי' לומר דלוי פושע בשם שהסויר ומייב
לשם' לשעזון דאין לומר פושע ופטור משום דלא הוי אלא גרמא כמקין דלית' דאין זה אלא דימא דרשי' דבידים עשה דהיונן
לחזירו וא"כ גם הרמ"בם יודה זה וכראה לומר דפשיטא הוא מאי דהר"ם בד' השיג על כמ'ן דה"א כמ'ן דה"א כמ'ן דה"א כמ'ן
דמיהם חייבים משמע מדבריו בכל איזה אחריות שיהי' הוא על שמהם לזה אחר דאחריות לוי השליח אימי יודע מה היא
אינו אלא שאם יכפור הלוה שאז יקרא פושע בזה שכתור אכל כל זמן שהלוה מודה בהלוואה אלא שבעני' או ששלא כיד אחר
זנאבם וביח' אזה אין סתירתת על לוי השליח אלא הלוה לבד אכל הרמ"בם כמ'ן בכל אחריות שילמד בולן חייבין בשלש
זהשלת ולפיכך כתב הרמ"בם שאם רצה הלוה השליח חייב וכן עיקר שמהם חייבין וכן משמע כפי' אפירס שפי' הר"ן בהא דדבי
דוסתאי וחייב את' וכו' ע"ס . אכל בזה שכתב דרמ"בם כמ'ן דה"א שיהי' שכירות קשה קצת דכתב בהי' כידו פיקדון ושלאו כיד
אחר לבעל . מאי'ל ושמור פ"א חייב באחריותו וכו' ואם סוחוק השומר ה"א ככרן וקש"ל' כשה דכתב הוי'ל וכשמה' ה"א
חייב וכו' דטעם זה אינו אמוד אלא אליכא דשמואל דאפילו בחוב ס"ל הכי ונכקדן אפשר לשמואל שסובר ואפשר דלא ח' כל
האמת מה שנראה לי אעפ"י שהחוק הכסקד כפרן עכ"ז אם בא לחזור חוזר משום טענת דהוי'ל ושח"ל דלית' הלכתא סתים
אכל שפחא דגית' בנפחא כפיקדון אם בא לחזור חוזר הוא משום אין דעתו שיהא פקדונו כיד אחר ועוד כפי' דבר' אפילו
בוחוק כפרן הי' יכול לחזור דהא איכא מתקן שחייב באחריות וכו' ואולי משום דכח' איכא יותר וכות' להפקיד כיון שהוחזק
כפרן ועוד דאיכא למידק בדברי דרמ"בם שאמר וכו' שמשע דאי אין השומר פ"א חייב באחריות שיהא פטור ואיט' יכול להאר
כו' ואעפ"י לא ליעא לי אין דנינו שיהי' פקדונו וכראה לומר לזה דה"ה התיש' בזה ח"ל ומה שכתב הוי'ל והשומר ה"א חייב
זכו' ככר מוכר טעם וסדנמחא ונפקא מיניה שאם היו ככעלים דנילים וכו' שדרי ככקד ה"א ככרן פסאחריות כולת' לזה לומר
דטעם מוכר ככר נכס' ונפיק חייב' דכל שאינו חייב באחריות שאינו יכול לחזור בו ולא משום שהיא עיקרה טעם ור'ה'ל זה בעלוק
כתב אעפ"י שהיא חייב באחריות עכ"ז אם בא לחזור אינו חוזר כן כתב כמ'ן ז"ל דה"ה הלוה ולזה . אכל נראה
דיש' קצת דיקדוק דכאן נראה דה"ה דהא שער' ה"א הי' תי'ל לכפקיד כיד זה האחרון ששטור השומר ה"א מאחריות וכפי' דעת
הרמ"בם שכתב טעם זה וכפי' מה שכתבתי לדעת הר"ם שכתבו פטור אינו נכפיר דהאשון אעפ"י שאינו יכול להחזיר
ותמחא שהרבי' ז"ל אין לא שת' לכו' לזה לומר דהא פליגי . ואולי דהוא הבין כוונה אחרת בדברי הר"ם דה"ה
לי' דאינו חייב באחריות בין בשנייה שליח בין ששלא כפי' שרני' הרסקד ה"א וולת' כשחזיק שליח לבד בזה ככר דלא שפטור
שומר כהכי מאחריות ודוק . וכעכ' הר"ן יושלמי מה' לבלוגי טול' מה' וכו' דכל לשונות הללו בירוב וכקדון

תשובת ראש חסד

כחל דמי וכו' עד דאם ישלח כבוד מי שהיה אגביל וכו' וכו' שכתבתי שסובר ה"ה בדברי הרמ"ה כ"כ דאם שלח ביד מי שנתיל וכו'
דמטג זה אחריות ודברי שאר הפסקים אית להו אש"פ דמינו יכול לחזור עכ"ל חייב באחריותו והיה דמטג שסבר
לשומר דאמרינן דחייב אש"פ א"ל ש"ס אש"פ דמטג דאש"פ דמטג דאש"פ דמטג דאש"פ דמטג דאש"פ דמטג דאש"פ דמטג
סווא נגד סברתו וסווא כדברי הרב המגיד ונראה לישב דעתו דלא דמי בשלוח באחר שמסר לשומר דאמרינן דמטג כיוצא
דחוקא שהס כולם בעיר אשת דמה לו שיה' כבית זה או כבית זה כיון דכולן באמנים אבל הכא חייבי ששולח בפיקדון מעיר
לפיר בשלוח טעמא דאין רגונו אין כאן כיון שגיל אבל ח"מ מי יאמר שירצה זה שישלח עתה כדרך אלא חנסי שיטע עתה
לידו . וכתב הר"ף ו"ל וכי קאמר הולך כוזבי ה"מ כמלה א"כ כשקדון וכו' אבל כמתנה הולך לאו כוזבי דמי
דקאמר לן שליח מתנה כשליח הנט אין לוטור השליח עתה כשליח הנט לכל הדברים דהא פגט אש"פ אש"פ וכו' צנע"ז זה לאמר
אינו ווכה מתנה נמי א"כ אש"פ כהאי ליטבא לא יהא מעיל אלא אחר דאמרינן שליח מתנה כשליח הנט דחוקא לענין הולך
והכי קאמר בפירוט כנ"ל בשולח אחר אכ"כ קאמרינן וכו' נפקא עיניו להולך וכו' אבל לשאר לשונות של זכות בעין תן כמתנה
לחזן דחית ליה כוזבי לא האוה ולשון זה דקאמר בנפרא קאמרינן להולך וכו' הוא היסך דברי ר"ת דקאמר דתן כמתנה אש"פ
כוזבי וכן משמע אדרי"ף שלא אחר אלא כלי אש"פ דמי הולך ממנו דחוקא הולך אבל תן כוזבי הוא שמתנה וכו' דברי ר"ת כ"ס דתן
וכי הוא . ונראה דהוה שחלקים מהלואה ופיקדון למתנה היימ טעמא בשלוח הלואה ופיקדון דמתן הוא
של הלואה והשקיד ט"ה כא"ו לשון שיהי' שאלוה לשליח הוי כוזבי דהא אין וכו' כנ"ל כלום דמתן הוא ומיד ק"ס ברטו בעליו אבל
כמתנה דמתן של כותן הוא כד"ל לשון זכות כד"ל שישאלו מרשותו וכו' והר"ן כת' מתוך שאלה מתן כקושי אין דעתו כשאל הולך
שיזכו בשכ"ל והדברים נדיבין כיאור הא ק"ל שגבותן בעין יפה מתן בשלוח חכר שמכר מחמת דחוקא שייך לומר כן . אבל
במתנה לכ"ע בעין יפה מתן וברא' שהכ"א ר"ת דקאמר דהיי' תן כבי מלוה ופיקדון ולא הי' צריך חכ"ס דמתנה כנראה דאין
וו הכרח דהא לעולם דרך הוא ככ"א ר"ת דקאמר דהיי' תן כבי מלוה ופיקדון ולא הי' צריך חכ"ס דמתנה כנראה דאין
דאמר בכדיתא תן לאשמועין דאפילו תן דהוא לשון יתיר סוב והשקד דחוקא הפך וכו' דהיי' דכ"א ר"ת דקאמר דהיי' תן כבי מלוה ופיקדון ולא הי' צריך חכ"ס דמתנה כנראה דאין
ידו של נפקד וה"א ש"א אשמועין לגמרי ולא יהא חייב באחריות קמ"ל אפילו הכי חייב באחריות . ומה דחייב
למידק בדברי ר"ת דמתנתין דלפיל האומר תן נט זה לאשתי וכו' ר"ת אומר אש רנה לחזור בשניהם וחכמים אומרים כניסי
דמי אבל לא וכו' השמע דתן כמתנה כוזבי הוא ועיין בדברי התוס' כמשה ב"ה תנו והיי' פוסמתא שהכ"א ר"ת אש"פ דס"ל
להרי"ף וכד"ל כ"ס ו"ל דתלמודא חולק על זה וכמו שדקדקט לפיל דתן כוזבי מדאמר כק"א מינה להולך ולא אש"פ הולך ותן
דלא כוזבי הוא . ומה שחלקתי לפיל מה לואה ופיקדון למתנה נראה ג"כ לחלק בפיקדון הכא שיש כידו של אחרים ואמר לאיש
אחר הולך אותן פיקדון זה לשמוני או הוי דתן דהולך אותן כוזבי דמי אבל מי שיש לו פיקדון ביד אחרים ואמר ליה תן האר תן
לאו כוזבי הוא וכו' יתור קושיית התוס' אש"פ אש"פ תתן מעמד שלשתן ועיין בדברי התוס' ח"ל לו שכי בריתות איכא למידק
שלא כדברי ר"ת דתקט כלשון הולך וק"ל ונפקא ש"כאן שאם אחר במתנה תן כ"ה להרי"ף והרמ"ב כ"ס או וכו' לר"ת והעומדין
ש"ס וכו' והיי' המקבל נר ומתכל מי שקדם כהן וכו' והכא השליח שהן כידו וכו' כהן אש"פ י שלא כתבון לקנות דלא גרע כח"א
דאמרינן חזירו של אדם קומה שלא מדעתו וכ"ס דהיי' ירו חתש ומשתחרת מדעתו . וע"ס כנראה דיש לדקדק כה"ה ש"ס
דלגני הנפרא ומוקי כ"ס ש"ס דדבריו ככתובים וכמפורסם ונראה שהיא מתנה כחוקת וא"כ לא אמרינן דבריו ככתובים
דמי ואם לאתן דנדיק קבין ואולי דהיי' ש"ת דהכא היינו דמנה מחמת שיעה או הא דאמר הא והא בש"ס רונה לומר כא
בזנת כנ"ה כמתנה ש"ת והא כ"ס . פוד סס רב וכו' דאמר הא והא כ"ס וכו' איכא למידק דהוה מני לאתקפיה כא
והא כדרי' שאתר הולך מנה לשלוחי ומת דאם היה המקבל חי בשעת מתן המעות אש"פ שהולך לאו כוזבי מ"ס שמוס חנוכה
לקיים דברי המת יתנו לזרשיו דהא חסו' מנו' וכו' המקבל וברתי' דאמר יחורו לחטלת שיירי שלא כי המקבל חי סבסטה סתן
שעה ועכ"ל אין כאן יוגיה לקיים וכו' שכתבתי ודאי דמורה רב וכי דחוקא לומר דס"ל לא אחרין מנה לקיים דברי כמת
כיון דאין קמ"ל הכי רב כ"ס אחר הא וכו' ככ"א וכו' קשיא כיון שכן קמ"ל מנה לקיים דברי המת אינטרבו לתקן
שקנה דאם שיהי' הדעת דאמר דברי ש"ס ככתובים דעית' יסוק לי מאוס מנה לקיים דברי המת ו"ל דנדיק לומר דברי ש"ס
ככתובים דמי איכא דעית' זקבל כחיי כותן דאן אי הוה ככ"א אפילו מנה ליכא דהא כטלו דבריו אבל כ"ס דאמרינן דבריו
ככתובים

תשובת ראש יוסף

כנתובים דתי אפילו שחת מקבל בחיי נתן כיון שהי' קיים בטעם שנתן הערה וכן כתבו התו' בד"ה ור"י כגשיא אכל מ"ה
 נראה דאיכא למידק דקח"ל דחתנה במקנת לא קרי בש"ח אחאי לא אחריון מנה לקיים ועיין בדברי הטור הי' חתנת מ"ה
 בדברי הרב"י ובדבריכם פתישכ זה דלא אחריון מנה לקיים אלא שכבר חסר הזעות לכשליח וכו' ולי די' נראה לומר דלא
 דאחריון מנה לקיים היינו משום מצוה ולא משום הדין שש"ה ככתובי' וכאסידים וכפיין לה' :

שאלה

ראובן ושמועון אחים וחת אחד מהם ונשארה אשתו וקוקה ליבם ונחלנה מאחד מהם וחלקו בין
 שני האחים ולא כנחלת שהי' מעוברת והאחים כמזכרים חכרו וכתבו מהנכסים שירשו חת
 יבא דינו של מה שחכרו אם יבול המזכר לכשתלך להיניח מיד בהקבלים וכו' :

תשובה

בג"ז הו' משום המזכר בחיי אמו וז' הוא אז משום דדי' דילוד שאכל שאינו ילוד אינו מאכיל והוא יש לו נכיה במחון
 וכיון שכן יש לו חלק בעבדים ומש"פ אין אוכלין ומכור ר' דעבדים לו קבייה וכ"ש ירושה שבא מחליו וכיון ככ"ד לר"י
 מה שמכרו וכתבו חלו האחים אינו כלום וחייבין לפרוע . אכל הנשים חלקים על ר' יובי וכמו שאחרו בג"ז אחד רבי
 יהודא זו דברי ר"י אכל חכמים או' חלו עבדים אוכלים משום בניו אין בניו וכו' דאית לא לרבין דאין לעובר קניין כלל
 דהתקנה לעובר לא קנה כמו שחסיק בש"י שחת וכיון שאין לעובר קניין כן נמי אינו זוכה בירושה הבא לו מחליו ואעפ"י
 דאחריון החכה לעובר שלו דקנה משום הקרוב דעתי' אכל כמו היינו לומר דכשזוכה לעובר שלו כיון דקרינה דעתה ה"ל
 באלו אחד לכשתלך וכיון שכן אם חזר הזוכה או חת קודם שנוגד איתו וזכה העובר כמו שהוא הדין באחד דאל"כ היא
 הויא דבר שלב"ל מה לעובר שלו מה לי עובר של חכירו א"כ לדברי חכמים שקיימו הנכסי בחוקת שאר יורשים מה שמשו
 האחים קודם שנוגד העובר עשוי ופסקת כד"ף כחכמים חכה הויא דמי שחת וכן פסקו ר"ח ורמ"מ והראב"ד בפירוש ס'
 החשניות שלו ותימא מהרא"ש ז"ל דכתב דהרשב"ם פסק כר' יוסף ועיין בדברי הרב"י בלהי' חזקה לעובר פי' ר"י וכיון
 דאיכא מחלוקת גדול אין להזניח עמון בחוקת חישתו מחון ; כתב הטור בא"ח ס"ם קל"ג שהשיר לא פי' פנתו אלא בכוקר
 וכתב הרב"י שכן כתוב בס' א"ח וקשה הרי חשבה שלמה שנינו פ' בתרא דר"פ פ' עשירית תקלקלו הלויים בשיר וכן נראה
 פשט בגמ' שהי' אומרים אותו בערב ונראה דאפי' שמראה חנאן שהי' אחריון אותו בערב דווקא באותו פעם אכל עיקר
 פנתו אינו אלא בכוקר ומשום שני טעמים נראה דאין חזיתו אלא בכוקר חדא כשפרוך שם בגמ' לבני ככל דאמר ר' אלעזר
 אמרי שיהי' כל עיקר מההיא דאמר עזיר של ר"ה קרב כהלכתו במוסף וכו' ומשני בגמ' שאני התם דשניה דיושיה היא וכו'
 וכי רש"י ז"ל דשיר של יום אינו חשבה אפילו בר"ה שבאו העדים קודם של שחר דודאי נתקדש היום וכו' אכל אם חל
 ר"ה ביום אחר כמו ביום ה' או שחר ימים היו אומרים שיר של יום נשגא בכוקר לא היה חשבה השיר של יום משא"כ בערב
 הו' חשבה השיר לפי היום וכן שם בגמ' בסופך כשבת וכן בחמה אכל על של שחר לא עקשה משום דיתד תקועה היא
 שאינו מויו מחקומו וכיון שכן פכסיו שאין קרבן אין אומרים אלא שיר בוחן שהי' חזיתו בכוקר ועוד ל"ל דשיר של יום יש
 לאחורו אפילו בלא קריבת קרבן מטעם שאחרו בגמ' ביום א' הי' אומרים לה' הארץ ומלואה על שם שקנה והקנה ושליט
 בעולמו וכן נולם וכתחילת יום יש לאחורו ובע"ה לא אחרו אלא משני הקרבן ועוד נראה שהשיר שהיו' אומרים בערב אינו
 אותו של כוקר מדהדרגת תלמודא בחמה מה הי' אומרי' גיחא דהוי אומרים חזון של כוקר לא ודאי דאותו של שחר אין לאחורו
 משום כפ"ל ואעפ"י שיש מוסף באחנע כ"ש בחול דאין חשק באחנע מקרבן חובה של יבנה ומה שכתב הטור בזה הסימן
 ובכל זמן וזמן מהשנים החזויר כפי ענינו של יום וכו' שמשע דהשיר משתנה לפי הזמן אינו כלום דזה שכתב הטור משתנה
 היינו בחקים שהי' אומרים הטה ה' אויך וכו' הי' אומרים זה בתקום זה ודאי לזה חאי דאחד ח"כ ואומר שיר שהיה כלום
 אחרי וכו' וקמ"י דיקדוק למה בשל ר"ה כ"ה תמיד של שחר נדחה חכמי מוסף וכשבת שיר של שחר בעקומה עוסדת ומנהגי

שאלה

עירי כיון שצטאר ימים בחוסף כר"ה אומרים דרכיני אפי' כשחל ביום ה' אין לשבוע ;
 ראובן נשבע שלא יבא ערב משום שום אדם לא קרוב ולא רחוק ואירע אח"כ שהי' מוליכין לקרוב
 אחד שלו לצית הבוקר ואמר ראובן המזכר היינו לו מאי ערב כשכילו ולקחו משם קנין והלך לו הקרוב
 וכשהגיע

תשובת ראש יוסף

צנענות וזן הפרעון כרח הקדוש של ראובן ועשיו הכ"ח תכעו לראובן שישלם לו כי הוא ינא ערב בשבילו וראובן טוען כי כזמן שינא ערב ככר הי' מושבע ועומד שלא לנאת ערב בשביל שום אדם וללא חל הערבות עליו וכ"ח טוען כי מאחר שכל אמונתו הניח לקדונו בשבילו לא נשרע אז כל חובו שהוא חייב לברוע לו ואם הוא הי' מושבע ועומד מי אמר לו שיכנס ערב לעבור על שבועתו ע"כ לשון השאלה :

תשובה

נראה לי שאין בתענות ראובן כלום והראוי ע"פ א"ונו נשך דקאמר אב"י האי חזן דמסקין ארבע זוזי זרבייתא וכו' ואמר אב"י האי חזן דמסקין זוזי דרבייתא בחכרי' ויהב ליה גלימא בעיניהו ג' ספקין מיניס ד' ספקין גלימא לא חכקין רבא אמר גלימא חכקין מניה מ"ט כי היכי דלא לימרו גלימא דמכסי וקאי גלימא דרבייתא היא משמע מ"ט ספקין גלימא משום דלא לימרו וכו' אבל בחלוקת ראשונה שהעקת לא הי' כדבר מסוים אלא כפרי חליבא דכ"ע החקק קיים ולא פליגי אלא וספקין ד' או ה' אבל החקק אעפ"י שרעשה באיסור אינו עת בטל משום כפי וכן כתב הראשון וז"ל תי' סבתן וכו' עד שכל היבא שקנה כראוי מדרך הקנייה אין באיסור מתבטל הקנייה והכא משמע מדאמרי' סכא ארבע זוזי ורבא נמי לא פליגי אלא משום זלות שפתיס וזה דעת רבינו האי א"כ בכ"ד נמי אעפ"י שראובן שינא ערב ובטל קרין זה הי' באיסור עכ"ז חייב לברוע גם הטורח"ה כפי' ר"ת הביאו דין זה וז"ל חקק שרעשה באיסור כגון שהוסף בשווי המעות בשביל החתנת החעות או שכספו וכו' דאין אחד מהם יכול לומר שהחקק בטל כיון שרעשה באיסור וכתב הרב"י וז"ל כתוב בהנהגת מרדכי כוף שבועית מי שנשבע או קבל חרם שלא יתן שום דבר וכו' ועבר שבע עזו ומזכר או נתן אין כיעשו כלום עכ"ל כתב הרב ושימה שבתבאר בכד"ך נדחו דברים הללו וכו' וז"ל שאלו המקומות שהביאו ההנהגות ראיה לדרכה משכ נראה שזכריו בטלים ועיין : גיטין פ"ק גופא אמר רב יוסף הלכה כר"ש הכמזיא והא קי"ל דברי ש"ח בפ"יב"ס וכמכודים דמי איכ' למידק דרב יוסף חיקי ברית' בחתנת הקצת ואין זו קושיא דהיינו מה שמשני הנא' אבל לר' יוסף ודאי איכא למימר דבולך אי הוה כוכה אז לא תנאי היא וכמו שסוקי לעיל בנח' אי מיירי בדריא וכפי זה אין הלכה כ"א וזה קצת דחוק דאתו דלא כפסטה היה רב"י בהשאלת אמר אב"י נקטינן עתה נגס . והא לחרשי משלח וכו' ומשני פני להמשלח ולי קשה קצת דנימא תמי יחזרו לירשי הו' שנשתלחו לו וכיון שכן לא היה צריך לאוקמיה בפריא למנא פנשו לרב יוסף אם היה ש"ו לפילו עת ההקבל כתי' הנותן . ואם הי' מתנת כרי' אי מת המשלח קודם שמת החקבל . קודם שמת המשלח לא וכו' דאין כאן חשש לקיים וכו' כיון שבחיי המשלח בטלו דבריו והיא לא שלחן לכניו או לירשו וזהו מסקנא ד דשעתא וכן הלכה וכן נראה מדברי רבי' וברא"ש וכפי זה שכתבנו אין נפקותא מהכי תרי שנויי דקאמר בנחרא דלכופה שנויי' הדין נכון כמו שכתבנו ומה שיש בכיהם הווי' להשני קמא דהלכה כיה אחרים נגד כל הני תנאי ולא כר"ש אעפ"י שרעשה משעה וזה דוחק ולאוקמיה רב יוסף הלכה כר"ש אעפ"י דאיכא ג"כ דוחק דלרד"י הולך בזכי או לא מחלוקת הי' בתנאים וגם זאת' ההיא דלא כפסטה ההיא דאמר אב"י בהשאלת נקטינן עתה נגס . וכתב רד"ק וז"ל הולך מנה לפליגי הולך ובקשו ולא ענאו יחזרו למשלח נראה מדבריו כין שהיה המשלח כרי' בין היה ש"מ שיחזרו למשלח דחא כפסת המשלח או קאמר חזיקן אי כרי' וכו' ואי כן האם הי' המשלח ש"מ וכשיסר החצית הי' החקבל עדין חי' וכו' וירשו משום דברי' ש"מ ולזה נראה דרבי' קאי עכשו בזה אלא סוף אמאי דנחב אח"כ ופיין בספקי הרא"ש ז"ל . וכתב רד"ק וז"ל הולך מה לבלוגי ובקשו ולא ענאו שמת וכו' ואי מת כן בחיי' מקבל וכו' נראה דאיכא קצת דיוק דאחי האי דפתפסות לאמר שספ"ה לטליה דודאי הכי הוא ודברי מותר הן דאי לא מסר אין כאן לא נותן ולא מקבל ומאי מנוה לקיים וכו' והכי איבעי למימר ואי מת נותן וכו' כשגת מיעת הנותן וזה החקבל משום המנוה לקיים דכרי' המת' ונראה דאפשר שדוח כאן כד"ן דאעפ"י דאמר הנותן כשכ"א כרי' יתנו אצות כך וכך לשלוחי וזאת' וכדן לא ינאו מהמותו אין סוף כאן מנוה לקיים וכו' דתומים לאו כפי מנוה כינהו אבל כשנותן כד השליח שהניחן מהמותו או חזקין לשליח שקיים דבר המת' זה מראה לשון דר"ה לניין דחוק זה . וכתב עוד רד"ק וז"ל ואי ש"מ הוה וכו' ואי לית' למקבל וכו' וזה לא ידע יחזרו וכו' ונראה לי שזאת דבריו דאמר וזה אינו יודע דאם ידע וכו' שכבר וית החקבל יתן לירשו בשביל חבתי אעפ"י שהי' אפטר לומר דין דאבי' לבלוגי ואין קצין למת יחזרו לירשו ולא . ואעפ"י שאפשר לומר שנוכח הר"ן כפי הוא ואי לית' למקבל

איך נתן גלוה אחד ולא ידע זה לית' דהכנ ה"ל למיחד ואי ליתיה למקבל כשעת סתן מעות יחדו - ליורשי משלחו וכו' אלא
וראי כמו שכתבתי וכתב עגד הר"ן ומשעבד שיהא כש"ס וכו' והא איקנין לשת יטלדייק דאיכא דתתנת ס"מ לא חיילא אלא
לאחר טיפה אבל ח"ש לאחר מיתה קבא המקבל למפרע משעבד אעירא וזע"פ"י שעת המקבל קודם סמת הכתן ס"מ וכו'
מאותו שעה של פסגה שה' עדין חי וכן כתב הרא"ש בפסקיו וכן כתבו התנ"י ו"ל והכי כתוב הטור סי' ה"ן וסי' קכ"ה ושם
קשה הרב"י הקשיא של הר"ן והטחו כנ"ע והכא כסי' קכ"ה כתב בדברי התנ"י אלא שאמר שעתן ו"ל משום מאי דכעב דרמ"ה.
אבל ח"ש להליך בעד הר"ן והרב"י נראה דאין לומר במתנת שכיב מרע דקנה לחפרע דהא כירושא שוויה רבנן וכמו ירושה
הוא לאחר מיתה לנמרי ה"כ מתנת ש"מ ח"כ כדון תקשה הרב כה"י מתנת ש"מ וכלן כסי' קכ"ה דוכרך לומר כהרמ"ה שיש
חילוק לשאר מתנת שכבר הוציאו עידן וע"מ בדברי הטור ו"ל שם סי' קכ"ה איכא לדיוקי גבי הא דאמר ואם ש"מ ה"ש
בנותן וכו' אפי' הט קנו עשום דש"ס בכתובים וכמפורסם. דמו למפרע חשע' נתיבה וכו' ולכאורה נראה שאם ירצה הכותן
וכו' שזעע לבי האמת אינו יכול לחזור וזה לית' דהא הם כתבו שקנה למפרע משעת הסירה ואם תיתא דאינו יכול לחזור
אחרי נדך לזה הא אין כאן למפרע כלל אלא ודאי שפני דבריו ודברי הרא"ש שיכול לחזור מש"ה אחר שקנה למפרע.
ואשר לומר מה שכתב הטור לכאורה הכונה הכי הוא לכאורה משפט ההלכה דקאמר כאן בדריא כאן בש"י וכו' וכתב
הטור לכאורה נראה ואין כאן שום מחלוקת אבל ע"מ חזינן להרמ"ה שזולק ע"ו ונדריך ליישב ההלכה לבי דעתם וכו' בדברי
הכ"י נראה דאיכא לדיוקא דאיך הרביב דברי התנ"י ו"ל בדברי הרע"ה דהא דברי התנ"י והעומדים בסיטתם והפליגו ע"ן שהקש'
הקושה כילהו ס"ל דזה הויה חמש מתנת ש"מ ויכולין לחזור ואינה קונה אלא לאחר מיתה וכמו שכתב הוא ו"ל לדעת התנ"י
וא"כ איך אמר שהטעם הוא בדברי הר"ה ואל"כ' קונה ע"ד ואין כאן שום דבר דמתנת ש"מ ואולי דדעת הרב ו"ל הויה דמה
שכתבו התנ"י דאחרין דעת הגותן כיון שהקבל קיים וכו' נתנו לי' כח ויפיו משום דחסד המעות פ"ד שליח וכמו דחזיק לברש"ם
ואינו כשאר מתנת ש"מ וכתב עגד הטור והא דלא אחר וכו' אגב נפרו והאובוא ו"ל כתב לעיל משום דדברי ש"ס כתובים
וכמפורסם דמו וכל לשון שיאחר כגו' אין לומר דזה הויה לדברי הרמ"ה דהא לברת"ה אפילו עמד אינו חוזר וכן אין לומר מה
שאחרו דברי ש"ס בכתובים דמי משום זה הוא דלא אחר וכו' משום נפרו זה לית' דהא בכתובים דמו שלא יח' נדך קנין
וכמו שאמר רב הנא גטו כמתנתו דשם מראה המקום שכתב הטור ועוד דאי אחרין דנריך לומר וכו' אלא משום נפרו ו"ל
אמר וי"ש"ה קבא ח"כ כדריא דאחר תן דהו' כוכי לדעת הר"י והרמ"ה דליכא נפרו אלא לא קאמר דנריך לומר וכו' אי
אחרת דתן הו' כליבו אחר וכו' כמי' הולך כוכי וכו' דאחריו כהאי פתעתא דשלימי רב ושמואל כהלואה ומקדון
לרב כהלכתא כותיה אחרין דהולך כוכו והתם ככתיב הוא דליכא נפרו.

חסכת גיטן דף ד' ע"ב. תנן במביא גט מדרוסה למדינה במדינת הים כד' לומר כשני בנות וכו' הא באותו מדינה כדדוסת
הים לרבא ניהא וכו' איכא למידק דגם לרבא קשיא מאי מתניתן דהא חשב ג' אחר אפילו מדינה אחת למחזיקת וכו'
א"כ רבנן דשלימי על רש"י וכו' בדרים אפי' שחקשין זה על זה אין נדך לומר ככני' נכתב נס התנ"י כתבו לקמן בסמוך דמירוס
מהנוגיא וכו' אין עדים מנוון לקיימו ואע"כ סובדים רבנן דאין נדך לומר ככני' נכתב וקשיא לרבא יש לומר לזה
דרבנן דשלימי על רש"י כנ' בזה שאמר דמהנוגיא כשחקשין זה על זה אין עדים מנוון לקיימו ומה שכתבו התנ"י בסמוך
דהו' חירוס יותר חירוס דיהודה ונליל הו' בטר דחשי כיון דאיכא עולי דגלים משכח שכיחי או הו' מהנוגיא להנוגיא
כשחקשין זה על זה יותר חירוס ותנ' איכא למידק כחאי דקאמר לרבא קשיא לא תישא הא באותו מדינה במדינת הים וכו'
אלא תישא וכו' איכא למידק הא דיוקא אי אכשר לומר לרבה דהא הוא מוקי פלוגתיהו דרבנן קדמי ורבנן בתראי בגזרת
מוליך אטו מביא דבמדינה למדינה כח' אין נדך לומר ככני' נכתב דהא גזירה זו לא שייך אלא מא' לחובה לארץ וא"כ
האין אתא האי דיוקא. ותנ' איכא למידק כחאי דכתבו התנ"י כה' תנן המביא גט מדינה וכו' איכא למידק דלא
כוח חבי למידק עדיש דמתניתן דאכא אחינא דמה שאמר רישא המביא גט מדינת ולא נקט מדינה למדינה וכו' נקט
לאשמועינן דלא גזרינן מוליך אטו מביא לת' ק' לפיכך נקט המביא מדינת הים לומר זה ותנ' איכא למידק דאי נקט במתניתן
באותו מדינה במדינת הים הויה אחינא שבמדינה למדינה כחאי' כד' נדך כמי' קיים דכעין תקני וכח' נכתב התנ"י כד' אלא
איהו. ותנ' איכא למידק דהין קאמר דארישא דה' חבי למיכרך דעוקאמר המביא גט מדינת הים לא ימשע הא

תשובת ראש יוסף

לאותה מדינה במדינת חיים לא נריך דאדרכה אלא חמישית דמה שאמר במכירת חרדינת חיים וכו' כדיוק בינא חשבו הוא אבל
שמדינה למדינה שכל י לא נריך יש לומר דהתו' תקפו למקשה כפי כח' נגונא' כיון שהוקשה הקטן לרבה חנה דיוקא אפ"י
שיש לעשות דיוק אחד וזהו פד"ס אלא אימא שמדינה למדינה כח' לא נריך וכו' ל' דנקט הכי לחשבושין דלא נימא דמדינת
למדינה כח' נריך כפי משום קיום וכו' איכא למידק דאין קאמר דהא בעינן כפי קיום דהא כדריא קתמי שמכירא נט כח' י
אין נריך שיאמר וכו' לרבה הוי שמדינה למדינה כח' ועכ"ו קאמר חשיבתן שאין נריך לאמרו יש לומר דהוי נקט מתכנתן כחותו
מדכת במדינת חיים ה"א סיפא דקאמר כמכירא נט ע"י חיידי כחותו מדוכה כח' ומשום דאיכא תרפי' ועו' איכא למידק
דעכשיו נהי דנקט חרדינה למדינה במדינת חיים יש לטעות ולומר דוקא חרדינה למדינה במדינת חיים נריך לומר כפי נקט
חשם דליכא לתקיאן למחז ולא סגין לקיימו אבל כחותו חרדינה המדינת חיים דאיכא עדים וכו' גם כשטא דשעתא הקשה
הרב מהר"ן לכ דאמאי לא הקשה לרבה חשיפא דקאמר בהדיא דהכירא כח' אין נריך גם הקשה קושיא אחרת ללישא בתרא
גלי' מראה לומר דמשום זה לא הקשה החקקה לרבה חשיפא דמתניתין משום דעני' למימר דהאי סיפא חיידי' כחותו חרדי' כח' י
וכו' דאיכא עדים סגין אבל רבה לא חזי' למיירי דלדרי' מה לי כחותו חרדינה ומה לי במדינה אחרת וכו' וס' ל' לתר' קאמאי
אחרת ועו' כד"ה כיון דאיכא עולי רגלים קשה שכיחי' ואע"ג ל' בתר' מחזה של' ככניו וכו' איכא למידק דהתם קאמר ר' יהודה
שחזיתין דנ' ארבע' וס' ג' שנים לחוקה וכו' ומסיק חליכה דרבה דל' י' ווחאה של' ככניו הוה מאהא חסילו מאכפזי' דכו' חירום
שפי' מיהודה לגל' וסוכר ל' ר' דשיירית מנויות לתנין סחיה וכו' לעבין נט קאמר ר' י' במתניתין דאפילו חח' לרקס נריך
ועו' כד"ה רבה אית ל' דרבה ור' ת' אחאי נריך לרבה וכו' כוכב' בתו' ל' לקשאת שכחן שרבה אחר לעיל לא חייבין לחלוסי' וכו'
ח' כ' ה' אע"פ' י' סוכר רבה דידענו מהני כמו שכו' האית שכן סוכר רבה דהא כח' י' אע"פ' דהוה בקיאי' לשמה עכ"ו לפי
שאין עדים סגין לקיימו נריך לומר כפי' שוכר' מה לי בפני נכתב ומה לי דידענו כמו שאמר עלמודא לעיל לרבה כהאי דינא
אבה ודכא שוין ח' כ' אחאי נריך לרבה כפי' נכתב וכו' דאי משום איחלוסי' משום דידענו מהני כח' י' א"כ לעיל אחאי לא קאמר
רבה כרבה כיון דמוק סוף נריך לומר כותיה דהוה טעמא משום איחלוסי' אלא ודאי דלא חייש ח' כ' אחאי אינוערך כפי' ככתב
וכו' ככתב קושית הרב מהר"ן ח' ג' ע"ס בספרו ותו' כפסטא דשמעתא דקאמר אלא חאי בנייהו וכו' איכא למידק איכא
במיתה טובא כיכא דהאי שליח שהכירא נט ולא אחר כפני נכתב כל' לו לרבה דאמר וכו' הא איכא שמכירים חתימת הפדים
כנט כש' אבל לרבה לא כיון שאין עדים שכתב לשמה . . . ותו' כפסטא דשמעת' דקאמר רבה אית ליה דרבה איכא
למידק ח' כ' יש להקשות עליו הקושית שהקטן התמרח לעיל עפ"א דתכן כמכירא נט שמדינה למדינה במדינת חיים וכו' והשתא
עב' דיוק חרדינה רבה חס' דייקא הא כחותו חרדינה וכו' אין נריך קשיא ל' דהוה סוכר נריך לומר משום דאין בקיאי' לשמה ואם
דייקא הא שמדינה למדינה כח' אין נריך לדידה נהי קשיא כיון סוכר כרבה ח' כ' כיכא דקפדי' אפילו כח' נריך לומר וכו'
ח' ת' של' דידק רבה אלא הא שמדינה למדינה כח' כיכא דלא קפדי' ח' כ' אחאי נקט כפס' חרדינה למדינה במדינה חיים
ל' אע"פ' כולא כח' י' ול' פלוג' וליתני' כדרי' כד"ה וכו' ואפ"ר לומר דהוי נקט שמדינה למדינה כח' ל' לתל' בין קפדי' ללא קפדי'
ש' א' דלא הוה טעמא ע"ס אלא משום דאין עדים חייש לקיימא אבל כיכא דיש עדים אין נריך לומר בין שמדינת חיים בין
בח' אבל עכשיו שמדינת חיים שמדינה למדינה כח' כיכא דלא קפדי' אין נריך וכשאר מדינת חיים ככל נגנא' שמריך לומר
בכני' ככתב וכו' ותו' כפסטא דשמעתא חק' הכירא' נט שמדינת חיים ואינו יכול לומר בפס' כ' י' חס' יש עליו עדים
יפקיים כחותיו איכא למידק דכיון דאמרייה' האי עשנה קודם עשנה דס' כ' אחאי אינוערך חשבה דפ' סט' דהשתא ליכא
למימר אי מרישא ה"ו נריך ואי לא אחר כש' דהאי עשנה דאינו יכול' מוכח דאי לא אחר התם פסיל דאוינוערך לקיים
בחותיו דאי' בדעבד כש' ה"ל לומר הכירא נט ואינו יכול לומר כש' ואין לומר דמה שאמר יתקיים וכו' היינו לכת' זל' ל' .
דכא ככריתא קתמי' הסכירא נט ולא אחר כפי' נכתב חס' כתקיים
כדיתפיו כש' ואם לאו פסיל ונריך ע"פ :

